

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2016–2017)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2017

Statsbudsjettet

Innhold

1	Hovedtrekk og prioriteringer i budsjettet for 2017	7			
1.1	Hovedtrekk	7			
1.2	Hovedprioriteringer i 2017	8			
2	Nærmere om budsjettforslaget	15			
2.1	Hovedtall i statsbudsjettet	15			
2.2	Statsbudsjettets inntekter og utgifter utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner	16			
2.2.1	Inntekter	18			
2.2.2	Utgifter	18			
2.3	Statsbudsjettets lånetransaksjoner og finansieringsbehov	18			
2.4	Oversikt over utgifter under de ulike departementene	19			
2.4.1	Innledning	19			
2.4.2	Utenriksdepartementet	19			
2.4.3	Kunnskapsdepartementet	21			
2.4.4	Kulturdepartementet	22			
2.4.5	Justis- og beredskapsdepartementet	23			
2.4.6	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	24			
2.4.7	Arbeids- og sosialdepartementet ..	26			
2.4.8	Helse- og omsorgsdepartementet	28			
2.4.9	Barne- og likestillingsdepartementet	29			
2.4.10	Nærings- og fiskeridepartementet	30			
2.4.11	Landbruks- og matdepartementet	31			
2.4.12	Samferdselsdepartementet	32			
2.4.13	Klima- og miljødepartementet	33			
2.4.14	Finansdepartementet	34			
2.4.15	Forsvarsdepartementet	35			
2.4.16	Olje- og energidepartementet	35			
2.4.17	Ymse utgifter og inntekter	36			
2.5	Folketrygdens utgifter og inntekter	36			
2.5.1	Folketrygdens finansieringsbehov	39			
2.6	Forslag til vedtak	39			
3	Gruppering av budsjettets inntekter og utgifter etter art ..	40			
3.1	Budsjettets samlede inntekter og utgifter	40			
3.2	Gruppering av budsjettets inntekter	41			
3.2.1	Driftsinntekter (postene 1-29)	41			
3.2.2	Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	43			
3.2.3	Overføringer fra andre (postene 50-89)	44			
3.2.4	Tilbakebetalinger mv., utenom petroleumsvirksomheten (postene 90-99)	46			
3.3	Gruppering av budsjettets utgifter	46			
3.3.1	Driftsutgifter (postene 1-29)	46			
3.3.2	Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	48			
3.3.3	Overføringer til andre (postene 50-89)	49			
3.3.4	Utlån, statsgjeld mv., utenom petroleumsvirksomhet (postene 90-99)	50			
3.4	Petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter, utenom lånetransaksjoner	50			
3.4.1	Oversikt over petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter ...	50			
3.4.2	Statens pensjonsfond	52			
3.5	Oppsummering. Saldering av statsbudsjettet og finansieringsbehov ..	53			
4	Utviklingstrekk på statsbudsjettets utgiftsside i perioden 2009–2017	55			
4.1	Innledning	55			
4.2	Samlet utgiftsvekst for statsbudsjettet	56			
4.3	Realvekst i statsbudsjettets utgifter på politikkområder	57			
4.4	Utgiftsutviklingen i folketrygden – realvekst	63			
4.5	Utvikling i bevilgninger til forskning over statsbudsjettet	66			
5	Flerårige budsjettkonsekvenser 2018–2020	68			
5.1	Bakgrunn	68			
5.2	Grunnlaget for beregning av flerårige budsjettkonsekvenser	68			
5.3	Budsjettkonsekvenser 2018–2020	69			
5.4	Større planer og satsinger mv. som ikke inngår i budsjettframskrivningene	77			
6	Gjennomføringen av inneværende års budsjett	79			
6.1	Anslag på regnskap for 2016	79			
6.1.1	Statsbudsjettets inntekter	79			
6.1.2	Statsbudsjettets utgifter	79			
6.1.3	Folketrygdens inntekter, utgifter og finansieringsbehov	80			

6.1.4	Petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter	81	8.5.6	Virksomhetsregnskap etter statlige regnskapsstandarder (SRS)	100
6.1.5	Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov	82			
6.2	Statsregnskapet medregnet folketrygden for første halvår 2016	83			
6.2.1	Statsbudsjettets inntekter og utgifter	83	Forslag til vedtak om statsbudsjettet for budsjettåret 2017	105	
6.2.2	Petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter	83	Det kongelige hus	106	
6.2.3	Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov	84	Regjering	106	
7	Statens lånebehov	85	Stortinget og underliggende institusjoner	106	
7.1	Fullmakt til å ta opp statslån o.a. ..	85	Høyesterett	107	
7.2	Sammensetningen av statsgjelden	85	Utenriksdepartementet	107	
7.3	Statens lånebehov og behovet for lånefullmakter i 2017	86	Kunnskapsdepartementet	110	
7.3.1	Fullmakt til å ta opp langsiktige lån i 2017	87	Kulturdepartementet	115	
7.3.2	Fullmakt til å ta opp kortsiktige markedslån i 2017	87	Justis- og beredskapsdepartementet	117	
7.3.3	Fullmakt til å ta opp andre kortsiktige lån i 2017 mv.	87	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	122	
8	Omtale av særskilte saker	88	Arbeids- og sosialdepartementet	126	
8.1	Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen	88	Helse- og omsorgsdepartementet	129	
8.2	Omlegging av rentekompensasjonsordninger ...	88	Barne- og likestillingsdepartementet	132	
8.3	Pensjonspremie for alle statlige virksomheter	89	Nærings- og fiskeridepartementet	135	
8.4	Bedre informasjon om ressursbruk i staten	89	Landbruks- og matdepartementet	138	
8.4.1	Publisering av informasjon fra statsregnskapet	89	Samferdselsdepartementet	140	
8.4.2	Benchmarking av ressursbruk til administrasjon	90	Klima- og miljødepartementet	143	
8.4.3	Felles kunnskapsgrunnlag for administrativ effektivisering i departementene	90	Finansdepartementet	146	
8.5	Utvalg for å gjennomgå budsjett og regnskap i staten	90	Forsvarsdepartementet	147	
8.5.1	Flerårige budsjetter	91	Olje- og energidepartementet	149	
8.5.2	Informasjon til Stortinget om kostnader og gevinster ved investeringer og reformer	93	Ymse utgifter	150	
8.5.3	Skille drift og investering	94	Statsbankene	150	
8.5.4	Rasjonell framdrift	97	Statlig petroleumsvirksomhet	151	
8.5.5	Bruk av kontantprinsippet eller periodiseringsprinsippet for statlige budsjetter og regnskaper.....	99	Statens forretningsdrift	151	
			Folketrygden	152	
			Statens pensjonsfond utland	155	
			Inntekter under departementene	156	
			Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	167	
			Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband med nybygg, anlegg mv.	167	
			Skatter og avgifter	167	
			Renter og utbytte mv.	170	
			Folketrygden	171	
			Statens pensjonsfond utland	171	
			Statslånemidler	171	
			Vedlegg 1		
			Oversikt over utgifter og inntekter i statsbudsjettet for budsjetterterminen 2017	216	
			Vedlegg 2		
			Statsbudsjettet	218	

Vedlegg 3

Bevilgningsregnskapet	228
-----------------------------	-----

Vedlegg 4

Virksomheter med særskilte fullmakter (nettobudsjetterte forvaltningsorganer)	232
--	-----

Vedlegg 5

Bestillingsfullmakt, tilsagnsfullmakt og garantifullmakt	238
---	-----

Tabelloversikt

Tabell 1.1	Tiltakspakke mot ledighet	9	Tabell 3.17	Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov	54
Tabell 2.1	Hovedtall i statsbudsjettet og Statens pensjonsfond utenom lånetransaksjoner	16	Tabell 4.1	Utviklingen i politikkområder 2009–2017. Nominelle tall i mrd. kroner og gjennomsnittlig årlig realvekst	57
Tabell 2.2	Statsbudsjettets inntekter og utgifter utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner	17	Tabell 4.2	Utviklingen i folketrygdens utgifter etter stønadstype 2009–2017. Realvekst i mill. 2017-kroner og prosent.	63
Tabell 2.3	Statsbudsjettets lånetransaksjoner og finansieringsbehov	19	Tabell 4.3	Bevilgninger til FoU over statsbudsjettet fordelt på departement. Mill. kroner.	67
Tabell 2.4	Folketrygdens utgifter	37	Tabell 5.1	Flerårige budsjettkonsekvenser, endringer i forhold til Gul bok 2017, utgifter	69
Tabell 3.1	Statsbudsjettets inntekter	41	Tabell 5.2	Flerårige budsjettkonsekvenser fordelt på drift, investeringer og overføringer 2018–2020. Endringer i forhold til Gul bok 2017	70
Tabell 3.2	Statsbudsjettets utgifter	41	Tabell 5.3	Flerårige budsjettkonsekvenser, utgifter 2018–20201. Endringer i forhold til Gul bok 2017	71
Tabell 3.3	Driftsinntekter (postene 1-29) ...	42	Tabell 5.4	Flerårige budsjettkonsekvenser, inntekter 2018–20201. Endringer i forhold til Gul bok 2017	77
Tabell 3.4	Renter, avskrivninger og avsetninger til investeringsformål i 2017 for statens forretningsdrift	43	Tabell 6.1	Statsbudsjettets inntekter	79
Tabell 3.5	Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	43	Tabell 6.2	Statsbudsjettets utgifter	80
Tabell 3.6	Overføringer fra andre (postene 50–89)	44	Tabell 6.3	Kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten	81
Tabell 3.7	Utbytte fra statlig eide selskaper	45	Tabell 6.4	Statens pensjonsfond. Inntekter og utgifter 2016	82
Tabell 3.8	Tilbakebetalinger mv., utenom petroleumsvirksomhet (postene 90-99)	46	Tabell 6.5	Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov	82
Tabell 3.9	Driftsutgifter (postene 1-29)	47	Tabell 6.6	Statsbudsjettets inntekter	83
Tabell 3.10	Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	48	Tabell 6.7	Statsbudsjettets utgifter	83
Tabell 3.11	Overføringer til andre (postene 50-89)	49	Tabell 6.8	Kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten	84
Tabell 3.12	Utlån, statsgjeld mv., utenom petroleumsvirksomhet (postene 90-99)	50	Tabell 6.9	Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov	84
Tabell 3.13	Inntekter fra petroleumsvirksomheten	51	Tabell 7.1	Sammensetningen av statsgjelden (i mill. kroner)	85
Tabell 3.14	Utgifter til petroleumsvirksomheten	51			
Tabell 3.15	Kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten	52			
Tabell 3.16	Statens pensjonsfond. Inntekter og utgifter 2016–2017	53			

Tabell 7.2	Statens finansieringsbehov i 2016 og 2017 (i mrd. kroner)	86
Tabell 7.3	Fullmakt til å ta opp statslån i 2017 (i mill. kroner)	86

Vedlegg 2

Tabell 2.1	Hovedtallene i statsbudsjettet for perioden 2011–2017	218
Tabell 2.2	Samlede utgifter etter departement 2011–2017	219
Tabell 2.3	Driftsutgifter (postene 1-29) etter departement 2011–2017	220
Tabell 2.4	Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49) etter departement 2011–2017	221
Tabell 2.5	Overføringer til andre (postene 50-89) etter departement 2011–2017	222
Tabell 2.6	Utlån, gjeldsavdrag mv. (postene 90-99) etter departement 2011–2017	223
Tabell 2.7	Skatter og avgifter i perioden 2011–2017	224
Tabell 2.8	Samlede inntekter i perioden 2011–2017	225
Tabell 2.9	Vedtatt budsjett 2016 (des.2015). Utgifter fordelt etter departement og de forskjellige grupper av postnummer.	226

Tabell 2.10	Forslag for 2017. Utgifter fordelt etter departement og de forskjellige grupper av postnummer	227
-------------	---	-----

Vedlegg 3

Tabell 3.1	Utgifter og inntekter i bevilgningsregnskapet pr. 1. halvår 2016	228
Tabell 3.2	Bevilgningsregnskapet for 1. halvår 2015 og 2016	230

Vedlegg 4

Tabell 4.1	Utgifter og inntekter fordelt etter art	232
Tabell 4.2	Inntekter etter inntektskilde	234
Tabell 4.3	Forholdet mellom kontantbeholdning, påløpte kostnader og avsetninger pr. 31.12	235
Tabell 4.4	Oversikt over nettobudsjetterte virksomheter	237

Vedlegg 5

Tabell 5.1	Oversikt over bestillingsfullmakter og tilsagnsfullmakter	238
------------	---	-----

Figuroversikt

Figur 4.1	Reell, underliggende utgiftsvekst på statsbudsjettet, prosentvis vekst. Regnskap 2009–2015. Anslag på regnskap 2016. Gul bok 2017	56
Figur 4.2	Årlig gjennomsnittlig realvekst på politikkområder i perioden 2009–2013 og fra 2013 til 2017.....	60
Figur 4.3	Statsbudsjettets utgifter i 2017, mrd. kroner.....	60
Figur 4.4	Realvekst i utgiftene til utvalgte formål 2009–2017. Indeksert slik at 2009=100.	66
Figur 4.5	Andel av regnskapsførte utgifter til folketrygden i 2015 (2017-kroner)	66

Oversikt over bokser

Boks 2.1	Veksten i statsbudsjettets utgifter.....	18
Boks 3.1	Statsbudsjettets inndeling.....	40
Boks 4.1	Rammeoverføringer til kommuneforvaltningen	55
Boks 4.2	Datagrunnlaget for beregningene.....	56

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2016–2017)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2017

Statsbudsjettet

*Tilråding fra Finansdepartementet 23. september 2016,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Hovedtrekk og prioriteringer i budsjettet for 2017

1.1 Hovedtrekk

Norge er et land med store muligheter. Vi har en høyt utdannet befolkning og store naturressurser, små forskjeller og en åpen økonomi som bidrar til effektiv produksjon og varebytte. Over tid er det særlig vekstevnen i fastlandsøkonomien som bestemmer velferdsutviklingen i Norge. Da er det en utfordring at mange står utenfor arbeidslivet og at veksten i produktiviteten er lavere enn før. Høy arbeidsinnsats og god produktivitsutvikling er grunnlaget for høy verdiskaping. Regjeringen vil derfor prioritere tiltak som styrker arbeidslinjen og som bidrar til å skape et omstillingsdyktig, vekstkraftig og mangfoldig næringsliv. Regjeringen løser viktige oppgaver i dag, og trygger Norge for fremtiden. Dette er et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag.

Petroleumsnæringen vil være viktig for norsk økonomi i tiår framover, men den vil ikke fortsette å trekke opp aktiviteten i fastlandsøkonomien.

Tvert i mot blir det en hovedutfordring å legge til rette for nye vekstnæringer som kan overta etter hvert som petroleumsnæringens rolle avtar.

Vår økonomi og vår næringsstruktur må omstilles. Fallet i prisene på olje og gass har gjort at omstillingen kommer raskere enn ventet. Redusert aktivitet i petroleumsrelaterte næringer har ført til høyere arbeidsledighet, særlig på Sør- og Vestlandet. Den fremste utfordringen for Norge blir å skape nye, lønnsomme arbeidsplasser i privat, konkurranseutsatt sektor. For å ivareta vårt velferdsnivå er det behov for ny aktivitet som kan bidra til høy sysselsetting og høy samlet verdiskaping.

Regjeringen fremmer forslag om et grønt skattekift som innebærer å øke miljøbegrunnede avgifter med nærmere 1,6 mrd. kroner, som tilbakeføres gjennom sektorvise reduksjoner i andre skatter, avgifter og kompensasjoner. Med dette følger Regjeringen opp Grønn skattekommisjon

og avtalen om et grønt skatteskipt fra Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2016.

Budsjettet for 2017 viderefører og forsterker Regjeringens satsing på arbeid, aktivitet og omstilling. Den økonomiske politikken innebærer samlet sett en kraftfull innsats i en krevende konjunktursituasjon. Svakere krone bidrar til ny vekst i konkurranseutsatt næringsliv, mens lav rente og ekspansiv finanspolitikk trekker opp veksten i innenlandsk etterspørsel. Vi har ennå ikke sett den fulle effekten av den ekspansive økonomiske politikken som nå føres. Både svekkelsen av kronen og skattereduksjonene i budsjettet for 2016 har effekter også i 2017.

Veksten i norsk økonomi ser nå ut til å være på vei opp igjen, understøttet av en kraftfull økonomisk politikk. Den registrerte arbeidsledigheten har avtatt så langt i år og faller i et flertall av fylkene. Risikoen for et mer alvorlig tilbakeslag i norsk økonomi synes lavere enn i vinter og i vår. Samtidig forventes det at etterspørselen fra petroleumsnæringene vil fortsette å dra ned aktiviteten i norsk økonomi også neste år og utviklingen i sysselsettingen er derfor fremdeles svak.

Innenfor handlingsregelens langsiktige rammer skal den offentlige pengebruken tilpasses situasjonen i økonomien. Regjeringen foreslår å bruke 225,6 mrd. kroner av oljeinntektene i 2017, målt ved det strukturelle, oljekorrigerede underskuddet. Dette innebærer en økt bruk av oljeinntekter som svarer til 0,4 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Det tilsvarer 3,0 pst. av Statens pensjonsfond utland ved inngangen til året.

Regjeringen legger vekt på *hvordan* oljepengene brukes. Stortinget har understreket at økningen i bruken av petroleumsinntekter bør rettes inn mot tiltak som kan øke produktiviteten, og dermed vekstevnen, i økonomien. Satsing på infrastruktur, utdanning og forskning er viktig for å få en mer velfungerende økonomi. Brede skattelettelsler kan stimulere til sparing og høyere arbeidstilbud. Regjeringen fortsetter gjennomføringen av skattereformen i tråd med skatteforliket.

Regjeringen har i budsjettet for 2017 prioritert tiltak som fremmer flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag. Regjeringens hovedprioriteringer er:

- Tiltakspakke mot ledighet.
- Økt velferd i kommunene.
- Et kraftig løft for samferdsel for å bygge landet.
- En betydelig styrking av helseområdet.
- Styrking av Forsvaret og justissektoren for å fremme trygghet og økt beredskap.

- En stor satsing på kunnskap for å gi muligheter for alle og styrke konkurransekraften.
- Grønt skifte.

Regjeringen vil forvalte skattebetalernes penger med respekt og motarbeide sløsing med offentlige midler. Regjeringen vil derfor videreføre avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen i 2017. Kravet om mindre byråkrati og mer igjen for pengene frigjør ressurser til prioriterte formål. Effekten av reformen er en innsparing på budsjettet på 1,6 mrd. kroner. Av dette tilbakeføres 0,5 mrd. kroner til helseforetakene.

1.2 Hovedprioriteringer i 2017

Tiltakspakke mot ledighet

I budsjettet for 2016 foreslo Regjeringen en tiltakspakke på 4 mrd. kroner, hovedsakelig med midlertidige tiltak rettet mot områdene og næringene som har opplevd sterk vekst i ledigheten i forbindelse med fallende oljepriser. I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2016 foreslo Regjeringen nye tiltak på over 900 mill. kroner. Det tar noe tid fra tiltak vedtas til de har full effekt. Tiltakene som allerede har blitt satt i gang, vil dermed kunne stimulere aktiviteten på Sør- og Vestlandet utover høsten og vinteren 2016, og noe av virkningen vil komme i 2017.

Som en del av budsjettet for 2017 prioriterer Regjeringen fortsatt en rekke særskilte tiltak mot ledighet. Tiltakene er i stor grad rettet mot de samme områdene og næringene som de tidligere tiltakene. Samtidig foreslås det midler til noen landsdekkende ordninger. Erfaringen, blant annet fra håndteringen av finanskrisen, tilsier at det kan være vanskelig å finne fram til tiltak mot arbeidsledighet som har effekt på kort sikt, og som lett kan skaleres ned når behovet for stimulans avtar. Regjeringen har lagt vekt på å prioritere midlertidige tiltak som kan virke raskt, samtidig som de kan reverseres når situasjonen tilsier det.

Tiltakene Regjeringen foreslår i 2017-budsjettet gjelder blant annet vedlikeholdstilskudd til kommuner og helseforetak på Sør- og Vestlandet, dekkelegging av veg, gang- og sykkelveger, flom- og skredtiltak, forskningsprogrammet DEMO 2000 og oppgradering av forskningsfartøy. Det foreslås også midler til vedlikehold i Sjøforsvaret, hvorav om lag halvparten erfaringsmessig vil tilfalle norske bedrifter. Regjeringen har også prioritert å foreslå tilskudd til vedlikehold av kirker og ulike tiltak ved museer.

Regjeringen foreslår å opprettholde det ekstraordinært høye nivået på arbeidsmarkedstiltak som Regjeringen har lagt opp til med økning i antall tiltaksplasser både ifm. Revidert nasjonalbudsjett 2015, Saldert budsjett 2016 og Revidert nasjonalbudsjett 2016. Dette utgjør til sammen om lag 750 mill. kroner i 2017, en økning på 145 mill. fra Saldert budsjett 2016. Endringene i regelverket for dagpenger under permittering og utvidet rett til utdanning med dagpenger utgjør nærmere 200 mill. kroner i 2017. Regjeringen viderefører også tiltak for lærlinger gjennom styrket stimulering for permitterte og oppsagte lærlinger. Regjeringen foreslår også å øke bevilgningene i 2017-budsjettet for å videreføre midlertidige rekrutteringsstillinger som ble lagt inn i 2016-budsjettet som del av tiltakspakken, samt nye studieplasser som ble vedtatt i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2016. Dette vil bidra til økt aktivitet i norsk økonomi i 2017 også ut over bidraget i 2016. Som varslet i Revidert nasjonalbudsjett 2016 foreslår Regjeringen en ordning med utsatt betaling av formuesskatt for eiere av virksomheter som går med regnskapsmessig underskudd. Formålet

er å bidra til økt likviditet for norske eiere og deres virksomheter både i 2016 og 2017.

I proposisjonen om ny langtidsplan for forsvarssektoren er det lagt opp til å anskaffe tre nye kystvaktfartøy til erstatning for Nordkapp-klassen etter 2020. Regjeringen vil framskynde denne anskaffelsen med to år. Anskaffelsen anses å falle innenfor unntaket i EØS-avtalen artikkel 123 og forbeholdes norsk industri av nasjonale sikkerhetshensyn. Dette legger til rette for økt aktivitet for norske verft fra 2018.

Tabellen gir en nærmere oversikt over Regjeringens forslag til særskilte tiltak mot ledighet i 2017. Flere av disse er spesielt rettet mot Sør- og Vestlandet og næringer som har vært spesielt rammet av lavere oljepriser. Noen av tiltakene er knyttet til landsdekkende ordninger, slik som Miljøteknologiordningen og Brukerstyrt innovasjonsarena. Generelle tiltak for næringsforskning og innovasjon er videreført på et høyt nivå også i 2017, men omfanget er noe redusert sammenlignet med tiltakspakken i 2016.

Ut over de særskilte tiltakene mot ledighet, inneholder budsjettforslaget for 2017 en rekke tiltak som vil bidra til aktivitet og omstilling.

Tabell 1.1 Tiltakspakke mot ledighet

	Mill. kroner
	Gul bok 2017
Arbeidsmarkedstiltak: 5 000 plasser sammenlignet med Saldert budsjett 2015	750
Vedlikeholdstilskudd til kommuner på Sør- og Vestlandet	650
Utsatt betaling av formuesskatt for eiere av virksomheter som går med regnskapsmessig underskudd	510
Vedlikehold i Sjøforsvaret i 2017	445
Dekkelegging og gang- og sykkelveger Sør- og Vestlandet	400
Midlertidige rekrutteringsstillinger, opprettet i Saldert budsjett 2016	154
Engangstilskudd til vedlikehold av sykehusbygg på Sør- og Vestlandet	100
Tapsavsetning innovasjonslån	100
Flom- og skredtiltak	100
Petroleumsforskning (DEMO 2000)	100
Bygging og oppgradering av kystforskningsfartøy	100
Endringer i regelverket for dagpenger under permittering	95
Økte muligheter for å ta utdanning med dagpenger	92
270 nye studieplasser på Sør- og Vestlandet, opprettet ifm. RNB 2016	52
Rehabilitering av kirker og oppgraderingstiltak mv. ved museer på Sør- og Vestlandet	50
Forny2020	50

Tabell 1.1 fortsetter

	Mill. kroner
	Gul bok 2017
Brukerstyrt innovasjonsarena	50
Nytt museumsmagasin for Norsk Oljemuseum i Stavanger	33
Ungdomssatsing på Sør- og Vestlandet	30
Miljøteknologiordningen	30
Stimuleringsstilskudd rettet mot permitterte/opsagte lærlinger, opprettet ifm. RNB 2016	30
160 nye studieplasser i praktisk pedagogisk utdanning (PPU), opprettet ifm. RNB 2016	18
Tømmerkaier	16
Vitenskapelig utstyr, opprettet ifm. RNB 2016	11
Regionale forskningsfond, opprettet ifm. RNB 2016	11
Sum	3 978

Kommuneøkonomi

En god og forutsigbar kommuneøkonomi er viktig for at kommunene og fylkeskommunene skal kunne ivareta sine oppgaver. Regjeringens forslag til kommuneopplegg for 2017 legger til rette for at kommunene og fylkeskommunene kan tilby flere og bedre tjenester. Opplegget gir blant annet rom for økt velferd for pleietrengende og et bedre tilbud til personer med rusproblemer.

Forslaget innebærer en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på knappe 4,1 mrd. kroner og i samlede inntekter på 3,4 mrd. kroner. Styrkingen av kommuneøkonomien i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2016 videreføres i inntektsgrunnlaget i 2017. Veksten i frie inntekter er høyere enn øvre grense i det varslede vekstintervallet i Kommuneproposisjonen 2017, mens veksten i samlede inntekter er innenfor det signaliserte intervallet. Innenfor veksten i frie inntekter er enkelte formål særskilt ivaretatt. For kommunene begrunnes 300 mill. kroner av veksten med en satsing på rusomsorg, 100 mill. kroner med opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering, 150 mill. kroner med tidlig innsats i grunnskolen og 50 mill. kroner med en styrking av helsestasjoner og skolehelsetjenesten. Veksten i frie inntekter er høyere enn det som er nødvendig for å dekke formålene ovenfor og anslåtte demografi- og pensjonskostnader. Av veksten i fylkeskommunenes frie inntekter begrunnes 200 mill. kroner med opprusting og fornying av fylkesvegene.

Regjeringen foreslår å bevilge 650 mill. kroner i engangstilskudd til vedlikehold i kommuner på Sør- og Vestlandet. Formålet er å bidra til økt akti-

vitet i regioner som er rammet av høy ledighet. Dette kommer i tillegg til veksten i kommunenes inntekter. Også på andre kommunale og fylkeskommunale ansvarsområder legger Regjeringen til rette for flere og bedre tjenester. Innenfor de kommunale helse- og omsorgstjenestene foreslår Regjeringen blant annet flere dagaktivitetsplasser for hjemmeboende med demens og flere heldøgns omsorgsplasser. For å bidra til at antallet heldøgns omsorgsplasser øker i årene som kommer, vil Regjeringen gradvis legge om dagens tilskuddsordning slik at det fra og med 2021 kun vil gis tilskudd til plasser som bidrar til netto tilvekst av plasser. Innenfor samferdselssektoren foreslår Regjeringen blant annet økt tilskudd til statlig delfinansiering av større kollektivprosjekter i byene.

Regjeringen mener det er rom for mer effektiv ressursbruk i kommunesektoren, noe også produktivitetskommissjonen viser. Tjenestetilbudet vil kunne forbedres utover det som følger av inntektsveksten såfremt kommunene og fylkeskommunene klarer å effektivisere ressursbruken. Dersom kommunesektoren setter et effektiviseringskrav til egen virksomhet på 0,5 pst., tilsvarer det 1,2 mrd. kroner i 2017 som kan brukes til styrking av tjenestene i tillegg til det som følger av inntektsveksten.

Regjeringen vil fornye og forbedre kommunestrukturen, slik at kommunene kan løse framtidens velferdsoppgaver bedre. Parallelt gjennomføres en regionreform etter vedtak i Stortinget hvor målet er om lag ti nye folkevalgte regioner. Det

legges opp til at kommunereformen og regionreformen gjennomføres samtidig, slik at nye kommuner og nye regioner kan tre i kraft fra 1. januar 2020. Det foreslås å bevilge midler til å dekke engangskostnader i kommuner og fylkeskommuner hvor det i 2017 fattes nasjonale vedtak om sammenslåing.

Samferdsel

Den sterke satsingen på veger, bane og kollektiv fortsetter. Reduserte transportkostnader bedrer konkurranseevnen for næringslivet og legger til rette for et velfungerende bo- og arbeidsmarked over hele landet. Regjeringen vil øke bevilningene til utbygging av veg og kollektivtransport ut over den økonomiske rammen i Nasjonal Transportplan 2014–2023 (NTP) og redusere bompengebelastningen for trafikantene. Regjeringens budsjettforslag innebærer en betydelig overoppylling av rammene i første fireårsperiode av NTP. I 2017 er det lagt opp til oppstart av to nye store riksvegprosjekter i regi av Statens vegvesen, E39 Rogfast og E16 Bjørum-Skaret. Bevilgningen til utbyggingsselskapet Nye Veier foreslås økt i tråd med Regjeringens ambisjon om 5 mrd. kroner årlig tilskudd til selskapet i 2018.

Større effektivitet og samfunnsøkonomisk lønnsomhet i transportsektoren er et mål for Regjeringen. I tillegg til økte bevilgninger foreslås det viktige tiltak for å bedre ressursutnyttelsen i sektoren. Budsjettforslaget vil gi bedre forvaltning av eksisterende infrastruktur gjennom økte ressurser til drift og vedlikehold. Satsingen på økt vegvedlikehold videreføres slik at vegstandarden kan forbedres.

Regjeringen har et mål om å redusere bompengebelastningen for bilistene. Regjeringen foreslår et årlig tilskudd på 500 mill. kroner for å redusere bompengetakstene utenfor byene.

Budsjettforslaget sørger for god framdrift på alle igangsatte jernbaneprosjekter, og for planlegging av nye prosjekter. Regjeringen viderefører satsingen på vedlikehold og fornying av jernbanen. Med Regjeringens budsjettforslag legges det til rette for gjennomføring av jernbanereformen i 2017. Hensikten med jernbanereformen er å utnytte de store investeringene i jernbaneinfrastruktur de senere år på en bedre måte. Dette skal oppnås gjennom en bedre styringsstruktur, en mer forretningsmessig organisasjonsform, bedre kundeorientering og tydeligere mål. Under Kystverket foreslås det å opprette en treårig forsøksordning med tilskudd til overføring av gods fra veg til sjø.

Helse

Regjeringens mål er at alle skal ha tilgang til likeverdige helsetjenester av god kvalitet. Gjennom økte bevilgninger, klare prioriteringer og nye løsninger viser Regjeringen at den prioriterer helse- og omsorgssektoren. Regjeringen ønsker å redusere unødvendig og ikke-medisinsk begrunnet venting for pasientene og prioritere tilbudet til pasienter innen psykisk helse og rus. Regjeringen vil øke tilgjengelighet, kapasitet og kvalitet i helse- og omsorgssektoren.

For å bidra til kortere ventetider for behandling i spesialisthelsetjenestene, foreslås det økte bevilgninger for å behandle flere pasienter i sykehusene. Budsjettforslaget gir rom for en vekst i aktiviteten på om lag 2,1 pst., som er en fortsatt høy vekst. Veksten omfatter behandling innen somatikk, psykisk helsevern, rus og rehabilitering. I tillegg foreslår Regjeringen å gi investeringslån til nytt sykehus i Stavanger, oppgraderinger av sentralblokk ved Haukeland universitetssjukehus, nytt psykiatribygg ved Sørlandet sykehus og oppgraderinger ved Helse Førde. Disse kommer i tillegg til videreføring av lån til allerede igangsatte investeringsprosjekter. Regjeringen foreslår også investeringstilskudd til oppstart av en preforprosjektfase for etablering av protonbehandling.

Regjeringen vil bedre tilbudet til personer med rusproblemer. De regionale helseforetakene skal derfor prioritere tverrfaglig spesialisert rusbehandling. I budsjettforslaget for 2017 er 300 mill. kroner av veksten i kommunenes frie inntekter begrunnet med Opptappingsplanen for rusfeltet (2016–2020). Regjeringen legger fram Opptappingsplanen for habilitering og rehabilitering samtidig med dette budsjettforslaget. I 2017 foreslår Regjeringen 200 mill. kroner til opptappingsplanen, hvorav 100 mill. kroner foreslås som vekst i kommunenes frie inntekter.

Regjeringen ønsker flere heldøgns omsorgsplasser og legger derfor til rette for å gi tilsagn om investeringstilskudd til 1 800 plasser i 2017. For å bidra til at antallet heldøgns omsorgsplasser øker i årene som kommer, vil Regjeringen gradvis legge om dagens tilskuddsordning for heldøgns omsorgsplasser. Omleggingen innebærer at det fra og med 2021 kun vil gis tilskudd til plasser som bidrar til netto tilvekst av plasser. Regjeringen vil også legge til rette for flere plasser til dagtilbud for hjemmeboende med demens.

Trygghet og beredskap

Regjeringen vil ha et tryggere samfunn. Budsjettforslaget legger til rette for at kapasiteten i politidistriktene økes og at alle nyutdannede fra Politihøgskolen i 2017 skal kunne tilbys jobb i politiet. Dette vil bidra til et mer synlig nærpolti med kapasitet til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger. Dagens politihelikoptre er gamle og må skiftes ut. Det vil bli gjennomført en anskaffelsesprosess for kjøp av to nye politihelikoptre, med opsjon på et tredje helikopter. For å understøtte politiets oppgaver er det viktig å ha gode IKT-løsninger. Regjeringen vil derfor modernisere IKT-løsningene i politiet og investere i et nytt analysesystem i PST. Dette vil gi bedre utnyttelse av PSTs ressurser. Budsjettforslaget legger også til rette for å bedre PSTs evne til å avverge spionasje og sabotasje i det digitale rom.

Anskaffelsen av nye redningshelikoptre og forprosjekteringen av nytt beredskapssenter for politiets nasjonale ressurser fortsetter. Som en del av nærpoltireformen foreslår Regjeringen å samlokalisere ytterligere to nødmeldesentraler for brann og politi. Tiltakene bidrar til bedre beredskap i hele landet.

Større kapasitet i politiet er viktig for effektiviteten i straffesakskjeden. Straffegjennomføringen må også gjøres mer effektiv. Regjeringen legger opp til å øke kapasiteten for elektronisk soning. Det prosjekteres nytt fengsel i Agder, med avdelinger lokalisert i Mandal og Froland. I 2017 ferdigstilles også nye plasser ved fengslene i Ullersmo og på Eidsberg. Innleie av fengselsplasser i Nederland fortsetter. Regjeringen foreslår også å øke kapasiteten i domstolene, blant annet gjennom digitalisering av rettsprosesser.

Forsvaret er viktig for samfunnets samlede beredskap. I tråd med proposisjonen om ny langtidsplan for forsvarssektoren legger Regjeringen opp til vesentlige bevilgningsøkninger til sentrale kapasiteter i forsvarssektoren. Budsjettforslaget innebærer økt aktivitet og større beredskapsbeholdninger i alle forsvarsgrenene.

I tillegg til økt aktivitet og større beredskapsbeholdninger i Hæren, startes etableringen av et nytt jegerkompani tilknyttet Garnisonen i Sør-Varanger. Regjeringen foreslår også økt aktivitet for fregattene og mer vedlikehold i Sjøforsvaret, samt økte bevilgninger til Etterretningstjenesten. Ambisjonene for kampflyanskaffelsen videreføres. Regjeringen legger opp til at det bestilles tolv nye kampfly i 2017, med levering i 2021 og 2022. Dette vil redusere de samlede kostnadene til anskaffelsen.

Bevilgningene til Nasjonal sikkerhetsmyndighet og Cyberforsvaret økes. Dette vil gi bedre evne til å avdekke IKT-angrep og andre sikkerhetstrusler. Norges bidrag til innsats i kampen mot ISIL i Irak og Jordan videreføres.

Det er betydelig usikkerhet rundt utviklingen i antall asylankomster framover. Regjeringen foreslår å beholde en del av den økte kapasiteten i UDI, IMDi, politiet, Sivilforsvaret og PST som ble opprettet i forbindelse med de økte asylankomstene høsten 2015. Dette bidrar til bedre beredskap og nedbygging av restanser. Regjeringen prioriterer returarbeid. Dette innebærer å opprettholde et høyt måltall for tvangsreturer og økte ressurser til returarbeid i asylmottak. Regjeringen vil også videreføre viktige tiltak for integrering som bidrar til rask bosetting av flyktninger og økt yrkes- og samfunnsdeltagelse blant innvandrere.

Norge har bidratt til å avhjelpe situasjonen i Middelhavet. Regjeringen legger opp til å videreføre det norske bidraget til Frontex-operasjonene Triton og Poseidon.

Kunnskap

Regjeringen har høye ambisjoner for Norge som kunnskapsnasjon. Regjeringen legger vekt på å styrke kvaliteten i alle ledd, fra barnehage via skole til høyere utdanning og forskning. Slik gir vi muligheter for alle og gode forutsetninger for økt konkurransekraft, verdiskaping og velferd.

Tidlig innsats i skolen innebærer å fange opp utfordringer og følge opp elever raskt. Regjeringen vil sende på høring et lovforslag om tidlig innsats i skolen, som tidligst vil bli iverksatt i skoleåret 2018-19. I budsjettforslaget for 2017 foreslår Regjeringen å øke de frie inntektene til kommunene for å forsterke arbeidet med tidlig innsats og forberede kommunene på det varslede lovforslaget.

Regjeringen foreslår å øke satsingen på arbeid mot mobbing i barnehage og skole. Dette skal gi et bedre håndhevingsapparat for mobbesaker, bedre støtte og veiledning til elever og foreldre, og mer kompetanse i barnehager og skoler. Et godt læremiljø uten mobbing er viktig i seg selv, og gir dessuten elevene gode forutsetninger for å tilegne seg nødvendig kunnskap.

Nøkkelen til å øke kunnskapsnivået til elevene er å satse på kompetansen til lærerne. Regjeringen vil i forbindelse med strategien Lærerløftet innføre nye, femårige grunnskolelærerutdanninger på mastergradsnivå fra 2017. Å øke kvaliteten i lærerutdanningen vil gi mer kompetente lærere, og dermed bedre læring i skolen.

Regjeringen presenterte i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2016 en plan for å utvide utdanningsstøtteperioden til elleve måneder i løpet av fire år. I samsvar med planen foreslår Regjeringen at heltidsstudenter i høyere utdanning og fagskole våren 2017 får utbetalt støtte for en kvart måned mer enn det som følger av gjeldende regelverk.

Regjeringen følger opp langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Budsjettforslaget inkluderer 120 nye rekrutteringsstillinger, ny forskningsinfrastruktur og økte stimuleringsmidler for deltakelse i Horisont 2020. Det foreslås også økte forskningsbevilgninger til de langsiktige prioriteringene i langtidsplanen over Kunnskapsdepartementets og andre departementers budsjetter. Foreløpige anslag tilsier samlede bevilgninger til forskning og utvikling på om lag 34,5 mrd. kroner i 2017. Bevilgningene utgjør 1,05 pst. av anslått BNP i 2017. Når Skattefunn inkluderes, er den totale offentlige innsatsen 37,7 mrd. kroner, 1,15 pst. av anslått BNP i 2017.

Grønt skifte

Regjeringen bruker skatte- og avgiftspolitikken til å stimulere til mer miljøvennlig atferd, og fremmer forslag om et grønt skattesifte som en del av oppfølgingen av Grønn skattekomisjon. Budsjettforslaget for 2017 innebærer økte miljøbegrunnede avgifter med nærmere 1,6 mrd. kroner. Inntektene benyttes til reduksjoner i andre skatter, avgifter og kompensasjon på utgiftssiden av budsjettet. Bilister og transportører får samlet netto lettelser og kompensasjoner på rundt 900 mill. kroner, inklusive reduserte bompenger utenfor storbyene.

Regjeringen foreslår å øke den generelle satsen i CO₂-avgiften på mineralolje samt avgiften på klimagassene HFK og PFK. Begge satsene vil nå, i tråd med anbefalingen fra Grønn skattekomisjon, komme opp på samme nivå som CO₂-avgiften på bensin og autodiesel, målt i kroner per tonn CO₂-ekvivalenter. Avgiftsøkningen på mineralolje gir økte utgifter til kjøp av riksvegferjetjenester, fylkeskommunale kjøp av persontransport samt jord- og skogbruk. Inngåtte avtaler om offentlig kjøp av persontransporttjenester kompenseres gjennom økte bevilgninger under Samferdselsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Regjeringen legger opp til at også jord- og skogbruk blir kompensert for økningen i CO₂-avgift, og vil komme tilbake til innretning på kompensasjonen ved jordbruksoppkjøret i 2017.

Regjeringen foreslår å kompensere for økte veibruksavgifter ved å redusere årsavgiften. Dette bidrar til å flytte avgiftsbelastningen fra eie til bruk av bil, som er et godt miljømessig grep for å redusere utslippene fra bilparken. For å kompensere næringslivet for økte drivstoffutgifter foreslår Regjeringen å øke avskrivningssatsen for lastebiler og varebiler, drosjer mv. Det foreslås også å øke satsene i reisefradraget til og fra arbeide. I tillegg foreslår Regjeringen et årlig tilskudd på 500 mill. kroner for å redusere bompengetakstene utenfor byene. Ordningen vil blant annet bidra til økt nytte fra påbegynte og eksisterende veger.

Det grønne skattesiftet suppleres av viktige tiltak på budsjettets utgiftsside. Regjeringen satser videre på utvikling av energi- og klimateknologi. Det foreslås å tilføre Energifondet 2,3 mrd. kroner. Enova tilføres med dette om lag 90 mill. kroner mer i 2017 enn i 2016. Regjeringen foreslår at avkastningen fra Fond for klima, fornybar energi og energiomlegging (Klimafondet) omgjøres til en ordinær bevilgning fra og med 2018. På den måten blir ikke overføringen til Enova redusert som følge av lavere renter ved refinansiering av de første innskuddene.

For å fremme CO₂-håndtering foreslår Regjeringen å bevilge 360 mill. kroner til videre studier av fullskala CCS. Staten viderefører også sitt engasjement ved teknologisenteret på Mongstad i en ny treårsperiode.

Et nytt investeringsselskap («Fornybar AS») planlegges opprettet i 2017. Regjeringen foreslår å bevilge midler til etablering av selskapet og drift i oppstartsåret. Selskapet skal bidra til reduserte klimagassutslipp, i hovedsak gjennom å investere i ny teknologi i overgangen fra teknologiutvikling til kommersialisering.

For å fremme klimarelatert forskning foreslår Regjeringen at det bevilges midler til forskning på omstilling til lavutslippssamfunnet og marine økosystemer. På samferdselsområdet foreslår Regjeringen å overoppfylle NTP-bevilgningen til jernbanereformål med 4,6 mrd. kroner. Utgiftene til kjøp av riksvegferjetjenester øker, blant annet som følge av miljøkrav i anbudene.

Norge finansierer en rekke klimatiltak utenfor egne grenser, blant annet innenfor energi, for å redusere avskoging av tropisk skog og for klimatilpasning i utviklingsland. Tiltakene bidrar til reduksjon av de globale utslippene av klimagasser og tilpasning til klimaendringer. Denne typen støtte og samarbeid er en sentral del av det eksisterende rammeverket under FNs klimakonvensjon og oppfølgingen av Parisavtalen og vil videreføres i årene som kommer. I tråd med Regjerin-

gens og Stortingets føringer for klima- og skogsatsingen er det inngått avtaler som vektlegger betaling for verifiserte utslippsreduksjoner. I 2017 legges det opp til at Norge betaler for om lag 40 mill. tonn CO₂ i utslippsreduksjoner, hovedsakelig i Brasil, Colombia og Guyana.

For nærmere omtale av oppfølgingen av Grønn skattekommisjon vises det til Prop. 1 LS (2016–2017) *Skatter, avgifter og toll 2017* og til Nasjonalbudsjettet 2017.

2 Nærmere om budsjettforslaget

2.1 Hovedtall i statsbudsjettet

Det strukturelle, oljekorrigerede budsjettunderskuddet

Bruken av oljeinntekter over statsbudsjettet måles ved *det strukturelle, oljekorrigerede budsjettunderskuddet*. I beregningen korrigeres det blant annet for virkningene av økonomiske svingninger på skatter, avgifter, renter og ledighetstrygd. Endringen i dette underskuddet som andel av trend-BNP for Fastlands-Norge er et forenklet mål på budsjettets virkning på økonomien. Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017 innebærer et strukturelt, oljekorrigeret budsjettunderskudd på 225,6 mrd. kroner. Målt som andel av anslått kapital i Statens pensjonsfond utland ved inngangen til 2017 utgjør underskuddet 3,0 pst.

Fra 2016 til 2017 ligger bruken av fonds- og oljeinntekter an til å øke med 15,1 mrd. kroner. Dette innebærer en økt bruk av fonds- og oljeinntekter som svarer til 0,4 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Den reelle, underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter fra 2016 til 2017 anslås til 1,7 pst.

Det oljekorrigerede budsjettunderskuddet og Statens pensjonsfond

Det *oljekorrigerede budsjettunderskuddet* tilsvarende faktiske overføringen av oljeinntekter til statsbudsjettet, som sørger for at statsbudsjettet går i balanse. For 2017 anslås dette underskuddet til 259,5 mrd. kroner. Forskjellen mellom det strukturelle, oljekorrigerede budsjettunderskuddet og det oljekorrigerede budsjettunderskuddet er nærmere redegjort for i Nasjonalbudsjettet 2017.

Det samlede overskuddet på statsbudsjettet og i Statens pensjonsfond anslås til 86,3 mrd. kroner i 2016. Overskuddet består av statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten fratrukket overføringen til statsbudsjettet for å dekke det oljekorrigerede budsjettunderskuddet, samt rente- og utbytteinntekter mv. i Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge.

Den samlede kapitalen i Statens pensjonsfond ved utgangen av 2017 anslås til 7 886 mrd. kroner. Av dette er 7 671 mrd. kroner i Statens pensjonsfond utland, mens 214 mrd. kroner er i Statens pensjonsfond Norge. Utenlandsdelen av fondet anslås å øke med 251 mrd. kroner, fra en anslått kapital på 7 420 mrd. kroner ved utgangen av 2016.

Tabell 2.1 Hovedtall i statsbudsjettet og Statens pensjonsfond utenom lånetransaksjoner

		Mrd. kroner		
		Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
<i>1.</i>	<i>Statsbudsjettets stilling</i>			
A	Statsbudsjettets inntekter i alt	1 252,5	1 179,9	-5,8
A.1	Inntekter fra petroleumsvirksomhet	233,1	163,8	-29,7
A.2	Inntekter utenom petroleumsvirksomhet	1 019,4	1 016,1	-0,3
B	Statsbudsjettets utgifter i alt	1 257,4	1 301,1	3,5
B.1	Utgifter til petroleumsvirksomhet	29,0	25,5	-12,1
B.2	Utgifter utenom petroleumsvirksomhet	1 228,4	1 275,6	3,8
	Statsbudsjettets oljekorrigerede overskudd (A.2-B.2)	-209,0	-259,5	24,2
+	Overført fra Statens pensjonsfond utland	209,0	259,5	24,2
=	Statsbudsjettets overskudd før lånetransaksjoner	0,0	0,0	-
<i>2.</i>	<i>Statens pensjonsfond</i>			
	Statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomhet (A.1-B.1), overføres til Statens pensjonsfond utland	204,1	138,3	-32,2
-	Overført til statsbudsjettet	209,0	259,5	24,2
+	Rente- og utbytteinntekter mv. i Statens pensjonsfond	209,6	207,5	-1,0
=	Overskudd i Statens pensjonsfond	204,7	86,3	-57,9
<i>3.</i>	<i>Statsbudsjettet og Statens pensjonsfond samlet</i>			
	Overskudd	204,7	86,3	-57,9

Kilde: Finansdepartementet

2.2 Statsbudsjettets inntekter og utgifter utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner

Tabell 2.2 viser statsbudsjettets inntekter og utgifter når petroleumsvirksomheten og lånetransaksjoner holdes utenom.

Tabell 2.2 Statsbudsjettets inntekter og utgifter utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
Statsbudsjettets inntekter (utenom petroleum)	1 019,4	1 016,1	-0,3
Sum skatter og avgifter fra Fastlands-Norge	932,1	935,1	0,3
<i>Skatt på formue og inntekt</i>	<i>251,1</i>	<i>239,8</i>	<i>-4,5</i>
<i>Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift</i>	<i>310,3</i>	<i>316,6</i>	<i>2,0</i>
<i>Merverdiavgift</i>	<i>263,6</i>	<i>270,3</i>	<i>2,6</i>
<i>Avgifter på tobakk og alkohol</i>	<i>20,2</i>	<i>20,8</i>	<i>3,0</i>
<i>Avgift på bil, bensin mv.</i>	<i>46,6</i>	<i>44,9</i>	<i>-3,6</i>
<i>Elektrisitetsavgift</i>	<i>9,7</i>	<i>10,5</i>	<i>8,6</i>
<i>Tollinntekter</i>	<i>3,4</i>	<i>3,3</i>	<i>-0,6</i>
<i>Andre avgifter</i>	<i>27,3</i>	<i>28,9</i>	<i>5,7</i>
Renter og aksjeutbytte	28,9	25,9	-10,3
Inntekter av statens forretningsdrift	2,3	2,5	8,9
Andre inntekter	56,0	52,5	-6,3
Statsbudsjettets utgifter (utenom petroleum)	1 228,4	1 275,6	3,8
Sum folketrygden	439,6	460,3	4,7
<i>Alderspensjon</i>	<i>202,6</i>	<i>214,9</i>	<i>6,1</i>
<i>Sykepenges</i>	<i>40,8</i>	<i>41,1</i>	<i>0,9</i>
<i>Øvrige sosiale formål</i>	<i>129,7</i>	<i>134,6</i>	<i>3,8</i>
<i>Helsetjenester</i>	<i>30,0</i>	<i>31,5</i>	<i>5,0</i>
<i>Foreldrepenges</i>	<i>20,3</i>	<i>20,8</i>	<i>2,4</i>
<i>Arbeidsliv</i>	<i>16,2</i>	<i>17,4</i>	<i>7,1</i>
Rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner	157,7	161,1	2,2
Regionale helseforetak	140,3	141,5	0,9
Transport og kommunikasjon	59,2	66,3	11,9
Forsvaret	48,9	50,9	4,2
Høyere utdanning og fagskoler	34,6	36,5	5,4
Offisiell utviklingshjelp ¹	36,1	32,7	-9,6
Politi og påtalemyndighet	16,8	19,1	13,5
Barnetrygd og kontantstøtte	16,7	16,7	0,2
Jordbruksavtalen	14,4	14,6	1,3
Renter på statsgjeld	10,7	11,6	8,6
Andre utgifter	253,4	264,3	3,9
Oljekorrigert overskudd	-209,0	-259,5	24,2

¹ Den ODA-godkjente offisielle utviklingshjelpen inkluderer i tillegg midler til Norfund (grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland), samt Riksrevisjonens bistandsutgifter og utgifter til merverdiavgift til bistandsformål (som budsjetteres under Finansdepartementet).

2.2.1 Inntekter

De største inntektene kommer fra skatter og avgifter fra Fastlands-Norge. Samlede skatter og avgifter til statskassen fra Fastlands-Norge anslås å utgjøre 935,1 mrd. kroner i 2017. De største bidragene kommer fra skatter på inntekt og formue, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift til folketrygden, merverdiavgift og øvrige særavgifter medregnet tollinntekter.

Anslagene for skatter og avgifter for 2017 tar utgangspunkt i reviderte anslag for 2016, hvor ny informasjon om utviklingen i innbetalte skatter og avgifter er innarbeidet. I tillegg er anslagene basert på de vekstforutsetningene for blant annet sysselsetting, etterspørsel, lønninger og priser som er lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet 2017. Det er også tatt hensyn til virkningene av forslaget til skatte- og avgiftsopplegg og kommunale og fylkeskommunale skattører.

Regjeringens forslag til budsjett innebærer nye bokførte skatte- og avgiftslettelser på 1,7 mrd. kroner i 2017. I tillegg kommer helårsvirkningen av skatte- og avgiftslettelsene i 2016 på 4,8 mrd. kroner bokført. Påløpt utgjør nye skatte- og

avgiftslettelser i 2017 2,8 mrd. kroner. Skatte- og avgiftsopplegget for 2017 er nærmere omtalt i Prop. 1 LS (2016–2017) *Skatter, avgifter og toll 2017*.

Inntekter utenom skatter og avgifter består i hovedsak av utbytteinntekter, renteinntekter og salgs- og leieinntekter. Det vises til nærmere omtale i kapittel 3.

2.2.2 Utgifter

De største utgiftene gjelder folketrygdens ytelser som til sammen anslås til 460,3 mrd. kroner i 2017. Andre større utgifter er rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner, overføringene til de regionale helseforetakene og utgifter til investeringer og drift innen transport og kommunikasjon. En vesentlig del av øvrige utgifter er driftsutgifter i store etater som NAV, Forsvaret og politi og påtalemyndighet, statlige byggeprosjekter, overføringer til universitets- og høyskolesektoren og ulike tilskudd til private.

Utgiftene på statsbudsjettet omtales nærmere under hvert departement i avsnitt 2.4. Folketrygdens utgifter omtales nærmere i kap. 2.5.

Boks 2.1 Veksten i statsbudsjettets utgifter

Utviklingen i statsbudsjettets utgifter fra et år til et annet kan beskrives ved den underliggende utgiftsveksten. Denne veksten anslås til 20,4 mrd. 2017-kroner, som svarer til 1,7 pst. Dette er lavere enn gjennomsnittet for de årene der handlingsregelen har virket. I løpende kroner er veksten anslått til 4,1 pst., mens statsbudsjettets prisvekst er anslått til 2,4 pst.

Ved beregningen av den underliggende utgiftsveksten holdes utgifter til statlig petroleumsvirksomhet, dagpenger og renter utenom. I tillegg korrigeres det for enkelte regnskapsmessige forhold og ekstraordinære endringer.

2.3 Statsbudsjettets lånetransaksjoner og finansieringsbehov

Staten lånefinansierer ikke utgifter til drift, investeringer eller overføringer til private, kommuner og fylkeskommuner. Det oljekorrigerede budsjettunderskuddet, hvor disse utgiftene inngår, finansieres av en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Statsbudsjettet gjøres dermed opp i balanse før lånetransaksjoner.

Statens lånetransaksjoner omfatter blant annet utlån til husholdninger og næringsliv, salg og kjøp av aksjer og innskudd i foretak og fond. Investeringer i selskaper regnes som lånetransaksjoner dersom forventet avkastning minst tilsvarende avkastningen på alternative plasseringer. Lånetransaksjoner inngår ikke i det oljekorrigerede bud-

sjettunderskuddet. Blant større lånetransaksjoner i budsjettforslaget for 2017 er gjeldsavdrag samt utlån og tilbakebetalinger i statsbankene.

Forskjellen mellom nye utlån mv. og tilbakebetalinger gir staten et brutto finansieringsbehov som anslås til 56,8 mrd. kroner i 2017.

Statens *faktiske* lånebehov og forslag om lånefullmakter kan avvike fra finansieringsbehovet som framgår av tabell 2.3. Ved forslag om opptak av statlige lån og lånefullmakter korrigeres det for enkelte lånetransaksjoner som inngår i finansieringsbehovet, men ikke har likviditetseffekt. Dette gjelder blant annet opprettelse av og endringer i fond som er avsatt for framtidige tilskudd, for eksempel infrastrukturfondet. Samtidig påvirker enkelte poster på statsbudsjettet ikke likviditeten i pengemarkedet direkte, selv om de påvirker

balansen på statsbudsjettet og størrelsen på statens kontantbeholdning. Det gjelder blant annet renter og overføringer fra Norges Bank. Når det korrigeres for disse størrelsene, anslås statens likviditetsjusterte finansieringsbehov i 2017 til om lag 75 mrd. kroner.

Det vises også til omtale av lånetransaksjoner og finansieringsbehov i kapittel 3, samt til omtale av statens faktiske lånebehov og forslag om lånefullmakter i kapittel 7.

Tabell 2.3 Statsbudsjettets lånetransaksjoner og finansieringsbehov

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
<i>Lånetransaksjoner utenom petroleum</i>			
Utlån, aksjetegning mv.	151,0	102,5	-32,1
- Tilbakebetalinger	96,5	109,0	12,9
- Statsbudsjettets overskudd	0,0	0,0	-
= Netto finansieringsbehov	54,4	-6,4	-111,8
+ Gjeldsavdrag	0,0	63,2	-
= Statsbudsjettets brutto finansieringsbehov	54,4	56,8	4,3

Kilde: Finansdepartementet

2.4 Oversikt over utgifter under de ulike departementene

2.4.1 Innledning

I denne delen omtales hovedtrekkene i utgiftene per departement. Tabellene viser utgiftene etter programområde og programkategori i Saldert budsjett 2016 og forslaget for 2017. Tallene for de to årene er ikke i alle tilfeller fullt ut sammenlignbare. For eksempel vil overføring av oppgaver mellom departementene, og tilsvarende overføring av bevilgninger, gi en endring i bevilgnings-

rammene, uten at det er en reell omprioritering mellom formål.

I tabellene oppgis Saldert budsjett 2016 som bevilgningsnivå i 2016. Tilleggsbevilgninger i første halvår 2016 er derfor ikke inkludert i tallene for 2016. I den grad tilleggsbevilgninger i første halvår 2016 er ført videre i 2017-budsjettet, vil tabellen vise en økt bevilgning fra 2016 til 2017. Det vil for eksempel gjelde virkningen av lønnsoppgjøret i staten våren 2016, som ikke var fordelt til departementene i Saldert budsjett 2016. Helårsvirkningen av lønnsoppgjøret i staten i 2016 er imidlertid innarbeidet i forslaget til budsjett for 2017.

2.4.2 Utenriksdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 02 Utenriksforvaltning</i>			
02.00 Administrasjon av utenriksstjenesten	2 215,0	2 406,7	8,7
02.10 Utenriksformål	4 463,4	3 320,3	-25,6
Sum før lånetransaksjoner	6 678,4	5 727,0	-14,2
Lånetransaksjoner	175,4	190,4	8,6
Sum Utenriksforvaltning	6 853,8	5 917,3	-13,7

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 03 Internasjonal bistand</i>			
03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen	1 743,2	1 889,2	8,4
03.10 Bilateral bistand	3 322,1	3 322,1	0,0
03.20 Globale ordninger	23 149,5	19 519,3	-15,7
03.30 Multilateral bistand	5 166,1	5 138,1	-0,5
Sum før lånetransaksjoner	33 380,9	29 868,8	-10,5
Lånetransaksjoner	1 125,0	1 125,0	0,0
Sum Internasjonal bistand	34 505,9	30 993,8	-10,2
Sum Utenriksdepartementet	41 359,7	36 911,1	-10,8

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Utenriksdepartementet:

- utdanning for utvikling
- humanitær bistand
- næringsutvikling
- global helse

Regjeringens foreslår å øke satsingen på *utdanning for utvikling*. I budsjettforslaget for 2017 nås målet om å doble innsatsen for utdanning i stortingsperioden. Samlet foreslår Regjeringen 3,4 mrd. kroner til utdanning i 2017, mot 1,7 mrd. kroner i 2013.

Behovet for *humanitær bistand* er betydelig som følge av krig og konflikter internasjonalt. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til humanitær bistand og nødhjelp og følger opp det som i 2016-budsjettet ble markert som tidenes humanitære krafttak i norsk utenrikspolitikk. Norge vil i fireårsperioden 2016–2019 bidra med om lag 10 mrd. kroner i humanitær og annen bistand til Syria og nabolandene. Den samlede humanitære innsatsen inngår i en bredere strategi rettet mot sårbare regioner og situasjoner, med vekt på forebygging av konflikt, freds- og forsoningsarbeid og institusjonsbygging.

Regjeringen vil fremme økonomisk vekst og bekjempe fattigdom gjennom å satse på utdanning, investeringer og *næringsutvikling*.

Norges ledende rolle i arbeidet for *global helse* ligger fast og bevilgningene til helseformål foreslås videreført med over 3 mrd. kroner i 2017.

Regjeringen foreslår et samlet bistandsbudsjett på 33,9 mrd. kroner i 2017, tilsvarende 1 pst. av anslaget på bruttonasjonalinntekt (BNI). Dette inkluderer klima- og skogsatsingen under Klima- og miljødepartementet samt Riksrevisjonens bistandsutgifter og utgifter til merverdiavgift budsjettet under Finansdepartementet. Bistanden på Utenriksdepartementets budsjett utgjør 31 mrd. kroner, en reduksjon på 3,5 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016. Dette må sees i sammenheng med at utgifter til flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA) reduseres med 3,6 mrd. kroner.

Under programområde 02 Utenriksforvaltning reduseres utbetalingene under EØS-finansieringsordningene, som følge av at avtalen for 2009–2014 er i en avslutningsfase. Gjennom den nye EØS-finansieringsavtalen (2014–2021) er Norge forpliktet til å stille om lag 26 mrd. kroner til disposisjon i 15 mottakerland i Sentral- og Sør-Europa. Denne avtalen er i en oppstartsfasen med relativt lave utbetalinger i 2017.

2.4.3 Kunnskapsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 07 Kunnskapsdepartementet</i>			
07.10 Administrasjon	268,1	363,0	35,4
07.20 Grunnopplæringen	11 061,2	11 253,5	1,7
07.30 Barnehager	607,6	614,2	1,1
07.50 Kompetansepolitikk og livslang læring	1 989,4	2 029,8	2,0
07.60 Høyere utdanning og fagskoleutdanning	34 604,3	36 464,9	5,4
07.70 Forskning	7 282,1	7 253,2	-0,4
07.80 Utdanningsfinansiering	11 487,0	12 402,6	8,0
Sum før lånetransaksjoner	67 299,7	70 381,2	4,6
Lånetransaksjoner	24 343,1	26 045,2	7,0
Sum Kunnskapsdepartementet	91 642,9	96 426,4	5,2

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Kunnskapsdepartementet:

- tidlig innsats i skolen
- arbeid mot mobbing i barnehage og skole og for et bedre læringsmiljø
- innføring av femårig grunnskolelærerutdanning
- oppfølging av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning
- gradvis innføring av elleve måneders studie-støtte

Regjeringen foreslår å øke de frie inntektene til kommunene med 150 mill. kroner for å styrke arbeidet med tidlig innsats i skolen. Et lovforslag om tidlig innsats vil bli sendt ut på høring, og vil tidligst bli iverksatt i skoleåret 2018–19. Økningen som foreslås i 2017 skal bidra til å forberede kommunene på det varslede lovforslaget. Regjeringen tar sikte på at den samlede økningen til kommunene blir på 360 mill. kroner i 2018.

Regjeringen vil innføre en ny modell for styring og finansiering av kompetanseutvikling i skolen. I budsjettforslaget er det satt av 200 mill. kroner til tiltak som er i tråd med den nye modellen. De statlige midlene til kompetanseutvikling skal i større grad bli differensiert etter behovene til kommunene og deres kapasitet til å utvikle skolene. Det er derfor blant annet foreslått 100 mill. kroner til et desentralisert system der kommuner

og universiteter og høyskoler samarbeider om kompetansetiltak.

Arbeidet mot mobbing i barnehage og skole og for et bedre læringsmiljø forsterkes. Dette skal gi et bedre håndhevingsapparat for mobbesaker, bedre støtte og veiledning til elever og foreldre, og mer kompetanse i barnehager og skoler.

Regjeringen viderefører nærmere 400 mill. kroner i 2017 til tiltak for å fremme kvaliteten i barnehagen. Kompetansepolitikken skal medvirke til kvalitetsutvikling og redusere forskjellene mellom barnehagene.

Meld. St. 16 (2015–2016) *Fra utenforskap til ny sjanse. Samordnet innsats for voksnes læring følges opp*, blant annet gjennom utvikling av et kartleggingsverktøy for grunnleggende ferdigheter, forskning med forberedende voksenopplæring gjennom modulstrukturert opplæring, en e-læringsressurs for grunnleggende ferdigheter, og rett til videregående opplæring for personer med slik utdanning fra utlandet som ikke er godkjent i Norge.

Regjeringen ønsker å styrke fagskolesektoren, og foreslår om lag 58 mill. kroner til utviklingsmidler i 2017.

Regjeringen vil innføre nye, femårige grunnskolelærerutdanninger på mastergradsnivå fra 2017. Å øke kvaliteten i lærerutdanningen vil gi mer kompetente lærere og bedre læring i skolen. Regjeringen foreslår totalt 252 mill. kroner for å

bidra til god implementering. Dette innebærer en økning i 2017 på 150 mill. kroner.

I Prop. 122 S (2015–2016) la Regjeringen fram en plan for å utvide utdanningsstøtteperioden til elleve måneder i løpet av fire år. Regjeringen foreslår derfor at heltidsstudenter i høyere utdanning og fagskole våren 2017 får utbetalt støtte for en kvart måned mer enn det som følger av gjeldende regelverk. Dette innebærer økte bevilgninger på 140 mill. kroner i 2017, og om lag 600 mill. kroner etter full innfasing i 2020.

Regjeringen følger opp opptrappingsplanen i Meld. St. 7 (2014–2015) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2015–2024*. Regjeringen foreslår 120 nye rekrutteringsstillinger i 2017. Med dette forslaget vil 492 av de 500 stillingene i opptrappingsplanen være finansiert. Regjeringen foreslår videre en økning på 75 mill. kroner til å stimulere til økt deltakelse i Horisont 2020.

Satsingen på forskningsinfrastruktur er viktig for å nå Regjeringens mål om å utvikle verdensledende fagmiljøer. For 2017 foreslår Regjeringen å øke bevilgningen med 100 mill. kroner i tråd med opptrappingsplanen. For å redusere de store overføringene av midler i Forskningsrådet, foreslår Regjeringen samtidig en ettårig reduksjon av bevilgningen på 300 mill. kroner. Forskningsrådet kan i 2017 legge opp til aktivitet med utgangspunkt i at reduksjonen på 300 mill. kroner vil bli reversert i 2018. Aktivitetsnivået skal øke, ikke minke. Dette er en forutsetning for at kuttet skal gi den ønskede reduksjonen i rådets overføringer.

Regjeringen vil i tillegg styrke satsingen på bedre kvalitet, større gjennomslagskraft og fremragende vitenskapelig kvalitet i norsk forskning. Regjeringen foreslår derfor økte bevilgninger til FRIPRO Toppforsk, til fjerde generasjon sentre for fremragende forskning og til satsing på mobilitet og karriereutvikling blant yngre forskere.

2.4.4 Kulturdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 08 Kulturformål</i>			
08.10 Administrasjon	136,4	165,9	21,6
08.15 Samfunns- og frivillighetsformål	1 700,7	1 577,1	-7,3
08.20 Kulturformål	7 587,0	7 734,7	1,9
08.30 Medieformål m.m.	1 301,1	1 334,9	2,6
08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn	2 334,2	2 711,8	16,2
Sum Kulturdepartementet	13 059,4	13 524,4	3,6

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Kulturdepartementet:

- kulturell og kreativ næringsutvikling
- kulturarv og kulturvern
- fristilling av Den norske kirke fra staten

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til ulike tiltak innenfor *kulturell og kreativ næringsutvikling* med vel 70 mill. kroner. Regjeringen foreslår å opprette programmer som skal legge til rette for innovasjon og utvikling av nye forretningsmodeller i kulturlivet og bidra til å øke kunstneres muligheter for egeninntekter. Regjeringen fore-

slår også at Norsk kulturråd etablerer en organisatorisk enhet som skal arbeide med dette.

Regjeringen vil verne om norsk kulturarv og ivareta kulturhistoriske bygninger og gjenstander. Regjeringen foreslår å bevilge 50 mill. kroner i tilskudd til restaurering av kirker og tiltak ved museer på Sør- og Vestlandet, som et særskilt tiltak mot ledighet rettet mot regionen. Regjeringen foreslår også å øke bevilgningen til Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design for å forbedre flyttingen av landets største kunstsamlinger til nye magasiner og utstillingslokaler på Vestbanen. Videre foreslår Regjeringen å starte byg-

ging av et nytt sikringsmagasin for Nasjonalbiblioteket i Rana.

Regjeringen foreslår å oppføre et nybygg for Norsk helsearkiv på Tynset. Bygget vil inneholde funksjoner for mottak, digitalisering, kassasjon og digital bevaring og formidling av pasientjournalene som inngår i Norsk helsearkiv. Samtidig foreslås det å påbegynne arbeidet med å bygge et magasin for fellesdepot for papirarkiv fra statsfor-

valtningen for Arkivverket samlokalisert med Nasjonalbibliotekets fjellanlegg i Mo i Rana.

Regjeringen vil fullføre skillet mellom kirke og stat. Etter endringer i kirkelovgivningen våren 2016 er det besluttet at det fra 1. januar 2017 etableres et eget rettssubjekt for Den norske kirke, fristilt fra staten. Regjeringen foreslår å bevilge et rammetilskudd på vel 1,9 mrd. kroner til det nye rettssubjektet.

2.4.5 Justis- og beredskapsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 06 Justissektoren</i>			
06.10 Administrasjon ¹	2 407,7	577,5	-76,0
06.20 Rettsvesen	2 531,8	2 873,0	13,5
06.30 Kriminalomsorg	4 533,3	5 040,1	11,2
06.40 Politi og påtalemyndighet	16 793,3	19 052,1	13,5
06.50 Redningstjenesten, samfunnsikkerhet og beredskap	3 723,6	4 929,7	32,4
06.60 Andre virksomheter	1 444,3	1 529,3	5,9
06.70 Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.	1 517,1	1 573,4	3,7
06.80 Svalbardbudsjettet	302,9	319,0	5,3
06.90 Beskyttelse og innvandring	8 267,4	5 411,0	-34,5
06.95 Integrering og mangfold ²	0,0	19 603,4	-
Sum Justis- og beredskapsdepartementet	41 521,4	60 908,6	46,7

¹ I Saldert budsjett 2016 var det bevilget en avsetning til senere fordeling knyttet til asylankomstene høsten 2015. For 2017 budsjetteres det ikke med en slik avsetning.

² Programområde 06.95 ble opprettet ifm. Prop. 59 S (2015–2016) ved flyttingen av ansvaret for integrering fra Barne- og likestillingsdepartementet til Justis- og beredskapsdepartementet.

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Justis- og beredskapsdepartementet:

- en mer effektiv straffesakskjede
- økt kapasitet i politiet
- retur av utenlandske statsborgere uten oppholdstillatelse
- integreringsfremmende tiltak

Regjeringen vil *øke kapasiteten i politiet* og foreslår å øke politiets bevilgning med om lag 300 mill. kroner for å sette politidistriktene bedre i stand til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger. Det foreslås også 330 mill. kroner for å legge til rette for at nyutdannede fra Poli-

tihøgskolen i 2017 skal kunne tilbys jobb i politiet og til helårsvirkningen av ansettelse av nyutdannede i 2016. Regjeringen foreslår også å bevilge midler til gjennomføring av nærpoltireformen, herunder samlokalisering av to nødmeldesentra-ler for brann og politi. Videre foreslås det bevilget 91 mill. kroner til nytt analysesystem i Politiets sikkerhetstjeneste og 55 mill. kroner til videreføring Norges bidrag til Triton og Poseidon i Middelhavet.

Dagens politihelikoptre er gamle, og må skiftes ut. Det vil bli gjennomført en anskaffelsesprosess for kjøp av to nye politihelikoptre, med opsjon på et tredje helikopter.

Regjeringen foreslår å etablere tolv kontorer for offeromsorg i tilknytning til de nye politidistriktene for å gi bedre oppfølging av ofre og pårørende.

Prosjektering av nye Agder fengsel med avdelinger i Mandal og Froland videreføres. Videre foreslår Regjeringen å etablere flere soningsplasser med elektronisk kontroll. Regjeringen foreslår også å bevilge 12 mill. kroner til etablering av tre enheter for arbeid med rehabilitering og behandling av innsatte i fengsler som del av opptrappingsplanen for rusfeltet, og å bedre fengselshelsetjenesten. Det foreslås også midler til digitalisering av, og økt kapasitet i domstolene. Samlet vil tiltakene gi *en mer effektiv straffesakskjede*.

Regjeringen foreslår å bevilge 19 mill. kroner til å etablere en offentlig toårig fagskole for utdanning av brann- og redningspersonell. Fagskolen vil ha hovedsete ved nåværende Norges brannskole i Tjeldsund kommune.

Antall ubehandlede asyl- og oppholdssaker i utlendingsforvaltningen skal reduseres, og Regjeringen foreslår at deler av den økte bemanningen i UDI, IMDi, politiet, Sivilforsvaret og PST som ble etablert i 2015 og 2016 videreføres i 2017. Det foreslås også å øke saksbehandlingskapasiteten i UNE. Regjeringen foreslår videre 100 mill. kroner til modernisering av IKT-systemene i utlendings-

forvaltningen. Dette vil blant annet gi mer effektiv saksbehandling av asylsaker og bedre utnyttelse av mottaksplasser.

Det er viktig at personer som ikke har fått innvilget oppholdstillatelse returnerer til hjemlandet så raskt som mulig. Regjeringen foreslår 110 mill. kroner i økt bevilgning til *retur av utenlandske statsborgere uten oppholdstillatelse*. Tiltaket omfatter også tilbakekall av oppholdstillatelse der tillatelsen er gitt på falske premisser, og returarbeid i mottak for å motivere asylsøkere med avslag til å returnere frivillig til hjemlandet.

Flyktninger som får oppholdstillatelse i Norge må raskt bli bosatt og ta del i arbeids- og samfunnslivet. Regjeringen følger opp Meld. St. 30 (2015–2016) *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk* og foreslår at det bevilges midler til flere *integreringsfremmende tiltak*. Blant annet innføres 50 timer undervisning i kultur- og samfunnskunnskap for asylsøkere, og ordningene med integreringsmottak, frivillighetskoordinatorer og dialoggrupper mot vold i mottak videreføres. Regjeringen prioriterer også effektivt bosettingsarbeid. Det foreslås 260 mill. kroner til videreføring av ekstratilskuddene for bosetting av flyktninger og enslige mindreårige. Videre foreslås 17 mill. kroner til områdesatsing på Grønland i Oslo for å forebygge og avdekke kriminalitet og fremme bedre levekår for beboerne i området.

2.4.6 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner</i>			
00.10 Det kongelige hus	232,2	248,2	6,9
Sum Konstitusjonelle institusjoner	232,2	248,2	6,9
<i>Programområde 13 Kommunal, bolig og modernisering</i>			
13.00 Administrasjon og fellestjenester mv.	1 913,8	2 108,2	10,2
13.25 Fylkesmannsembetene	1 694,9	2 003,9	18,2
13.30 Statlige byggeprosjekter og eiendomsforvaltning	5 895,7	6 210,2	5,3
13.40 Forvaltningsutvikling og IKT-politikk	493,6	551,1	11,7
13.45 Personvern	47,5	52,7	11,0
13.50 Distrikts- og regionalpolitikk	1 853,4	1 455,2	-21,5
13.60 Samiske formål	314,1	329,9	5,0

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
13.67 Nasjonale minoriteter	33,1	43,9	32,4
13.70 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	167 134,1	172 346,6	3,1
13.80 Bolig, bomiljø og bygg	4 896,8	4 986,5	1,8
13.90 Planlegging, byutvikling og geodata	985,6	1 288,8	30,8
Sum før lånetransaksjoner	185 262,4	191 377,0	3,3
Lånetransaksjoner	16 791,0	16 159,0	-3,8
Sum Kommunal, bolig og modernisering	202 053,4	207 536,0	2,7
Sum Kommunal- og moderniseringsdepartementet	202 285,7	207 784,2	2,7

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Kommunal- og moderniseringsdepartementet:

- levende lokaldemokrati
- fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor
- et sterkere sosialt sikkerhetsnett

For å bidra til et *levende lokaldemokrati* og styrke det kommunale velferdstilbudet, legger Regjeringens økonomiske opplegg for kommunesektoren til rette for at kommunene og fylkeskommunene kan tilby flere og bedre tjenester.

Regjeringen foreslår en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2017 på 3,4 mrd. kroner regnet fra inntektsnivået i 2016 etter Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2016. Realveksten i frie inntekter er knapt 4,1 mrd. kroner. Veksten i frie inntekter er blant annet begrunnet med satsinger på rehabilitering og habilitering, rusomsorg, skolehelsetjenester og helsestasjoner og tidlig innsats i grunnskolen. I tillegg er en del av veksten begrunnet med behovet for fornying og opprusting av fylkesvegene. Regjeringen foreslår i tillegg å bevilge 650 mill. kroner i engangstilskudd til vedlikehold i kommuner på Sør- og Vestlandet. Formålet er å bidra til økt aktivitet i regioner som er rammet av høy ledighet.

Regjeringen forsetter arbeidet med å *fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor*. Målet er *en enklere hverdag for folk flest*. Digitalisering av offentlige tjenester og arbeidsprosesser skal sørge for at ansatte i staten kan jobbe enklere og mer effektivt, og at innbyggere og næringsliv får gode og enkle tjenester.

Regjeringen foreslår om lag 1,2 mrd. kroner til nye IKT- og digitaliseringstiltak i 2017. For å øke digitaliseringstempoet, foreslås det å utvide medfinansieringsordningen for små og mellomstore

lønnsomme digitaliseringsprosjekter. Det foreslås også en økning på 22 mill. kroner for å opprettholde framdriften i moderniseringen av Husbankens IKT-system. Overgangen fra papirbasert post til digital post fra det offentlige vil være forenkling for innbyggerne og næringslivet. Det vil også gi besparelser for statlige virksomheter, blant annet i form av reduserte portokostnader og mer effektive arbeidsprosesser. Regjeringen foreslår å realisere deler av gevinstene gjennom å redusere budsjettene for statlige virksomheter med knapt 200 mill. kroner i 2017.

Regjeringen arbeider dessuten videre med forenkling av planprosessene og byggesaksbehandlingen. Arbeidet med å gi hele landet en detaljert og digital terreng- og høydemodell foreslås videreført med en samlet statlig innsats på om lag 60 mill. kroner i 2017. Det foreslås dessuten å etablere en nasjonal digital fellestjeneste for byggesaker på Altinn-plattformen. Tjenesten vil legge til rette for flere korrekte og fullstendige byggesøknader og høyere effektivitet i kommunenes saksbehandling.

Regjeringen vil *styrke det sosiale sikkerhetsnettet* blant annet ved å legge til rette for at vanskeligstilte skal få hjelp til å skaffe seg og bli boende i en egnet bolig. Bostøtten skal opprettholdes som et viktig virkemiddel i boligpolitikken. For beregning av bostøtte vil Regjeringen fra 2017 legge til grunn oppdatert informasjon fra ordningen for arbeidsgivers innrapportering av ansettelsesforhold og inntektsopplysninger (a-ordningen). Det innføres også en ny prisjusteringsmodell som gjør at bostøtten i større grad reflekterer reell prisvekst. Kompensasjonsordningen for uførereformen i bostøtten foreslås videreført i 2017. Regjeringen foreslår en låneramme i Hus-

banken på 18 mrd. kroner i 2017. Dette legger til rette for at vanskeligstilte på boligmarkedet kan få bistand til å etablere seg i egen bolig, og at flere boliger og bygg møter framtidens behov.

Byggeaktiviteten i statlige byggeprosjekter opprettholdes på et høyt nivå i 2017. De to store byggeprosjektene Campus Ås og nytt nasjonalmuseum videreføres med en samlet bevilgning på om lag 3,1 mrd. kroner i 2017. Videre foreslås videreføring av prosjektering av blant annet nye Agder fengsel med to byggeprosjekter i henholdsvis Mandal og Froland, og oppstart av nye arkivbygg i Rana og på Tynset.

En vellykket regional- og distriktpolitikk forutsetter innsats på en rekke politikkområder.

Regjeringen fortsetter å vri den distriktpolitiske innsatsen mot generelle virkemidler. Samlet foreslår Regjeringen å bevilge vel 40 mrd. kroner under andre politikkområder som har stor betydning for regional utvikling. Programkategori 13.50 foreslås redusert med om lag 400 mill. kroner i 2017, til 1,45 mrd. kroner. Dette gir rom for økt satsing på vekstfremmende skattelettelser, forskning og fysisk infrastruktur, herunder fylkesveger. Bevilgningene til fylkesveger har økt med om lag 1,4 mrd. kroner så langt i regjeringsperioden. Innsatsen over programkategori 13.50 skal målrettes mot omstilling i bedriftene på kort sikt, og omstilling i bedrifter, næringsmiljøer og lokal-samfunn på lang sikt.

2.4.7 Arbeids- og sosialdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 09 Arbeid og sosiale formål</i>			
09.00 Administrasjon	432,1	494,6	14,5
09.10 Administrasjon av arbeids- og velferdspolitikken	11 942,0	12 322,0	3,2
09.20 Tiltak for bedre levekår mv.	350,1	339,5	-3,0
09.30 Arbeidsmarked	8 549,0	9 200,9	7,6
09.40 Arbeidsmiljø og sikkerhet	978,9	1 068,3	9,1
09.50 Pensjoner mv. under Statens pensjonskasse	12 006,9	6 241,4	-48,0
09.60 Kontantytelser	2 445,7	2 639,0	7,9
Sum før lånetransaksjoner	36 704,8	32 305,7	-12,0
Lånetransaksjoner	6 200,0	4 500,0	-27,4
Sum Arbeid og sosiale formål	42 904,8	36 805,7	-14,2
<i>Programområde 29 Sosiale formål, folketrygden</i>			
29.20 Enslige forsørgere	3 828,1	3 562,2	-6,9
29.50 Inntektssikring ved sykdom, arbeidsavklaring og uførhet	154 689,5	160 316,7	3,6
29.60 Kompensasjon for merutgifter for nedsatt funksjonsevne mv.	9 582,4	9 584,1	0,0
29.70 Alderdom	202 567,0	214 885,0	6,1
29.80 Forsørgertap mv.	2 335,4	2 275,6	-2,6
Sum Sosiale formål, folketrygden	373 002,4	390 623,6	4,7

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 33 Arbeidsliv, folketrygden</i>			
33.30 Arbeidsliv	16 124,0	17 275,0	7,1
Sum Arbeidsliv, folketrygden	16 124,0	17 275,0	7,1
Sum Arbeids- og sosialdepartementet	432 031,3	444 704,4	2,9

Veksten i folketrygdens stønadsordninger står for hoveddelen av utgiftsøkningen på Arbeids- og sosialdepartementets budsjettområder, jf. nærmere omtale i avsnitt 2.5.

Hovedprioriteringene i budsjettforslaget for Arbeids- og sosialdepartementet:

- en aktiv arbeidsmarkedspolitikk
- et sterkere sosialt sikkerhetsnett
- en velfungerende arbeids- og velferdsforvaltning

Et velfungerende arbeidsmarked med lav ledighet og høy sysselsetting er et overordnet mål for Regjeringen. Regjeringen vil føre *en aktiv arbeidsmarkedspolitikk* for å møte økende usikkerhet på arbeidsmarkedet. Det legges til rette for om lag 17 000 plasser i arbeidsmarkedstiltak for ledige, 1 000 flere plasser enn i Saldert budsjett 2016. Dette viderefører satsingen som Regjeringen igangsatte i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2015 og forsterket i 2016, og legger til rette for at tiltaksnivået i 2. halvår 2016 kan videreføres i 2017. Arbeidsmarkedstiltakene skal bidra til økt omstillingsevne og økt mobilitet i arbeidsmarkedet i en periode med forventet høy ledighet. Tiltaksnivået vil også gi grunnlag for bruk av bedriftsintern opplæring i regioner med høy ledighet der bedrifter har behov for omstilling. Det foreslås videre om lag 58 000 plasser for personer med nedsatt arbeidsevne, tilsvarende nivået i Saldert budsjett 2016.

En ny ungdomsinnsats skal fra 2017 gi et arbeidsrettet tilbud, ev. supplert med opplærings tiltak, til arbeidssøkere under 30 år som etter åtte ukers ledighet ikke er i arbeid, utdanning eller annen aktivitet. Satsingen iverksettes først på Sør- og Vestlandet.

Det skal etableres et hurtigspor inn i arbeidsmarkedet fra 2017 for flyktninger som har etterspurt kompetanse. Hensikten er å legge til rette for rask utplassering i arbeidslivet, blant annet gjennom økt bruk av lønnstilskudd og

annen arbeidsrettet bistand kombinert med norskopplæring i kommunal regi.

Funksjonsassistanse i arbeidslivet bidrar til at personer med sterk funksjonsnedsettelse kan være i arbeid, og er derfor et viktig virkemiddel for å sikre nødvendig tilrettelegging og oppfølging på arbeidsplassen. For at nye søkere som oppfyller inngangsvilkårene kan tas inn i ordningen, foreslås det økt bevilgning i 2017.

Et sterkere sosialt sikkerhetsnett er ett av de åtte satsingsområdene til Regjeringen. Regjeringen foreslår 140 mill. kroner i 2017 til en utvidelse av *pleiepengeordningen* ved å inkludere yrkesaktive foreldre til noen grupper av syke barn som i dag faller ut. Dette gjelder barn som ikke er livstruende eller svært alvorlig syke, men som har et kontinuerlig pleiebehov, og barn med varig sykdom. Regjeringen vil forenkle dagens regelverk og gjøre ordningen mer fleksibel ved å øke graderingsmulighetene slik at det skal bli lettere å kombinere pleieoppgaver og yrkesdeltakelse. Det tas sikte på iverksettelse av endringene 1. oktober 2017.

Stortinget har vedtatt at det skal innføres en plikt for kommunene til å stille *vilkår om aktivitet* ved tildeling av økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven. Formålet er å styrke den enkeltes muligheter for å komme i arbeid og bli selvforsørget. Det er spesielt viktig å hjelpe unge ut av en passiv tilværelse. Regjeringen har derfor kommet fram til at det er mest hensiktsmessig i første omgang å innføre aktivitetsplikt for mottakere under 30 år, og foreslår 60 mill. kroner til formålet.

Regjeringen vil sikre at døvblinde har en reell mulighet til deltakelse i trening og fritidsaktiviteter. Regjeringen foreslår derfor 18,3 mill. kroner til en utvidelse av retten til tolke- og ledsagerhjelp i folketrygden.

En velfungerende arbeids- og velferdsforvaltning er en forutsetning for å nå målene i velferdspolitikken om flere i arbeid og færre på trygd. Regjeringen har i Meld. St. 33 (2015–2016) NAV i en ny

tid – for arbeid og aktivitet presentert hvordan den vil videreutvikle arbeids- og velferdsforvaltningen og gi NAV-kontorene økt myndighet og handlefrihet. Stortinget har gitt sin tilslutning til at Arbeids- og sosialdepartementet kan starte opp Prosjekt 2 i modernisering av IKT i Arbeids- og velferdsetaten med en kostnadsramme på 1 316 mill. kroner. For 2017 foreslår Regjeringen å bevilge 440 mill. kroner til prosjektet.

Regjeringen foreslår at det innføres pensjonspremie på 12 pst. for statlige virksomheter som i dag ikke betaler premie til Statens pensjonskasse,

med virkning fra 1. januar 2017. Formålet er å gi den enkelte virksomhet et riktigere bilde av ressursbruken og synliggjøre pensjon som et viktig kostnadselement, slik at virksomhetene i større grad ansvarliggjøres for sine pensjonskostnader. Det tas sikte på at innføringen samlet sett skal være nøytral for statsbudsjettets utgiftsside på omleggingstidspunktet, ved at virksomhetene blir kompensert for anslåtte økte pensjonspremier og arbeidsgiveravgift av pensjonspremien. Det vises til nærmere omtale i kap. 8.

2.4.8 Helse- og omsorgsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 10 Helse og omsorg</i>			
10.00 Helse- og omsorgsdepartementet mv.	907,3	1 047,4	15,4
10.10 Folkehelse mv.	2 046,9	1 962,4	-4,1
10.20 Helseforvaltning	1 741,5	1 957,6	12,4
10.30 Spesialisthelsetjenester	140 637,7	141 860,7	0,9
10.50 Legemidler	354,1	353,5	-0,2
10.60 Helse- og omsorgstjenester i kommunene	8 318,4	10 237,6	23,1
10.70 Tannhelse	263,7	286,6	8,7
10.80 Kunnskap og kompetanse	708,4	678,2	-4,3
Sum før lånetransaksjoner	154 977,9	158 384,0	2,2
Lånetransaksjoner	0,0	0,0	0,0
Sum Helse og omsorg	154 977,9	158 384,0	2,2
<i>Programområde 30 Stønad ved helsetjenester</i>			
30.10 Spesialisthelsetjenester mv.	5 470,0	5 607,2	2,5
30.50 Legehjelp, legemidler mv.	24 357,0	25 660,0	5,3
30.90 Andre helsetiltak	180,0	235,0	30,6
Sum Stønad ved helsetjenester	30 007,0	31 502,2	5,0
Sum Helse- og omsorgsdepartementet	184 984,9	189 886,2	2,6

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Helse- og omsorgsdepartementet:

- redusert unødvendig og ikke-medisinsk begrunnet venting for pasientene
- økt tilgjengelighet, kapasitet og kvalitet i helse- og omsorgssektoren

- bedre behandling og forebygging innen psykisk helse- og rusfeltet

Regjeringen prioriterer å *behandle flere pasienter* i sykehusene. Regjeringen foreslår å øke driftsbevilgningene til sykehusene i 2017 med nærmere 1,9 mrd. kroner. Dette tilsvarer en vekst i pasient-

behandling på om lag 2,1 pst., som er en fortsatt høy vekst. Regjeringen foreslår investeringslån på til sammen 363 mill. kroner i 2017 til fire nye store byggeprosjekter: Nytt sykehus i Stavanger, oppgradering av sentralblokk ved Haukeland universitetssykehus, nytt psykiatribygg ved Sørlandet sykehus og oppgradering av sykehuset i Helse Førde. Videre foreslår Regjeringen et investeringstilskudd til preforprosjektfase for etablering av protonbehandling.

Regjeringen legger til rette for *bedre kvalitet og økt kapasitet* i omsorgstjenestene. Det legges til rette for å gi tilsagn om investeringstilskudd til 1 800 heldøgns omsorgsplasser i 2017. Budsjettforslaget innebærer en tilsagnsramme på nær 3 mrd. kroner fordelt over fem år. Regjeringen foreslår å endre dagens investeringstilskudd slik at det fra og med 2021 utelukkende gis tilskudd til prosjekter som gir netto tilvekst av plasser, med en gradvis innfasing fra 2017 til og med 2020. Bud-

sjettforslaget legger videre til rette for tilskudd til 750 nye dagaktivitetsplasser for hjemmeboende personer med demens i 2017. For å heve kompetansen i sektoren foreslås det å øke bevilgningen til grunn-, videre- og etterutdanning av ansatte i omsorgstjenestene med 40 mill. kroner i 2017.

Regjeringen vil øke innsatsen innenfor *psykisk helse og rusfeltet*. Psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling styrkes gjennom den foreslåtte aktivitetsveksten i sykehusene. Til opptrappingsplanen for rusfeltet foreslår Regjeringen 345 mill. kroner i 2017, hvorav 300 mill. kroner gjennom vekst i kommunenes frie inntekter og 45 mill. kroner gjennom tiltak på ulike departementers budsjettområder.

Regjeringen legger sammen med budsjettforslaget fram en opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering på 200 mill. kroner i 2017, hvorav 100 mill. kroner foreslås som vekst i kommunenes frie inntekter.

2.4.9 Barne- og likestillingsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 11 Barn og likestilling</i>			
11.00 Administrasjon	175,3	162,2	-7,5
11.05 Integrering og mangfold ¹	11 659,5	0,0	-100,0
11.10 Familie og oppvekst	17 838,6	17 929,8	0,5
11.20 Barnevernet	10 728,9	9 641,0	-10,1
11.30 Forbrukerpolitikk	216,1	223,2	3,3
11.40 Likestilling og ikke-diskriminering	344,9	355,5	3,1
Sum Barn og likestilling	40 963,4	28 311,7	-30,9
<i>Programområde 28 Foreldrepenger, folketrygden</i>			
28.50 Stønad ved fødsel og adopsjon	20 338,0	20 829,0	2,4
Sum Foreldrepenger, folketrygden	20 338,0	20 829,0	2,4
Sum Barne- og likestillingsdepartementet	61 301,4	49 140,7	-19,8

¹ Ansvaret for integreringspolitikken ble overført til Justis- og beredskapsdepartementet i april 2016

Hovedprioriteringene i budsjettforslaget for Barne- og likestillingsdepartementet:

- arbeid mot vold i nære relasjoner
- ivaretagelse av barn utsatt for vold og overgrep
- kvalitet og kompetanse i barnevernet

Regjeringen vil øke innsatsen for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner. I tillegg vil Regjeringen styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep. Høsten 2016 legger Regjeringen derfor fram en opptrappingsplan mot vold og overgrep i en egen proposisjon. I 2017 foreslår Regje-

ringen en tverrdepartemental satsing på 176 mill. kroner til opptrappingsplanen, hvorav 20 mill. kroner på Barne- og likestillingsdepartementets budsjett. Midlene skal blant annet brukes til å styrke kompetansen om vold i familievernet, foreldre-støttende tiltak i kommunene og tilskudd til Stine Sofie Senteret for voldsutsatte barn.

Satsingen på andre departementers budsjett knyttet til opptrappingsplanen omfatter blant annet bedre behandlingstilbud til voldsutsatte og unge overgripere og økt kompetanse i tjenester på voldsområdet. Det foreslås midler til dialoggrupper i mottak, statens barnehus og offeromsorg. Innsatsen mot mobbing økes, og i tillegg er det lagt til rette for en styrking av skolehelsetjenesten og helsestasjonene gjennom veksten i kommune-sektorens frie inntekter. Regjeringen vil trappe

opp innsatsen mot vold og overgrep ytterligere i planperioden.

Regjeringen fortsetter arbeidet for et bedre barnevern og tar sikte på å legge fram en kvalitets- og strukturereform for barnevernet for Stortinget i 2017. Det foreslås 20 mill. kroner til å øke kvaliteten og kompetansen i kommunene. Det er viktig å heve kvaliteten i kommunenes styring av barnevernet, barneverntjenestenes undersøkel-ses- og hjelpetiltaksarbeid og barnevernets samarbeid med andre tjenester. Det forventes fortsatt aktivitetsvekst i det statlige barnevernet i 2017. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til det statlige barnevernet med 60 mill. kroner til kjøp av private barneverntjenester for å håndtere veksten.

2.4.10 Nærings- og fiskeridepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 17 Nærings- og fiskeriformål</i>			
17.10 Forvaltning og rammebetingelser	4 760,1	5 080,2	6,7
17.20 Forskning og innovasjon	7 448,1	8 467,2	13,7
17.30 Markedsadgang og eksport	106,0	115,8	9,3
17.40 Statlig eierskap	44,2	202,4	357,8
Sum før lånetransaksjoner	12 358,3	13 865,6	12,2
Lånetransaksjoner	58 077,5	54 359,0	-6,4
Sum Nærings- og fiskeriformål	70 435,8	68 224,6	-3,1
<i>Programområde 33 Arbeidsliv, folketrygden</i>			
33.40 Arbeidsliv	85,0	80,0	-5,9
Sum Arbeidsliv, folketrygden	85,0	80,0	-5,9
Sum Nærings- og fiskeridepartementet	70 520,8	68 304,6	-3,1

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Nærings- og fiskeridepartementet:

- næringsrettet forskning og innovasjon
- fasiliteter til uttesting av produkter og ny teknologi
- ny registerplattform for Brønnøysund-registrene
- bygging og vedlikehold av forskningsfartøyer

Regjeringen prioriterer brede, landsdekkende ordninger innen næringsrettet forskning og inno-

vasjon for å bidra til omstilling i norsk næringsliv. Rammen for Innovasjon Norges landsdekkende innovasjonslåneordning foreslås økt med 300 mill. kroner. Denne ordningen når mange bedrifter og virker raskt. Bevilgningene til Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) og FORNY2020 i Norges Forskningsråd, som ble økt betydelig i statsbudsjettet for 2016, foreslås videreført i 2017. Samtidig er midler til tematiske ordninger, regional forskning og internasjonalt forskningssamarbeid foreslått redusert.

Det foreslås 30 mill. kroner til forskning på bioøkonomi. Dette er en oppfølging av Regjeringens bioøkonomistrategi og skal stimulere til økt verdiskaping og en mer effektiv og lønnsom utnyttelse av fornybare biologiske ressurser. Det foreslås også 25 mill. kroner til kunnskapsoverføring, teknologiutvikling og FoU-samarbeid mellom havbaserte næringer.

Regjeringen vil gi næringslivet økt tilgang til felles infrastruktur for testing og demonstrasjon av ny teknologi og nye løsninger. Det foreslås å opprette en ny generell ordning for støtte til fasiliteter til testing, pilotering, simulering og visualisering.

Som et ledd i arbeidet med å digitalisere og modernisere offentlig sektor, foreslås det en oppstartsbevilgning til ny registerplattform for Brønnøysundregistrene. Prosjektet har en kostnadsramme på om lag 1 200 mill. kroner og vil komme næringslivet til gode gjennom forenklinger og besparelser.

Som en del av Regjeringens tiltak mot ledighet foreslås det 100 mill. kroner til å bygge et nytt kystgående forskningsfartøy og til å oppgradere eksisterende fartøy. Det er også foreslått om lag 1 mrd. kroner til ferdigstilling av det nye isgående forskningsfartøyet som er under bygging.

2.4.11 Landbruks- og matdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 15 Landbruk og mat</i>			
15.00 Administrasjon m.m.	149,8	167,7	11,9
15.10 Matpolitikk	1 298,0	1 465,1	12,9
15.20 Forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling	670,5	836,9	24,8
15.30 Næringsutvikling, ressursforvaltning og miljøtiltak	15 343,9	15 525,2	1,2
Sum Landbruks- og matdepartementet	17 462,2	17 994,8	3,0

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Landbruks- og matdepartementet:

- økt matproduksjon
- oppgradering og fornyelse av infrastrukturen i skogbruket
- innsats mot antibiotikaresistente bakterier

Den største delen av økningen i Regjeringens forslag er knyttet til jordbruksavtalen, samt tekniske endringer knyttet til pensjonsavsetninger og innlemming av Fondet for forskningsavgift på statsbudsjettet.

Innretningen av virkemidlene over jordbruksavtalen skal legge til rette for økt matproduksjon. Bevilgninger som følger av jordbruksavtalen utgjør en betydelig del av budsjettet. Årets avtale gir grunnlag for en inntektsvekst for jordbruket på 3,1 pst. per årsverk. Bevilgningene foreslås økt med 190,5 mill. kroner, hvorav 100 mill. kroner som følge av jordbruksoppjøret og resten som følge av kvantumsjusteringer. Kvantumsjusteringene skyldes særlig økte anslag for produksjon av korn og kjøtt.

Regjeringen foreslår å øke tilskuddene til infrastrukturtiltak i skogbruket. Nye og oppgraderte skogsveier og tømmerkaier vil bidra til bedre lønnsomhet i skogbruket. Flere av de planlagte infrastrukturtiltakene vil bidra til aktivitet og sysselsetting på Vestlandet.

Regjeringen legger også opp til økt innsats mot utvikling av antibiotikaresistente bakterier, økt forskning på bioøkonomiområdet og tiltak mot Chronic Wasting Disease (CWD) hos hjortedyr.

Regjeringen vil prioritere brede virkemidler framfor næringsspesifikke programmer. Dette bidrar til at de beste prosjektene mottar støtte og til lavere administrasjonskostnader. Det fremmes derfor forslag om å avvikle bevilgningen til trebasert innovasjonsprogram. Skog- og tresektoren har anledning til å søke om midler under de brede ordningene som Innovasjon Norge har. Regjeringen legger etter planen fram en melding om skog- og trenæringen høsten 2016, som vil omtale skogpolitiske prioriteringer fremover.

2.4.12 Samferdselsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 21 Innenlands transport</i>			
21.10 Administrasjon m.m.	562,8	572,4	1,7
21.20 Luftfartsformål	1 097,4	1 137,2	3,6
21.30 Vegformål	30 727,1	33 619,6	9,4
21.40 Særskilte transporttiltak	2 365,7	2 602,5	10,0
21.50 Jernbaneformål	21 530,4	25 615,6	19,0
21.60 Kystforvaltning	2 693,5	2 626,8	-2,5
Sum før lånetransaksjoner	58 976,9	66 174,1	12,2
Lånetransaksjoner	30 000,1	0,0	-100,0
Sum Innenlands transport	88 977,0	66 174,1	-25,6
<i>Programområde 22 Post og telekommunikasjoner</i>			
22.10 Post og telekommunikasjoner	786,8	656,0	-16,6
Sum Post og telekommunikasjoner	786,8	656,0	-16,6
Sum Samferdselsdepartementet	89 763,7	66 830,1	-25,5

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Samferdselsdepartementet:

- Nasjonal transportplan
- opptrapping av tilskuddet til Nye Veier
- nytt tilskudd for å redusere bompengetakstene utenfor byområdene
- gjennomføring av jernbanereformen
- ny forsøksordning for overføring av gods fra veg til sjø

Regjeringen foreslår å bevilge 66,8 mrd. kroner under Samferdselsdepartementet. Utenom lånetransaksjoner er det en økning på om lag 7,1 mrd. kroner eller 11,8 pst. sammenlignet med Saldert budsjett 2016. Dette inkluderer merverdiavgift på kjøp av tjenester fra infrastrukturforetaket på jernbanen på 4,2 mrd. kroner samt tekniske endringer knyttet til pensjonsavsetninger. Videre gjelder 400 mill. kroner engangstiltak for dekkelegging av veg og utbygging av gang- og sykkelveger, som et særskilt tiltak mot ledighet rettet mot Sør- og Vestlandet. Budsjettforslaget innebærer at vedlikeholdsetterslepet for veg reduseres også i 2017.

Nasjonal transportplan 2014–2023 (NTP) overoppfylles. Med Regjeringens budsjettforslag øker bevilgningene til NTP-formål med om lag 1,1

mrd. kroner målt i 2017-priser sammenlignet med 2016. Budsjettforslaget innebærer en overoppfylling av de økonomiske planrammene i første fireårsperiode i NTP på 4,5 pst. Regjeringen foreslår å øke tilskuddet til utbyggingsselskapet Nye Veier til 3,1 mrd. kroner, i tråd med ambisjonen om lineær opptrapping til 5 mrd. kroner i årlig tilskudd til selskapet i 2018. Dette legger til rette for betydelig aktivitet i vegselskapet i 2017. I tillegg legger Regjeringen opp til oppstart av to nye store riksvegprosjekter i 2017 i regi av Statens vegvesen, E39 Rogfast og E16 Bjørum-Skaret.

Regjeringen foreslår et årlig tilskudd på 500 mill. kroner for å redusere bompengetakstene utenfor byene. Tilskuddsordningen vil redusere bompengbelastningen for bilister og næringsliv. Transportkostnadene for de som kjører mye på dagens bompengefinansierte veger reduseres og nytten av veginvesteringene vil øke som følge av lavere trafikkavvisning.

Aktivitetsnivået for jernbaneinvesteringer er meget høyt i NTP-perioden. Med Regjeringens budsjettforslag legges det til rette for gjennomføring av jernbanereformen. Regjeringen foreslår til sammen 400 mill. kroner til forsikring og driftskreditt til infrastrukturforetaket på jernbane

samt omstillingsmidler for å opprette den nye organisasjonsstrukturen.

Under Kystverket foreslås det å opprette en treårig forsøksordning med tilskudd til *overføring av gods* fra veg til sjø. Innen sjøtransport for øvrig prioriteres vedlikehold og fornyelse.

Regjeringen foreslår en ny investeringsramme på 3 mrd. kr til rentekompensasjon for transporttiltak i fylkene. Innenfor foreslått rammetilskudd til fylkene på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, er det lagt til grunn 200 mill. kroner ekstra til fylkesveger.

2.4.13 Klima- og miljødepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 12 Klima og miljø</i>			
12.10 Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.	1 167,1	1 278,7	9,6
12.20 Klima, naturmangfold og forurensning	3 746,5	4 176,4	11,5
12.30 Kulturminner og kulturmiljø	708,4	692,3	-2,3
12.60 Nord- og polarområdene	335,3	403,3	20,3
12.70 Internasjonalt klimaarbeid	2 971,5	3 071,5	3,4
Sum før lånetransaksjoner	8 928,8	9 622,3	7,8
Lånetransaksjoner	0,0	0,0	0
Sum Klima og miljø	8 928,8	9 622,3	7,8
Sum Klima- og miljødepartementet	8 928,8	9 622,3	7,8

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Klima- og miljødepartementet:

- forskning på omstilling til lavutslippssamfunnet og marine økosystemer
- internasjonale klimatiltak
- opprydding i forurenset sjøbunn
- nytt forskningsbygg i Ny-Ålesund på Svalbard
- redusert bevilgning til drift i Miljødirektoratet

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til forskning på *omstilling til lavutslippssamfunnet*. Forskningen skal utformes for å kunne bidra til oppnåelse av den norske klimaforpliktelsen for 2030 og skal spesielt rettes inn mot transportsektoren. Det foreslås også økte midler til forskning på marine økosystemer og rent hav, herunder gjennomføring av pilotprosjekter for god miljøtilstand.

Arbeidet med *internasjonale klimatiltak* foreslås videreført på et høyt nivå. I tråd med Stortingets føringer for klima- og skogsatsingen er det

inngått avtaler som vektlegger betaling for verifiserte utslippsreduksjoner. I 2017 legges det opp til at Norge betaler for om lag 40 mill. tonn CO₂ i utslippsreduksjoner, hovedsakelig i Brasil, Colombia og Guyana.

Oppryddingsprosjektene i Sandefjord havn og i Puddefjorden videreføres, og Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til det pågående arbeidet.

Regjeringen ønsker å styrke Ny-Ålesund som forskningsstasjon og foreslår å bevilge midler til et *nytt bygg* med felles forskningsinfrastruktur. Forslaget bygger opp under Regjeringens mål om mer forskningssamarbeid om naturvitenskapelig arktisk forskning.

Som et ledd i arbeidet for å nå Regjeringens mål om å effektivisere statlig forvaltning, legges det opp til å *redusere bemanningen i Miljødirektoratet*. Nedbemanningen skal gjennomføres dels ved å effektivisere oppgaveutførelsen og dels ved å avvikle eller endre utførelsen av enkelte oppgaver, særlig innen naturforvaltning.

2.4.14 Finansdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner</i>			
00.30 Regjering	344,5	404,6	17,4
00.40 Stortinget og underliggende institusjoner	2 302,0	2 270,7	-1,4
Sum Konstitusjonelle institusjoner	2 646,5	2 675,3	1,1
<i>Programområde 23 Finansadministrasjon</i>			
23.10 Finansadministrasjon	1 120,9	1 214,3	8,3
23.20 Skatte- og avgiftsadministrasjon	7 153,9	8 017,6	12,1
23.30 Offisiell statistikk	741,9	851,9	14,8
23.40 Andre formål	27 729,7	28 880,0	4,1
Sum Finansadministrasjon	36 746,4	38 963,8	6,0
<i>Programområde 24 Statlig gjeld og fordringer, renter og avdrag mv.</i>			
24.10 Statsgjeld, renter og avdrag mv.	10 740,8	11 661,9	8,6
24.20 Statlige fordringer, avsetninger mv.	20,0	20,0	0,0
Sum før lånetransaksjoner	10 760,8	11 681,9	8,6
Lånetransaksjoner	0,0	63 326,8	-
Sum Statlig gjeld og fordringer, renter og avdrag mv.	10 760,8	75 008,7	597,1
Sum Finansdepartementet	50 153,7	116 647,8	132,6

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Finansdepartementet er:

- modernisering og effektivisering av Skatteetaten
- styrket grensekontroll og utvikling av bedre systemstøtte for denne
- fornying av Kommune-Stat-Rapportering (KOSTRA)

Budsjettforslaget legger til rette for *fortsatt modernisering og effektivisering av Skatteetaten*. I 2016 ble særavgiftsforvaltningen overført fra Tolletaten til Skatteetaten. Samlingen av skatte- og avgiftsforvaltningen styrker arbeidet mot arbeidslivskriminalitet og svart økonomi, gjør det enklere for næringslivet og vil gi innsparinger.

Skatteetaten vil fortsette arbeidet med tre store IKT-systemer – Modernisering av Folkeregisteret, ny systemløsning for avgiftsforvaltningen

og modernisering av systemene for forskuddsutskrivning og skatteberegning. Felles for systemene er at de vil gjøre det enklere for forvaltning, næringsliv og borgerne, de vil være sikrere og de vil være mer effektive.

Styrkingen av grensekontrollen som ble igangsatt i 2016, videreføres i 2017 med helårsvirkning og fortsatt høyt investeringsnivå. Tolletaten skal også utvikle bedre systemstøtte for kontrollen, blant annet for at etterretningsinformasjon skal kunne analyseres, systemiseres og brukes mer treffsikkert.

KOSTRA er et nasjonalt informasjonssystem som både gir styringsinformasjon og er datakilde for offisiell statistikk om kommunal og fylkeskommunal virksomhet. Statistisk sentralbyrå er i gang med påkrevd fornying og modernisering av systemet. Tyngden av utviklingsarbeidet vil pågå i 2017 og avsluttes i 2018.

2.4.15 Forsvarsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 04 Militært forsvar</i>			
04.10 Militært forsvar mv.	48 892,3	50 948,2	4,2
Sum Forsvarsdepartementet	48 892,3	50 948,2	4,2

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Forsvarsdepartementet:

- oppfølging av ny langtidsplan for forsvarssektoren, med vektlegging av økt tilgjengelighet og utholdenhet
- anskaffelse av nye kampfly med baseløsning

Regjeringen følger opp den nye langtidsplanen for forsvarssektoren med å foreslå en bevilgningsøkning på 1,1 mrd. kroner i 2017. I tråd med innretningen i Prop. 151 S (2015–2016) prioriterer Regjeringen tiltak for økt tilgjengelighet og utholdenhet, herunder å øke vedlikeholdet av Forsvarets materiell, samt anskaffe nødvendige reservedeler og beredskapsbeholdninger. Budsjettforslaget innebærer også økt aktivitet i Hæren og Sjøforsvaret. Regjeringens forslag viderefører prioriteringene i 2016 til overvåking, tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nordområdene. I kombinasjon med en rekke strukturelle tiltak legger dermed budsjettforslaget grunnlaget for en langsiktig og bærekraftig utvikling av forsvarsstrukturen med reell balanse mellom oppgaver, struktur og økonomi.

Hæren vil få styrket beredskap og økt operativ evne gjennom en forventet bedring av kvaliteten

og tilgjengeligheten på lagret materiell og forsyninger samt økt treningsnivå. 2017 vil markere oppstarten av etablering av et jegerkompani ved GSV.

Bevilgningene til Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) økes ytterligere i 2017, og Regjeringen vil videreføre Norges bidrag til innsats i kampen mot ISIL i Irak og Jordan. Videre vil Forsvaret bidra med styrker til et framskutt nærvær med multinasjonale styrker i Litauen.

Utover bevilgningsøkningene foreslår Regjeringen, i tråd med den fremlagte langtidsplanen for 2017–2020, en rekke kostnadsreduserende tiltak for å omdisponere midler til høyere prioritert virksomhet i forsvarssektoren.

Stortinget har gitt bestillingsfullmakt for 28 F-35 kampfly, som leveres i perioden 2015–2020. I budsjettforslaget legges det opp til å bestille ytterligere tolv fly med planlagt levering i 2021 og 2022. Videre foreslås det midler til bygge- og anleggsvirksomhet for den nye kampflybasen på Ørland. Samlet foreslår Regjeringen å bevilge 8,8 mrd. kroner til *kampflyanskaffelsen med baseløsning* i 2017.

2.4.16 Olje- og energidepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
<i>Programområde 18 Olje- og energiformål</i>			
18.00 Administrasjon	240,6	268,6	11,6
18.10 Petroleumssektoren	29 800,7	26 331,3	-11,6
18.20 Energi- og vannressurssektoren	2 586,9	3 336,6	29,0

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring i pst.
18.30 Forskning og næringsutvikling	932,5	957,7	2,7
18.40 CO ₂ -håndtering	2 240,7	1 313,8	-41,4
Sum før lånetransaksjoner	35 801,2	32 208,0	-10,0
Lånetransaksjoner	14 250,0	6 432,0	-54,9
Sum Olje- og energidepartementet	50 051,2	38 640,0	-22,8

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Olje- og energidepartementet:

- energiomlegging og utvikling av energi- og klimateknologi
- tiltak for å fremme CO₂-håndtering
- energi- og petroleumsforskning
- flom- og skredforebygging

Regjeringen foreslår å øke støtten til Enovas arbeid med *energiomlegging og utvikling av energi- og klimateknologi*. Enova vil disponere om lag 2,3 mrd. kroner i 2017, medregnet inntekter fra påslaget på nettatariffen og opptjente renter. I 2017 vil Enova blant annet støtte prosjekter som gir reduserte klimagassutslipp, særlig innen transportsektoren hvor det er behov for omstilling. Enova skal være en pådriver for innovative energi- og klimatil- tak både til lands og til vanns.

Utvikling og bruk av ny teknologi spiller en viktig rolle for reduksjon av klimagassutslipp. Regjeringen foreslår å etablere et nytt investeringsselskap som skal bidra til reduserte klimagassutslipp. Investeringsselskapet skal i hovedsak investere i ny teknologi i overgangen fra teknologiutvikling til kommersialisering og skal prioritere lav- og nullutslippsløsninger.

For å fremme *CO₂-håndtering* foreslår Regjeringen å bevilge 360 mill. kroner til videre studier av mulige fullskalaanlegg for CO₂-håndtering i Norge. I tillegg vil Regjeringen inngå en ny tre-årsavtale ved teknologisenteret for CO₂-fangst på Mongstad og videreføre CLIMIT-programmet.

Støtte til *energi- og petroleumsforskning* skal bidra til langsiktig verdiskaping og effektiv og bærekraftig utnyttelse av norske naturressurser. Regjeringen foreslår å bevilge 155 mill. kroner til det petroleumsrettede forsknings- og utviklingsprogrammet DEMO 2000, hvorav 100 mill. kroner

er en del av Regjeringens tiltakspakke for å stimulere til økt aktivitet og sysselsetting. Videre foreslår Regjeringen å øke støtten til energiforskningsprogrammet *ENERGIX*.

Regjeringen foreslår å bevilge om lag 350 mill. kroner til *flom- og skredforebygging*, hvorav 100 mill. kroner er en del av Regjeringens tiltakspakke for å stimulere til økt aktivitet og sysselsetting.

2.4.17 Ymse utgifter og inntekter

Det foreslås bevilget 4 950 mill. kroner under kap. 2309 Tilfeldige utgifter. Bevilgningen står som motpost til tilleggsbevilgninger knyttet til blant annet forhandlinger hvor staten er part, herunder til lønnsoppgjøret for statsansatte og takstforhandlinger for privatpraktiserende leger, fysioterapeuter og psykologer, og til uforutsette utgifter.

På kapittel 5309 Tilfeldige inntekter foreslås det bevilget 150 mill. kroner. Dette gjelder enkelte mindre, uforutsette inntekter som ikke inngår på andre inntektskapitler i statsbudsjettet.

2.5 Folketrygdens utgifter og inntekter

Regjeringens samlede forslag til utgifter under alle folketrygdens programområder for 2017 er på 460,3 mrd. kroner. Det er en økning på 20,8 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016, hvorav 7,5 mrd. kroner er effekten av anslått økning i folketrygdens gjennomsnittlige grunnbeløp (G) fra 2016 til 2017 på 2,7 pst. Budsjettallene fordelt på programkategorier framgår av hovedtabellene under de ulike departementene tidligere i dette kapitlet.

Tabell 2.4 Folketrygdens utgifter

				Mill. kroner	
Programområde	Saldert budsjett 2016	Anslag på regnskap 2016	Forslag 2017	Endring budsjett 2016 til forslag 2017 i pst.	Saldert budsjett 2016 til forslag 2017 i pst.
28 Foreldrepenger	20 338,0	20 170,0	20 829,0		2,4
29 Sosiale formål	373 002,4	372 123,7	390 623,6		4,7
<i>sykepenger</i>	40 769,7	39 699,7	41 143,7		0,9
<i>arbeidsavklaringspenger</i>	34 944,8	34 880,0	35 220,0		0,8
<i>uføretrygd</i>	78 975,0	80 258,0	83 953,0		6,3
<i>alderspensjon</i>	202 567,0	202 026,0	214 885,0		6,1
<i>annet¹</i>	15 745,9	15 260,0	15 422,0		-2,1
30 Helsetjenester ²	30 007,0	30 210,0	31 502,2		5,0
33 Arbeidsliv	16 209,0	16 430,0	17 355,0		7,1
Sum	439 556,4	438 933,7	460 309,8		4,7

¹ Annet inkluderer stønad til enslig mor og far, grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv., etterlatte og stønad ved gravferd.

² Finansieringsansvaret for flere kreftlegemidler og legemidler mot pulmonal arteriell hypertensjon, tilsvarende 0,8 mrd. kroner, overføres til helseforetakene fra og med 2017 og inngår ikke lenger i folketrygdens utgifter.

Kilde: Finansdepartementet

Programområde 28 Foreldrepenger

Stønadordningene under dette programområdet skal kompensere for inntektsbortfall i forbindelse med fødsel og adopsjon og sikre økonomisk støtte til foreldre som ikke har opptjent rett til foreldrepenger. Programområdet omfatter foreldrepenger til yrkesaktive, engangsstønad ved fødsel og adopsjon og feriepenger av foreldrepenger mv. Barne- og likestillingsdepartementet har ansvaret for programområdet.

Utgiftsanslaget for 2017 bygger på at antallet barn i aldersgruppen som kan gi rett til foreldrepenger antas å øke noe. Det antas også at opptjeningsgrunnlaget for foreldre som mottar foreldrepenger øker noe mer enn lønnsveksten.

Programområde 29 Sosiale formål

Programområdet omfatter ordninger som skal kompensere for inntektsbortfall ved sykdom og uførhet (sykepenger, arbeidsavklaringspenger og uføretrygd), pensjoner (alderspensjon og etterlattepensjon), stønader til enslige forsørgere, stønader og hjelpemidler til personer med nedsatt funksjonsevne og enkelte andre formål. Arbeids- og sosialdepartementet har ansvar for programområdet. Av en samlet økning på 17,6 mrd. kroner fra

Saldert budsjett 2016 til foreslått bevilgning 2017 kommer over 12,3 mrd. kroner på alderspensjonskapitlet. Økningen skyldes både at det blir flere alderspensjonister og effekten av anslått økning i gjennomsnittlig G, jf. omtale nedenfor. Nedenfor gjennomgås utviklingen fra 2016 til 2017 på de største utgiftsområdene.

Sykepenger

Til grunn for Saldert budsjett 2016 lå en forutsetning om nullvekst i det trygdefinansierte sykefraværet per sysselsatt fra 2015 til 2016. På bakgrunn av utviklingen hittil i år forventes nå en reduksjon i det trygdefinansierte sykefraværet per sysselsatt på 2 pst. fra 2015 til 2016. Videre anslås nå sysselsettingen å øke med 0,2 pst. og sykepengegrunnlaget (lønnsnivået for sykmeldte) med 2,4 pst. i 2016. Dette er en nedjustering fra anslagene som lå til grunn for Saldert budsjett 2016.

Fra 2016 til 2017 legges det til grunn nullvekst i det trygdefinansierte sykefraværet per sysselsatt. Utgiftsveksten fra anslag på regnskap 2016 til foreslått bevilgning 2017 skyldes derfor i hovedsak forventet lønns- og sysselsettingsvekst. Forslag om utvidelser i pleiepengeordningen bidrar til å øke utgiftene i 2017 med 140 mill. kroner.

Arbeidsavklaringspenger

Basert på utviklingen hittil i år forventes det en reduksjon i antall mottakere av arbeidsavklaringspenger både i 2016 og 2017, til anslagsvis 145 000 mottakere i gjennomsnitt i 2017, mot om lag 151 000 i gjennomsnitt i 2015. En viktig forklaring på reduksjonen er at mange mottakere har nådd grensen for maksimal varighet for mottak av arbeidsavklaringspenger. Mange av disse vil gå over til uføretrygd. Reduksjonen i antall mottakere i 2017 bidrar isolert sett til å redusere utgiftsanslaget med 0,5 mrd. kroner, mens effekten av økt gjennomsnittlig G fra 2016 til 2017 bidrar til å øke utgiftene med anslagsvis 0,9 mrd. kroner i 2017.

Uføretrygd

Ved utgangen av første halvår 2016 var det registrert 317 700 mottakere av uføretrygd. Utviklingen i antall mottakere er blant annet preget av høy tilgang fra arbeidsavklaringspenger. Gjennomsnittlig antall mottakere forventes å øke med om lag 6 000 i 2016 og nærmere 5 000 i 2017, som er en vesentlig høyere vekst enn perioden 2013–2015. Knappe 1,2 mrd. av utgiftsveksten fra anslag på regnskap 2016 til foreslått bevilgning 2017 skyldes veksten i antall mottakere i 2017. Effekten av økt gjennomsnittlig G fra 2016 til 2017 bidrar til å øke utgiftene med anslagsvis 2,2 mrd. kroner i 2017. Økt grunnpensjon til gifte og samboende tidligere uførepensjonister bidrar til å øke utgiftene i 2017 med vel 300 mill. kroner.

Alderspensjon

Utgiftene til alderspensjon øker i hovedsak fordi det blir flere alderspensjonister. Sammenlignet med saldert budsjett for 2016 anslås det at gjennomsnittlig antall alderspensjonister vil øke med nær 27 000 personer i 2017, til om lag 909 000 pensjonister. Økningen i antall pensjonister i 2017 utgjør 6,5 mrd. kroner av utgiftsveksten. Effekten av økt gjennomsnittlig G fra 2016 til 2017 bidrar til å øke utgiftene med anslagsvis 4,2 mrd. kroner. Økning av grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister og økt minstepensjon for enslige alderspensjonister fra 1. september 2016 bidrar til å øke utgiftene til alderspensjon i 2017 med anslagsvis 1,6 mrd. kroner.

Etter at fleksibelt uttak av alderspensjon ble innført i 2011, steg antall alderspensjonister under 67 år raskt. Denne veksten har vært avtakende og antas å bli noe svakere også framover. Selv om

mange tar ut alderspensjon, har yrkesaktiviteten i aldersgruppen over 60 år økt i perioden 2010–2016, og mange kombinerer arbeid og uttak av alderspensjon. Over tid påvirkes utgiftene til alderspensjon i liten grad av fleksibelt uttak, siden tidlig uttak gir en lavere årlig pensjon for den enkelte.

Programområde 30 Stønad ved helsetjenester

Programområdet omfatter folketrygdens bidrag til finansiering av helsetjenester, herunder lege- og psykologhjelp, fysioterapi samt legemidler og medisinsk forbruksmateriell på blå resept. Helse- og omsorgsdepartementet har ansvar for programområdet.

Refusjon av legemidler på blå resept er den største utgiften på stønadsbudsjettet for helsetjenester, med et utgiftsanslag på om lag 10 mrd. kroner for 2017. Den reelle utgiftsveksten knyttet til legemidler er om lag 0,8 mrd. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2016. Utgiftsøkningen skyldes både volumvekst og prisvekst knyttet til kostbare, nye legemidler.

I 2015 ble det utstedt om lag 1,1 millioner frikort under ordningen med utgiftstak for egenandeler til legehjelp, psykologhjelp, legemidler og medisinsk forbruksmateriell på blå resept og pasientreiser mv. (egenandelstak 1). Anslaget for utgifter til egenandelstak 1 øker med om lag 530 mill. kroner fra 2016, til 5 mrd. kroner i 2017.

Det legges til grunn at egenandelene som omfattes av egenandelstak 1 og 2 i sum justeres i tråd med forventet prisvekst, svarende til om lag 90 mill. kroner på årsbasis. Økte egenandeler per 1. juli 2016 for lege-, psykolog- og fysioterapitjenester, poliklinikk, lab/røntgen mv. innebærer en helårsvirkning i 2017 på om lag 70 mill. kroner. Resterende prisjustering på om lag 20 mill. kroner foreslås gjennomført ved å øke tak 1 fra 2 185 kroner til 2 205 kroner.

Programområde 33 Arbeidsliv

Programområdet omfatter dagpenger ved arbeidsledighet, statsgaranti for lønnskrav ved konkurs og stønad ved arbeidsledighet for fiskere og fangstmenn. Arbeids- og sosialdepartementet har ansvar for programområdet, med unntak av ett kapittel, som ligger under Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde. Dagpenger ved arbeidsledighet utgjør den vesentligste utgiftsposten under dette programområdet.

Det var i gjennomsnitt 67 150 dagpengemottakere i 2015. I første halvår 2016 var det om lag

78 500 dagpengemottakere. Økningen har sammenheng med et økt antall registrerte ledige og en økt andel ledige med rett til dagpenger.

Bevilgningen i Saldert budsjett 2016 er om lag 15,3 mrd. kroner, mens anslag på regnskap er snaut 15,5 mrd. kroner. For 2017 foreslås en dagpengebevilgning på 16 300 mill. kroner. Den anslåtte utgiftsøkningen fra 2016 til 2017 skyldes blant annet noe flere dagpengemottakere og økt gjennomsnittlig utbetaling som følge av lønnsvekst i 2016. Økningen må også ses i sammenheng med at regelverket for dagpenger under permittering er endret i 2016 og at det er iverksatt en rekke endringer i dagpengereguleringen som gjør det lettere å kombinere dagpenger med utdanning. Utgiftsøkningen under dette programområdet skyldes også en betydelig økning i utbetalinger til lønnsgaranti ved konkurs.

2.5.1 Folketrygdens finansieringsbehov

Folketrygdens utgifter inngår i budsjettet på linje med andre utgifter, men er på inntektssiden formelt knyttet til de store avgiftsordningene (arbeidsgiveravgift og trygdeavgift) og enkelte gebyrer og refusjoner mv., jf. folketrygdloven 28. februar 1997 nr. 19, del VIII, Finansielle bestemmelser.

Folketrygdens inntekter i 2017 anslås til 318,9 mrd. kroner, med følgende hovedelementer: Trygdeavgift på 139,5 mrd. kroner (jf. kap. 5700, post 71), arbeidsgiveravgift på 177,1 mrd. kroner (jf. kap. 5700, post 72), samt enkelte mindre inntekter på til sammen 2,3 mrd. kroner (vederlag,

gebyrer, ulike refusjoner, dividende mv., jf. kapitlene 5701, 5704 og 5705). Utgiftene utgjør til sammen 460,3 mrd. kroner.

Differansen mellom folketrygdens utgifter og inntekter innebærer et beregnet finansieringsbehov for folketrygden i 2017 på 141,5 mrd. kroner. En del av dekningen av folketrygdens utgifter skal skje gjennom tilskudd fra staten, dvs. uten henvisning til de store avgiftsordningene eller andre spesifikerte inntekter, jf. folketrygdloven § 23-10 tredje ledd. Utgiftene som dekkes ved direkte overføringer fra staten er anslått til 18,4 mrd. kroner for 2017, jf. romertallsvedtak II, Folketrygden.

2.6 Forslag til vedtak

De forslag til vedtak som legges fram i denne proposisjonen, er i de fleste tilfeller nærmere omtalt i Prop. 1 S for de enkelte departementene.

Enkelte bevilgningsforslag blir bare omtalt i denne proposisjonen. Det gjelder blant annet bevilgningene til kap. 2309 Tilfeldige utgifter og kap. 5309 Tilfeldige inntekter, som omtales i avsnitt 2.4.17. Renter og avskrivninger fra statens forretningsdrift under kapitlene 5491 og 5603 omtales i avsnitt 3.2. Overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland, som er bevilget på kapitlene 2800 og 5800 i statsbudsjettet, omtales i avsnitt 3.4.

Statsbudsjettets brutto finansieringsbehov dekkes gjennom lån bevilget på kap. 5999, jf. avsnitt 3.5.

3 Gruppering av budsjettets inntekter og utgifter etter art

3.1 Budsjettets samlede inntekter og utgifter

Dette kapittelet gir en oversikt over statsbudsjettets inntekter og utgifter, gruppert etter art, jf. boks 3.1. Regjeringens hovedprioriteringer i stats-

budsjettet for 2017 er nærmere beskrevet i kapittel 1, mens kapittel 2 gir en oversikt over utgiftene under de ulike departementene. Prop. 1 S for de enkelte departementene gir mer utfyllende og detaljerte framstillinger av Regjeringens budsjettforslag.

Boks 3.1 Statsbudsjettets inndeling

Statsbudsjettet blir inndelt i kapitler som igjen er inndelt i poster, jf. § 4 i bevilgningsreglementet. Stortingets bevilgningsvedtak gjelder beløpet under den enkelte post. Kapitlene nummereres fortløpende i nummerserier for de ulike departementene. Nummereringen av postene følger et fast mønster hvor postnummeret angir hva slags type inntekt eller utgift det er tale om. Bevilgningsreglementet krever at inntektene og utgiftene skal inndeles i fire avdelinger. Dette skjer ved å inndeles postnummerseriene i følgende avdelinger etter art:

Inntekter

1. Salg av varer og tjenester: Postene 1-29
2. Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv.: Postene 30-49
3. Overføringer fra andre: Postene 50-89
4. Tilbakebetalinger mv.: Postene 90-99

Utgifter

1. Statens egne driftsutgifter: Postene 1-29
2. Nybygg, anlegg mv.: Postene 30-49
3. Overføringer til andre: Postene 50-89
4. Utlån, statsgjeld mv.: Postene 90-99

De samlede inntektsbevilgningene på statsbudsjettet for 2017 er anslått til 1 554,7 mrd. kroner. Dette inkluderer petroleumsvirksomheten, låne-transaksjoner og overføringen fra Statens pen-

sjonsfond utland for å dekke det oljekorrigerte budsjettunderskuddet. Holdes disse utenom, anslås inntektene i 2017 til 1 016,1 mrd. kroner.

Tabell 3.1 Statsbudsjettets inntekter

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
Salg av varer og tjenester (Driftsinntekter) (postene 1-29)	118,0	85,0	-28,0
Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	26,2	28,2	7,9
Overføringer fra andre (postene 50-89)	1 317,3	1 326,2	0,7
Tilbakebetalinger mv. (postene 90-99)	96,5	115,4	19,5
Sum inntekter	1 558,0	1 554,7	-0,2

Kilde: Finansdepartementet

Forslaget til utgiftsbevilgninger på statsbudsjettet for 2017 utgjør samlet sett 1 611,5 mrd. kroner, medregnet petroleumsvirksomhet, overføring til Statens pensjonsfond utland og lånetransaksjoner. Sammenlignet med Saldert budsjett 2016 reduseres de samlede utgiftene med 1,0 mrd. kroner.

Holdes petroleumsvirksomheten, overføringen til Statens pensjonsfond utland og lånetransaksjoner utenom, foreslås det utgifter på 1 275,6 mrd. kroner. Dette er en økning fra Saldert budsjett 2016 på 47,2 mrd. kroner.

Tabell 3.2 Statsbudsjettets utgifter

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
Driftsutgifter (postene 1-29)	184,9	173,8	-6,0
Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	81,6	70,9	-13,0
Overføringer til andre (postene 50-89)	1 195,0	1 194,7	0,0
Utlån, gjeldsavdrag mv. (postene 90-99)	151,0	172,1	14,0
Sum utgifter	1 612,4	1 611,5	-0,1

Kilde: Finansdepartementet

3.2 Gruppering av budsjettets inntekter

3.2.1 Driftsinntekter (postene 1-29)

I Regjeringens budsjettforslag for 2016 utgjør driftsinntekter til sammen 85,0 mrd. kroner, jf. tabell 3.3.

Tabell 3.3 Driftsinntekter (postene 1-29)

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
Statens petroleumsvirksomhet	92,2	66,4	-28,0
Andre driftsinntekter	25,8	18,6	-28,1
Sum driftsinntekter	118,0	85,0	-28,0

Kilde: Finansdepartementet

Driftsinntekter fra statens petroleumsvirksomhet utgjør hoveddelen av de samlede driftsinntektene. Petroleumsvirksomheten omtales nærmere i avsnitt 3.4. I tillegg benyttes postene 1-29 på statsbudsjettets inntektsside for inntekter fra salg av varer og tjenester, for eksempel:

- salg av materiell, publikasjoner og andre varer
- utleie av materiell, bygninger og anlegg
- oppdrag
- gebyrer
- tilfeldige inntekter

Statens forretningsdrift

Statens forretningsdrift vil i 2017 bestå av virksomheten under forvaltningsbedriftene Statsbygg, Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK), Statens pensjonskasse og NVE Anlegg. Det budsjetteres med 2,5 mrd. kroner i inntekter under disse virksomhetene i 2017. Inntektsbevilgningene under statens forretningsdrift omfatter flere inntektsarter, men omtales samlet nedenfor.

Det samlede avskrivningsbeløpet for den statlige forretningsdriften føres under kap. 5491 Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift. Avskrivningene beregnes på grunnlag av bokført kapital per 31. desember året før budsjettåret. Det benyttes et lineært avskrivningssystem, der avskrivningstiden for ulike avskrivningsobjekter varierer med forventet levetid. Ved salg av eiendommer i Statsbygg avskrives også bokført verdi av eiendommene. Avskrivningene

utgiftsføres under hver enkelt virksomhets driftsbudsjett. Avskrivningene beløper seg totalt til 1 353,9 mill. kroner i 2017.

Renter av statens kapital i forretningsdriften tas samlet til inntekt under kap. 5603 Renter av statens kapital i statens forretningsdrift. Grunnlaget for renteberegningen er bedriftenes brutto investeringer fratrukket avskrivninger og bedriftenes egne avsetninger til investeringsformål. Rentesatsen for netto investeringsbidrag det enkelte år tilsvare gjennomsnittlig rente på 5-års statsobligasjoner i 12-månedersperioden fram til 30. september året før budsjettåret. Renter av statens kapital i forretningsdriften foreslås budsjettert med 89,2 mill. kroner i 2017.

Avsetning til investeringsformål tas til inntekt under hver enkelt virksomhet som foretar slike avsetninger. Avsetningen utgjør en del av kontantoverskuddet fra driften som benyttes til å finansiere investeringer. Det aktuelle beløpet utgiftsføres på driftsbudsjettet under hver enkelt forvaltningsbedrift før driftsresultatet fastsettes, og avsetningene må derfor også føres opp på statsbudsjettets inntektsside. Samlede avsetninger til investeringsformål i 2017 er 1 068 mill. kroner.

I tabell 3.4 er inntekter på statsbudsjettet under statens forretningsdrift splittet opp. I tillegg til tallene nevnt i tabellen er det også enkelte andre inntekter under forretningsdriften. Dette gjelder tilbakeføring fra gamle ordninger under GIEK og inntekter fra salg av utstyr og eiendom på til sammen 17,9 mill. kroner.

Tabell 3.4 Renter, avskrivninger og avsetninger til investeringsformål i 2017 for statens forretningsdrift

	Mill. kroner		
	Avskrivninger	Renter	Avsetninger til investeringsformål
Statsbygg	1 224,0	86,0	1 030,0
Statens pensjonskasse	125,4	2,9	38,1
NVE Anlegg	4,5	0,3	0,0
Sum	1 353,9	89,2	1 068,0

Kilde: Finansdepartementet

Beregning av rente for mellomværende med statskassen

Forvaltningsbedriftenes mellomværende med statskassen kan betraktes som en bruks- og kassakredittkonto for håndtering av kortsiktige likviditetssvingninger. For samtlige virksomheter under statens forretningsdrift skal det beregnes renter av mellomværende med statskassen. Renten er knyttet opp mot renten på statssertifikater etter en nærmere bestemt beregningsregel, slik at den reflekterer rentenivået i Norge.

Kap. 5603 Renter av statens kapital i statens forretningsdrift, post 81 Renter av mellomregnskapet, budsjetteres ikke.

3.2.2 Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)

Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. er på 28,2 mrd. kroner i budsjettforslaget for 2017. Det er inntektene i forbindelse med nybygg, anlegg mv. i statens petroleumsvirksomhet som utgjør størstedelen av disse inntektene.

Tabell 3.5 Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
Statens petroleumsvirksomhet	23,7	25,4	7,2
Andre inntekter ifm. nybygg, anlegg mv.	2,5	2,8	14,4
Sum inntekter ifm. nybygg, anlegg mv.	26,2	28,2	7,9

Kilde: Finansdepartementet

Inntektspostene 30-49 deles i to grupper.

Postene fra 30 til 39 inneholder inntektsbevilgninger under statens forretningsdrift, herunder avskrivninger på statens kapital i statens forretningsdrift, avsetninger til investeringsformål, overføringer fra bedriftenes egne fond og andre fond, samt andre inntekter av statens forretningsdrift i forbindelse med bygg og anlegg, jf. omtalen ovenfor. Inntektene fra statens forretningsdrift i forbindelse med nybygg og anlegg mv. utgjør 2,4 mrd. kroner. I tillegg til statens forretningsdrift er det budsjettert med enkelte husleieinntek-

ter under Landbruks- og matdepartementet på til sammen 21,2 mill. kroner på postene 30-39.

Post 30 brukes også for avskrivninger under kap. 5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten. Det foreslås inntekter på 25,4 mrd. kroner på denne posten i 2017.

Postene fra 40 til 49 gjelder salg av fast eiendom og tilskudd og refusjoner i forbindelse med statens bygge- og anleggsarbeider fra statlige særregnskap, kommuner og andre. Samlet utgjør disse inntektene 360,2 mill. kroner i 2017. Salg av eiendom fra Forsvaret utgjør den største inntektsposten.

3.2.3 Overføringer fra andre (postene 50-89)

Inntektspostene fra 50 til 89 på statsbudsjettets inntektsside deles inn i følgende undergrupper:

- Postene fra 50 til 59 nyttes til overføringer fra andre statlige regnskaper, for eksempel statlige fond.
- Postene fra 60 til 69 omfatter overføringer fra kommunesektorens forvaltningsbudsjetter.

- Postene fra 70 til 79 brukes til statsskatt på formue og inntekt, avgifter på omsetning, produksjon og driftsmidler, dokumenter, spill og andre fiskalavgifter.
- Under postene fra 80 til 84 føres renteinntekter, mens utbytte på aksjer, bøter, erstatninger, tilbakebetaling av gitte tilskudd mv. budsjetteres på postene 85-89.

Tabell 3.6 Overføringer fra andre (postene 50–89)

	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Mrd. kroner Endring i pst.
<i>Postene 50-59</i>			
Overføring fra Statens pensjonsfond utland	209,0	259,5	24,2
Øvrige overføringer fra andre statsregnskap	0,1	0,0	-62,8
Sum overføringer fra andre statsregnskap	209,1	259,5	24,1
<i>Postene 60-69</i>			
Overføringer fra kommunesektoren	1,5	1,4	-4,1
<i>Postene 70-79</i>			
Inntekter under postene 70-79	1 031,5	995,9	-3,5
<i>Postene 80-89</i>			
Renter, utbytte mv.	75,2	69,3	-7,8
Sum overføringer fra andre (postene 50-89)	1 317,3	1 326,2	0,7

Kilde: Finansdepartementet

Overføringen fra Statens pensjonsfond utland for å dekke det oljekorrigerte budsjettunderskuddet øker med 50,5 mrd. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2016. For postene 70-79 reduseres inntektene med 35,7 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016 til budsjettforslaget for 2017, mens inntektene på postene 80-89 reduseres med 5,9 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016 til budsjettforslaget for 2017.

Skatter og avgifter fra Fastlands-Norge

Samlede skatter og avgifter fra Fastlands-Norge anslås å utgjøre 935,1 mrd. kroner i 2017. De største bidragene kommer fra skatter på inntekt og formue, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift til folketrygden, merverdiavgift og øvrige særavgifter medregnet tollinntekter.

Skatte- og avgiftsanslagene for 2017 tar utgangspunkt i reviderte anslag for 2016, hvor

blant annet ny informasjon om utviklingen i innbetalte skatter og avgifter er innarbeidet. I tillegg er skatte- og avgiftsanslagene basert på vekstforutsetningene som er lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet 2017 for blant annet sysselsetting, etterspørsel, lønninger og priser. Det er også tatt hensyn til virkningene av forslaget til skatte- og avgiftsopplegg og forslaget til kommunale og fylkeskommunale skattører.

Regjeringens forslag til budsjett innebærer nye bokførte skatte- og avgiftslettelsener på 1,7 mrd. kroner i 2017. I tillegg kommer helårsvirkningen av skatte- og avgiftslettelsene i 2016 på 4,8 mrd. kroner bokført. Påløpt utgjør nye skatte- og avgiftslettelsener i 2017 2,8 mrd. kroner. Skatte- og avgiftsopplegget for 2017 er nærmere omtalt i Prop. 1 LS (2016–2017) *Skatter, avgifter og toll 2017*.

Utbytte

Regjeringen foreslår samlede utbytteinntekter på 23,2 mrd. kroner i 2017. Av dette gjelder 9,1 mrd. kroner utbytte fra Statoil ASA, som inngår i kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten. Regjeringens forslag innebærer en reduksjon i de samlede utbytteinntektene på 7,7 mrd. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2016.

Samlet utbytte fra selskaper under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning anslås til

12,5 mrd. kroner. Dette er en reduksjon på 0,8 mrd. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2016.

Andre store utbytter kommer fra Avinor, Kommunalbanken, Statnett og Posten.

Regjeringen har i tråd med vanlig praksis ikke laget egne anslag på utbytte fra de børsnoterte selskapene i 2017, men teknisk videreført utbetalt utbytte per aksje i 2016.

Tabell 3.7 viser saldert budsjett for utbytte fra de enkelte selskapene i 2016 og forslag i 2017.

Tabell 3.7 Utbytte fra statlig eide selskaper

Kap	Post	Selskap	Mill. kroner		
			Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
5656	85	Selskaper under Nærings- og fiskeridepartementet ¹	13 308,0	12 465,6	-6,3
5685	85	Statoil ASA	15 382,0	9 068,0	-41,0
5622	85	Avinor AS	500,0	500,0	0,0
5616	85	Kommunalbanken AS	417,0	390,0	-6,5
5680	85	Statnett SF	240,0	366,0	52,5
5618	85	Posten Norge AS	320,0	120,0	-62,5
5692	85	Utbytte av statens kapital i Den nordiske investeringsbank	88,3	110,1	24,7
5625	85	Innovasjon Norge/Lavrisikordningen	0,0	100,0	-
5631	85/86	AS Vinmonopolet	25,8	32,0	24,0
5652	85	Statskog SF	20,0	16,0	-20,0
5693	85	Folketrygdfondet	1,4	0,7	-50,0
5625	86	Innovasjon Norge/Investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa	0,5	0,5	0,0
5611	85	NSB AS	595,0	0,0	-100,0
5623	85	Baneservice AS ²	8,3	0,0	-100,0
5651	85	Selskaper under Landbruks og matdepartementet ³	5,0	0,0	-100,0
Sum utbytte			30 911,3	23 168,9	-25,0

¹ Norsk Hydro ASA, Yara International ASA, Telenor ASA, Kongsberg Gruppen ASA, DNB ASA, Entra Eiendom AS, Aker Kværner Holding AS, Statkraft SF, Argentum Fondsinvesteringer AS, Mesta Konsern AS, Nammo AS, Flytoget AS, GIEK Kredittforsikring AS, Electronic Chart Centre AS og Ambita AS. Baneservice AS og Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS kun i Gul bok 2017.

² Inkludert under Selskaper under Nærings- og fiskeridepartementet i Gul bok 2017

³ Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS. Inkludert under Selskaper under Nærings- og fiskeridepartementet i Gul bok 2017.

3.2.4 Tilbakebetalinger mv., utenom petroleumsvirksomheten (postene 90-99)

Postene fra 90 til 99 på statsbudsjettets inntekts- side inneholder avdrag på lån fra staten, salg av

statens aksjer og obligasjoner, samt opptak av lån. Postene beskriver endringer i sammensetningen av statens formue som framkommer i statens kapitalregnskap.

Tabell 3.8 Tilbakebetalinger mv., utenom petroleumsvirksomhet (postene 90-99)

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
Statsbankene	78,4	80,0	2,1
Andre tilbakebetalinger	18,2	29,0	59,5
Sum tilbakebetalinger, utenom petroleumsvirksomhet	96,5	109,0	12,9

Kilde: Finansdepartementet

Tilbakebetalingene (utenom petroleumsvirksomhet) anslås til 109,0 mrd. kroner i 2017. Dette er en økning på 12,4 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016. Dette skyldes blant annet at det i 2017-budsjettet er budsjettert med tilbakebetalinger på 8 mrd. kroner fra avdrag på egenbeholdning av statsobligasjoner. Siden det ikke er budsjettert med disse inntektene i Saldert budsjett 2016, bidrar dette til å øke de samlede tilbakebetalingene. Videre øker tilbakebetalingene fra statsbankene med 1,6 mrd. kroner og fra boliglånsordningen i Statens pensjonskasse med 1,4 mrd. kroner. I motsatt retning trekker blant annet reduserte avdrag på utestående fordringer under Innovasjon Norge med 1,1 mrd. kroner.

Innenfor petroleumsvirksomheten foreslås det å opprette en ny utgifts- og inntektsbevilgning knyttet til verdien av aksjer som staten mottar gjennom Statoils utbytteaksjeprogram. Gjennom utbytteaksjeprogrammet avstår staten fra vel 6 mrd. kroner i kontantutbytte. Utbytteaksjene staten mottar i stedet for kontanter budsjetteres på ny inntektspost og motsvares av en utgiftsbevilgning til å tegne nyutstedte aksjer i Statoil.

3.3 Gruppering av budsjettets utgifter

3.3.1 Driftsutgifter (postene 1-29)

Driftsutgifter budsjetteres over postene 1-29. Driftsutgiftene omfatter lønn til statsansatte og kjøp av varer og tjenester til statlige virksomheter, i tillegg til statens forretningsdrift. Det blir ikke bevilget driftsutgifter og driftsinntekter for statsaksjeselskap, statsforetak og statlige virksomheter som er omgjort til stiftelser, ettersom disse ikke er inkludert i statsbudsjettet. Det bevilges heller ikke driftsutgifter på postene 1-29 for statlige nettobudsjetterte virksomheter eller helseforetak. Samtidig er det enkelte utgifter som budsjetteres over postene 1-29 som har mer karakter av overføringer enn av drift. Dette gjelder blant annet pensjoner til statsansatte mv.

I forslaget til statsbudsjett for 2017 utgjør driftsutgiftene samlet sett 173,8 mrd. kroner. Tabell 3.9 gir en oversikt over de største utgiftsområdene. Tabellen viser at store etater som Arbeids- og velferdsetaten, Forsvaret, Statens vegvesen og politi og påtalemyndighet står for de største driftsutgiftene.

Tabell 3.9 Driftsutgifter (postene 1-29)

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
Forsvaret	32,4	33,9	4,7
Politi og påtalemyndighet	16,5	18,8	13,5
Statens vegvesen	11,0	12,1	9,9
Arbeids- og velferdsetaten	11,3	11,5	2,3
Andre store direktorater mv. ¹	10,6	11,3	7,3
Departementene og Statsministerens kontor	9,4	8,9	-5,7
Skatte,- avgifts- og tolladministrasjon	7,0	7,8	11,8
Barne- og ungdomstiltak	7,7	7,6	-0,5
Statens pensjonskasse	11,9	6,1	-48,9
Kriminalomsorg	4,4	4,9	12,2
Utlendingsdirektoratet	6,3	4,0	-36,3
Rettsvesen	2,5	2,9	13,5
Jernbaneverket/Jernbanedirektoratet og Statens jernbanetilsyn	8,3	0,7	-92,0
Statens forretningsdrift	-0,3	-0,2	-25,4
Tilfeldige utgifter, inkludert statlig lønnsoppgjør mv.	4,4	5,0	12,5
Andre driftsutgifter	41,7	38,7	-7,2
Sum driftsutgifter	184,9	173,8	-6,0

¹ Inkluderer DSB, DNK, DSS, Arbeidstilsynet, Helsedirektoratet, Brønnøysundregistrene, Mattilsynet, Kystverket, Miljødirektoratet, SSB, Oljedirektoratet og NVE.

Kilde: Finansdepartementet

I Regjeringens budsjettforslag utgjør Forsvarets driftsutgifter 19,5 pst. av de samlede driftsutgiftene. Med forslagene til økte driftsutgifter til politi og påtalemyndighet, vil disse stå for 10,8 pst. av de samlede driftsutgiftene. Driftsutgiftene til Statens vegvesen vil med Regjeringens budsjettforslag utgjøre 6,9 pst. av de samlede driftsutgiftene.

Som følge av jernbanereformen vil mesteparten av bevilgningen til drift under Jernbaneverket omposteres til tilskuddsposter under Jernbanedirektoratet, som skal kjøpe tjenester av jernbaneinfrastrukturforetaket.

Mesteparten av utgiftene under Statens pensjonskasse i tabellen er utgifter til pensjoner til statsansatte mv. som dekkes etter lov om Statens pensjonskasse. De resterende omfatter arbeidsgiveravgift til folketrygden for arbeidsgiverdelen av pensjonsinnskuddet mv., samt erstatningsutbetalinger under forsikringsordningene og utgifter til

særskilte pensjoner fra statskassen. Reduksjonen fra Saldert budsjett 2016 til forslaget for 2017 skyldes hovedsakelig forslaget om å innføre en forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse for statlige virksomheter som ikke betaler arbeidsgiverpremie i dag. Det er gjennom dette tiltaket henført om lag 7,4 mrd. kroner til spesifikke utgiftskapitler under departementene med en tilsvarende reduksjon under Statens pensjonskasse. Se nærmere omtale i kapittel 8. Driftsresultatet til Statens pensjonskasse inngår i driftsresultatet til statens forretningsdrift i tabellen.

Driftsresultatet til statens forretningsdrift skal i henhold til bevilgningsreglementet føres opp i statsbudsjettets utgiftsdel. Denne bestemmelsen omfatter forvaltningsbedriftene under budsjettkapitlene 2445-2490. Driftsresultatet består av de ulike forvaltningsbedriftenes driftsinntekter fratrukket driftsutgifter, avskrivninger, renter og

eventuelle avsetninger til reguleringsfond. Driftsresultatet føres på post 24. Brutto driftsinntekter i statens forretningsdrift tas inn i budsjettet på underpost som et negativt beløp, siden de føres på budsjettets utgiftsside. Et negativt tall for statens forretningsdrift i tabell 3.9 betyr dermed at det er et netto driftsoverskudd. Unntaket fra bruttoprinsippet gjelder bare driftsbudsjettet. For investeringsutgifter, tilskudd mv., følges bruttoprinsippet for føringer i statsbudsjettet også for forretningsdriften. Disse beløpene inngår i oversiktene over de ulike utgiftsartene nedenfor.

Selv om alle investeringer i forretningsdriften blir utgiftsført brutto, blir renter beregnet som om statens netto investeringsbidrag skulle være et lån fra statskassen, og det foretas avskrivninger på grunnlag av bokført kapital. Avskrivninger og renter blir ført som underposter på post 24, og det samlede avskrivnings- og rentebeløp for den samlede forretningsdriften tas til inntekt på statsbudsjettets inntektsside, jf. nærmere omtale av forretningsdriften i avsnitt 3.2.1.

For 2017 foreslås det bevilget 5 mrd. kroner på kap. 2309 Tilfeldige utgifter, post 01 Driftsutgifter.

Denne bevilgningen går til å dekke utgifter til lønnsoppgjør for statsansatte, takstforhandlinger for privatpraktiserende leger, fysioterapeuter og psykologer, samt uforutsette utgifter i løpet av det kommende budsjettåret. På bakgrunn av dette vil ikke hele det bevilgede beløpet på denne posten bli regnskapsført som driftsutgifter ved regnskapsavslutningen.

3.3.2 Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)

Utgiftene til investeringer budsjetteres på postene 30-49, og omfatter nybygg og anlegg, vedlikehold, ombygginger og utstyrsanskaffelser som er så betydelige at de har karakter av investering. Bevilgningene på postene 30-49 gir imidlertid ikke et fullstendig uttrykk for statens samlede investeringsaktivitet, ettersom blant annet investeringer i helseforetakene og utbyggingsselskapet for veg finansieres med tilskudd over statsbudsjettet. Videre finansieres deler av vegutbyggingene med bompenger som ikke budsjetteres på statsbudsjettet.

Tabell 3.10 Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
Statens petroleumsvirksomhet	29,0	25,5	-12,1
Statens vegvesen	16,4	16,4	-0,5
Forsvaret	15,4	15,5	0,2
Statsbygg	3,6	3,6	-0,5
Bygg utenfor husleieordningen	2,1	2,7	31,1
Kystverket	0,8	0,7	-10,7
Direktoratet for nødkommunikasjon	0,5	0,4	-34,7
Jernbaneverket	10,0	0,0	-100,0
Andre investeringsbevilgninger	3,7	6,2	68,9
Sum investeringer	81,6	70,9	-13,0

Kilde: Finansdepartementet

Størstedelen av statens investeringer foretas innenfor petroleumsvirksomheten, Forsvaret og samferdselssektoren. I tillegg utgjør de statlige byggebevilgningene en stor del av investeringene. Dersom investeringer innenfor petroleumsvirksomheten holdes utenom, reduseres utgiftene på

postene 30-49 med til sammen 7,1 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016 til budsjettforslaget for 2017.

Som følge av jernbanereformen vil investeringsbevilgningene under Jernbaneverket omposteres til tilskuddsposter under Jernbanedirektoratet, som skal kjøpe tjenester av jernbaneinfrastrukturforetaket.

3.3.3 Overføringer til andre (postene 50-89)

Overføringer til andre budsjetteres på postene 50-89 i statsbudsjettet. Bevilgninger i denne kategorien utgjør om lag $\frac{3}{4}$ av de totale bevilgningene på utgiftssiden. Overføringen til Statens pensjonsfond utland og overføringene under folketrygden utgjør hoveddelen av disse bevilgningene.

Overføringene deles inn i tre faste undergrupper:

- Overføringer til andre statsregnskap: Postene 50-59
- Overføringer til kommuneforvaltningen: Postene 60-69
- Andre overføringer: Postene 70-89

Tabell 3.11 Overføringer til andre (postene 50-89)

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
<i>Postene 50-59</i>			
Overføring til Statens pensjonsfond utland	204,1	138,3	-32,2
Øvrige overføringer til andre statsregnskap (nettobudsjetterte virksomheter, fond mv.)	54,1	57,4	6,1
Sum overføringer til andre statsregnskap	258,2	195,7	-24,2
<i>Postene 60-69</i>			
Rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner	157,6	161,1	2,2
Øvrige overføringer til kommuneforvaltningen	59,9	70,0	16,8
Sum overføringer til kommuneforvaltningen	217,6	231,0	6,2
<i>Postene 70-89</i>			
Folketrygden	439,2	459,9	4,7
Øvrige overføringer	280,0	308,0	10,0
Sum andre overføringer	719,3	767,9	6,8
Sum overføringer til andre (postene 50-89)	1 195,0	1 194,7	0,0

Kilde: Finansdepartementet

Den største bevilgningen på 50-postene er overføringen fra statsbudsjettet til Statens pensjonsfond utland. Denne overføringen tilsvarer statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten.

Postene 50-59 brukes også til overføringer til statlige institusjoner hvor drifts- og investeringsutgifter gis som en netto bevilgning. Slike institusjoner er underlagt departemental instruksjonsmyndighet og defineres ikke som selvstendige rettssubjekter. Blant annet er Norges forskningsråd, universitetene og de statlige høgskolene nettobudsjetterte virksomheter. Det vises til vedlegg 4 for nærmere oversikt over den samlede aktiviteten i disse virksomhetene og spesifisering av kontantbeholdningen i virksomhetene.

Overføringer til statlige fond eller avsetningskonti i Norges Bank budsjetteres også på overføringspostene til andre statsregnskap (postene 50-59). Når Stortinget har vedtatt en bevilgning, overfører det aktuelle departement midlene til fondet, og utbetaling fra fondene skjer dels i budsjettåret og dels i påfølgende år.

Postene 60-69 omfatter overføring til kommunenes og fylkeskommunenes forvaltningsbudsjetter. Overføringer til kommunesektoren gis dels som rammetilskudd over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett og dels som øremerkede tilskudd som bevilges over flere departementers budsjetter. Kommunesektoren har i tillegg inntekter fra blant annet skatter og gebyrer.

Utgiftspostene 70-89 omfatter overføringer til private, for eksempel husholdninger, organisasjoner, private bedrifter mv. I budsjettforslaget for 2017 er om lag 60 pst. av bevilgningene på disse postene utgifter under folketrygden. Postene omfatter også overføringer til statlige foretak som er organisert som selvstendige rettssubjekter. Dette gjelder blant annet tilskudd til de regionale helseforetakene. Overføringer til private utenom folketrygden og helseforetakene inkluderer et bredt spekter av ordninger som er forskjellige med hensyn til målgrupper, formål og bevilgningsstørrelse. Eksempler på slike overføringer

er barnetrygd, kontantstøtte, AFP-tilskudd, tilskudd til internasjonale organisasjoner, bistandsmidler og renter på innenlandsk statsgjeld.

3.3.4 Utlån, statsgjeld mv., utenom petroleumsvirksomhet (postene 90-99)

Postene 90-99 på statsbudsjettets utgiftsside inneholder bevilgninger som endrer sammensetningen av statens formue i kapitalregnskapet. De største postene i 2017 er utlån mv. til statsbankene og avdrag på statsgjeld.

Tabell 3.12 Utlån, statsgjeld mv., utenom petroleumsvirksomhet (postene 90-99)

	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Mrd. kroner Endring i pst.
Lån mv. til statsbankene	99,2	96,3	-2,9
Avdrag innenlandsk statsgjeld	0,0	63,2	-
Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse	6,2	4,5	-27,4
Fondet for klima, fornybar energi og energiomlegging	14,3	0,0	-99,9
Infrastrukturfondet	30,0	0,0	-100,0
Andre lånetransaksjoner	1,3	1,7	29,9
Sum utlån, statsgjeld mv., utenom petroleumsvirksomhet	151,0	165,7	9,8

Kilde: Finansdepartementet

Samlet økes utgiftene på postene 90-99 (utenom petroleumsvirksomhet) med 14,8 mrd. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2016. Dette skyldes blant annet at det i 2017 skal betales avdrag på innenlandsk statsgjeld, mens det i Saldert budsjett 2016 ikke ble budsjettert med slike avdrag. Når avdrag på innenlandsk statsgjeld holdes utenom, reduseres samlede utlån mv. med 48,4 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016. Dette skyldes hovedsakelig at det ikke budsjetteres med kapitalinnskudd i infrastrukturfondet i 2017.

Lån mv. til statsbankene i tabell 3.12 omfatter utlån gjennom Husbanken og Statens lånekasse for utdanning, samt lån til Innovasjon Norge og SIVA. Utlån under eksportfinansieringsordningen som forvaltes av Eksportkreditt Norge AS, er også medregnet her.

Innenfor petroleumsvirksomheten foreslås det å opprette en ny utgifts- og inntektsbevilgning knyttet til verdien av aksjer som staten mottar gjennom Statoils utbytteaksjeprogram. Gjennom

utbytteaksjeprogrammet avstår staten fra vel 6 mrd. kroner i kontantutbytte. Utbytteaksjene staten mottar i stedet for kontanter budsjetteres på ny inntektspost og motsvares av en utgiftsbevilgning til å tegne nyutstedte aksjer i Statoil.

3.4 Petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter, utenom lånetransaksjoner

3.4.1 Oversikt over petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter

Inntektene fra petroleumsvirksomheten omfatter skatt og avgift på utvinning, aksjeutbytte fra Statoil ASA og inntekter fra SDØE. Inntektene fra SDØE omfatter i hovedsak driftsresultat, kalkulatoriske avskrivninger og renter.

Tabell 3.13 Inntekter fra petroleumsvirksomheten

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
SDØE – driftsresultat	92,2	66,4	-28,0
SDØE – avskrivninger og renter	27,7	29,1	5,1
Skatt og avgift på utvinning, inkl. CO ₂ -avgift og NO _x -avgift	97,8	59,2	-39,5
Aksjeutbytte fra Statoil ASA	15,4	9,1	-41,0
Sum inntekter fra petroleumsvirksomheten	233,1	163,8	-29,7

Kilde: Finansdepartementet

Driftsresultat fra SDØE er anslått til 66,4 mrd. kroner for 2017. Det er en reduksjon på 25,8 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016. Mens det i Nasjonalbudsjettet 2016 var lagt til grunn en gjennomsnittlig oljepris på 440 kroner per fat i 2016, legges det nå til grunn en forventet pris på 371 kroner per fat i 2016 og 425 kroner per fat i 2017 målt i løpende priser.

De kalkulatoriske størrelsene avskrivninger og renter inngår som utgifter ved beregningen av SDØEs driftsresultat, samtidig som de føres som inntekter på egne poster. På denne måten skiller man ut den delen av driftsinntektene som dekker avskrivning av investeringer og finansieringskostnadene ved investeringene.

Betalte skatter og avgifter fra petroleumsvirksomheten anslås til 59,2 mrd. kroner i 2017. Dette er 38,6 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett

2016 og 1,3 mrd. kroner lavere enn i anslag på regnskap for 2016.

Påløpte skatter og avgifter anslås til 50,9 mrd. kroner i 2016 og 67,2 mrd. kroner i 2017. Forskjellen mellom betalte skatter og påløpte skatter har sammenheng med reglene om innbetaling av terminskatt. Disse gjør at det er et etterslep i betalte skatter i forhold til påløpte skatter.

Ettersom det ikke foreligger offentlig informasjon med prognose for Statoil ASAs årsresultat for 2016, legges det i budsjettet for 2017 til grunn en teknisk videreføring av utbyttet fra Statoil ASA i 2016. Dette utgjør 9,1 mrd. kroner.

Utgiftene til petroleumsvirksomheten i 2016 og 2017 består av Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomhetens (SDØEs) andel av investeringene på norsk kontinentalsokkel, jf. tabell 3.14.

Tabell 3.14 Utgifter til petroleumsvirksomheten

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
SDØE – investeringer	29,0	25,5	-12,1
Øvrige utgifter	0,0	0,0	-
Sum utgifter til petroleumsvirksomheten	29,0	25,5	-12,1

Kilde: Finansdepartementet

SDØEs andel av investeringene på sokkelen i 2017 forventes å bli 25,5 mrd. kroner. Dette er en reduksjon på 3,5 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016 og 2,5 mrd. kroner sammenlignet med anslag på regnskap for 2016.

Statens samlede netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten er summen av inntekter fra

petroleumsvirksomheten fratrukket utgiftene. Tabell 3.15 viser hvordan netto kontantstrøm framkommer. Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten er anslått til 138,3 mrd. kroner i 2017. Dette er 65,8 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2016.

Tabell 3.15 Kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
Inntekter SDØE	119,9	95,5	-20,4
- Utgifter SDØE	29,0	25,5	-12,1
+ Skatt og avgift på utvinning, inkl. CO ₂ -avgift og NO _x -avgift	97,8	59,2	-39,5
+ Aksjeutbytte fra Statoil ASA	15,4	9,1	-41,0
= Netto kontantstrøm	204,1	138,3	-32,2

Kilde: Finansdepartementet

3.4.2 Statens pensjonsfond

Statens pensjonsfond består av Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge. Statens samlede netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten overføres i sin helhet fra statsbudsjettets utgiftsside på kap. 2800 til Statens pensjonsfond utland. Sammen med avkastningen på Statens pensjonsfonds kapital utgjør denne overføringen fondets samlede inntekter.

Del av fondets inntekter brukes til å dekke det oljekorrigerte underskuddet, og overføres fra Statens pensjonsfond utland til statsbudsjettets inntektsside. Det blir dermed avsatt midler i utlandsdelen av Statens pensjonsfond dersom overføringen fra fondet til statsbudsjettet er lavere enn netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten.

Grunnkapitalen i Statens pensjonsfond Norge stammer i hovedsak fra overskudd på trygderegningene etter innføringen av folketrygden i 1967 og fram til slutten av 1970-tallet. Avkastningen av midlene i Statens pensjonsfond Norge overføres ikke til statskassen, men legges løpende til denne delen av fondet.

Anslagene på overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland vil bli endret i løpet av budsjettåret, basert på oppdaterte anslag på kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten og statsbudsjettets oljekorrigerte underskudd. Tilbakeføringen fra fondet for 2017 vil bli endelig fastsatt ut fra anslag på statsregnskapet i forbindelse med nysalderingen av budsjettet i desember 2017. Det følger av lov om Statens pensjonsfond at statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten i sin helhet skal overføres til fondet. Denne overføringen fastlegges dermed endelig ut fra regnskapsførte netto petroleumsinntekter som framkommer først etter terminavslutning. Det innebærer at det vil kunne være avvik mellom den budsjetterte overføringen i nysalderingen og regnskapet.

Verdien i Statens pensjonsfond anslås til 7 621 mrd. kroner ved utgangen av 2016, mens anslaget for verdien ved utgangen av 2017 er på 7 886 mrd. kroner. Utlandsdelen av Statens pensjonsfond anslås til 7 420 mrd. kroner ved utgangen av 2016 og 7 671 mrd. kroner ved utgangen av 2017.

Tabell 3.16 Statens pensjonsfond. Inntekter og utgifter 2016–2017

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomhet	204,1	138,3	-32,2
- Overført til statskassen	209,0	259,5	24,2
+ Renter og utbytte	209,6	207,5	-1,0
= Overskudd i Statens pensjonsfond	204,7	86,3	-57,9

Memo:

Anslått kapital i Statens pensjonsfond per 31.12.2017
(målt til markedsverdi)

7 886 mrd. kroner

Hvorav utlandsdelen utgjør

7 671 mrd. kroner

Kilde: Finansdepartementet

3.5 Oppsummering. Saldering av statsbudsjettet og finansieringsbehov

Statsbudsjettets oljekorrigerte underskudd finansieres av en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Statsbudsjettet gjøres dermed opp i balanse før lånetransaksjoner. Statsbudsjettets finansieringsbehov bestemmes derfor av differansen mellom utlån mv. og tilbakebetalinger og bevilges over kap. 5999 Statslånemidler, post 90. Brutto finansieringsbehov anslås til 54,3 mrd. kroner i 2016. Bevilgningen til statslånemidler er en

saldering av statsbudsjettets inntekter og utgifter medregnet lånetransaksjoner. Ved nysalderingen om høsten gjøres det et endelig vedtak om statslånemidler. Ved årsavslutningen blir statsregnskapet gjort opp, og det blir foretatt en endelig årsavslutningsrapportering slik at kap. 5999 viser bruttofinansieringsbehovet slik det framkommer i regnskapet. Brutto finansieringsbehov vil kunne avvike fra budsjettvedtaket i forbindelse med nysalderingen om høsten som følge av at det endelige regnskapet på de enkelte budsjettpostene vil kunne avvike noe fra de vedtatte bevilgningene.

Tabell 3.17 Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov

		Mrd. kroner		
Inntekter/utgifter/balanse		Saldert budsjett 2016	Gul bok 2017	Endring i pst.
1.	Inntekter (ekskl. tilbakebetalinger mv. og overføring fra Statens pensjonsfond utland)	1 252,5	1 179,9	-5,8
2.	Utgifter (ekskl. utlån, avdrag på statsgjeld mv.)	1 461,5	1 439,4	-1,5
3.	Overskudd før lånetransaksjoner, før overføring fra Statens pensjonsfond utland (1-2)	-209,0	-259,5	24,2
4.	Overføring fra Statens pensjonsfond utland	209,0	259,5	24,2
5.	Overskudd før lånetransaksjoner (3+4)	0,0	0,0	-
6.	Utlån, gjeldsavdrag mv., medregnet petroleum	151,0	172,1	14,0
7.	Tilbakebetalinger mv., medregnet petroleum	96,5	115,4	19,5
8.	Utlån mv., netto (6-7)	54,4	56,8	4,3
9.	Samlet finansieringsbehov - av kontantbeholdning og lånemidler (8-5)	54,4	56,8	4,3

Kilde: Finansdepartementet

Statens *faktiske* lånebehov og forslag om lånefullmakter kan avvike fra finansieringsbehovet som framgår av tabell 3.17. Ved forslag om opptak av statlige lån og lånefullmakter korrigeres det for enkelte lånetransaksjoner som inngår i finansieringsbehovet, men ikke har likviditetseffekt. Dette gjelder blant annet opprettelse av og endringer i fond som er avsatt for framtidige tilskudd, for eksempel infrastrukturfondet. Samtidig påvirker enkelte poster på statsbudsjettet ikke likviditeten i

pengemarkedet direkte, selv om de påvirker balansen på statsbudsjettet og størrelsen på statens kontantbeholdning. Det gjelder blant annet renter og overføringer fra Norges Bank. Når det korrigeres for disse størrelsene, anslås statens likviditetsjusterte finansieringsbehov i 2017 til om lag 75 mrd. kroner.

Det vises til nærmere omtale av statens faktiske lånebehov og forslag om lånefullmakter i kapittel 7.

4 Utviklingstrekk på statsbudsjettets utgiftsside i perioden 2009–2017

4.1 Innledning

I dette kapitlet presenteres realvekst for politikk-områder i perioden 2009–2017. Beregningene av realvekst gir uttrykk for ressursbruken på utgiftssiden i budsjettet, og viser utviklingen i bevilgningene til politikkområder over tid, korrigert for prisstigning og endret oppgavefordeling.

Endringer i statsbudsjettets utgifter følger både av nye prioriteringer og tidligere vedtak. Enkeltområder kan vise sterk eller svak utgiftsvekst som følge av demografiske endringer og lovfestede forpliktelser som pensjons- og trygdeutbetalinger.

På enkelte områder kan det over tid være store forbedringer i tjenesteleveranser uten økt ressursbruk. Økt produktivitet vil i mange statlige

virksomheter både bidra til at flere tjenester blir produsert, og til økt kvalitet. Denne forbedringen er imidlertid vanskelig å måle. Beregningene viser dermed ikke det fulle resultatet av politikken på området. Videre vil utviklingen i statens utgifter ikke nødvendigvis gi et godt uttrykk for prioriteringen av områder der skatte- og avgiftspolitikken er viktig for rammevilkårene.

Beregningene tar utgangspunkt i tall fra statsregnskapet, anslag på regnskap for 2016 og forslag til budsjett for 2017. Det er i hovedsak korrigert for endringer i statsbudsjettets inndeling. Beregningen er basert på statsbudsjettets kapittel- og postinndeling for 2017-budsjettet, jf. nærmere omtale av datagrunnlaget og beregningsmetoden i boks 4.2.

Boks 4.1 Rammeoverføringer til kommuneforvaltningen

Flere offentlige velferdsordninger finansieres av kommunene. Dette gjelder blant annet barnehage, grunnskole, primærhelsetilbud og eldreomsorg. Rammeoverføringene til kommuner og fylkeskommuner er ikke fordelt på de enkelte utgiftsformålene. Beregningene for de statlige bevilgningene under disse områdene gir dermed ikke et bilde av den samlede offentlige ressursbruken.

I perioden er det foretatt større endringer i oppgavefordelingen mellom staten og kommunene/fylkeskommunene, blant annet på samferdselsområdet som del av forvaltningsreformen i 2010. Videre ble det på helseområdet innført kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenesten og kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i 2012. I den sammenheng ble det overført 5,6 mrd. kroner fra helseforetakene til kommunene fra og med 2012. Ordningen med kommunal medfinansiering ble avvirket i 2015 og midlene knyttet til dette ble ført tilbake til helseforetakene. Det er i beregningene korrigert for disse endringene slik at tallene skal bli sammenlignbare mellom år. Det samme er gjort for kompensasjon for opphevelse av vegfritaket i merverdiavgiftsloven fra 1. januar 2013. Fra 2011 er de øremerkede tilskuddene til barnehager innlemmet i rammetilskuddene til kommunesektoren. Det innebærer at veksten i utgiftene til barnehager under politikkområdet opplæring og barnehager i avsnitt 4.3 bare inkluderer enkelte mindre statlige øremerkede bevilgninger til barnehager. Skattenes andel av samlede inntekter for kommunene/fylkeskommunene har blitt justert i løpet av perioden, noe som reflekteres i de statlige overføringene til kommuneforvaltningen. Disse endringene er det i hovedsak ikke korrigert for i rammeoverføringene til kommuneforvaltningen i beregningene i dette kapitlet. For en samlet omtale av kommuneøkonomien henvises til kap. 3.3 i Nasjonalbudsjettet 2017.

Boks 4.2 Datagrunnlaget for beregningene

Grunnlagsdataene for avsnitt 4.3 er hentet fra offisielle regnskaper, budsjettets stilling for 2016 (korrigert for forventet lavere bevilgninger til flyktninger og asylsøkere enn budsjettet) og budsjettforslaget i Gul bok 2017. For noen bevilgninger har det vært nødvendig å foreta en skjønsmessig gruppering. Lånetransaksjoner er i sin helhet holdt utenfor beregningene.

I perioden har det vært funksjonsendringer mellom departementene, omlegginger i budsjetteringspraksis og omorganiseringer av statlige virksomheter. Det er derfor foretatt flere korreksjoner for at dataene skal bli sammenlignbare mellom år. Det gjelder f.eks. overgang til nettobudsjettering og omdanning av statlige virksomheter. Merverdi-reformen i 2015 innebærer at betaling av merverdiavgift utgiftsføres på et samlekapittel i stedet for under den enkelte utgiftsposten. Berørte kapitler er korrigert bakover i tid ved å trekke ut et tilsvarende uttrekk som i 2015 i årene tilbake til 2009. Fra 2017 må de fleste statlige virksomheter som ikke allerede betaler pensjonspremie, betale en sjablongmessig beregnet pensjonspremie til Statens pensjonskasse. Bevilgningene i tidligere år er korrigert for omleggingen slik at realveksten mellom år ikke skal påvirkes av reformen. Korreksjonene medfører at det for politikkområdene ikke er samsvar mellom de tallene som er brukt her og de som finnes i andre publikasjoner.

Videre kan det i enkelte tilfeller, på grunn av store overførte beløp mellom budsjettårene, merinntektsfullmakter o.l., gi feil inntrykk å sammenligne budsjettet i ett år med regnskapstall for foregående år.

Alle beløp er oppgitt i nominelle priser. For årene 2009–2015 er det tatt utgangspunkt i regnskapstall, mens 2016-tallene er budsjettets stilling inkludert tilleggsbevilgninger hittil i år samt en forventet reduksjon i bevilgninger i forbindelse med flyktninger og asylsøkere. En har for 2016 fordelt virkningen av lønnsoppgjøret for staten våren 2016.

Realveksten er beregnet ved hjelp av prisindekser fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene og Statistisk sentralbyrå, blant annet fra nasjonalregnskapet. Disse prisindeksene er valgt for å gi et best mulig uttrykk for utgiftsveksten på politikkområdene. Prisindeksene som er benyttet i beregningene gjelder for relativt brede grupper som statlig lønn, andre driftsutgifter, investeringer og overføring til kommeforvaltningen og private, og vil således ikke være presise for enkeltområder der lønns- og prisveksten avviker fra andre områder i staten. Tallene for realvekst vil i disse tilfellene ikke gi et fullt ut dekkende uttrykk for ressursinnsatsen de enkelte år målt i faste priser.

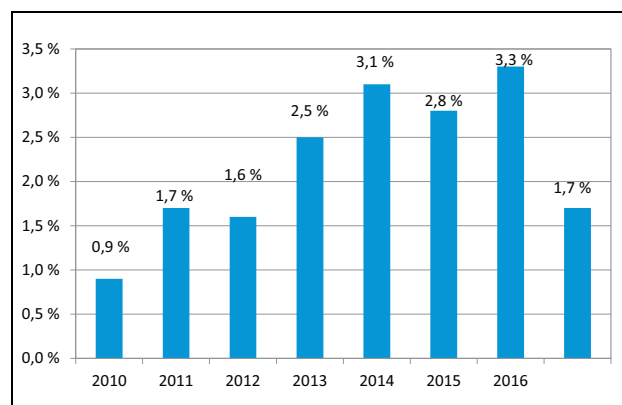
Realveksten er beregnet basert på bruken av innsatsfaktorer i de enkelte statlige virksomheter. Den årlige veksten i statlige virksomheters produktivitet vil dermed ikke være reflektert i realveksten presentert i dette kapitlet.

4.2 Samlet utgiftsvekst for statsbudsjettet

Figur 4.1 viser statsbudsjettets reelle, underliggende utgiftsvekst (medregnet folketrygden) i perioden 2009–2017.

Den forholdsvis lave utgiftsveksten i 2010 må ses i sammenheng med de finanspolitiske tiltakene i 2009 for å motvirke finanskrisen og det markerte tilbakeslaget i internasjonal økonomi. Dette ga et ekstraordinært høyt utgiftsnivå i 2009. På bakgrunn av det høye utgiftsnivået i 2009 ble veksten i statsbudsjettets utgifter lav fra 2009 til 2010.

Den reelle, underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter fra 2016 til 2017 anslås til 1,7 pst., som er vesentlig lavere enn anslått vekst for 2016.

Figur 4.1 Reell, underliggende utgiftsvekst på statsbudsjettet, prosentvis vekst. Regnskap 2009–2015. Anslag på regnskap 2016. Gul bok 2017

Kilde: Finansdepartementet, Statistisk sentralbyrå

4.3 Realvekst i statsbudsjettets utgifter på politikkområder

Tabell 4.1 og figur 4.2 viser årlig realvekst i prosent på politikkområder. Figur 4.3 viser utgiftenes

størrelse i 2017. Tallene er fra statsregnskapet, anslag på regnskap for 2016 og forslag til budsjett for 2017. Folketrygden er holdt utenom og omtales i avsnitt 4.4.

Tabell 4.1 Utviklingen i politikkområder 2009–2017. Nominelle tall i mrd. kroner og gjennomsnittlig årlig realvekst

Politikkområde	Nominell verdi				Gjennomsnittlig årlig realvekst		
	2009	2013	2016	2017	2009–2013	2013–2017	2016–2017
<i>Internasjonal bistand¹</i>	22,1	25,5	26,0	26,1	-0,1 %	-2,1 %	-2,5 %
<i>Utdanning</i>							
- Statlige bevilgninger til opplæring og barnehager	7,7	9,5	13,2	13,5	2,2 %	6,1 %	-0,8 %
- Høyere utdanning og fagskoler	38,6	45,7	54,1	56,1	1,1 %	2,6 %	1,3 %
<i>Kultur og trossamfunn</i>	8,0	10,6	13,0	13,2	3,5 %	2,8 %	-1,6 %
<i>Rettsvesen og beredskap inklusiv Svalbardbudsjettet</i>	19,4	26,2	31,4	35,3	3,9 %	3,6 %	3,6 %
<i>Utlendingsområdet inkl. integrering av innvandrere</i>	10,0	13,5	25,7	27,0	4,4 %	15,6 %	2,0 %
<i>Kommunal og modernisering utenom kommunale rammetilskudd</i>	12,9	14,9	18,1	18,6	0,8 %	2,8 %	-1,1 %
<i>Arbeid og sosiale formål</i>	25,9	27,0	29,5	32,1	-2,3 %	1,5 %	4,2 %
<i>Helse</i>							
- Spesialisthelsetjenesten	95,5	116,3	135,7	141,4	1,4 %	2,4 %	2,2 %
- Andre helseformål	9,1	10,9	15,3	16,6	1,7 %	8,1 %	4,1 %
<i>Barn, familie og likestilling</i>	23,0	24,7	26,3	26,6	-0,4 %	-0,5 %	-1,0 %
<i>Næringsformål</i>							
- Næring og fiskeri	9,7	10,0	12,8	13,4	-2,9 %	4,5 %	0,8 %
- Landbruk og mat	15,0	16,9	17,3	17,7	-0,7 %	-1,8 %	-1,4 %
- Olje og energi utenom statlig petroleumsvirksomhet	5,2	6,1	6,4	5,8	0,6 %	-4,1 %	-12,5 %
<i>Samferdselsformål</i>							
- Veg og jernbaneformål	24,0	36,3	51,7	55,0	7,8 %	7,8 %	2,9 %
- Andre samferdselsformål	4,6	5,9	7,4	7,4	3,3 %	2,2 %	-4,7 %
<i>Forsvarsformål</i>	32,3	36,3	39,8	39,8	-0,8 %	2,5 %	-1,4 %
<i>Klima og miljø²</i>	4,5	7,1	8,8	9,2	8,5 %	3,6 %	0,8 %
<i>Statlig administrasjon, EØS-finansieringsordninger mv.</i>	17,4	19,5	22,9	23,9	-0,7 %	1,3 %	-2,5 %

Tabell 4.1 fortsetter

<i>Rammeoverføringer til kommunene</i>	111,6	145,7	166,3	172,2
<i>Kompensasjon for merverdiavgift til offentlig forvaltning og private</i>	20,5	23,8	27,7	28,9
<i>Renter på statsgjeld</i>	20,3	12,3	11,0	11,7
<i>Statlig petroleumsvirksomhet</i>	24,7	33,6	28,0	25,5

¹ Politikkområdet Internasjonal bistand inkluderer ikke bevilgninger til klima- og skogsatsingen under Klima- og miljødepartementet, ODA-godkjente flyktningutgifter og innskudd av grunnfondskapital i Norfund. Bevilgningene til klima- og skogsatsing og ODA-godkjente flyktningutgifter inngår i øvrige politikkområder, og tabellen inneholder ikke kapitaltransaksjoner som innskudd av grunnfondskapital.

² Politikkområdet omfatter utgifter til klima- og miljøtiltak på Klima- og miljødepartementets budsjett.

Kilde: Finansdepartementet

Bevilgningene til *internasjonal bistand under Utenriksdepartementet* er noe redusert i perioden 2009 til 2017. Flyktningutgifter i Norge og klima- og skogsatsingen under Klima- og miljødepartementet er imidlertid ikke inkludert i kategorien for internasjonal bistand i tabell 4.1, for å unngå overlapp med øvrige kategorier. Norge rapporterer også disse utgiftene som ODA-godkjent bistand i tråd med OECDs kriterier. Bevilgninger til grunnfondskapital i Norfund rapporteres også som ODA-godkjent bistand, men inngår heller ikke i utgiftene i tabell 4.1, siden oversikten ikke inkluderer kapitaltransaksjoner (90-poster). Det har vært en klar vekst i klima- og skogsatsingen og bevilgninger til Norfund i perioden, slik at den ODA-godkjente bistandsrammen samlet sett har vært om lag reelt uendret fra 2009 til 2017.

Statlige bevilgninger til *opplæring og barnehager* gjelder i all hovedsak bevilgninger til grunnopplæring (herunder kvalitetsutvikling og private skoler), statlige øremerkede tilskudd til barnehager og voksenopplæring. Den høye veksten i perioden kan i stor grad tilskrives veksten i tiltak for kvalitetsutvikling i grunnopplæringen og fram til 2014 i tilskuddene til private skoler. Veksten i grunnopplæringen ble spesielt sterk etter 2013 blant annet på grunn av økte bevilgninger til videreutdanning for lærere og skoleledere. I tillegg bidrar økte bevilgninger til program for basiskompetanse i arbeidslivet til realveksten fra 2013 fram til 2016. I 2015 og 2016 bidrar økt lærersatsing på 1. til 4. trinn i grunnskolen til å forsterke veksten. Økte bevilgninger til kvalitetsutvikling i barnehagen gir sterkere vekst i alle årene 2014, 2015 og 2016.

Høyere utdanning og fagskoler består i hovedsak av bevilgninger til universiteter, høyskoler, fagskoler og forskningsbevilgninger under Kunnskapsdepartementet. Utgiftene til høyere utdanning utenom forskning har hatt en gjennomsnitt-

lig vekst på 1,1 pst. per år i perioden 2009–2013. I perioden 2013 til 2017 utgjør den gjennomsnittlige årlige veksten i utdanning utenom forskning 2,6 pst. Veksten trekkes ned av en reell nedgang i støtten fra Statens lånekasse for utdanning. Regjeringens forslag til endringer i stipender fra Statens lånekasse, hovedsakelig i grunnstipendordningen, reduserer veksten utenom forskning fra 2014. Tilskudd til EUs utdannings- og ungdomsprogrammer bidrar isolert sett til sterkere realvekst fra 2013 til 2016. Under Kunnskapsdepartementet økes bevilgningene til EUs rammeprogram for forskning vesentlig fra 2014 til 2015. NIFU publiserer årlig en oversikt over nivået på de samlede bevilgningene til forskning og utvikling (FoU) på statsbudsjettet og utviklingen over tid, jf. omtale i avsnitt 4.5.

Innenfor området *kultur og trossamfunn* har veksten i utgiftene variert mye. Den gjennomsnittlige årlige veksten i perioden 2009 til 2013 har vært på 3,5 pst. Fra 2013 til 2017 forventes bevilgningene til kultur og trossamfunn gjennomsnittlig å vokse med 2,8 pst. Midler for å dekke utestående krav på feriepenger i 2017 i forbindelse med fristillingen av Den norske kirke er da holdt utenom. Regjeringen gjennomførte gradvis en omlegging til ny tippenkøkkel fram til 2015. Fra 2015 inntektsføres ikke lenger en andel av tippeoverskuddet fra Norsk Tipping på statsbudsjettet. Overskuddet fordeles nå i sin helhet til kultur-, idretts- og frivillighetsformål utenfor statsbudsjettet. I tabell 4.1 er tallene justert slik at realveksten ikke påvirkes av omleggingen av tippenkøkkelen.

Bevilgningene til rettsvesen og beredskap er økt kraftig i perioden 2009 til 2013 med en gjennomsnittlig årlig vekst på 3,9 pst. Den høye veksten skyldes blant annet investeringer i landsdekkende Nødnett og bemanningsøkninger i politiet. I 2014 var det 1 100 flere politiårsverk i etaten enn i 2009. Regjeringen viderefører denne utviklingen og har

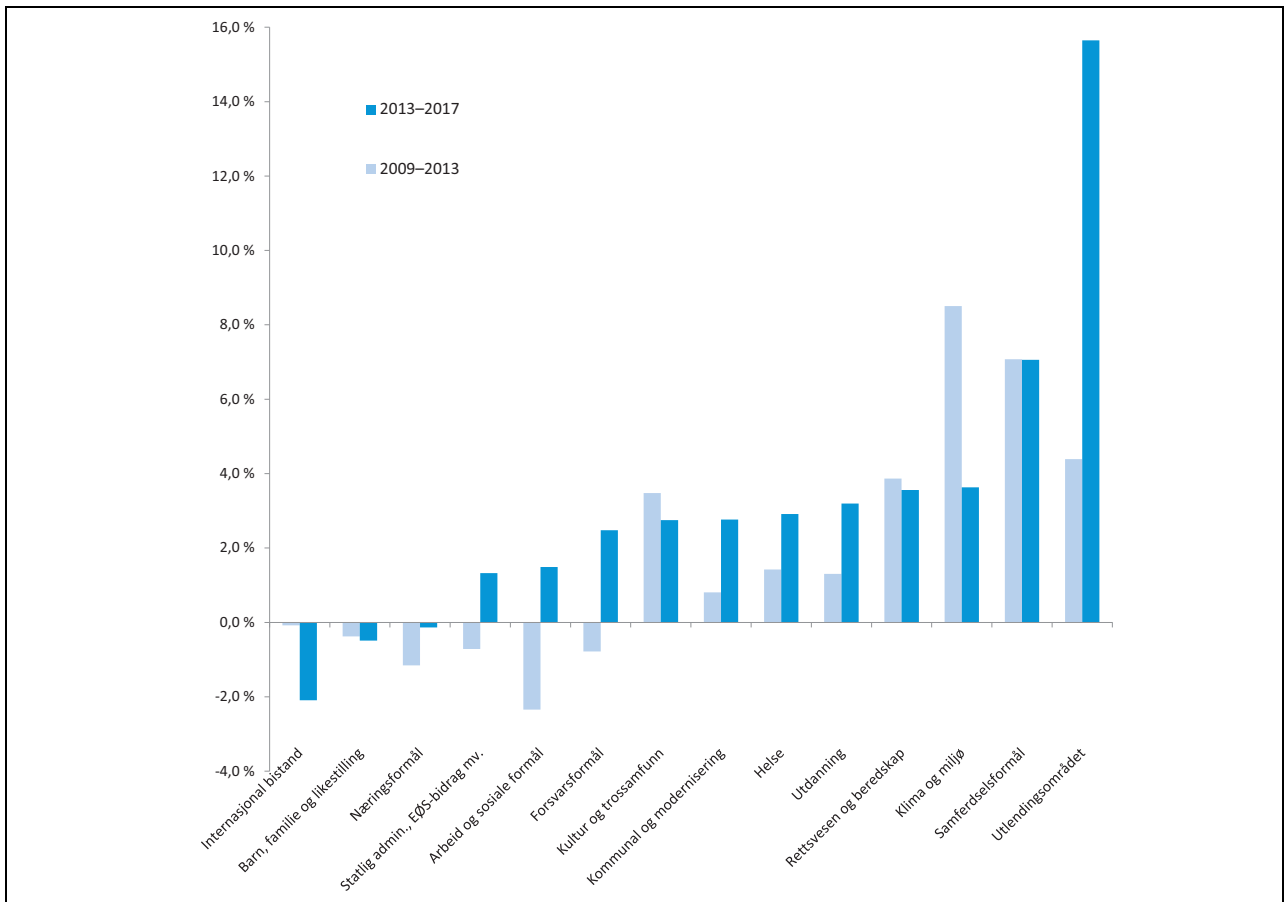
lagt til rette for en økning på om lag 350 årsverk i politiet i hvert av årene 2015, 2016 og 2017. Det høye nivået på bevilgningene til rettsvesen og beredskap øker gjennomsnittlig med 3,6 pst. årlig fra 2013 til 2017. Økte bevilgninger til redningstjenesten og redningshelikopter bidrar til økt vekst i perioden, og spesielt i 2017 som følge av at bevilgningene til redningshelikopteranskaffelsen øker fra 1,6 mrd. kroner i 2016 til 2,9 mrd. kroner i 2017.

Utlendingsområdet omfatter Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, utgifter i forbindelse med innkvartering av asylsøkere og integrering av innvandrere, i tillegg til grunnopplæring av asylsøkere, barnevernets omsorgssentre for enslige mindreårige og statlige utgifter til kommunale barneverntiltak for flyktninger og asylsøkere. Utgiftene varierer fra år til år som følge av variasjoner i tilstrømningen av asylsøkere. Utgiftsveksten har vært særlig sterk i 2015 og 2016 grunnet økningen i ankomstene høsten 2015. Til tross for lavere ankomstprognoser i 2016 og 2017, holdes utgiftene oppe i 2017 i hovedsak som følge av utbetalingen av integreringstilskudd til kommunene øker når flere med innvilget opphold skal bosettes.

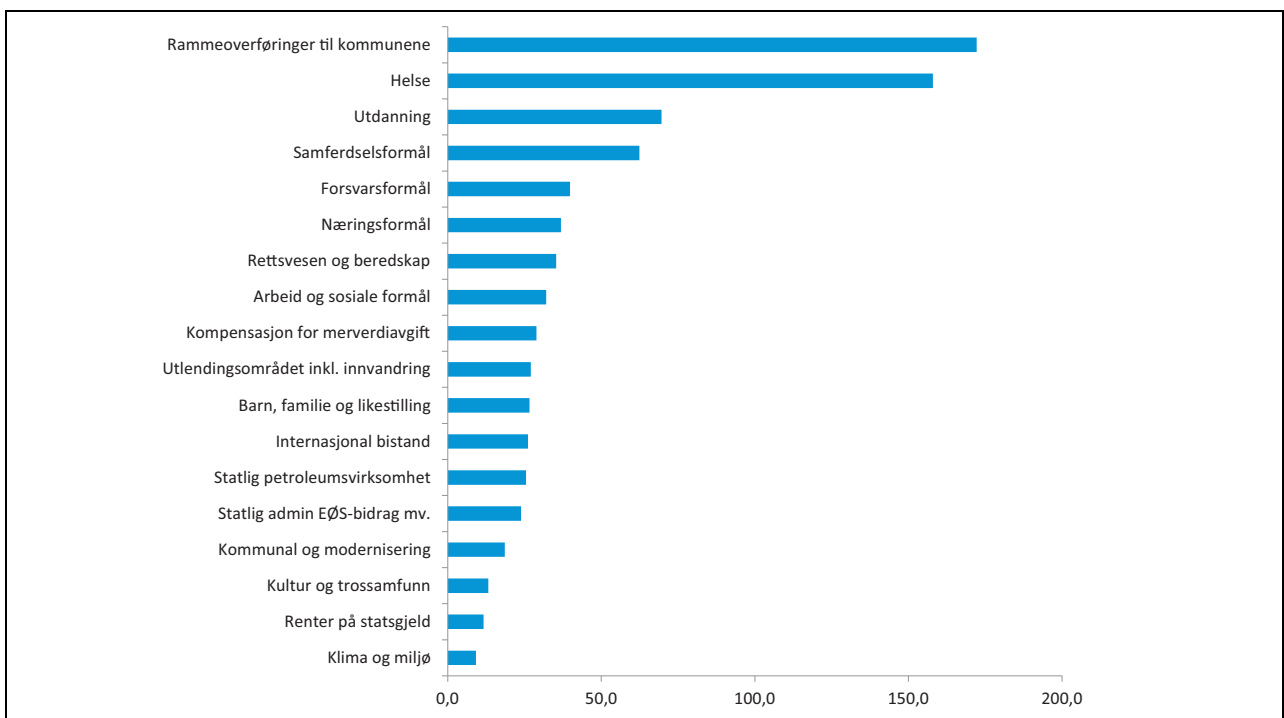
Området *kommunal og modernisering* omfatter tjenesteyting fra statlige fellestjenester, støtte til politiske partier og Sametinget, valgutgifter, Datailsynet, Personvernemnda, statens eiendomsforvaltning, statens IKT-politikk, Fylkesmannsembetene, regional utvikling, Kartverket samt bolig- og bomiljøtiltak inkludert Husbanken og bostøtte.

Statlig byggeaktivitet og Statsbygg er også inkludert i denne gruppen. Grunnet igangsettelse og avslutning av byggeprosjekter vil utgiftene til statlig byggevirksomhet kunne variere betydelig mellom enkelte år. Tilskudd til regional utvikling og forventet utbetaling av bostøtte reduseres fra 2016 til 2017. Samlet reduseres det reelle bevilgningsnivået på politikkområdet med 1,1 pst. fra 2016 til 2017. Bevilgningsreduksjonen modereres gjennom økte bevilgninger til Statsbygg og bygg utenfor den statlige husleieordningen.

Politikkområdet *arbeid og sosiale formål* har vist en reell nedgang i bevilgningsnivået gjennom perioden 2009 til 2013, men har samlet sett økt fra 2013 til 2017. Nedgangen fra 2009 til 2013 kan primært forklares ved at høye utgifter til gjennomføring av NAV-reformen i begynnelsen av perioden og til IKT-løsningen i forbindelse med pensjonsreformen i 2011 er blitt faset ut i løpet av perioden. Økningen fra 2013 til 2017 skyldes hovedsakelig en vesentlig opptrapping av arbeidsmarkedstiltak og økte bevilgninger til IKT i Arbeids- og velferdsetaten. Når økningen blir på hele 4,2 pst. fra 2016 til 2017 skyldes det dels økte utgifter til andre delprosjekt av IKT-moderniseringen, samt en fortsatt økning i bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak. I beregningene er det korrigert for at deler av bevilgningene på kapitlene 612 til Statens pensjonskasse og 613 arbeidsgiveravgift på pensjonspremien, nå er erstattet av innbetaling av pensjonspremier til Statens pensjonskasse og arbeidsgiveravgift på pensjonspremien til folketrygden direkte fra de statlige virksomhetene.

Figur 4.2 Årlig gjennomsnittlig realvekst på politikkområder i perioden 2009–2013 og fra 2013 til 2017
Kilde: Finansdepartementet

Figur 4.3 Statsbudsjettets utgifter i 2017, mrd. kroner

Kilde: Finansdepartementet

Bevilgningene til *spesialisthelsetjenesten (sykehusdrift)* økte reelt med 1,4 pst. i gjennomsnitt per år i perioden 2009 til 2013. Den årlige reelle veksten er anslått til 2,4 pst. fra 2013 til 2017, og 2,2 pst. fra 2016 til 2017. Tallene omfatter også bevilgninger til investeringslån, som helseforetakene tilbakebetaler over tid. Disse bevilgningene svinger mye fra år til år, blant annet avhengig av framdriften i tidligere igangsatte prosjekter.

Betaling av avdrag på investeringslån er fratrukket de samlede utgiftene. Veksten er korrigert for endret ansvarsfordeling mellom sykehusene og kommuneforvaltningen i forbindelse med Samhandlingsreformen i 2012, og avviklingen av ordningen med kommunal medfinansiering i 2015. Samtidig er bevilgningen i 2009 på 7,3 mrd. kroner for å dekke opparbeidede driftskreditter i perioden 2002 til 2008 holdt utenfor beregningene. Helseforetakene har overtatt ansvaret for finansieringen av enkelte legemidler fra folketrygden i 2014 og 2016, og Regjeringen foreslår å overføre ytterligere legemidler i 2017. Det er korrigert for dette i realvekstberegningene.

Området *helse* består, i tillegg til utgifter til spesialisthelsetjenesten, av tiltak for folkehelsen, helseforvaltning, støtte til helse- og omsorgstjenester i kommunene, tannhelse og oppbygging av kunnskap og kompetanse innen området. Det har i perioden 2009 til 2013 vært en gjennomsnittlig årlig reell vekst på 1,7 pst. til *helseutgifter utenom spesialisthelsetjenesten*. I perioden 2013 til 2017 forventes en gjennomsnittlig vekst på 8,1 pst. reelt. Bakgrunnen for den sterke veksten er i stor grad en satsing på omsorgssektoren i kommunene gjennom øremerkede tilskudd. Viktig i denne sammenheng er en sterk økning i investeringstilskuddet til heldøgns sykehjemsplasser og omsorgsboliger i kommunene.

Området *barn, familie og likestilling* omfatter barne- og familievern, barnetrygd og kontantstøtte og tiltak på likestillings- og forbrukerområdet. Politikkområdet har gjennomsnittlig blitt redusert med 0,4 pst. fra 2009 til 2013. Satsene for barnetrygd er holdt nominelt uendret i perioden. Det innebærer en reell nedgang i utbetalt barnetrygd. Utbetalt samlet kontantstøtte til småbarnsforeldre ble i perioden 2009 til 2013 redusert med gjennomsnittlig 7 pst. per år, men økte i 2014 og 2015 grunnet høyere satser fra august 2014. Kontantstøttebevilgningen reduseres fra 2015 til 2017 fordi økningen i antall barnehageplasser og mer fleksibelt opptak antas å redusere bruken av kontantstøtte i 2016, mens innføringen av botidskrav forventes å redusere bruken av kontantstøtte i

2017. Samlet sett forventes realnedgangen fra 2016 til 2017 å bli på 1,0 pst. på området barn, familie og likestilling.

Området *næring og fisk* vokser reelt fra 2013 til 2017 blant annet på grunn av økte bevilgninger til Norges forskningsråd, bevilgninger til Innovasjon Norge og høye bevilgninger til investeringer i forbindelse med bygging av et nytt isgående forskningsfartøy. Kommunene mottar en andel av vederlag knyttet til oppdrettstillatelser. Høye utbetalinger til kommunene i 2016 som følge av vekst i oppdrettsnæringen bidrar til å moderere veksten på området næring og fisk fra 2016 til 2017.

Området *landbruk og mat* gjelder i hovedsak bevilgninger i forbindelse med jordbruksavtalen. Den årlige realveksten i budsjettstøtten over jordbruksavtalen har lenge vært negativ. Dette må blant annet ses i sammenheng med at antall årsverk i næringen har blitt redusert med om lag 2 pst. per år de siste årene. Budsjettstøtten over jordbruksavtalen per bruk og per årsverk har økt i reelle kroner gjennom perioden 2010–2016 sett under ett. Støtte som gis gjennom målpriser og jordbruksfradrag framkommer ikke på utgiftssiden av budsjettet. Samlet har jordbruket hatt en nominell inntektsvekst per årsverk på om lag 4,8 pst. per år i perioden 2010–2016.

Området *olje og energi (ekskl. statlig petroleumsvirksomhet)* inkluderer oljeadministrasjon som Oljedirektoratet og Petoro AS, Norges vassdrags- og energidirektorat, Enovas satsing på energi- og klimateknologi, overføring til Norges forskningsråd og tiltak for å fremme CO₂-håndtering. Nedgangen fra 2016 skyldes at statens tilskudd til betaling av investeringslånet til teknologiseret på Mongstad reduseres kraftig. Lånet vil være ferdig nedbetalt i 2017. Statens inntekter reduseres tilsvarende. For øvrig blir påslaget på nettariffen fra og med 2017 inntektsført mot en tilsvarende bevilgning på statsbudsjettets utgiftside. I tabell 4.1 er det korrigert for dette for at tallene skal bli sammenlignbare mellom år.

Utgiftene til *samferdsel* samlet sett økte i gjennomsnitt med vel 7 pst. per år i perioden 2009–2013. Oppfølging av Nasjonal transportplan 2010–2019 bidrar særlig til økte utgifter til veg og jernbane i perioden. Den gjennomsnittlig årlige realveksten for *veg- og jernbaneanrådet* er på knapt 8 pst. i denne perioden. Bevilgningsøkningen til vegformål i 2013 som gjelder kompensasjon for opphevelsen av veifritaket i merverdiavgiftsloven fra 1. januar 2013, er korrigert for i beregningene. Det er også korrigert for oppgaveendringer i forbindelse med forvaltningsreformen der fylkeskommunene fra og med 2010 overtok ansvaret for

en del av det statlige vegnettet. Veg- og jernbanebevilgningene er anslått gjennomsnittlig å øke med 7,8 pst. årlig fra 2013 til 2017 og gjelder oppfølging av Nasjonal transportplan 2014–2023 og etablering av det nye vegselskapet. Kompensasjon for betaling av merverdiavgift etter omlegging av Jernbaneverket til Jernbanedirektoratet og Bane Nor SF, infrastrukturforetaket på jernbane, er da holdt utenom. Den årlige veksten til *andre samferdselsformål* enn veg og jernbane har gjennomsnittlig vært på 3,3 pst. fra 2009 til 2013. Veksten fra 2013 til 2017 for samme formål er anslått til 2,2 pst.

Utgiftene til *forsvarsformål* har i perioden 2009–2013 hatt en årlig reduksjon på 0,8 pst. i gjennomsnitt. Det er da korrigert for innføring av bruttobudsjettering av Forsvarsbygg fra 2011. Utgifter til redningshelikopter som i hovedsak dekkes av Justis- og beredskapsdepartementet er holdt utenfor forsvarsformål og ført under rettsvesen og beredskap. Utgiftene til forsvarsformål anslås å øke med 2,5 pst. gjennomsnittlig per år fra 2013 til 2017. Økningen skyldes i hovedsak økte bevilgninger til kampflyanskaffelsen med baseløsning. Utgiftene til forsvarsformål er redusert med 1,4 pst. mellom 2016 og 2017. Dette skyldes i stor grad at en stor utbetaling i forbindelse med kampflyanskaffelsen ble forskjøvet fra 2015 til 2016, samt andre engangsutgifter i 2016.

Utgifter til politikkområdet *klima- og miljø* omfatter tiltak under Klima- og miljødepartementet. Utgifter til klima- og miljøtiltak under andre departementer er ikke med. Utgiftene i denne kategorien gir derfor ikke et fullstendig uttrykk for de samlede politiske prioriteringene av klima og miljø. Klima- og miljøpolitikken føres dessuten i stor grad ved hjelp av skatter, avgifter og reguleringer. Det har vært en betydelig vekst i bevilgningene til Klima- og miljødepartementet fram til 2013. Hovedforklaringen ligger i en økning til klima- og skogsatsingen fra 0,9 mrd. kroner i 2009 til 2,2 mrd. i 2013. I denne perioden har utgiftene til internasjonal klima- og skogsatsing vokst reelt med 21,5 pst. gjennomsnittlig per år. Fra 2013 til 2017 forventes den internasjonal klima- og skogsatsingen å vokse reelt med 3,6 pst. i gjennomsnitt per år.

Politikkområdet *statlig administrasjon, EØS-finansieringsordningene mv.* omfatter i hovedsak utgifter til Kongehuset, Stortinget, Regjeringen, administrasjonen av departementene og deler av budsjettene til Utenriksdepartementet og Finansdepartementet som har karakter av fellesadministrasjon, herunder EØS-finansieringsordningene. I perioden 2009–2013 ble utgiftene til kategorien

redusert med en gjennomsnittlig årlig rate på 0,7 pst. Dette må særlig ses i lys av at utgiftene til EØS-finansieringsordningene ble redusert fra 2,2 mrd. kroner i 2009 til 1,8 mrd. kroner i 2013. Fra 2013 til 2017 økte utgiftene gjennomsnittlig med 1,3 pst. per år. Byggeprosjekter under Stortinget bidrar til realvekst fra 2013 til 2017. Utgifter til EØS-finansieringsordningen nådde i 2015 en topp på 4,2 mrd. kroner. En reduksjon til 2,9 mrd. kroner i 2016 og videre til 1,2 mrd. kroner i 2017 forklarer den moderate veksten på politikkområdet samlet sett på 1,3 pst fra 2013 til 2017 og den reelle nedgangen på 2,5 pst fra 2016 til 2017. Reduksjonen skyldes at mange av programmene innenfor gjeldende avtaleperiode er i avslutningsfasen.

I tabellen framkommer tall for *rammeoverføringene til kommuner og fylkeskommuner*. Ettersom rammeoverføringene kun er én av flere finansieringskilder for kommuner og fylkeskommuner, er det ikke beregnet realvekst for dette området. Videre kan rammeoverføringene endres betydelig mellom år som følge av innlemming av øremerkede tilskudd og fastsettelsen av skattørene for kommunene og fylkeskommunene. Det er i tabell 4.1 korrigert for store reformer som påvirker nivået på rammetilskuddene, jf. boks 4.1 Rammeoverføringer til kommuneforvaltningen. Når en beregner den samlede underliggende realveksten i statsbudsjettet medregnet folketrygden, korrigeres ofte de kommunale rammeoverføringene for skatteendringer som påvirker veksten i kommuneforvaltningens økonomi. Det er ikke korrigert for endringer i skattereglene i tabell 4.1. Blant annet må en moderat vekst i rammetilskuddene fra 2015 til 2016 ses på bakgrunn av økte kommunale skattører i 2016. Kommuneøkonomien omtales utførlig i den årlige kommuneproposisjonen og av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Det gis årlig et betydelig beløp i *kompensasjon for merverdiavgift* til kommuner, statlige virksomheter og private. I tabell 4.1 er ikke disse bevilgningene fordelt på formål.

Utgiftene til *renter av statsgjelden* varierer dels som følge av statens lånestrategi og endringer i rentenivået. Bevilgningene er et resultat av tekniske forutsetninger om låneopptak og renteutviklingen mer enn prioriteringer i budsjettet. I Norge dekkes også det oljekorrigerede underskuddet av en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Statsbudsjettets renteutgifter er dermed uavhengig av den oljekorrigerede balansen på statsbudsjettet.

Statlig petroleumsvirksomhet omfatter utgifter til statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) og utgifter i forbindelse med disponering av innretninger på kontinentalsokkelen. Utgiftene til petroleumsvirksomheten varierer til dels betydelig mellom år. Det er særlig investeringsutgiftene som varierer mye.

4.4 Utgiftsutviklingen i folketrygden – realvekst

Tabell 4.2 viser realveksten i folketrygdens utgifter i faste 2017-kroner og i pst. Utgiftsformålene er delt inn etter stønadstype, jf. fotnote til tabellen. Dagpenger mv. er ikke inkludert i tabellen. Beløpene for perioden 2009–2015 er basert på regnskapstall, mens beløpene for 2016 er anslag på regnskap. For 2017 brukes utgiftsanslag som følger av Regjeringens budsjettforslag i Gul bok 2017.

For sykepenger og foreldrepenger framkommer realveksten ved at utgiftene justeres for lønnsutviklingen. Utgiftene til arbeidsavklarings-

penger, uføretrygd, alderspensjon, enslige forsørgere og etterlatte justeres for utviklingen i folketrygdens grunnbeløp (G). Andre helseformål er justert med dels konsumprisindeksen og dels lønnsvekst. For medisiner er det lagt til grunn at den observerte prisstigningen motsvares av en kvalitetsforbedring, slik at de nominelle tallene gir et dekkende uttrykk for realveksten. Hjelpemidler og øvrige stønader er justert med konsumprisindeksen.

Tabellen illustrerer blant annet endringer i sykepengeutgiftene som følge av endringer i fraværstilbøyeligheten og antall sysselsatte. Økningen i utgiftene til alderspensjon skyldes økning i antall pensjonister og økt pensjonsopptjening. For uføretrygd og andre stønader illustrerer tallene hovedsakelig endringer i antall mottakere.

Samlet sett har det vært en realvekst i folketrygdens utgifter hvert år siden 2009. Utgiftsveksten i disse rettighetsbaserte ordningene har begrenset handlingsrommet i budsjettpolitikken i betydelig grad, og det forventes at dette vil gjelde også i de kommende årene.

Tabell 4.2 Utviklingen i folketrygdens utgifter etter stønadstype 2009–2017. Realvekst i mill. 2017-kroner og prosent¹.

Stønadsutgifter:	2009	2013	2009– 2013 ²	2014	2015	2016	2017
<i>Sykepenger</i>	46 980	40 520	-6 460	41 150	41 250	40 440	40 820
årlig vekst i mill. kroner	4 750	550	-1 615	630	100	-810	380
årlig vekst i prosent	11,2	1,4	-3,6	1,6	0,2	-2,0	0,9
<i>Arbeidsavklaringspenger</i>	39 570	40 380	810	37 910	36 440	35 420	34 810
årlig vekst i mill. kroner	3 730	-1 280	203	-2 470	-1 470	-1 020	-610
årlig vekst i prosent	10,4	-3,1	0,6	-6,1	-3,9	-2,8	-1,7
<i>Uføretrygd</i>	77 650	79 990	2 340	79 750	80 570	82 330	83 850
årlig vekst i mill. kroner	260	-840	585	-240	820	1 760	1 520
årlig vekst i prosent	0,3	-1,0	0,8	-0,3	1,0	2,2	1,8
<i>Alderspensjon</i>	147 650	184 180	36 530	193 330	200 600	207 480	214 890
årlig vekst i mill. kroner	3 980	9 420	9 133	9 150	7 270	6 880	7 410
årlig vekst i prosent	2,8	5,4	5,7	5,0	3,8	3,4	3,6
<i>Enslige forsørgere og etterlatte</i>	7 400	6 360	-1 040	5 960	5 830	5 510	5 420
årlig vekst i mill. kroner	-150	-200	-260	-400	-130	-320	-90
årlig vekst i prosent	-2,0	-3,0	-3,7	-6,3	-2,2	-5,5	-1,6

Tabell 4.2 fortsetter

<i>Stønadsutgifter:</i>	2009	2013	2009– 2013 ²	2014	2015	2016	2017
<i>Foreldrepenger</i>	18 070	19 140	1 070	19 730	20 320	20 710	20 830
årlig vekst i mill. kroner	1 270	80	268	590	590	390	120
årlig vekst i prosent	7,6	0,4	1,5	3,1	3,0	1,9	0,6
<i>Medisiner og hjelpemidler</i>	15 530	15 660	130	16 630	17 590	18 420	19 830
årlig vekst i mill. kroner	-20	-150	33	970	960	830	1 410
årlig vekst i prosent	-0,1	-0,9	0,2	6,2	5,8	4,7	7,7
<i>Andre helseformål</i>	14 730	16 250	1 520	16 790	17 460	17 810	18 180
årlig vekst i mill. kroner	760	250	380	540	670	350	370
årlig vekst i prosent	5,4	1,6	2,5	3,3	4,0	2,0	2,1
<i>Øvrige stønader</i>	4 220	4 110	-110	4 050	3 950	3 870	3 780
årlig vekst i mill. kroner	60	-60	-28	-60	-100	-80	-90
årlig vekst i prosent	1,4	-1,4	-0,7	-1,5	-2,5	-2,0	-2,3
<i>Sum:</i>	371 800	406 590	34 790	415 300	424 010	431 990	442 410
årlig vekst i mill. kroner	14 640	7 770	8 698	8 710	8 710	7 980	10 420
årlig vekst i prosent	4,1	1,9	2,3	2,1	2,1	1,9	2,4

¹ Sykepenger omfatter kap. 2650 unntatt tilretteleggingstilskudd. Arbeidsavklaringspenger omfatter kap. 2651 unntatt legeerklæringer. Uførepensjon/uføretrygd omfatter kap. 2655 unntatt menerstatning ved yrkesskade og tidsbegrenset uførestønad. Alderspensjon omfatter kap. 2670. Enslige forsørgere og etterlatte omfatter kap. 2680 Etterlatte og kap. 2620 Stønad til enslig mor eller far. Bidragsforskott på kap. 2620 post 76 er korrigert for inntekter fra bidragspliktige. Foreldrepenger omfatter kap. 2530. Medisiner og hjelpemidler omfatter kap. 2751 (medisinsk forbruksmateriell og blåreseptmedisiner), deler av kap. 2752 (refusjon egenbetaling blåreseptmedisiner) og de hjelpemiddelrelaterte postene på kap. 2661. Andre helseformål omfatter programområde 30 Stønad ved helsetjenester, unntatt ovennevnte utgifter under kap. 2751 og kap. 2752. Øvrige stønader omfatter de resterende stønadsordningene under programområde 29 Sosiale formål (blant annet grunn- og hjelpestønad). Det er korrigert for større tekniske endringer i perioden. F.eks. er utgiftene til uførepensjon i 2014 og tidligere år justert slik at de er sammenlignbare med bruttoutgiftene til ny uføretrygd fra 2015.

² I kolonnen 2009–2013 er det oppgitt bevilgningsøkningen i perioden i reelle tall, samt gjennomsnittlig årlig vekst i mill. kroner og i prosent i perioden.

Kilde: Finansdepartementet

Sykepenger

Etter en betydelig økning i det trygdefinansierte sykefraværet i 2009 og foregående år, ble fraværet lavere i 2010 til 2012. Fra 2013 og fram til 2015 var det trygdefinansierte sykefraværet per sysselsatt relativt stabilt. Utviklingen så langt i år viser en nedgang i fraværet per sysselsatt, og det legges nå til grunn en reduksjon i det trygdefinansierte sykefraværet på 2,0 pst. i 2016, sammenlignet med 2015. For 2017 legges det til grunn nullvekst. Veksten i sykepengeutgiftene påvirkes også av endringer i sysselsettingen. Det har vært sysselsettingsvekst i alle årene, med unntak av en svak nedgang i 2009–2010. I 2016 og 2017 anslås realveksten i folketrygdens sykepengeutgifter til hhv. -2,0 pst. og 0,9 pst.

Arbeidsavklaringspenger

Fra og med 1. mars 2010 ble rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad slått sammen under betegnelsen arbeidsavklaringspenger. I 2010 økte utgiftene med 7,0 pst. Veksten antas å være knyttet til overgangen til nytt regelverk. I 2011 flatet veksten noe ut, og fra 2012 har det vært en årlig nedgang i utgiftene som følge av færre mottakere av arbeidsavklaringspenger. For 2017 ventes en fortsatt nedgang i antall mottakere av arbeidsavklaringspenger. I 2016 og 2017 anslås realveksten i folketrygdens utgifter til arbeidsavklaringspenger til hhv. -2,8 pst. og -1,7 pst.

Uføretrygd

Utgiftene til uføretrygd¹ følger i stor grad utviklingen i antall mottakere. De første årene etter 2009 var utviklingen i antall uføre om lag i tråd med den demografiske utviklingen. I 2013 falt antall mottakere av uføretrygd noe da mange uføre nådde pensjonsalder. Dette ble etterfulgt av en økning i antall mottakere igjennom 2014. Også i 2015 og 2016 har antall uføre vist en sterk vekst. Dette har sammenheng med høy tilgang til uføretrygd fra arbeidsavklaringspenger, i tillegg til at noe færre uføre nådde pensjonsalder enn tidligere år. I 2017 forventes fortsatt vekst i antall mottakere. I 2016 og 2017 anslås realveksten i folketrygdens utgifter til uføretrygd til hhv. 2,2 og 1,8 pst.

Alderspensjon

Fra 2011 ble det mulig å ta ut alderspensjon fra fylte 62 år, mot 67 år tidligere. Mange valgte å ta ut alderspensjon før fylte 67 år, og dette bidro til at utgiftene til alderspensjon økte betydelig fra 2011 og de påfølgende årene. Den årlige veksten i antall alderspensjonister under 67 år har vært avtakende, og ventes etter hvert å flate ut. Utgiftene til alderspensjon vil likevel øke betydelig i årene som kommer, hovedsakelig som følge av at det blir flere alderspensjonister over 67 år. I 2016 og 2017 bidrar også økt grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og økt minstepensjon til enslige til økt realvekst. I 2016 og 2017 anslås realveksten i folketrygdens utgifter til alderspensjon til hhv. 3,4 pst. og 3,6 pst.

Enslige forsørgere og etterlatte

Utgiftene til enslige forsørgere og etterlatte har vært reelt avtakende i hele perioden. Nedgangen kan ha sammenheng med økt barnehagedekning,

¹ Ved innføringen av uføreformen 1. januar 2015 endret ytelsen navn fra uførepensjon til uføretrygd.

at flere har delt omsorg og at regelverket for å motta overgangsstønad har blitt strammet inn (etter 2011) og blitt gjort mer arbeidsrettet. Utgiftene til etterlattepensjoner har falt, blant annet som følge av økt yrkesdeltakelse blant kvinner. Det anslås en samlet nedgang i folketrygdens utgifter til enslige forsørgere og etterlatte på 5,5 pst. og 1,6 pst. for hhv. 2016 og 2017.

Foreldrepenger

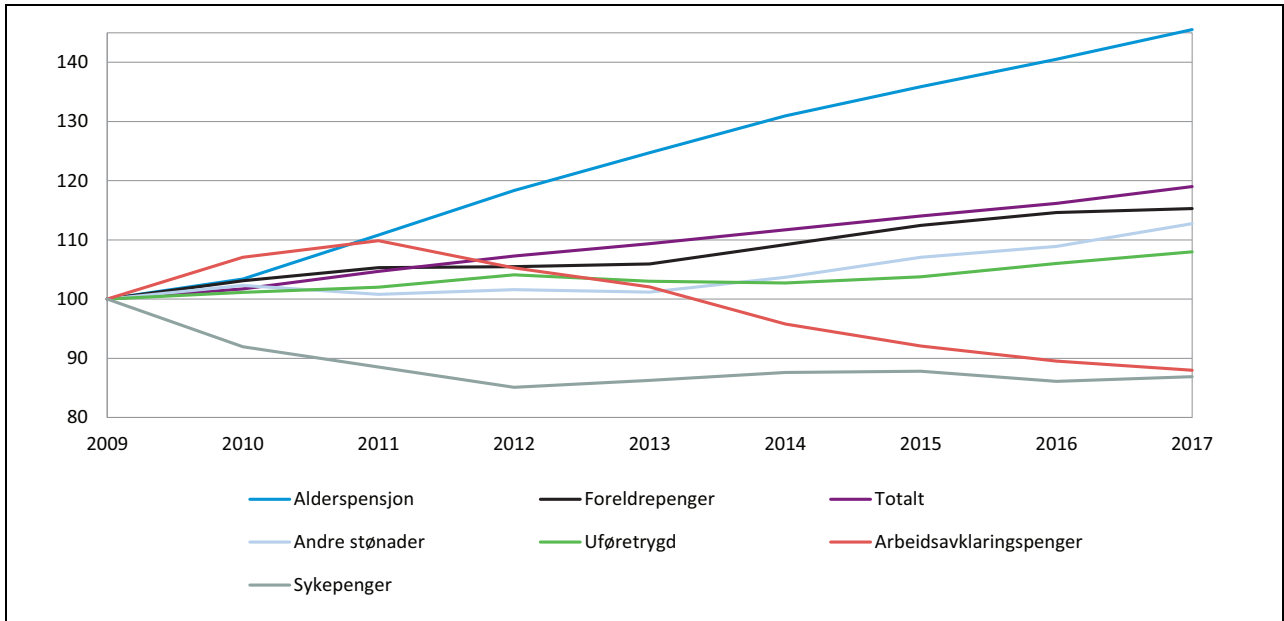
Det har vært realvekst i utgiftene til foreldrepenger i hele perioden. Dette skyldes blant annet flere utvidelser av foreldrepengeordningen, økt yrkesdeltakelse blant mødre, og at økt uttak blant fedre har gitt høyere gjennomsnittlig utbetalingsgrunnlag. Opptjeningsgrunnlaget for foreldre, og dermed også utbetalingene per familie, har også økt mer enn den generelle lønnsveksten. Det forventes at utgiftene til foreldrepenger vil øke reelt med 1,9 pst. i 2016 og 0,6 pst. i 2017.

Medisiner og hjelpemidler

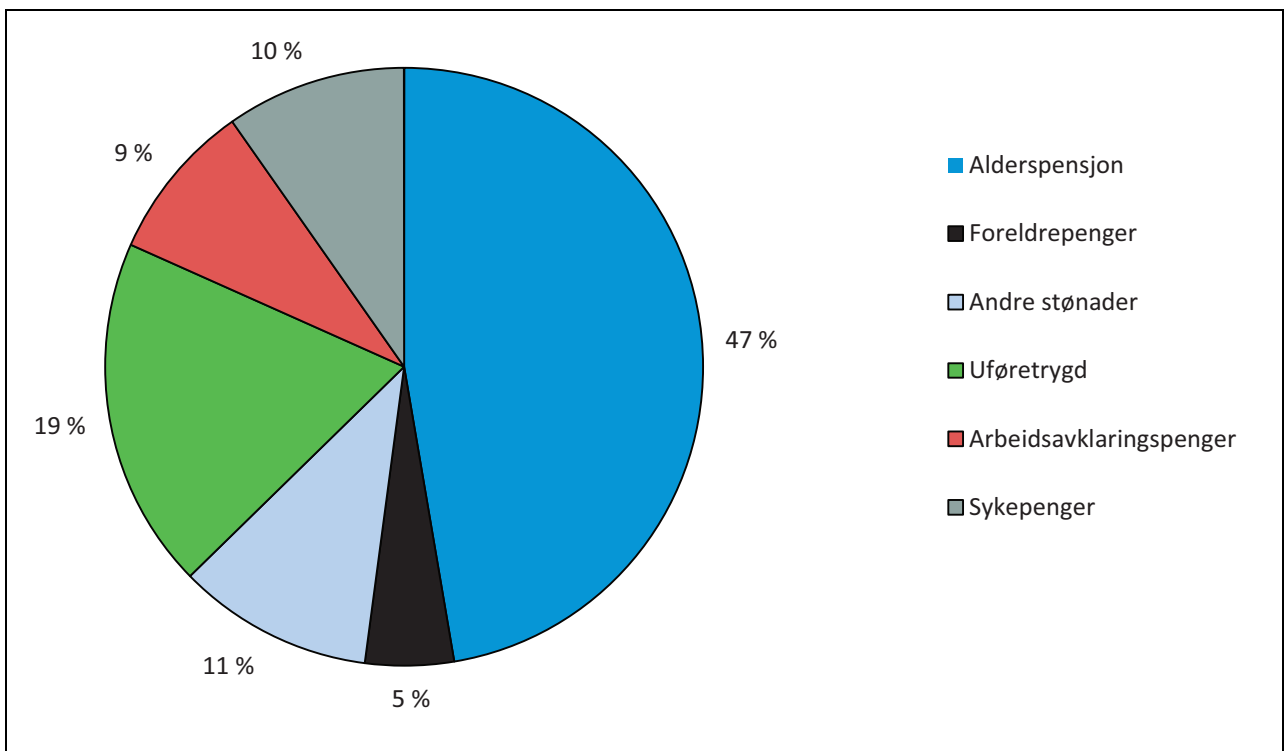
De siste årene har ulike prisregulerende tiltak bidratt til å dempe veksten i utgiftene til legemidler. Blant annet har årlig maksimalprisregulering av reseptpliktige legemidler og trinnprismodellen for generiske legemidler gitt innsparinger. Fra 2014 har derimot en svekket norsk krone gitt noe merutgifter ved maksimalprisreguleringen. Det anslås en underliggende volumvekst til medisiner og hjelpemidler på 7,7 pst. fra 2016 til 2017.

Andre helseformål

Utgiftene til andre helseformål har økt gjennom perioden, men vekstraten har variert. Veksten er særlig knyttet til refusjon for legetjenester og refusjon av egenandeler ut over tak 1. Det anslås en realvekst på om lag 2,1 pst. i utgiftene til andre helseformål fra 2016 til 2017.

Figur 4.4 Realvekst i utgiftene til utvalgte formål 2009–2017. Indeksert slik at 2009=100.

Figur 4.5 Andel av regnskapsførte utgifter til folketrygden i 2015 (2017-kroner)

4.5 Utvikling i bevilgninger til forskning over statsbudsjettet

Kunnskapsdepartementets foreløpige anslag til-sier samlede bevilgninger til forskning og utvikling på 34,5 mrd. kroner i 2017. Det utgjør 1,05 pst. av anslått BNP i 2017. Realveksten fra 2016 til

2017 er anslått til 3,1 pst. Den offentlige innsatsen til forskning og utvikling er anslått til 37,7 mrd. kroner når Skattefunn inkluderes. Dette utgjør 1,15 pst. av anslått BNP i 2017.

Bevilgningene til forskning og utvikling er anslått å øke nominelt med 1,9 mrd. kroner fra 2016, jf. tabellen nedenfor. Økningen fordeler seg

over mange departementers budsjetter. En stor del av økningen er over Kunnskapsdepartementets budsjett, og skal blant annet gå til nye rekrutteringsstillinger, fri prosjektstøtte, stimuleringsstiltak for deltakelse i Horisont 2020 og økte bevilgninger til universitets- og høyskolesektoren. Økningen over Klima- og miljødepartementets budsjett gjelder i hovedsak satsing på forskning for lavutslippssamfunnet, mens forslag om økte midler til bygg i universitets- og høyskolesektoren gir vekst under Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Samtidig trekkes utgiftene ned av lavere kontingent til EUs rammeprogram og av ettårig budsjetttiltak i Norges forskningsråd som skal redusere overførte bevilgninger mellom år. Bygging av det nye isgående forskningsfartøyet «Kronprins Haakon» gir en stor økning i FoU-utgiftene over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Tilsvarende skyldes nedgangen i utgiftene over

Utenriksdepartementets budsjett overlevering av forskningsfartøy i 2016. Økningen over Landbruks- og matdepartementets budsjett skyldes i hovedsak innarbeiding av forskningsavgift på landbruksprodukter i statsbudsjettet fra og med 2017.

For perioden 2010–2014 viser utviklingen i bevilgninger til forskning og utvikling over statsbudsjettet en realvekst på 8,5 pst. uten Skattefunn. Det tilsvarer en gjennomsnittlig årlig realvekst på 2,1 pst. Realveksten fra 2015 til 2016 anslås nå til 4,3 pst i statsbudsjettanalysen for 2016 fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).

Tabellen nedenfor viser anslaget for bevilgningene til FoU over statsbudsjettet fordelt på departement. Tallene er usikre. De foreløpige anslagene for 2017 tar utgangspunkt i statsbudsjettanalysen for 2016. NIFU vil legge frem endelige anslag for FoU-bevilgningene i juni 2017.

Tabell 4.3 Bevilgninger til FoU over statsbudsjettet fordelt på departement. Mill. kroner.

Departement	Saldert budsjett 2016	Forslag 2017	Endring 2016–2017
Arbeids- og sosialdepartementet	282	310	28
Barne- og likestillingsdepartementet	163	157	-6
Finansdepartementet	128	144	16
Forsvarsdepartementet	1 140	1 168	28
Helse- og omsorgsdepartementet	4 560	4 556	-4
Justis- og beredskapsdepartementet	84	112	28
Klima- og miljødepartementet	856	964	108
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	1 086	1 319	233
Kulturdepartementet	199	203	4
Kunnskapsdepartementet	16 240	16 724	484
Landbruks- og matdepartementet	661	801	140
Nærings- og fiskeridepartementet	3 812	4 809	997
Olje- og energidepartementet	1 046	1 018	-28
Samferdselsdepartementet	332	349	17
Statsbankene	534	501	-33
Utenriksdepartementet	1 568	1 406	-162
Totalt	32 691	34 541	1 850

5 Flerårige budsjettkonsekvenser 2018–2020

5.1 Bakgrunn

Framskrivningene for perioden 2018–2020 skal gi et nøkternt og realistisk bilde av de framtidige budsjettkonsekvensene av Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017.

Hensikten med framskrivningene er å legge til rette for en realistisk prioritering i tråd med politiske målsettinger og økonomiske utsikter. Sammen med forventet utvikling i skatte- og avgiftsinntektene og avkastningen fra Statens pensjonsfond utland, gir framskrivningene grunnlag for å vurdere handlingsrommet i budsjettpolitikken de nærmeste årene. Eventuelle nye satsinger og videre opptrapping av eksisterende planer må innpasses innenfor dette handlingsrommet. Politiske ambisjoner om framtidige satsinger, målsettinger og varslede tiltak som ikke er en del av Regjeringens budsjettforslag for 2017, omfattes ikke av budsjettframskrivningene. Slike ambisjoner omtales i avsnitt 5.4.

Som en del av budsjettet for 2017 legger Regjeringen fram en tiltakspakke mot ledighet på om lag 4 mrd. kroner, jf. nærmere omtale i kap. 1. En vesentlig del av tiltakene er midlertidige og er innrettet slik at de lett skal kunne reverseres. I framskrivningene er det derfor lagt til grunn at flere av tiltakene ikke videreføres fra 2018. Beslutning om avvikling eller videreføring vil bli tatt i den ordinære budsjettprosessen.

5.2 Grunnlaget for beregning av flerårige budsjettkonsekvenser

Budsjettframskrivningene skal være helhetlige. Utgifts- og inntektsutviklingen i perioden 2018–2020 vurderes for alle poster i statsbudsjettet.

Det legges til grunn følgende prinsipper:

- Utgifter til regelstyrte ordninger framskrives i tråd med regelverket, inkludert forslag til regelverksendringer i dette budsjettet.
- Utgifter til store, enkeltstående investeringer framskrives i takt med framdriftsplanen.

- På områder der enkeltinvesteringer inngår i en større investeringsramme, videreføres rammen uendret.
- Det korrigeres for engangsutgifter og -inntekter i forslaget for neste år.
- Tiltak som settes i gang i løpet av budsjettåret framskrives med helårsvirkningen.
- Øvrige utgifter og inntekter videreføres i hovedsak uendret.

Alle tall i tabellene nedenfor er endringer i 2018–2020 sammenlignet med Regjeringens forslag til budsjett for 2017, målt i 2017-kroner.

Nedenfor gis det en nærmere omtale av elementene som inngår i framskrivningene av flerårige budsjettkonsekvenser.

Regelstyrte ordninger

Utgifter til regelstyrte ordninger er definert ved at utgiftene følger av et regelverk og ikke en fastsatt budsjetttramme. Bevilgningene har gjerne stikkordet «overslagsbevilgning». Utgifter under folketrygden utgjør en vesentlig del. Andre store ordninger hvor utbetalingene følger av regelverket, er bevilgningene til innsatsstyrt finansiering av helseforetak, barnetrygd, utdanningsstøtte gjennom Statens lånekasse for utdanning og pensjonsutbetalinger fra Statens pensjonskasse.

De regelstyrte utgiftene framskrives på grunnlag av forventninger om utbetalingene forutsatt uendret regelverk og forventet demografisk utvikling. Konsekvenser av regelverksendringer som foreslås i budsjetteringsåret, innarbeides også.

Investeringer

Som investeringer regnes bevilgninger under postgruppen 30-49. De største er investeringer i riksveger, jernbane, forsvaret og bygg i regi av Statsbygg. Investeringer i petroleumssektoren er holdt utenom.

Mange investeringer går over flere år. Utgiftene kan variere betydelig. Typisk vil vedtak om å sette i gang et nytt byggeprosjekt medføre en

begrenset startbevilgning det første året og vesentlig økte bevilgninger senere år.

Bevilgningene til igangsatte byggeprosjekter i Statsbygg med en vedtatt kostnadsramme justeres som hovedregel på bakgrunn av forventet framdrift for byggeprosjektene. Dette vil også gjelde andre investeringsprosjekter som finansieres over statsbudsjettet, for eksempel IT-prosjekter. For investeringer i veger og jernbane som inngår i Nasjonal transportplan 2014–2023, og investeringer som gjelder forsvaret, videreføres rammen reelt sett uendret i framskrivningen.

Bevilgningene på postene 30-49 gir ikke et fullstendig uttrykk for statens samlede investeringsaktivitet. Investeringer i helseforetakene finansieres for eksempel med tilskudd over statsbudsjettet, mens deler av vegutbyggingen finansieres med bompenger utenfor statsbudsjettet.

Engangseffekter og helårsvirkninger

Salg av eiendommer, innbetaling fra fond, auksjonering av konsesjoner og ekstraordinære utbytte-

betalinger kan gi store inntekter som normalt ikke kan videreføres på samme nivå for senere år. Det er tatt hensyn til slike engangseffekter i framskrivningene.

Enkelte nye tiltak iverksettes i løpet av budsjettåret, slik at budsjetteffekten påfølgende år blir større. Et eksempel på dette kan være bevilgninger til utdanningstiltak som skal følge skoleåret med oppstart i august, og som får helårsvirkning året etter. For andre ordninger kan innfasingen vare over flere år. Dette er tatt hensyn til i framskrivningene.

5.3 Budsjettkonsekvenser 2018–2020

Utgiftene

Tabellene 5.1 til 5.3 oppsummerer framskrivningene av utgiftene. Tabellene viser konsekvensene for 2018, 2019 og 2020 av Regjeringens forslag til budsjett for 2017.

Tabell 5.1 Flerårige budsjettkonsekvenser, endringer i forhold til Gul bok 2017, utgifter¹

	Mill. 2017-kroner		
	2018	2019	2020
Utgiftsøkninger utenom folketrygden	-4 149	-7 485	-7 932
Utgiftsøkninger i folketrygden	9 914	19 799	29 874
Utgiftsøkninger totalt	5 765	12 314	21 942

¹ Dagpenger, petroleumsvirksomhet, renter og lånetransaksjoner er holdt utenom.

Kilde: Finansdepartementet

Samlet øker utgiftene kraftig de nærmeste årene. I 2020 vil utgiftene være 21,9 mrd. kroner høyere enn i 2017. Det er utgiftene under folketrygden som bidrar mest til de økte utgiftene, med en vekst på knapt 10 mrd. kroner i året. Innenfor folketrygdens ordninger er det særlig utgiftene til alderspensjon som øker mye, og står for om lag 2/3 av utgiftsveksten i folketrygden fram til 2020.

Utgifter utenom folketrygden går ned gjennom perioden. Dette skyldes blant annet en kraf-

tig reduksjon i antall asylankomster, noe som gir lavere anslag på utgifter til asylmottak og bosetting de kommende årene. I tillegg bidrar ferdigstilling av flere investeringsprosjekter og en utfasing av tiltakspakken til å trekke utgiftene ned i perioden 2018–2020. Områder som trekker i motsatt retning er EØS-finansieringsordningene, anslag for Statens lånekasse, ressurskrevende tjenester i kommunene og momskompensasjon.

Tabell 5.2 Flerårige budsjettkonsekvenser fordelt på drift, investeringer og overføringer 2018–2020¹.
Endringer i forhold til Gul bok 2017

	Mill. 2017-kroner		
	2018	2019	2020
Driftsutgifter	-1 226	-1 500	-1 381
Nybygg, anlegg	-2 343	-7 025	-9 325
Overføringer til andre, mv.	9 335	20 839	32 648
Sum	5 765	12 314	21 942

¹ Dagpenger, petroleumsvirksomhet, renter og lånetransaksjoner er holdt utenom.

Kilde: Finansdepartementet

I tabell 5.2 er framskrivningene fordelt på drift, investeringer (nybygg, anlegg) og overføringer til andre. I budsjettframskrivningene reduseres driftsutgiftene med 1,2 mrd. kroner i 2018, og går ytterligere noe ned i perioden. Det er særlig reduserte driftsutgifter på utlendingsfeltet som trekker ned. I tillegg kommer driftsutgifter knyttet til midlertidige prosjekter og investeringer som skal fases ut, samt driftsutgifter i blant tiltak for økt sysselsetting. I motsatt retning trekker økt tilskudd til Statens pensjonskasse.

Investeringene går betydelig ned gjennom perioden. Dette skyldes at mange prosjekter er i ferd med å ferdigstilles. Dette gjelder igangsatte byggeprosjekter under Statsbygg, nytt forskningsfartøy, nødnett og IKT-prosjekter. Samtidig utfases den midlertidige finansieringen av kampfly. Utgiftsveksten under overføringer til andre skyldes i all hovedsak veksten i folketrygdens utgifter.

Inntektene

På inntektssiden er det vesentlig færre poster som endrer seg utover i perioden. Inntektene forventes å øke med 0,7 mrd. kroner fra 2017 til 2018. Dette skyldes i hovedsak økte inntekter fra salg av klimavoter som trekker inntektene opp tidlig i perioden. Fra 2019 forventes inntektene å gå ned med om lag 0,4 mrd. kroner sammenlignet med 2017. Anslagene på utlendingsområdet innebærer lavere refusjoner av ODA-godkjente utgifter og er hovedårsaken til nedgangen.

Handlingsrommet i årene framover

Skatte- og avgiftsinntektene forventes å øke over tid som følge av vekst i skattegrunnlagene (gitt uendret skatte- og avgiftssystem). For de nærmeste årene anslås den underliggende veksten i skattegrunnlagene å styrke budsjettet med vel 16

mrd. kroner per år. Anslaget har blitt satt litt ned de siste årene, noe som må ses i sammenheng med at anslaget for trendveksten i norsk økonomi er nedjustert. I årene fremover kan vi ikke vente det samme sterke vekstbidraget til fastlandsøkonomien fra norsk sokkel som i årene før omslaget i oljemarkedet.

Regjeringens forslag til budsjett innebærer nye bokførte skatte- og avgiftslettelser på 1,7 mrd. kroner i 2017. Blant annet settes selskapsskattesatsen ned fra 25 til 24 pst. Påløpt utgjør nye skatte- og avgiftslettelser i 2017 2,8 mrd. kroner. I tillegg kommer helårsvirkningen av skatte- og avgiftslettelsene i 2016.

Bruken av olje- og fondsinntekter har økt markert siden 2001 og blitt en stadig viktigere finansieringskilde i de årlige statsbudsjettene. Om lag hver syvende krone som brukes over offentlige budsjetter i 2017 vil hentes fra Statens pensjonsfond utland. I årene fremover er veksten i fondet ventet å avta som følge av lavere olje- og gasspriser, samt utsikter til lavere realavkastning enn 4 pst. de neste 10-15 årene. I tillegg har det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet, og dermed uttaket fra fondet, økt. Rommet for ytterligere økt bruk av oljeinntekter er dermed begrenset. For de nærmeste årene vil et uendret nivå på det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet som andel av trend-BNP for Fastlands-Norge gi en økning i bruken av olje- og fondsinntekter på om lag 4 mrd. kroner per år. Budsjettpolitikken på mellomlang sikt er nærmere omtalt i avsnitt 3.1 i Meld. St. 1 (2016–2017) *Nasjonalbudsjettet 2017*.

Tallene i dette kapitlet viser at økte utgifter og reduserte inntekter utenom skatter og avgifter samlet svekker budsjettbalansen med 5 mrd. kroner fra 2017 til 2018. Fra 2018 til 2019 svekkes budsjettbalansen med ytterligere 7,7 mrd. kroner og fra 2019 til 2020 med 9,5 mrd. kroner. Det er usikkerhet om anslagene, og usikkerheten øker

utover i perioden. Dette gjelder spesielt anslagene framtidige asylkomster som går kraftig ned i perioden og som trekker utgifter utenom folketrygden ned. Legger vi anslagene for folketrygden til grunn vil utgiftene økte med om lag 10 mrd. kroner per år.

Framskrivningene viser de framtidige konsekvensene av Regjeringens budsjettforslag for 2017. Mulige effektiviseringstiltak som kan øke handlingsrommet, slik som videreføring av avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen, er ikke tatt med. Framskrivningene omfatter heller ikke eventuelle utgiftsøkninger blant annet for helse- og omsorgstjenester som følge av at det blir flere eldre. Disse utgiftene kan anslås til 4 mrd. kroner årlig, jf. omtale i avsnitt 5.4. Det er heller ikke tatt hensyn til opptrappingsplaner og oppføl-

ging av varslede satsinger som ikke er en del av Regjeringens budsjettforslag for 2017. Flere av disse er forholdsvis konkrete, slik som skattereformen, Nasjonal transportplan og Langtidsplanen for forsvaret, og vil legge bindinger på fremtidige budsjetter. Større planer er nærmere omtalt i avsnitt 5.4.

Det samlede handlingsrommet i budsjettet i årene framover, dvs. veksten i skatte- og fondsinntekter fratrukket vekst i bundne utgifter, er usikkert, men vil trolig være mindre enn i årene vi har bak oss. Basert på anslagene ovenfor og jf. nærmere omtale i avsnitt 3.1 i Meld. St. 1 (2016–2017), kan handlingsrommet før effektivisering og omprioriteringer anslås til 6-7 mrd. kroner per år de nærmeste årene fremover.

Tabell 5.3 Flerårige budsjettkonsekvenser, utgifter 2018–2020¹. Endringer i forhold til Gul bok 2017

	Mill. 2017-kroner		
	2018	2019	2020
<i>Utenriksdepartementet</i>	-562	1 965	4 654
EØS-finansieringsordningene (2009–2014)	-854	-854	-854
EØS-finansieringsordningene (2014–2021)	319	2 846	5 535
Øvrige endringer, netto	-27	-27	-27
<i>Kunnskapsdepartementet</i>	452	862	1 052
EUs utdannings- og ungdomsprogram	62	127	194
Universiteter og høyskoler, studieplasser	53	117	161
Norges forskningsråd	396	396	396
Statens lånekasse for utdanning	325	645	709
Kompensasjon for investeringer ved grunnskole-reformen	-125	-125	-125
Øvrige endringer, netto	40	2	16
<i>Kulturdepartementet</i>	-275	-275	-275
Kirkereformen, engangsutgifter	-225	-225	-225
Tiltak mot ledighet	-50	-50	-50
<i>Justis- og beredskapsdepartementet</i>	-1 698	-4 971	-6 218
Redningshelikoptre	67	-275	-101
Nødnett	-400	-402	-394
Kriminalomsorgen	-151	-286	-286
UDI, saksbehandling og IKT-investering	-145	-211	-226
UDI, asylmottak	-1 026	-1 119	-1 067

Tabell 5.3 fortsetter

	Mill. 2017-kroner		
	2018	2019	2020
Bosetting av flyktninger - integreringstilskudd, norsk-opplæring mv.	26	-2 586	-4 052
Øvrige endringer, netto	-70	-118	-119
<i>Kommunal- og moderniseringsdepartementet</i>	<i>-1 395</i>	<i>-4 002</i>	<i>-4 440</i>
Byggeprosjekter utenfor husleieordningen	-88	-1 346	-2 455
Statsbygg, ordinære byggeprosjekter	-150	-2 193	-2 305
Statsbygg, kurantprosjekter	-233	-399	-539
Kommunereform, engangskostnader og reformstøtte	-975	-880	-430
Fylkessammenslåing, engangskostnader	-240	-240	-240
Rammetilskudd kommunene	250	250	250
Ressurskrevende tjenester	663	1 369	1 902
Kommunalt vedlikehold, engangstilskudd	-650	-650	-650
Øvrige endringer, netto	27	86	28
<i>Arbeids- og sosialdepartementet</i>	<i>8 909</i>	<i>17 027</i>	<i>25 610</i>
Pensjoner mv. utenom folketrygden	210	380	550
Alderspensjon	6 600	13 020	19 730
Uføretrygd	980	1 840	2 600
Sykepenges	910	1 480	2 020
Arbeidsavklaringspenger	-120	180	400
Stønad til enslig mor eller far	-60	-60	-90
Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.	110	220	340
Statens pensjonskasse	100	300	500
IKT-modernisering i NAV - prosjekt 2	179	-333	-440
Øvrige endringer, netto	-	-	-
<i>Helse- og omsorgsdepartementet</i>	<i>2 456</i>	<i>3 788</i>	<i>4 101</i>
Folketrygdens helseutgifter	1 504	3 139	4 894
Investeringsstilskudd, heldøgns omsorgsplasser mv.	266	-428	-1 586
Investeringslån til helseforetakene	695	1 204	909
Øvrige endringer, netto	-9	-127	-116
<i>Barne- og likestillingsdepartementet</i>	<i>-350</i>	<i>-115</i>	<i>175</i>
Avvikling av refusjonsordningen for kommunale utgifter til barnevernstiltak for enslige mindreårige asylsøkere	-470	-470	-470
Barnetrygd og kontantstøtte	130	375	665
Folketrygden, foreldrepenger	-10	-20	-20
Øvrige endringer, netto	-	-	-

Tabell 5.3 fortsetter

	Mill. 2017-kroner		
	2018	2019	2020
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>	-1 475	-1 467	-1 426
Halden-prosjektet	50	51	52
Romvirksomhet	-41	11	19
Isgående forskningsfartøy	-972	-972	-972
Tiltak mot ledighet under Nærings- og fiskeri- departementet	-405	-405	-405
Øvrige endringer, netto	-107	-153	-121
<i>Landbruks- og matdepartementet</i>	-16	-16	-16
Tømmerkaier, tiltak mot ledighet	-16	-16	-16
<i>Samferdselsdepartementet</i>	-673	-836	-853
Dekkelegging og gang- og sykkelveger, tiltak mot ledighet	-400	-400	-400
Statens vegvesen, kompensasjon for økt arbeids- giveravgift	-118	-261	-278
Jernbanedirektoratet, kompensasjon for økt arbeids- giveravgift	-46	-67	-67
Kystverket, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift	-88	-88	-88
Øvrige endringer, netto	-20	-20	-20
<i>Klima- og miljødepartementet</i>	-5	7	-23
Avslutning av nasjonalparkplanen	-53	-53	-53
CO ₂ -kompensasjonsordningen	158	170	170
Opprydningsiltak	-90	-90	-90
Øvrige endringer, netto	-21	-21	-51
<i>Finansdepartementet</i>	318	393	634
Skatteetaten, IKT-prosjekter	63	-226	-359
Merverdiavgiftskompensasjon til kommunene	300	600	900
Øvrige endringer, netto	-45	19	92
<i>Forsvarsdepartementet</i>	-3	-127	-1 114
Kampfly, midlertidig finansiering	-3	-127	-1 114
<i>Olje- og energidepartementet</i>	-217	-217	-217
Petroleumsforskning (DEMO 2000), engangstiltak	-100	-100	-100
Flom- og skrediltak, engangstiltak	-100	-100	-100
Øvrige endringer, netto	-17	-17	-17
<i>Totalsum, utgifter</i>	<i>5 765</i>	<i>12 314</i>	<i>21 942</i>

¹ Dagpenger, petroleumsvirksomhet, renter og lånetransaksjoner er holdt utenom.

Kilde: Finansdepartementet

Nedenfor omtales nærmere de største og viktigste sakene som framkommer i tabellen.

EØS-finansieringsordningene

Utbetalingene under EØS-finansieringsordningene går noe ned i 2018, for så å øke kraftig fram mot 2020. Dette skyldes at siste utbetaling under finansieringsordningene 2009–2014 er planlagt i 2017. Samtidig vil utbetalingene under de nye finansieringsordningene 2014–2021 begynne på et lavt nivå i 2017 for deretter å øke betydelig.

EUs utdannings- og ungdomsprogram

Utgiftene til EUs utdannings- og ungdomsprogram antas å øke som følge av en planlagt årlig økning i kontingenten til Erasmus+ utover i programperioden (2014–2020).

Norges forskningsråd

Helårsvirkning av 120 nye rekrutteringsstillinger øker bevilgningene til Norges forskningsråd med 96,2 mill. kroner fra 2018. I tillegg øker utgiftene til prosjektet Arven etter Nansen når forskningsfartøyet Kronprins Haakon kommer i bruk fra 2018. Forslaget om å redusere overføringene ved en ettårig reduksjon i bevilgningene til forskningsinfrastruktur, vil også gi en økning i utgiftene fra 2018 på 300 mill. kroner.

Statens lånekasse for utdanning

Utgiftene under Statens lånekasse for utdanning forventes å øke gjennom hele perioden. Dette skyldes blant annet økte utgifter som følge av økt antall studieplasser, opptrapping mot 11 måneders studiestøtte og innføring av rett til videregående opplæring for personer med slik utdanning fra utlandet som ikke er godkjent i Norge. Nye studieplasser fører også til økte utgifter framover til universiteter og høyskoler.

Grunnskolereformen

Kommunenes bygginvesteringer i forbindelse med skolestart for seksåringer, som har blitt finansiert med statlige tilskudd, vil være nedbetalt i 2017. Dette reduserer utgiftene til grunnopplæringen.

Kirkereformen

I forbindelse med at Den norske kirke foreslås etablert som et selvstendig rettssubjekt fra 1.1.2017, foreslås det bevilget engangstilskudd til egenkapital og til oppgjør av feriepengeforpliktelser. Dette bidrar til å trekke ned utgiftene i 2018.

Utgiftsveksten i folketrygden

Utgiftene til folketrygdens regelstyrte stønadsordninger ekskl. dagpenger mv., forventes å øke med gjennomsnittlig om lag 10 mrd. kroner hvert år i treårsperioden 2018–2020, tilsvarende en samlet vekst på knappe 30 mrd. kroner.

Veksten drives først og fremst av økte utgifter til alderspensjon. Utbetalingene til alderspensjon anslås å øke med 20 mrd. kroner i løpet av treårsperioden. Økningen skyldes i hovedsak at antall alderspensjonister øker.

Utgiftene til uføretrygd ventes å øke med 2,6 mrd. kroner i løpet av treårsperioden. Framskrivninger basert på den demografiske utviklingen, gitt konstante uttaksrater i hver aldersgruppe, tilsier fortsatt vekst i antall uføre fram til 2020. Veksten i antall uføre har vært særlig høy siden 2014 siden mange har hatt overgang fra arbeidsavklaringspenger. Det ventes derfor noe lavere vekst framover enn de seneste årene. Utgiftene til arbeidsavklaringspenger ventes å øke med 0,4 mrd. kroner fra 2017 til 2020, hovedsakelig som følge av demografisk utvikling. Utgiftene til sykepenger ventes å øke med 1,6 mrd. kroner i løpet av treårsperioden som følge av økt sysselsetting og ytterligere 420 mill. kroner som følge av forslaget om utvidelser i pleiepengeordningen.

Basert på utviklingen de siste årene, anslås den underliggende veksten under programområde 30 Stønad ved helsetjenester på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett å øke med 5,4 mrd. kroner fram til 2020. Det er særlig utgifter til legemidler som forventes å øke i perioden.

Redningshelikoptre

I 2017 og 2018 mottas de fire første nye redningshelikoptrene og det er betydelige engangsutgifter knyttet til dette. Utgiftene til anskaffelsen reduseres fra 2019 som følge av leveranse av færre helikoptre og reduserte utgifter til eiendom, bygg og anlegg tilknyttet anskaffelsen.

Nødnett

Utbyggingen av landsdekkende Nødnett ble ferdigstilt i 2015. Enkelte betalinger knyttet til blant annet nye kommunikasjonssentraler påløper imidlertid i 2017. Utgiftene til utbygging fases ut i påfølgende år.

Kriminalomsorgen

Utgiftene under kriminalomsorgen reduseres i perioden i hovedsak som følge av at leie av fengselsplasser i Nederland fases ut ila. 2018. Videre reduseres investeringsutgiftene for utvidelsene ved Ullersmo og Eidsberg fengsler fra 2017.

UDI

Utgiftene på asyl- og integreringsområdet forventes å gå betydelig ned i løpet av perioden. Dette skyldes først og fremst at effekten på offentlige utgifter av de høye asylankomstene høsten 2015 reduseres over tid, samt at prognosen for ankomster i 2016 og 2017 er lavere enn i 2015.

Kommunereform

I 2017 skal staten dekke engangskostnader for kommuner som slår seg sammen i hovedløpet for kommunereformen. Det skal etter planen ikke være sammenslåinger som utløser engangskostnader etter 2017, men utgiftene til reformstøtte til kommunene vil øke fram mot 2020. Anslagene er usikre.

Fylkessammenslåing

Det bevilges midler til dekning av engangsutgifter ved fylkessammenslåing i 2017. Det er kun lagt opp til dekning av engangskostnader i regionreformen, så det er ikke behov for bevilgning på posten etter 2017.

Byggeprosjekter

Det er blitt satt i gang mange nye byggeprosjekter de senere årene. Etter hvert som flere bygg ferdigstilles, antas utgiftene å gå noe ned fra 2018. Det er i beregningen ikke lagt til grunn utgifter til igangsetting av nye byggeprosjekter som nå er i planleggingsfasen, heller ikke til gjenoppbygging av regjeringskvartalet.

Ressurskrevende tjenester

Overføringer til kommunene gjennom toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester forventes å øke med gjennomsnittlig 0,6 mrd. kroner per år som følge av vekst i både antall brukere og kostnad per bruker. Anslagene er basert på samme årlige vekst som gjennomsnittet de siste fire årene (2013–2016).

Rammetilskudd til kommunesektoren

Nye satsinger på kunnskapsområdet forventes å øke utgiftene til kommunene og fylkeskommunene fremover. Forsterket plikt til tidlig innsats i grunnskolen forventes å øke kommunenes utgifter med 210 mill. kroner fra 2018. Samtidig forventes det at utgiftene til rammetilskuddet til fylkeskommunene vil øke med over 150 mill. kroner over en toårsperiode, som følge av ny rett til videregående opplæring for personer med slik utdanning fra utlandet som ikke er godkjent i Norge.

Kommunalt vedlikehold

Som en del av Regjeringens særskilte tiltak mot ledighet i 2017-budsjettet, foreslås det et engangstilskudd til kommunalt vedlikehold. Tilskuddet er ettårig, og bidrar dermed til å trekke ned utgiftene i 2018.

IKT-modernisering

Prosjekt 2 i IKT-moderniseringen i Arbeids- og velferdsetaten har startet opp i år. Prosjektet skal etter planen avsluttes i 2019 og utgiftene fases dermed ut i løpet av perioden.

Investeringer i de regionale helseforetakene

Investeringer i helseforetakene finansieres gjennom basisbevilgningene til de regionale helseforetakene, samt investeringslån. De siste årene har det kommet flere investeringsprosjekter i helseforetakene inn i ordningen med statlige investeringslån. Regjeringen foreslår i 2017-budsjettet investeringslån til nytt sykehus i Stavanger, oppgradering av sentralblokk ved Haukeland universitetssykehus, nytt psykiatribygg ved Sørlandet sykehus og oppgradering av sykehuset i Helse Førde. Prosjektene har fastsatte lånerammer. Utbetalinger de kommende årene forventes å endres i tråd med framdriften i prosjektene som nå er inne i ordningen. Anslaget for utgiftene til

investeringslån vil over tid motsvares av inntekter når lånene betales tilbake.

Investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser

Kommuner som får tilsagn om investeringstilskudd til heldøgnsomsorgsplasser i 2017 mottar bevilgningen fordelt over en femårsperiode. Kommunene mottar hoveddelen av bevilgningen to-tre år etter at tilsagn er gitt, dvs. i 2019 og 2020. Nye tilsagn i 2017 bidrar isolert sett til å øke utgiftene i årene framover. Etter hvert som prosjektene ferdigstilles, vil utgiftene bli redusert. Tidligere gitte tilsagn til prosjekter som blir ferdigstilt forklarer utgiftsreduksjonen i 2019 og 2020.

Barnetrygd og kontantstøtte

På Barne- og likestillingsdepartementets område forventes det økte utgifter til barnetrygd og kontantstøtte i samsvar med SSBs befolkningsframskrivinger. Innføring av botidskrav for mottakere av kontantstøtte vil dempe veksten i utgifter til kontantstøtte i perioden.

Barnevernstiltak for enslige, mindreårige asylsøkere

Refusjonsordningen for kommunale utgifter til barnevernstiltak for enslige, mindreårige asylsøkere foreslås lagt om til en stykkprisordning under Justis- og beredskapsdepartementet. Posten på Barne- og likestillingsdepartementets budsjett opprettholdes i 2017 for å refundere utgifter som påløp i 2016, før den avvikles i 2018.

Internasjonale romprogrammer

Utgifter til deltagelse i internasjonale romprogrammer påvirkes av framdriften og varigheten til prosjektene. Utbetalinger til programmer i den europeiske romfartsorganisasjonen ESA og EUs romprogrammer forventes å gå ned etter hvert som forpliktelser inngått tidligere år innfris.

Forskningsfartøy

Nytt isgående forskningsfartøy ferdigstilles i 2017 og utgiftene reduseres de kommende årene. Samlet kostnadsramme for prosjektet i 2013-kroner er 1 423 mill. kroner. Som en del av Regjeringens tiltak mot ledighet foreslås det også å bygge et kystforskningsfartøy i 2017.

Næringsrettet forskning og innovasjon - tiltak mot ledighet

Regjeringen foreslår økt bevilgning til en del programmer under Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. Midlene skal bidra til omstilling og økt sysselsetting. Tilskuddene er midlertidige og bidrar til å trekke ned utgiftene fra 2018.

Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift

I behandlingen av Prop. 118 S (2013–2014) *Endring av statsbudsjettet 2014 (endring av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift og kompensende tiltak)* ble det lagt til grunn kompensasjon for omleggingen av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift. Statlig kjøp av transporttjenester og infrastrukturtiltak i Nord-Norge skal blant annet øke innenfor en samlet ramme på 1 600 mill. 2014-kroner for perioden 2014–2018. Ettersom ordningen går mot slutten, reduseres utgiftene fra og med 2017.

CO₂-kompensasjonsordningen

Utgiftene til CO₂-kompensasjonsordningen er ventet å øke i årene fram mot 2020, blant annet som følge av høyere forventet kvotepris.

IKT-prosjekter i Skatteetaten

Det pågår en rekke IKT-prosjekter i Skatteetaten, blant annet modernisering av folkeregisteret og prosjektet SAFIR, som etter planen skal ferdigstilles de neste årene. Etter at prosjektene ferdigstilles i 2018 og 2019 vil utgiftene også reduseres.

Nye kampfly – midlertidig økning

I likhet med langtidsplanen for perioden 2013–2016 er det i Regjeringens forslag til langtidsplan for forsvarssektoren for perioden 2017–2020 lagt til grunn at det fram mot 2024 skal anskaffes inntil 52 nye F-35 kampfly. Det er samtidig lagt til grunn en midlertidig bevilgningsøkning på til sammen 22-28 mrd. kroner (2012-priser) over anskaffelsesperioden. Stortinget har tidligere gitt bestillingsfullmakt for totalt 28 kampfly for levering i perioden 2015–2020. I denne proposisjonen ber Regjeringen om bestillingsfullmakt for anskaffelse av ytterligere tolv fly med planlagt leveranse i 2021 og 2022. For perioden 2018–2019 legger framskrivningene til grunn at det skal bestilles ytterligere seks fly. Det er ventet at behovet for midlertid bevilgningsøkning på Forsvarsdeparte-

mentets budsjett vil nå et toppunkt i 2017, for deretter å reduseres gradvis fra 2018.

Inntekter

Som nevnt over forventes inntektene å øke med om lag 0,7 mrd. kroner fra 2017 til 2018, mens de

fra 2019 forventes å gå ned med om lag 0,4 mrd. kroner sammenlignet med 2017. Det er i hovedsak økte inntekter fra salg av klimakvoter som trekker inntektene opp tidlig i perioden. Endringer i anslagene på utlendingsområdet gir lavere refusjoner av ODA godkjente utgifter og trekker i motsatt retning. Skatter og avgifter er ikke medregnet i tallene.

Tabell 5.4 Flerårige budsjettkonsekvenser, inntekter 2018–2020¹. Endringer i forhold til Gul bok 2017

	Mill. 2017-kroner		
	2018	2019	2020
<i>Justis- og beredskapsdepartementet</i>	-755	-858	-835
Refusjon av ODA-godkjente flyktningsutgifter	-755	-858	-835
<i>Helse- og omsorgsdepartementet</i>	2	62	116
Avdrag på investeringslån	2	62	116
<i>Klima- og miljødepartementet</i>	1 472	343	341
Salg av klimakvoter	1 472	343	341
<i>Øvrige inntekter</i>	2	14	22
<i>Totalsum, inntekter</i>	720	-439	-357

¹ Skatter og avgifter, petroleumsvirksomhet, renter og lånetransaksjoner er holdt utenom.

Kilde: Finansdepartementet

ODA-godkjente flyktningsutgifter

Endringer i anslagene på utlendingsområdet bidrar til å redusere inntektene med om lag 0,8 mrd. kroner i 2018 gjennom en nedgang i refusjon av ODA-godkjente utgifter. Nedgangen øker utover i perioden. Denne inntektsreduksjonen motsvares av reduserte utgifter til mottaksdrift, stønader til asylsøkere mv.

Avdrag fra regionale helseforetak

Investeringer i helseforetakene finansieres gjennom basisbevilgningen til de regionale helseforetakene, samt investeringslån. Det tildeles lån til enkeltprosjekter med fastsatte samlede lånerammer. Etter at prosjektene ferdigstilles, betales lånene tilbake og avdragene inntektsføres. Det legges til grunn at flere prosjekter vil bli ferdigstilt de neste årene og at innbetalte avdrag vil øke i årene fram til 2020.

Salg av klimakvoter

Norge skal slutte seg til den felleseuropeiske auksjonsplattformen for EUs kvotesystem. Det for-

ventes at dette vil skje først i 2018. Som følge av etterslepet i salg av kvoter forventes det inntekter på 1,5 mrd. kroner i 2018. Fra 2019 er inntektene fra kvotesalg ventet å stabilisere seg på om lag 0,3 mrd. kroner.

5.4 Større planer og satsinger mv. som ikke inngår i budsjettframskivingene

I framskivingene tas det kun med framtidige konsekvenser av vedtak som er innarbeidet i Regjeringens budsjettforslag til Stortinget. Politiske målsettinger som er kommet til uttrykk i for eksempel intensjonserklæringer, stortingsmeldinger, flertallsmerknader i Stortinget mv., men som ikke er innarbeidet i Regjeringens budsjettforslag, er ikke tatt med i tallmaterialet. Enkelte av disse målsettingene er forholdsvis konkrete når det gjelder framtidige bevilgningsbehov. Utenom regelstyrte ordninger slik som pensjonsutgiftene i folketrygden og barnetrygden, er heller ikke økte utgifter som følger av demografiske endringer tatt med i framskivingene over. Dette gjelder blant annet utgiftsøkninger til helse- og omsorgstjenester som

følger av flere innbyggere og en økende andel eldre. Det gis her en grov oversikt over hvordan disse områdene kan påvirke utgiftene framover.

Nasjonal transportplan 2014–2023 og utbyggings-selskapet for veg

I Meld. St. 26 (2012–2013) *Nasjonal transportplan 2014–2023* (NTP) angis det økonomiske rammer for veg, jernbane og kystformål i perioden 2014–2023. Det framgår av Regjeringens politiske plattform at Regjeringen vil øke bevilgningene til veg og kollektivtransport ut over de økonomiske rammene i NTP 2014–2023. Budsjettforslaget for 2017 innebærer en betydelig overoppfylling av de økonomiske planrammene i første fireårsperiode i NTP. Nasjonal transportplan for perioden 2018–2029 vil bli lagt fram for Stortinget våren 2017.

Regjeringen varslet i Meld. St. 25 (2014–2015) *På rett vei* en gradvis opptrapping i bevilgningene til utbyggings-selskapet for veg til 5 mrd. kroner årlig fra og med 2018. For 2017 foreslås et tilskudd på 3,1 mrd. kroner. En lineær opptrapping til 5 mrd. kroner i 2018 vil innebære økte utgifter i 2018. I framskrivingene er dette ikke hensyntatt.

Ny langtidsplan for forsvarssektoren

Regjeringen legger i den nye langtidsplanen for forsvarssektoren (Prop. 151 S (2015–2016)) opp til at forsvarsrammen i løpet av planperioden gradvis

økes til et nivå i 2020 som ligger om lag 7,2 mrd. kroner over budsjettbanen som lå til grunn ved inngangen til langtidsplanen for 2017–2020, og som har vært referansen i arbeidet frem til ferdigstillelse av planen. Dette tilsvarer om lag 4,1 mrd. kroner over saldert budsjett for 2016.

Vekst i kommunesektorens inntekter og helseforetakenes utgifter på grunn av befolkningsutviklingen

I framskrivingene over er det lagt til grunn at kommunesektorens inntekter og overføringene til helseforetakene videreføres reelt uendret fra 2017. Det må forventes at det innenfor begge disse områdene vil være behov for økte ressurser i framtiden, blant annet for å ivareta oppgaver som følge av befolkningsutviklingen. For de nærmeste årene er denne utgiftsveksten anslått til i størrelsesorden 4 mrd. 2017-kroner per år ved videreføring av dagens standard og dekningsgrad og før en tar hensyn til at produksjonen kan bli mer effektiv og at befolkningens helse forbedres.

Disse eksemplene illustrerer at oppfølging av varslede satsinger i tråd med målsettingene vil kreve betydelige bevilgningsøkninger. Samtidig er handlingsrommet i budsjettpolitikken begrenset, jf. omtale under avsnitt 5.3 og omtalen av budsjettpolitikken på mellomlang sikt i Meld. St. 1 (2016–2017) *Nasjonalbudsjettet 2017*.

6 Gjennomføringen av inneværende års budsjett

Kapitlet gir en oversikt over gjennomføringen av inneværende års budsjett basert på anslag på regnskap for 2016. I tillegg gis det en oversikt over statsregnskapet per 30. juni 2016.

6.1 Anslag på regnskap for 2016

6.1.1 Statsbudsjettets inntekter

De samlede inntektene på statsbudsjettet for 2016 anslås nå til 1 477,5 mrd. kroner medregnet lånetransaksjoner, petroleumsvirksomheten og overføringen fra Statens pensjonsfond utland, jf. tabell 6.1. Den betydelige reduksjon fra Saldert budsjett 2016 kan i stor grad tilskrives reduserte anslag for inntekter fra petroleumsvirksomheten.

Inntekter utenom lånetransaksjoner, petroleumsvirksomheten og overføringen fra Statens pensjonsfond utland anslås nå å bli 1 005,5 mrd. kroner i 2016. Dette er 13,9 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2016. Reduksjonen skyldes

blant annet at anslagene for skatter og avgifter fra Fastlands-Norge er satt ned med 19 mrd. kroner. De oppdaterte tallene for 2016 er basert på en gjennomgang av statistikken for innbetalte skatter og avgifter hittil i år, samt nye anslag for blant annet sysselsetting, etterspørsel og lønns- og prisvekst. Anslaget for direkte skatter og folkestrygdavgifter er redusert med til sammen 18,6 mrd. kroner. Inntektene fra merverdiavgiften er økt med 2,4 mrd. kroner, mens øvrige særavgifter og tollinntekter samlet sett er satt ned med 2,8 mrd. kroner.

Også anslagene for renteinntekter er redusert, og disse anslås nå 0,4 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2016.

Inntekter utenom lånetransaksjoner, petroleumsvirksomhet, overføring fra Statens pensjonsfond, skatter, avgifter og renter anslås nå 5,5 mrd. kroner høyere enn i Saldert budsjett 2016. Dette skyldes blant annet større overføringer fra Norges Bank enn tidligere lagt til grunn.

Tabell 6.1 Statsbudsjettets inntekter

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Endring fra Saldert budsjett 2016	Anslag på regnskap 2016
Salg av varer og tjenester (Driftsinntekter) (postene 1-29)	118,0	-37,1	80,9
Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	26,2	0,1	26,2
Overføringer fra andre (postene 50-89)	1 317,3	-46,2	1 271,1
Tilbakebetalinger mv. (postene 90-99)	96,5	2,7	99,2
Sum inntekter	1 558,0	-80,5	1 477,5

Kilde: Finansdepartementet

6.1.2 Statsbudsjettets utgifter

Anslag på regnskap for utgiftsbevilgningene i statsbudsjettet utgjør nå 1 528,1 mrd. kroner for 2016, jf. tabell 6.2. Da er lånetransaksjoner, petroleumsvirksomheten og overføringen til Statens

pensjonsfond utland medregnet. Reduksjonen fra Saldert budsjett 2016 skyldes hovedsakelig at anslaget for overføringen til Statens pensjonsfond utland er betydelig redusert.

Når lånetransaksjoner, petroleumsvirksomheten og overføringen til Statens pensjonsfond

utland holdes utenom, anslås utgiftene i 2016 til 1 225,8 mill. kroner. Dette er 2,6 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2016.

Tabell 6.2 Statsbudsjettets utgifter

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Endring fra Saldert budsjett 2016	Anslag på regnskap 2016
Driftsutgifter (postene 1-29)	184,9	-2,0	182,9
Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	81,6	-0,9	80,6
Overføringer til andre (postene 50-89)	1 195,0	-80,2	1 114,8
Utlån, gjeldsavdrag mv. (postene 90-99)	151,0	-1,2	149,7
Sum utgifter	1 612,4	-84,4	1 528,1

Kilde: Finansdepartementet

Utgiftene utenom lånetransaksjoner ble økt med 0,2 mrd. kroner ved behandlingen av proposisjoner som ble fremmet før RNB 2016.

Også i forbindelse med RNB 2016 foreslo Regjeringen utgiftsøkninger på flere områder. For det første foreslo Regjeringen nye tiltak mot arbeidsledighet på over 900 mill. kroner. Videre ble det foreslått økte utgifter på innvandrings- og integreringsområdet (1,3 mrd. kroner), i hovedsak som følge av at bosettingen av flyktninger gikk raskere enn tidligere ventet. Det ble også foreslått økte utgifter til blant annet EØS-finansieringsordningene (0,5 mrd. kroner), tilskudd til Statens pensjonskasse (0,5 mrd. kroner), Statens lånekasse for utdanning (0,4 mrd. kroner) og bostøtte (0,3 mrd. kroner). I motsatt retning trakk blant annet anslagene for utgifter under folketrygden ekskl. dagpenger mv., som ble satt ned med 0,6 mrd. kroner ifm. RNB 2016.

I anslag på regnskap for 2016 anslås renteutgiftene å være om lag på samme nivå som til RNB 2016, hvilket innebærer en reduksjon på 0,4 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016. Videre reduseres anslaget for utgifter til dagpenger med 0,5 mrd. kroner sammenlignet med anslaget til RNB 2016, som innebærer en økning fra Saldert budsjett 2016 på 0,2 mrd. kroner. I anslag på regnskap er det videre tatt høyde for Stortingets behandling av RNB 2016, samt forslag om tilleggsbevilgninger våren 2016 som ble fremmet etter RNB 2016. Det er videre innarbeidet oppdaterte anslag på enkelte områder, herunder utgiftene under folketrygden ekskl. dagpenger mv. Utover

dette er det i anslag på regnskap lagt til grunn at tilleggsbevilgninger som fremmes i andre halvår, og som isolert sett bidrar til å svekke budsjettbalansen, dekkes ved tilsvarende nedsettelse av avsetningen til tilfeldige utgifter.

I Saldert budsjett 2016 ble det bevilget 4,4 mrd. kroner under kap. 2309 Tilfeldige utgifter. Ifm. Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2016 ble bevilgningen redusert med 0,3 mrd. kroner. I anslag på regnskap er det lagt til grunn at bevilgningene til lønnsoppgjøret i staten mv. dekkes ved reduksjon av bevilgningen under dette kapitlet. I nysalderingsproposisjonen som fremmes senere i høst, vil det bli gjort rede for fordelingen av lønnsoppgjøret på kapittel og post, og fremmet forslag om nedsettelse av bevilgningen under kap. 2309.

6.1.3 Folketrygdens inntekter, utgifter og finansieringsbehov

Folketrygdens inntekter og utgifter medregnes i statsbudsjettet. Folketrygdens finansieringsbehov, som framkommer ved at folketrygdens inntekter bare delvis finansierer folketrygdens utgifter, dekkes ved et statstilskudd fastsatt gjennom et eget vedtak. Ved salderingen av statsbudsjettet for 2016 samtykket Stortinget i at finansieringsbehovet ble dekket.

I nysalderingsproposisjonen som legges fram senere i høst vil det bli fremmet forslag til vedtak om folketrygdens finansieringsbehov i 2016 basert på anslagsendringer mv. gjennom året.

6.1.4 Petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter

Oversikt over petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter

Petroleumsvirksomhetens inntekter fratrukket utgifter gir netto kontantstrøm fra virksomheten.

Hva som inngår i petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter er fastsatt i § 3 i lov om Statens pensjonsfond.

Tabell 6.3 Kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Endring fra Saldert budsjett 2016	Anslag på regnskap 2016
Inntekter SDØE	119,9	-36,1	83,8
- Utgifter SDØE	29,0	-1,0	28,0
+ Skatt og avgift på utvinning, inkl. CO ₂ -avgift og NO _x -avgift	97,8	-39,9	57,9
+ Aksjeutbytte fra Statoil ASA	15,4	-4,5	10,8
= Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten	204,1	-79,5	124,5

Kilde: Finansdepartementet

Petroleumsinntekter

Inntektene fra SDØE omfatter i hovedsak driftsresultat, kalkulatoriske avskrivninger og renter. Inntektene anslås til 83,8 mrd. kroner i 2016, hvilket innebærer en reduksjon på 36,1 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016. Videre omfatter inntektene fra petroleumsvirksomheten skatt og avgift på utvinning, samt aksjeutbytte fra Statoil ASA. Betalte skatter og avgifter fra petroleumsvirksomheten anslås nå til 57,9 mrd. kroner, som er 39,9 mrd. kroner lavere enn anslaget i Saldert budsjett 2016. Videre reduseres utbytteinntektene fra Statoil ASA med 4,5 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2016.

Petroleumsutgifter

Utgiftene til petroleumsvirksomhet består av andelen av investeringer på sokkelen som dekkes av SDØE og utgifter knyttet til disponering av innretninger på sokkelen.

Utgiftene til petroleumsvirksomheten anslås nå til 28 mrd. kroner i 2016. Dette er 1 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2016, og skyldes lavere investeringsutgifter under SDØE.

Statens pensjonsfond

Statens pensjonsfond består av Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge. Statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten overføres i sin helhet til Statens pensjonsfond utland. Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten i 2016 anslås å bli 124,5 mrd. kroner. Det er 79,5 mrd. kroner lavere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2016.

Overføringen fra Statens pensjonsfond utland til å dekke statsbudsjettets oljekorrigerte underskudd er i Saldert budsjett 2016 satt til 209,0 mrd. kroner. Det oljekorrigerte underskuddet for 2016 anslås nå til 220,2 mrd. kroner, som er en økning på 11,3 mrd. kroner.

Anslaget for det oljekorrigerte underskuddet i 2016 er fortsatt usikkert. I nysalderingsproposisjonen vil det bli fremmet oppdaterte anslag for det oljekorrigerte budsjettunderskuddet i 2016 og eventuelt forslag om endret overføring fra Statens pensjonsfond utland til statsbudsjettet i 2016.

Kapitalen i Statens pensjonsfond utland anslås til 7 420 mrd. kroner ved utløpet av 2016, mens kapitalen i Statens pensjonsfond Norge anslås til 201 mrd. kroner. Samlet anslås dermed kapitalen i Statens pensjonsfond til 7 621 mrd. kroner ved utløpet av 2016.

Tabell 6.4 Statens pensjonsfond. Inntekter og utgifter 2016

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Endring fra Saldert budsjett 2016	Anslag på regnskap 2016
Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten	204,1	-79,5	124,5
- Overført til statsbudsjettet	209,0	11,3	220,2
+ Rente- og utbytteinntekter mv. fra Statens pensjonsfond	209,6	-5,5	204,1
= Overskudd i Statens pensjonsfond	204,7	-96,3	108,4

Kilde: Finansdepartementet

6.1.5 Oppsummering, Saldering og finansieringsbehov

Statsbudsjettets oljekorrigerte underskudd finansieres av en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Statsbudsjettet gjøres dermed opp i balanse før lånetransaksjoner. Statsbudsjettets finansieringsbehov bestemmes således av differansen mellom utlån mv. og tilbakebetalinger. I

Saldert budsjett 2016 ble brutto finansieringsbehov anslått til 54,4 mrd. kroner. Brutto finansieringsbehov anslås nå til 50,5 mrd. kroner. Reduksjonen i finansieringsbehovet skyldes hovedsakelig at det ifm. RNB 2016 ble innarbeidet nye anslag for boliglansordningen i Statens pensjonskasse. Disse anslagsendringene innebar både reduserte utlån og økte tilbakebetalinger.

Tabell 6.5 Oppsummering, Saldering og finansieringsbehov

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Endring fra Saldert budsjett 2016	Anslag på regnskap 2016
1. Inntekter (ekskl. tilbakebetalinger mv. og overføring fra Statens pensjonsfond utland)	1 252,5	-94,4	1 158,1
2. Utgifter (ekskl. utlån, avdrag på statsgjeld mv.)	1 461,5	-83,2	1 378,3
3. Overskudd før lånetransaksjoner, før overføring fra Statens pensjonsfond utland (1-2)	-209,0	-11,3	-220,2
4. Overføring fra Statens pensjonsfond utland	209,0	11,3	220,2
5. Overskudd før lånetransaksjoner (3+4)	0,0	0,0	0,0
6. Utlån, gjeldsavdrag mv.	151,0	-1,2	149,7
7. Tilbakebetalinger mv.	96,5	2,7	99,2
8. Utlån mv., netto (6-7)	54,4	-3,9	50,5
9. Samlet finansieringsbehov - av kontantbeholdning og lånemidler (8-5)	54,4	-3,9	50,5

Kilde: Finansdepartementet

6.2 Statsregnskapet medregnet folketrygden for første halvår 2016

Dette avsnittet gir en oversikt over statsregnskapet per 30. juni 2016. Regnskapstallene er sammenstilt med Saldert budsjett 2016. Tabellene i avsnittet viser også hvor stor andel av bevilgningen i Saldert budsjett 2016 som er regnskapsført. Endrede anslag og bevilgningsendringer vedtatt etter at budsjettet ble saldert i Stortinget i fjor høst, inngår således ikke i beregningene av hvil-

ken andel av bevilgningene som nå er regnskapsført.

6.2.1 Statsbudsjettets inntekter og utgifter

Statsregnskapet viser at det er regnskapsført inntekter på til sammen 687,2 mrd. kroner i perioden 1. januar – 30. juni 2016. Det tilsvarer 44,1 pst. av budsjetterte inntekter. Tabell 6.6 viser hvordan inntektene fordeler seg etter art.

Tabell 6.6 Statsbudsjettets inntekter

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Regnskap per 30.06.2016	Regnskap i pst. av bevilgning
Salg av varer og tjenester (Driftsinntekter) (postene 1-29)	118,0	45,9	38,9
Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	26,2	12,6	48,3
Overføringer fra andre (postene 50-89)	1 317,3	577,8	43,9
Tilbakebetalinger mv. (postene 90-99)	96,5	50,8	52,7
Sum inntekter	1 558,0	687,2	44,1

Kilde: Finansdepartementet

Per 30. juni 2016 er det regnskapsført utgifter på til sammen 706,3 mrd. kroner. Det utgjør 43,8 pst.

av bevilgningene. Tabell 6.7 viser hvordan beløpet fordeler seg på utgiftsarter.

Tabell 6.7 Statsbudsjettets utgifter

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Regnskap per 30.06.2016	Regnskap i pst. av bevilgning
Driftsutgifter (postene 1-29)	184,9	81,6	44,1
Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	81,6	34,3	42,0
Overføringer til andre (postene 50-89)	1 195,0	490,6	41,1
Utlån, gjeldsavdrag mv. (postene 90-99)	151,0	99,8	66,1
Sum utgifter	1 612,4	706,3	43,8

Kilde: Finansdepartementet

6.2.2 Petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter

Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten utgjør 109,1 mrd. kroner i perioden 1. januar – 30.

juni 2016. Det tilsvarer 41,6 pst. av netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten slik denne ble anslått i Saldert budsjett 2016.

Tabell 6.8 Kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Regnskap per 30.06.2016	Regnskap i pst. av bevilgning
Inntekter SDØE	119,9	52,3	43,6
- Utgifter SDØE	29,0	13,9	48,0
+ Skatt og avgift på utvinning, inkl. CO ₂ -avgift og NO _x -avgift	97,8	36,6	37,4
+ Aksjeutbytte fra Statoil ASA	15,4	6,3	41,0
= Netto kontantstrøm	204,1	81,3	39,8

Kilde: Finansdepartementet

6.2.3 Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov

Regnskapet per 30. juni 2016 viser et brutto finansieringsbehov på 48,9 mrd. kroner.

Tabell 6.9 Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2016	Regnskap per 30.06.2016	Regnskap i pst. av bevilgning
1. Inntekter (ekskl. tilbakebetalinger mv. og overføring fra Statens pensjonsfond utland)	1 252,5	636,4	50,8
2. Utgifter (ekskl. utlån, avdrag på statsgjeld mv.)	1 461,5	606,5	41,5
3. Overskudd før lånetransaksjoner, før overføring fra Statens pensjonsfond utland (1-2)	-209,0	29,9	-14,3
4. Overføring fra Statens pensjonsfond utland	209,0	-29,9 ¹	-14,3
5. Overskudd før lånetransaksjoner (3+4)	0,0	0,0	-
6. Utlån, gjeldsavdrag mv.	151,0	99,8	66,1
7. Tilbakebetalinger mv.	96,5	50,8	52,7
8. Utlån mv., netto (6-7)	54,4	48,9	89,9
9. Samlet finansieringsbehov - av kontantbeholdning og lånemidler (8-5)	54,4	48,9	89,9

¹ Teknisk satt til å motsvare overskudd før lånetransaksjoner, før overføring fra Statens pensjonsfond utland. Overføring fra Statens pensjonsfond utland blir endelig fastsatt og ført ifm. nysalderingen av 2016-budsjettet.

Kilde: Finansdepartementet

For nærmere detaljer vedrørende statsregnskapet for første halvår 2016 vises det til tabellene i vedlegg 3.

7 Statens lånebehov

7.1 Fullmakt til å ta opp statslån o.a.

Statens lånebehov for 2017 følger av forslaget til statsbudsjett for 2017. Det blir lagt opp til at finansieringsbehovet i hovedsak blir dekket ved opptak av nye, langsiktige lån innenlands. Av hensyn til markedet for statspapirer legger Finansdepartementet normalt opp til å søke å jevne ut den langsiktige opplåningen over flere år. For 2017 er det foreslått en fullmakt på 75 mrd. kroner for opptak av nye, langsiktige lån.

Statens kortsiktige opplåning i markedet skjer ved salg av statskasseveksler, som er papirer med løpetid på inntil tolv måneder. For 2017 er det foreslått en ramme på 125 mrd. kroner for utestående volum i kortsiktige markedslån. Det er samme ramme som i 2016.

For andre kortsiktige lån ber Finansdepartementet om en fullmakt der det ikke blir satt noen

konkret beløpsgrense. Departementet ber i tillegg om at den generelle fullmakten til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler blir videreført. Dette er omtalt nærmere i avsnitt 7.3, og forslagene er sammenfattet i tabell 7.3.

Det vises også til generell omtale av statsgjeldsforvaltningen i Meld. St. 1 (2016–2017) *Nasjonalbudsjettet 2017*. Dersom Stortinget vedtar de fullmaktene det her bes om, vil Finansdepartementet gi Norges Bank fullmakt til å dekke lånebehovet og evt. inngå derivatavtaler.

7.2 Sammensetningen av statsgjelden

Tabell 7.1 viser størrelsen på og sammensetningen av statens bruttogjeld ved utgangen av de to siste årene og første halvår i 2016.

Tabell 7.1 Sammensetningen av statsgjelden (i mill. kroner)

	31.12.14	31.12.15	30.06.16
Langsiktige lån ¹	343 656	337 737	377 207
Kortsiktige markedspapirer ²	84 000	86 000	88 000
Andre kortsiktige lån ³	57 797	59 080	55 442
Statsgjelden	485 453	482 817	520 650
Memo:			
Rentebytteavtaler			101 750

¹ Lån med lengre løpetid enn ett år.

² Lån med løpetid inntil ett år.

³ Kontolån fra statsinstitusjoner mv.

Kilde: Finansdepartementet.

Statsgjelden består av langsiktige lån, kortsiktige markedspapirer og andre kortsiktige lån. Staten dekker behovet for langsiktig finansiering ved å selge statsobligasjoner i det innenlandske markedet gjennom auksjoner. Den kortsiktige opplåningen i markedet skjer gjennom salg av statskasseveksler i auksjoner. Statskasseveksler er omsette-

lige lån uten kupongrente, hvor avkastningen er knyttet til underkursen de blir lagt ut til. Andre kortsiktige lån omfatter alminnelige kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond, samt eventuelle kontolån fra institusjoner som i særskilte tilfeller kan pålegges å plassere overskuddslikviditet som kontolån til staten.

7.3 Statens lånebehov og behovet for lånefullmakter i 2017

I tråd med lov om Statens pensjonsfond blir det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet foreslått dekket ved en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Avdrag på statsgjelden, netto

utlån og kapitalinnskudd til statsbankene mv. blir dekket ved nye låneopptak og/eller ved å trekke på statens kontantbeholdning. Staten har ut fra forslaget i denne proposisjonen et brutto finansieringsbehov på 56,8 mrd. kroner i 2017, jf. tabell 7.2.

Tabell 7.2 Statens finansieringsbehov i 2016 og 2017 (i mrd. kroner)

	2016	2017
A Oljekorrigert overskudd på statsbudsjettet	-209,0	-259,5
B Overført fra Statens pensjonsfond utland	209,0	259,5
C Overskudd før lånetransaksjoner (A + B)	0,0	0,0
D Utlån til statsbankene, aksjetegning o.l., netto	54,4	-6,4
E Statens netto finansieringsbehov (D – C)	54,4	-6,4
F Gjeldsavdrag ¹	0,0	63,2
Statens brutto finansieringsbehov (E + F)	54,4	56,8

¹ Dette gjelder avdrag på langsiktige statslån.

Kilde: Finansdepartementet

Når en vurderer statens lånebehov i markedet, tar Finansdepartementet normalt utgangspunkt i statens finansieringsbehov, jf. tabell 7.2. Videre tas det hensyn til virkningen av statens transaksjoner på likviditeten i pengemarkedet. Pengemarkedet blir tilført likviditet når staten betaler avdrag på gjelden eller øker netto utlån fra statsbankene, mens opptak av statslån inndrar likviditet fra markedet. Det er et mål at statens transaksjoner over tid ikke skal endre den samlede likviditeten i pengemarkedet.

Siden underskuddet på statsbudsjettet blir dekket ved en overføring fra Statens pensjonsfond utland, påvirker ikke statsbudsjettet likviditeten i pengemarkedet. Samtidig påvirker enkelte poster på statsbudsjettet ikke likviditeten i pengemarkedet direkte, selv om de påvirker balansen på statsbudsjettet og størrelsen på statens kontantbehold-

ning. Det gjelder blant annet renter og overføringer fra Norges Bank. Når statens kapitaltransaksjoner samlet sett ikke skal påvirke likviditeten i pengemarkedet, må det korrigeres for slike poster. Det må også korrigeres for enkelte lånetransaksjoner som inngår i finansieringsbehovet, men som ikke har likviditetseffekt, som innskudd i fond. For 2017 er det samlet sett beregnet at disse postene vil øke behovet for likviditetsinndragning med om lag 17,8 mrd. kroner netto. Et likviditetsjustert finansieringsbehov blir på om lag 74,6 mrd. kroner.

Tabell 7.3 gir en samlet oversikt over gjeldende lånefullmakter for 2016 og forslag til nye fullmakter for 2017. I tillegg ber departementet om at fullmakten til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler blir videreført.

Tabell 7.3 Fullmakt til å ta opp statslån i 2017 (i mill. kroner)

	Fullmakt for 2016	Utnyttet per 30.06.16	Forslag til ny fullmakt for 2017
Nye langsiktige lån	75 000	42 000	75 000
Kortsiktige markedslån	125 000	88 000	125 000
Andre kortsiktige lån	Ubegrenset	55 442	Ubegrenset

7.3.1 Fullmakt til å ta opp langsiktige lån i 2017

Statens lånebehov blir dekket ved å ta opp nye, langsiktige lån innenlands. Departementet legger normalt opp til å søke å jevne ut opptakene av langsiktige lån. Formålet er at store svingninger i finansieringsbehovet fra ett år til det neste ikke skal slå ut tilsvarende på opplåningstakten. I 2017 er det forfall av et langsiktig obligasjonslån med utestående volum per 1. august på 63,2 mrd. kroner. Om lag halvparten av dette forfallet ble finansiert i løpet av 2016. For 2017 er det derfor aktuelt å ta opp om lag 25 mrd. kroner mindre i langsiktige lån enn det som direkte følger av det likviditetsjusterte finansieringsbehovet. Samlet anslag på opplåningen i 2017 blir om lag 50 mrd. kroner.

For å ta hensyn til usikkerhet og at det ikke er ønskelig at fullmakten blir for liten, er det ønskelig med en lånefullmakt som er noe høyere enn planlagt opplåning. Finansdepartementet ber på denne bakgrunn om at fullmakten for 2017 til å ta opp nye langsiktige lån innenlands blir satt til 75 mrd. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

7.3.2 Fullmakt til å ta opp kortsiktige markedslån i 2017

Fullmakten under kortsiktige markedslån er utformet som en ramme for maksimalt utestående beløp. Finansdepartementet ber om at fullmakten til å ha utestående kortsiktige markedslån blir satt

til 125 mrd. kroner i 2017, jf. forslag til romertallsvedtak. Dette tilsvarer fullmakten for 2016.

7.3.3 Fullmakt til å ta opp andre kortsiktige lån i 2017 mv.

Fullmakten for andre kortsiktige lån omfatter alminnelige kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond og eventuelle kontolån fra institusjoner som kan pålegges å plassere overskuddslikviditet som kontolån til staten. Fullmakten omfatter også eventuelle plasseringer som er gitt som sikkerhet fra motparter i rentebytteavtaler. Størstedelen av andre kortsiktige lån er innskudd fra operatørbanken for skattebetalingsordningen.

Lånene under denne fullmakten er gjeld av en slik karakter at en ikke bør fastsette en beløpsgrense. Det foreslås at Finansdepartementet for 2017 får fullmakt til å ta imot slike plasseringer som kontolån uten at det blir satt en beløpsgrense, jf. forslag til romertallsvedtak. Da unngår en at staten må avvise innskudd fordi fullmakten ikke er stor nok.

Finansdepartementet bruker rentebytteavtaler i gjeldsforvaltningen for å redusere rentebindingen på gjelden sammenlignet med det som følger direkte av en strategi der opplåningen spres på løpetider fra null til ti år. Rentebytteavtaler gir staten fleksibilitet til å endre den gjennomsnittlige rentebindingen på gjeldsporteføljen uten at selve opplåningen blir endret. Det bes om fullmakt til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler i 2017, jf. forslag til romertallsvedtak.

8 Omtale av særskilte saker

8.1 Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen

Regjeringen bygger sin politikk på en effektiv bruk av fellesskapets ressurser. For å hente ut potensialet må det stilles klare krav om mindre byråkrati og mer igjen for skattebetalernes penger.

Regjeringen innførte en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i 2015. Regjeringen forutsetter at alle statlige virksomheter gjennomfører tiltak for å bli mer effektive. Reformen omfatter også sektorer som er politisk prioritert. Det er ikke mindre viktig å ha effektiv ressursbruk i prioriterte sektorer.

Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen gir incentiver til mer effektiv statlig drift og skaper handlingsrom for prioriteringer i statsbudsjettet. Reformen innebærer at deler av gevinstene fra mer effektiv bruk av pengene overføres til fellesskapet i de årlige budsjettene. Den årlige overføringen til fellesskapet settes til 0,5 pst. av alle driftsutgifter som bevilges over statsbudsjettet. Samlet sett er overføringen til fellesskapet som følge av reformen beregnet til 1,6 mrd. kroner i 2017.

Kravet gjelder alle statlige virksomheter som mottar driftsbevilgninger fra statsbudsjettet. Nettobudsjetterte virksomheter som universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner er inkludert i reformen. I tillegg er spesialisthelsetjenestene med. Driftsresultatene i statlig forretningsdrift holdes utenfor.

Driftsutgiftene til departementer og etater hvor deler av virksomheten finansieres av gebyrer er inkludert. For disse virksomhetene stilles det krav om at tiltak for mindre byråkrati og mer igjen for pengene skal komme publikum til gode.

For å oppnå en varig effekt må tiltakene være en del av en planlagt prosess. Reformen inngår som en fast del av budsjettarbeidet.

8.2 Omlegging av rentekompensasjonsordninger

Det gis kompensasjon til kommunene tilsvarende renteutgiftene ved lån til enkelte investeringer gjennom rentekompensasjonsordninger på statsbudsjettet. Det finnes rentekompensasjonsordninger under Helse- og omsorgsdepartementet (sykehjemsplasser mv.), Kunnskapsdepartementet (skolebygg og svømmeanlegg), Kulturdepartementet (kirkebygg) og Samferdselsdepartementet (transporttiltak i fylkene).

Beregningen av kompensasjonsbeløpet i rentekompensasjonsordningene er i dag knyttet til ulike rentesatser. For tilsagn gitt før 2015 er renten lik den gjeldende flytende renten i Husbanken. For tilsagn gitt fra og med 2015 fastsettes renten med utgangspunkt i gjennomsnittet av observert markedsrente for statskasseveksler inkludert et påslag på ½ prosentenheter. De ulike rentesatsene innebærer at renten som brukes i beregning av kompensasjonen for tilsagn gitt fra og med 2015 er om lag ½ prosentenheter lavere enn for tilsagn gitt tidligere.

En harmonisering av nivået på rentekompensasjonen for nye og gamle tilsagn anses å være godt forenlig med formålet bak ordningene. I tråd med dette foreslås det at rentenivået for tilsagn gitt før 2015 fra og med 2017 endres til rentenivået for tilsagn gitt fra og med 2015. Effektene av det reduserte rentenivået for tilsagn gitt før 2015 er anslått til totalt om lag 223 mill. kroner i 2017, hvorav 68 mill. kroner for sykehjemsplasser mv., 92 mill. kroner for skolebygg og svømmeanlegg, 15 mill. kroner for kirkebygg samt 48 mill. kroner for transporttiltak i fylkene. Budsjetteffektene er innarbeidet under henholdsvis Helse- og omsorgsdepartementet (kap. 761, post 64), Kunnskapsdepartementet (kap. 225, post 65), Kulturdepartementet (kap. 342, post 60) og Samferdselsdepartementet (kap. 1320, post 61).

For å fullføre harmoniseringen av rentekompensasjonsordningene foreslås det å innføre den samme rentemodellen som grunnlag for å fastsette nivået på rentekompensasjon for henholdsvis nye og gamle tilsagn. Bakgrunnen for dette er

at det er innført en ny basisrente som har til formål å speile nivået for renter i det alminnelige rentemarkedet, jf. Prop. 1 S (2015–2016). Fra og med 1. mars 2016 er det basisrenten som legges til grunn for rentefastsettelsen i Husbanken i stedet for statskasseveksler. Dermed er fastsettelsen av rentenivået for tilsagn under rentekompensasjonsordningene gitt før 2015 også basert på basisrenten fremfor statskasseveksler.

Det foreslås derfor at renten som benyttes for både nye og gamle tilsagn fremover blir koblet direkte til den flytende basisrenten. Dette vil sikre en full harmonisering av rentenivået i rentekompensasjonsordningene. Omleggingen skal gjennomføres provenynøytralt slik at rentekompensasjonen for begge typer tilsagn på overgangstidspunktet 1. januar 2017 blir om lag lik det rentenivået for nye tilsagn ville ha vært med dagens rentemodell. Omleggingen av rentene i Husbanken og Lånekassen ble gjort på tilsvarende måte i 1. kvartal 2016.

8.3 Pensjonspremie for alle statlige virksomheter

Effektiv bruk av ressurser i staten fordrer riktig prising av innsatsfaktorene. Lønn til ansatte er den største enkeltutgiften for statlige virksomheter. I private virksomheter er utgiftene til pensjon en viktig del av arbeidskraftkostnaden. Slik er det ikke i staten i dag. Av om lag 220 statlige virksomheter betaler bare et mindretall (om lag én av tre) pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). Dette gjelder selv om de ansatte i virksomhetene trekkes to pst. for medlemsinnskuddet ved lønnsutbetalingen. De fleste ordinære forvaltningsorganer har ingen kostnader til pensjon i sine regnskaper. Denne løsningen gir en betydelig undervurdering av personalkostnadene i disse virksomhetene sammenlignet med premiebetalende virksomheter. Dette kan føre til at virksomhetene ansetter flere enn de ville gjort med en riktigere prising av innsatsfaktorene. Investeringer i digitale løsninger eller kjøp av tjenester fra private vil bli mer aktuelt og regningssvarende hvis staten møter en riktigere pris på egen arbeidskraft.

Fra 2017 innfører derfor Regjeringen en forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse for statlige virksomheter som ikke betaler arbeidsgiverpremie i dag. Av praktiske hensyn er enkelte virksomheter holdt utenfor ordningen i 2017. Modellen vil i større grad ansvarliggjøre virksomhetene for deres pensjonskostnader.

Tiltaket er et første skritt i arbeidet med et modernisert premiesystem i SPK.

Innføring av en forenklet modell innebærer at de fleste statlige virksomheter som i dag ikke betaler premie til Statens pensjonskasse skal betale pensjonspremie fra 2017. Virksomhetene blir kompensert for dette i budsjettet for 2017. Modellen består av følgende elementer:

- Betaling av 12 pst. arbeidsgiverandel (inkl. administrasjonspremie til SPK).
- Betaling av 2 pst. medlemsandel.
- Belastning av arbeidsgiveravgift fra arbeidsgiverandelen og medlemsandelen.

Det tas sikte på at innføringen på omleggingstidspunktet samlet sett skal være nøytral for statsbudsjettets utgiftsside. Samlet er det beregnet en kompensasjon til virksomhetene på 7,4 mrd. kroner. SPK vil motta en pensjonspremie på 14 pst. bestående av 12 pst. arbeidsgiverandel og 2 pst. medlemsandel. Økt premieinntekt til SPK anslås til om lag 6,6 mrd. kroner, og netto tilskudd til SPK reduseres tilsvarende. Samtidig vil arbeidsgiveravgift av pensjon, som til nå har vært sentralt beregnet og belastet på SPK sitt budsjett og regnskap, reduseres med 0,8 mrd. kroner. Kompensasjonen som gis til virksomhetene tilsvarer altså anslåtte økte premier og arbeidsgiveravgift av dette.

8.4 Bedre informasjon om ressursbruk i staten

8.4.1 Publisering av informasjon fra statsregnskapet

Dagens statsregnskap inneholder informasjon på kapittel- og postnivå. Dette regnskapet gjøres tilgjengelig for allmennheten på to måter: årlig i Meld. St. 3 Statsrekneskapen og månedlig på nettsidene til Direktoratet for økonomistyring (DFØ). Fra og med 2015 publiseres også regnskap etter art hver måned. Det er grunn til å tro at disse formatene ikke når ut til alle som kunne ha interesse eller nytte av opplysningene. Det er i dag faglig og teknisk krevende å nyttiggjøre seg informasjonen.

Erfaringer fra andre land viser at publisering alene ikke bidrar til målet om innsyn, demokratisk deltakelse og en opplyst allmennhet. Finansdepartementet arbeider med sikte på å kunne formidle og presentere det økte datatilfanget om statlig ressursbruk på en måte som er tilgjengelig og nyttig også for et bredt publikum.

DFØ skal innen 1. oktober 2017 ha gjort en modernisert løsning for publisering av regnskaps-

informasjon fra statsregnskapet tilgjengelig for brukere både i og utenfor forvaltningen. Løsningen skal gi mulighet for å søke i publiserte data, og den skal gi grunnlag for analyse og sammenlikning av ressursbruk på tvers av virksomheter og over tid. Løsningen skal i tillegg til å presentere regnskapsinformasjon fra statsregnskapet etter kontantprinsippet også legge til rette for at en på et senere tidspunkt kan publisere regnskapsinformasjon fra statlige virksomheter som fører internregnskapet etter periodiseringsprinsippet.

Finansdepartementet venter at denne løsningen langt på vei vil imøtekomme Børmer-utvalgets ønske om bedre muligheter til innsyn i statlige regnskaper.

8.4.2 Benchmarking av ressursbruk til administrasjon

Produktivitetskommisjonens første rapport viste at potensialet for økt effektivitet i offentlig sektor er betydelig, både på tvers av enheter innenfor samme sektor og på tvers av sektorer i Norge. Benchmarking, eller sammenlikning med beste praksis, må i større grad brukes til å identifisere muligheter for effektivisering. Når denne kunnskapen deles, legger det grunnlag for å lære av de mest effektive virksomhetene. Det blir lettere for både departementer og virksomheter å se hvor ressursene brukes effektivt, og hvor de brukes mindre effektivt.

Finansdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet utreder nå en løsning for å sammenstille og publisere informasjon om administrative kostnader i statlige virksomheter. Løsningen skal i størst mulig grad baseres på regnskaper og andre oppgaver som allerede samles inn og som kan behandles digitalt. Informasjonen bør grupperes etter virksomhet, slik dette begrepet er definert i økonomiregelverket. Informasjonen om ressursbruk vil bli gjort offentlig tilgjengelig.

8.4.3 Felles kunnskapsgrunnlag for administrativ effektivisering i departementene

Arbeidet med å effektivisere departementene på både kort og lang sikt har vært hindret av mangel på data. Kontoplanen som brukes i departementene er riktignok standardisert, men økonomiforvaltningen for øvrig er i liten grad samordnet. Hvert departement har sin egen økonomimodell

og egne rutiner for registrering av forbruk. Dette gjør det vanskelig å sammenligne ressursbruken.

Det er derfor nødvendig å skaffe fram pålitelige og sammenlignbare data som er egnet til å analysere kostnader på tvers av departementene.

Direktoratet for økonomistyring (DFØ) overtok 1. juli 2016 ansvaret for å levere lønns- og regnskapstjenester til departementene gjennom en standardisert tjenestemodell. Dette åpner for å utvikle metoder for registrering av regnskapsdata som kan gi et riktig og overordnet bilde av kostnadssammenhenger i departementsfellesskapet, i første rekke på det administrative området. Oppgaven innebærer å definere, systematisere og prioritere elementene i et felles informasjonsbilde som skal ligge til grunn for regnskapsføringen i 15 departementer.

Høsten 2016 vil departementene i fellesskap, under ledelse av DFØ, starte arbeidet med å utvikle en slik felles økonomimodell. Løsningen skal være klar til bruk 1. januar 2018.

8.5 Utvalg for å gjennomgå budsjett og regnskap i staten

Regjeringen nedsatte i oktober 2014 et utvalg som i tillegg til å vurdere flerårige budsjetter på utvalgte områder og et tydeligere skille mellom drift og investeringer i budsjettet, også skulle vurdere enkelte andre endringer i budsjettssystemet og kravene til beslutningsgrunnlaget. Utvalget ble bedt om å vurdere følgende spørsmål:

- Hensiktsmessigheten av flerårige budsjetter på generell basis og om det på utvalgte områder kunne være aktuelt med flerårige budsjetter.
- Hvorvidt det i dokumentene til Stortinget bør settes krav til en bredere omtale av samlede kostnader og gevinster ved reformer. Utvalget skulle blant annet vurdere kriterier for når det skal være en utvidet omtale og hvordan analyser og anslag for flerårige konsekvenser av tiltak kan utarbeides, herunder hva som er en hensiktsmessig tidshorisont.
- Hvorvidt utgifter til investeringer bør gis en annen budsjettmessig behandling enn driftsutgifter.
- Hvordan fremdriften har vært i gjennomførte investeringsprosjekter i ulike sektorer. Utvalget ble bedt om å kartlegge om eventuell urasjonell fremdrift i investeringsprosjekter har sin årsak i manglende budsjettfullmakter, manglende oversikt over de totale budsjettmessige konsekvensene av besluttede tiltak eller andre forhold. Det ble forutsatt at dersom utvalget

fant at fullmakter, informasjonsgrunnlag eller andre forhold ikke er tilstrekkelig ivaretatt, skulle det fremme forslag til mulige forbedringer, innbefattet flerårige budsjetter. Eventuelle flerårige budsjetter skulle belyses ut fra ulike dimensjoner som grad av binding over år, detaljeringsnivå og omfang.

- Bruk av periodiseringsprinsippet i statlige budsjetter med følgende delspørsmål:
 - Hensiktsmessigheten av periodisering på generell basis.
 - Hvorvidt det på enkelte sektorer kan være aktuelt å innføre nye elementer av periodisering i statsbudsjettet.
 - Erfaringer med bruk av periodisert virksomhetsregnskap iht. statlige regnskapsstandarder (SRS), herunder om synliggjøring av kostnader gir et bedre beslutningsgrunnlag i statlige virksomheter og departementer.
 - Obligatorisk bruk av SRS på virksomhetsnivå.
 - Obligatorisk rapportering av periodisert informasjon sammen med kontantbasert informasjon til statsregnskapet.

Utvalget ble ledet av direktør Øystein Børmer, Direktoratet for økonomistyring. Det hadde ni medlemmer fra statlig og privat sektor.

Utvalget la fram sin utredning 1. desember 2015 i *NOU 2015: 14 Bedre beslutningsgrunnlag, bedre styring. Budsjett og regnskap i staten*.

Utredningen ble ved brev av 1. desember 2015 sendt på offentlig høring til samtlige departementer, Riksrevisjonen, samt en rekke andre offentlige og private organer. Svarfristen for høringen var 1. mars 2016.

Hovedinntrykket fra høringen er bred tilslutning til utvalgets vurderinger og tilrådinger. På enkelte punkter har imidlertid flere av høringsinstansene et annet syn enn utvalget.

Nedenfor gis en nærmere oversikt over utvalgets vurderinger og tilrådinger, høringsuttalelsene og Finansdepartementets vurdering av hvordan forslagene bør følges opp.

8.5.1 Flerårige budsjetter

Oversikt over utvalgets vurderinger og tilrådinger

Utvalget ble bedt om å vurdere «hensiktsmessigheten ved flerårige budsjetter (...) på generell basis» og å «gå grundigere til verks for utvalgte sektorer hvor flerårige budsjetter (...) er særlig

aktuelt». Mandatet presiserte imidlertid ikke hvilken form slike flerårige budsjetter skal ha.

Utvalget konsentrerer seg om to ulike alternativer for flerårig budsjettering: Det første alternativet er bindende vedtak om bevilgningene til utvalgte områder flere år fram i tid. En slik modell kan for eksempel innebære at samferdselsbevilgningene blir vedtatt utenfor den ordinære budsjettprosessen, i forbindelse med behandlingen av Nasjonal transportplan hvert fjerde år. Det andre alternativet er flerårige budsjetttrammeverk som dekker hele utgiftssiden på budsjettet, slik OECD har anbefalt. Utgiftsveksten kan i så fall knyttes eksplisitt til det finanspolitiske rammeverket, slik at den er konsistent med en bestemt bane for bruken av oljepenger og en bestemt utvikling for skatteinivået. Disse to alternativene er svært ulike, og må vurderes opp mot de ulike hensynene som skal ivaretas når budsjettet utformes.

En grunn til å innføre bindende flerårige budsjettvedtak på utvalgte områder er at svingninger i bevilgningsnivå gir ineffektiv ressursbruk. Dette kan skje når bevilgningene følger en opptrapingsplan. Det samme gjelder dersom bevilgningene reduseres overraskende, og pågående prosjekter må reduseres eller skrinlegges.

Utvalget finner imidlertid ikke eksempler på at manglende eller uforutsigbar finansiering har ført til at utbyggingsprosjekter ikke har hatt rasjonell framdrift. I utredningen er det pekt på enkelte forhold som kan ha resultert i ineffektiv ressursbruk på samferdselsområdet, men uforutsigbar finansiering er ikke blant disse. Dette er for øvrig i tråd med vurderingene til Produktivitetskommissjonen, som også har vurdert effektiviteten i samferdselssektoren. Heller ikke kommissjonen finner at uforutsigbar finansiering er et sentralt problem.

Utvalget peker i den sammenheng på at adgangen til å forplikte Stortinget for framtidige budsjettår med hjemmel i bevilgningsreglementet § 6 blir benyttet i stort omfang innen samferdselsområdet. Dette skaper bindinger for framtidige budsjetter og gir stor grad av forutsigbarhet for bevilgningsnivået for samferdselsprosjektene de nærmeste årene. Fullmaktene gis både for investeringsprosjekter og for drift og vedlikehold.

Utvalget gir uttrykk for at bindende flerårige budsjetter for utvalgte enkeltområder kan gi uheldig fordeling av budsjettet mellom enkeltområder. Dersom utgiftsnivået på ett område bindes på et høyt nivå, og det etterpå blir nødvendig å stramme inn, kan resultatet bli at fordelingen mellom områdene blir en annen enn det som er politisk ønskelig. Alternativt kan innstrammingen på områder uten bindinger bli for politisk krevende på kort

sikt, slik at resultatet i stedet blir svakere statsfinanser og en finanspolitikk som er dårligere tilpasset situasjonen i økonomien.

Utvalget mener at bindende flerårige budsjetter for utvalgte enkeltområder vil gi staten dårligere evne til å håndtere usikkerhet. Ved å skjerme deler av utgiftssiden fra usikkerhet, øker usikkerheten for de øvrige delene av budsjettet. Det vil ikke være en forbedring.

På denne bakgrunn går utvalget ikke inn for at det innføres bindende flerårige budsjettvedtak på enkeltområder. Nødvendig fleksibilitet for å sikre forutsigbarhet for enkeltprosjekter er ivarettatt gjennom bevilgningsreglementets § 6, som gir adgang til å pådra staten framtidige forpliktelser.

Utvalget vurderer videre spørsmålet om å innføre et flerårig budsjettammeverk. Slike rammeverk kan ha noe ulike egenskaper, avhengig av hvordan de utformes. OECDs anbefalinger er å gå i retning av bindende budsjettammer for utgifter under det enkelte departement. For å endre disse budsjettammene når en kommer til budsjettåret, må Stortinget eventuelt omgjøre sitt tidligere vedtak.

Utvalget deler OECDs vurdering av at et flerårig budsjettammeverk kan bidra til bedre fordelingseffektivitet og til mer effektiv ressursbruk innen hvert budsjettområde, fordi den politiske planleggingshorisonten forlenges. Her vil mye imidlertid avhenge av hvordan et slikt rammeverk fungerer i praksis. OECD viser selv til at mange land har opplevd at flerårige budsjettammeverk har forsterket tendensen til at departementene beskytter egne budsjetter.

Utvalget mener at det i for liten grad tas hensyn til mellomlangtsiktige budsjettkonsekvenser når politikken utformes. Det innebærer at det vedtas politikk som på sikt kan vise seg vanskelig å gjennomføre, eller om den gjennomføres, går ut over andre politikkområder. Det gir dårligere fordelingseffektivitet og kan føre til sløsing med ressurser. På sikt kan det legge press på det finanspolitiske rammeverket, særlig når toppen for oljepengebruk passerer og finansieringsbidraget fra Statens pensjonsfond utland begynner å avta som andel av BNP for fastlandsøkonomien.

Utvalget antar at bedre og mer helhetlig informasjon om mellomlangtsiktige budsjettkonsekvenser kunne gjort det lettere for Stortinget å ta hensyn ut over budsjettåret. Utvalget er imidlertid ikke overbevist om at flerårige budsjettammeverk vil fungere etter hensikten så lenge vi fortsatt er på en bane der oljepengebruken skal øke. I Norge har ikke budsjettammene vært stramme de siste to tiårene, og det er dannet forventninger

både i det politiske miljøet og ellers om at det fortsatt vil være betydelig rom for å finansiere nye initiativer over statsbudsjettet. Da kan et utgiftstak lett få karakter av utgiftsgulv. Utvalget peker også på at utgiftsrammer som oppfattes som for stramme, kan slå ut i ulike former for omgåelser. For eksempel kan et utfall bli at ønsket politikk gjennomføres ved å gi skattelettelser framfor utgiftsøkninger. Slike endringer kan på sikt gi et mindre effektivt skattesystem. En annen mulighet er at inntekter flyttes ut av budsjettet og over i nettobudsjetterte virksomheter, slik at en kan finansiere utgifter uten at Stortinget må bevilge dem.

På denne bakgrunnen tilrår ikke utvalget å innføre flerårige budsjettammeverk. I stedet anbefaler det å utvide og utdype beskrivelsen av utsiktene for statens inntekter og utgifter på mellomlang sikt.

Utvalget tilrår følgende tiltak:

- Flerårige utsikter for statens inntekter og utgifter bør synliggjøres bedre enn i dag, og slik at inntekts- og utgiftssiden ses i sammenheng. Det bør her legges fram mellomlangtsiktige framskrivninger (tre til fem år ut over budsjettåret) som tar utgangspunkt i vedtatt politikk og demografiske utviklingstrekk. Det bør også redegjøres for budsjettmessige konsekvenser av planer Stortinget har behandlet for enkeltområder. Handlingsrommet i finanspolitikken i årene framover bør belyses. Det bør redegjøres særskilt for den usikkerheten som knytter seg til den økonomiske og statsfinansielle utviklingen, og mulige konsekvenser for budsjettpolitikken av denne.

Høringsuttalelser

Få høringsinstanser har merknader til utvalgets vurderinger og tilrådinger om flerårige budsjetter.

En del høringsinstanser støtter utvalgets vurdering om at det ikke bør innføres bindende flerårige budsjettvedtak på enkeltområder og viser til de samme hensyn som utvalget har pekt på. Andre høringsinstanser mener det bør innføres en slik ordning for enkeltområder, blant annet for samferdselsinvesteringer med utgangspunkt i Nasjonal transportplan. Det vises til behovet for forutsigbar finansiering.

Det er liten støtte til en ordning med flerårige budsjettammeverk.

Ingen høringsinstanser uttaler seg mot utvalgets tilråding om at flerårige utsikter for statens inntekter og utgifter bør synliggjøres bedre enn i dag, og slik at inntekts- og utgiftssiden ses i sam-

menheng. Enkelte høringsinstanser støtter utvalgets tilråding, og viser blant annet til behovet for å klargjøre behovet for påfølgende drift og vedlikehold i forbindelse med store investeringer.

Noen høringsinstanser peker for øvrig også på den rolle flerårige sektorplaner som Nasjonal transportplan, Forsvarets langtidsplan og Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning kan spille for flerårig forutsigbarhet innenfor rammen av årlige budsjettvedtak.

Finansdepartementets vurdering

Finansdepartementet merker seg utvalgets vurderinger og anbefalinger, og registrerer at nesten ingen OECD-land har bindende flerårige budsjetter i dag.

Anslag for flerårige konsekvenser av budsjettforslaget og handlingsrommet i årene fremover er en viktig del av beslutningsgrunnlaget for budsjettet. Både i statsbudsjettet (Gul bok) og i nasjonalbudsjettet har det blitt lagt vekt på å formidle flerårige utsikter for budsjettets inntekter og utgifter, handlingsrommet i finanspolitikken og usikkerheten som knytter seg til den økonomiske og statsfinansielle utviklingen.

Gul bok har de siste årene inneholdt et eget kapittel med oversikt over flerårige budsjettkonsekvenser av regjeringens forslag til statsbudsjett. Gjennomgangen tar utgangspunkt i vedtatt politikk og demografiske utviklingstrekk, og viser utviklingen i utgifts- og inntektsposter (utenom skatt) på forholdsvis detaljert nivå. I tillegg redegjøres det for større planer og satsinger som ikke inngår i budsjettframskrivningene.

I nasjonalbudsjettet gjøres det vurderinger av handlingsrommet i finanspolitikken på mellomlang og lang sikt, der budsjettets inntekts- og utgiftsside ses i sammenheng. I tillegg til de bindingene som ligger fra tidligere vedtak og demografiske utviklingstrekk, gis det anslag for finansieringsbidraget fra Statens pensjonsfond utland og den underliggende utviklingen i samlede skatter og avgifter. Usikkerheten i anslagene er viet betydelig plass i omtalen, med vekt på konsekvenser av alternative forløp for oljepris, fondsavkastning og sysselsetting.

Finansdepartementet vil fortsette dette arbeidet, og tar sikte på å videreutvikle og forbedre både analyser og framstilling ytterligere, jf. utvidet omtale i kap. 5 og i kap. 3 i Nasjonalbudsjettet for 2017.

8.5.2 Informasjon til Stortinget om kostnader og gevinster ved investeringer og reformer

Oversikt over utvalgets vurderinger og tilråding

Utvalget ble bedt om å vurdere krav til en utvidet omtale av samlede kostnader og gevinster ved reformer og investeringer. Mens reformer i sin natur ofte vil gjelde endringer i institusjonelle forhold, lovbaserte rettigheter eller andre endringer som griper inn i hvordan samfunnet fungerer, dreier investeringer seg som regel om å bygge eller anskaffe realkapital, IT-systemer mv.

Utvalget peker på at reformer og investeringer kan være nokså forskjelligartede. Det vil derfor neppe være mulig eller ønskelig å gi faste, presise retningslinjer for når det skal gis utvidet informasjon og hva denne informasjonen skal bestå i. Det bør i det enkelte tilfellet vurderes konkret hva som er nødvendig informasjon for at Stortinget skal kunne fatte sine vedtak på et forsvarlig grunnlag. Utvalget legger til grunn at omtalen i dokumentene som legges fram for Stortinget, må stå i forhold til forslaget egenart og til virkningene av det foreslåtte tiltaket. Generelt peker utvalget på at omtalen som et minimum bør inneholde problemformulering, tydelige mål eller ambisjonsnivå, alternative løsninger og gode konsekvensvurderinger – det vil si tydelig redegjørelse for alle nytte- og kostnadsvirkninger. Utvalget er også opptatt av at det i redegjørelsene for Stortinget generelt legges mer vekt på de samfunnsøkonomiske analyser som skal være foretatt i henhold til utredningsinstruksen, herunder hvilke alternative tiltak som er vurdert.

Utvalget viser spesielt til at det i dag er innslag av ordninger som er utformet på en slik måte at de i særlig grad tilslører de reelle, langsiktige budsjettkonsekvensene («obskure ordninger»). Ulike former for små startbevilgninger med betydelig større budsjettmessige konsekvenser i senere år, forskutteringsordninger og rentekompensasjonsordninger er eksempler på slike obskure ordninger, i den forstand at budsjettkonsekvensene blir dårlig belyst. Slike ordninger bør etter utvalgets oppfatning unngås.

Utvalget tilrår følgende tiltak:

- For at samfunnsøkonomisk lønnsomhet skal bli en sentral del av beslutningsgrunnlaget, bør det i redegjørelsene for Stortinget generelt legges mer vekt på de samfunnsøkonomiske analyser som skal være foretatt i henhold til utredningsinstruksen, herunder hvilke alternative tiltak som er vurdert.

- Det bør redegjøres for de kommende løpende budsjettmessige konsekvensene av tiltakene, basert på de forutsetninger som er lagt inn i de samfunnsøkonomiske analysene, innbefattet forutsatt vedlikehold og drift. Ved ulike former for startbevilgninger bør det redegjøres for kommende års forpliktelser, både knyttet til de årlige budsjetter og nåverdier basert på langsiktige tidshorisonter. I flere sektorer bør det legges mer vekt på bruk av livssyklusberegninger og planer for bruk av gevinstrealisering.
- Rentekompensasjonsordninger og forskuttering av framtidige statlige bevilgninger er ordninger som gir visse områder en beskyttet stilling innenfor statsbudsjettet, og som svekker Stortingets mulighet til å vurdere bevilgningsnivået opp mot andre formål på statsbudsjettet. Det bør ikke opprettes nye slike ordninger eller gis nye tilsagn innenfor de eksisterende ordningene etter 2016.

Høringsuttalelser

Få høringsinstansene har merknader til utvalgets vurderinger og tilrådinger om informasjon til Stortinget om kostnader og gevinster ved reformer og investeringer.

Ingen høringsinstanser er kritiske til utvalgets vurdering av at det neppe vil være mulig eller ønskelig å gi faste, presise retningslinjer for når det skal gis utvidet informasjon og hva denne informasjonen skal bestå i. Noen høringsinstanser støtter utvalgets vurdering på dette punktet.

Videre har heller ingen høringsinstanser uttalt seg mot utvalgets tilrådinger om at det i framleggene for Stortinget bør redegjøres mer om gjennomførte samfunnsøkonomiske analyser, samt om de framtidige budsjettmessige konsekvenser av tiltakene, blant annet til vedlikehold og drift. Det fremkommer imidlertid enkelte merknader til den praktiske gjennomføringen av presentasjonen for Stortinget. Dessuten påpekes også behovet for å heve kvaliteten på de samfunnsøkonomiske analysene.

Det er delte meninger i høringsuttalelsene om utvalgets tilrådinger om utfasing av enkelte såkalte obskure ordninger. Enkelte instanser slutter seg til tilrådingene, mens andre er negative.

Finansdepartementets vurdering

Utvalgets to første tilrådinger på dette området omhandler hva slags informasjon som bør vektlegges mer i redegjørelser for Stortinget. Finansdepartementet er enig med utvalget i at samfunns-

økonomisk lønnsomhet i større grad bør vektlegges i redegjørelsene for Stortinget, og at budsjettmessige og andre konsekvenser bør belyses. Mangelfull utredning øker risikoen for at det fattes beslutninger som gir uønskede virkninger eller innebærer sløsing med samfunnets ressurser. For å oppnå et best mulig beslutningsgrunnlag er det viktig at det gjennomføres tilfredsstillende utredninger, der det vurderes alternative virkemidler og redegjøres for konsekvenser av tiltakene. For å oppnå dette er det viktig at kravene i utredningsinstruksen blir fulgt.

Utredningsinstruksen stiller krav til forvaltningen om utredning av konsekvenser ved ulike tiltak. Undersøkelser har vist at etterlevelse av instruksen lenge har vært svak. Dette er en av årsakene til at instruksen nylig ble revidert, jf. omtale i avsnitt 5.3 i Meld. St. 1 (2016–2017) *Nasjonalbudsjettet 2017*.

Utvalgets tredje tilråding omhandler ordninger som gir noen utgifter en beskyttet stilling i budsjettprosessen, og som binder opp framtidige bevilgninger uten at dette er tilstrekkelig synliggjort i forkant av beslutningen. Finansdepartementet er enig med utvalget i at denne typen ordninger kan øke sannsynligheten for prioriteringsfeil og kan svekke den samfunnsøkonomiske nytten.

Finansdepartementet vil fortsette arbeidet i tråd med disse vurderingene.

8.5.3 Skille drift og investering

Oversikt over utvalgets vurderinger og tilrådinger

Utvalget ble bedt om å vurdere om det bør etableres et tydeligere skille mellom drift og investeringer i statsbudsjettet

Utvalget viser til at det i blant argumenteres for å endre måten investeringer behandles på i statsbudsjettet, fordi investeringer ofte er store i forhold til den enkelte virksomhetens eller sektorens budsjetttrammer og dermed krevende å prioritere. Det argumenteres for å innføre et skille mellom drift og investeringer. Dette skillet må forstås slik at investeringer skal ha lettere for å bli prioritert enn andre utgifter.

Utvalget peker på at offentlig forvaltningsbruttoinvesteringer i realkapital ligger på om lag seks pst. av BNP for Fastlands-Norge. Denne andelen er høyere enn i våre naboland og i euroområdet, og forskjellene har økt de siste årene. Utvalget viser til at offentlige investeringer i Norge ligger på et høyt nivå internasjonalt, og

mener at det taler imot at det er spesielt vanskelig å få finansiering til å gjennomføre investeringer.

Utvalget drøfter om et skille mellom drift og investering, der investeringer gis fortrinn, kan begrunnes med at utgifter til investeringer systematisk gir mer nytte enn utgifter til drift og vedlikehold, eventuelt fordi nyttevirkningene av en investering varer lenger enn nyttevirkningene av en driftsutgift. Utvalget trekker fram at det ikke bare er investeringer som bidrar til økt nytte for samfunnet. Store deler av utgiftene til drift og investeringer bidrar til økt framtidig velferd og verdiskaping, og det er neppe mulig å fastsette et hensiktsmessig og operativt skille mellom ulike utgiftsposter basert på bidrag til framtidig samfunnsnytte. For eksempel vil et skolebygg regnes som en investering i budsjetteknisk forstand, mens lønninger til lærere og læremateriell klassifiseres som drift. For samfunnet er imidlertid opplæringen den sentrale investeringen, ikke bygget. Et budsjettssystem som favoriserer skolebygg framfor lærere ville gi uheldige resultater.

Et annet mulig grunnlag for et skille kan ifølge utvalget være at investeringer ses på som formuesompllasseringer som bør behandles annerledes enn forbruk. For at en investering skal kunne anses som en formuesompllassering for statskassen, må det enten være fordi man kan selge investeringen senere og forvente å få tilbake verdien, eller fordi den genererer en inntektsstrøm til statskassen. Selv om et offentlig investeringsprosjekt er samfunnsøkonomisk lønnsomt og genererer nytte, vil det sjelden generere økte inntekter på offentlige budsjetter. Dessuten besluttes det ofte å gjennomføre samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter, noe som gjør det enda vanskeligere å se dette som formuesompllasseringer.

Utvalget mener at gjeldende budsjettssystem i seg selv ikke gir investeringer vesentlige ulemper i budsjettprosessen. Systemet er ikke til hinder for at det skaffes budsjettmessig rom for nye investeringer dersom de når opp i konkurransen med andre tiltak på budsjettet. Videre legger det til rette for at igangsatte investeringer kan sikres tilstrekkelige midler til å kunne ferdigstilles på en rasjonell måte. Statsbudsjettet er stort, og selv betydelige enkeltinvesteringer er små sammenlignet med budsjettets samlede størrelse. Videre er budsjettssystemet lagt opp med betydelig fleksibilitet både gjennom at de investeringstunge virksomhetene er gitt store samleposter og samlede utgiftsrammer for sine investeringer, fullmakter til å omprioritere mellom poster, samt en vid adgang til å overføre ubrukte midler mellom år. Ordningen med konsekvensjustering i regjeringens

interne budsjettbehandling bidrar også til at alle igangsatte investeringer i utgangspunktet tildeles midler i tråd med plan for gjennomføring.

På denne bakgrunn konkluderer utvalget med at hovedtrekkene i gjeldende ordning for behandling av investeringer og drift i budsjettprosessen bør videreføres. Det vil ikke være mulig å kategorisere statsbudsjettets utgifter på en slik måte at kategoriseringen kan gi holdepunkter for å vurdere investeringen mot andre tiltak. Det bør derfor ikke innføres alternative systemer for klassifisering av utgifter på budsjettet. For å kunne si noe om den framtidige nytten av et tiltak, kreves bruk av samfunnsøkonomiske analyser. Deretter bør lønnsomme prosjekter prioriteres framfor mindre lønnsomme.

Utvalget drøfter imidlertid enkelte tiltak som kan bidra til en god balanse og økt bevissthet om utgifter til investering, drift og vedlikehold. Det understrekes at det er viktig at drifts- og vedlikeholdskostnadene knyttet til en investering er kjent på tidspunktet for investeringsbeslutningen. Utvalget foreslår derfor at det ved oppstart av prosjekter beskrives for Stortinget hva som er forventede kostnader til drift og vedlikehold. Utvalget mener en også bør ha større oppmerksomhet på forvaltningen av den eksisterende, statlige realkapitalen, og at det bør utvikles systemer som bidrar til dette.

Utvalget foreslår også en utvidelse av forvaltningens investeringsfullmakter. Utvalget vurderer gjeldende adgang til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing på driftsbudsjettet over tre år, jf. bevilgningsreglementet § 11 fjerde ledd. En utvidelse av ordningen kan ifølge utvalget bidra til bedre likviditetsstyring og rasjonell framdrift.

Utvalget foreslår følgende tiltak:

- For å tilrettelegge for nødvendig vedlikehold av nye investeringer, bør det i beslutningsgrunnlaget for investeringsprosjekter beskrives hva som er forventede kostnader til drift og vedlikehold. Dette bør inn i virksomhetenes langsiktige planer og bør på en hensiktsmessig måte formidles til Stortinget. Periodisering av kostnadene på virksomhetsnivå vil gi informasjon om kapitalslit/avskrivninger og dermed være et bedre grunnlag for å vurdere vedlikeholdsbehov i statlig sektor.
- For å tilrettelegge for god forvaltning av eksisterende kapitalgjenstander, bør departementer og virksomheter ha en oversikt over kapitalbeholdninger, med planer for hvordan de enkelte kapitalobjektene er tenkt forvaltet på lengre sikt. Planene bør også inneholde informasjon

om hvilket bevilgningsbehov forvaltningen fører med seg, og de bør formidles til Stortinget på en egnet måte.

- Forvaltningens adgang til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparinger på driftsbudsjettet over tre år, kan bidra til god likviditetsstyring og rasjonell framdrift. Hensikten bak ordningen bør klargjøres og synliggjøres. Flere virksomheter bør oppfordres til å benytte seg av ordningen for å effektivisere driften, og ordningen bør utvides til for eksempel fem år, med en lengre periode for investering og gevinstrealisering før tilbakebetaling starter opp.

Høringsuttalelser

Få høringsinstanser har merknader til utvalgets vurderinger og tilrådinger til spørsmålet om skille drift og investering i budsjettet.

Det er delte meninger blant høringsinstansene om utvalgets vurdering av at investeringer i dag ikke har noen generelle ulemper i budsjettprosessen. De fleste instansene som har uttalt seg om spørsmålet, er enige med utvalget. De som ikke er enige, viser blant annet til at det på enkelte områder er investert for lite og at kontantprinsippet innebærer for store belastninger på budsjetttramene i investeringsperioden.

Det er få innvendinger mot utvalgets oppfatning om at gjeldende kategorisering av drift og investering i budsjettet bør videreføres.

Det er tilslutning til utvalgets tilrådinger om tiltak for å øke synliggjøringen av drift- og vedlikeholdskostnader som følger i kjølvannet av gjennomførte investeringer. Flere instanser understreker behovet for tiltak som bidrar til å sikre et forsvarlig vedlikeholdsnivå.

En del høringsinstanser støtter også utvalgets tilråding om å oppfordre til økt bruk av gjeldende adgang til å overskride driftsbudsjettet til investeringsformål mot tilsvarende innsparinger på driftsbudsjettet over tre år, samt at det vurderes å utvide innsparingsperioden til fem år.

Finansdepartementets vurdering

Finansdepartementet støtter utvalgets vurderinger av at hovedtrekkene i statsbudsjettets behandling av drift og investeringer bør videreføres. Finansdepartementet merker seg utvalgets konklusjon om at det ikke er et behov for et særskilt skille mellom drift og investeringer i budsjettprosessen, eller for å gi investeringer fortrinn framfor andre typer utgifter. Departementet er enig i at

det er utfordrende å utforme et system som skiller tiltak med langsiktige nyttevirksomheter fra andre tiltak på statsbudsjettet. I tillegg til å ha målbar verdi og utgjøre et vesentlig beløp må en investering eksempelvis ha positiv nytteverdi og være samfunnsøkonomisk lønnsom. Å skille ut slike investeringer vil ha innvirkning på handlingsregelen og vil følgelig måtte vurderes i en større sammenheng.

Utvalgets to første tilrådinger på dette området omhandler forvaltningen av nye og eksisterende investeringer. Finansdepartementet er enig i at økt bevissthet omkring forvaltning av realkapital generelt vil være av verdi, og støtter utvalget i at det bør redegjøres for forventede kostnader til drift og vedlikehold i beslutningsgrunnlaget for investeringsprosjekter. Bedre kjennskap til de kommende forpliktelsene som følger av en investering kan redusere risikoen for at ressursene brukes feil. I den forbindelse vil økt etterlevelse av utredningsinstruksen og rundskriv om samfunnsøkonomiske analyser kunne bedre beslutningsgrunnlaget for investeringsprosjekter ved å synliggjøre de langsiktige kostnadene til drift og vedlikehold. Videre kan det vurderes om det bør utvikles systemer som bidrar til bedre forvaltning av den eksisterende, statlige realkapitalen. Det stilles allerede krav til at statlige virksomheter skal ha oversikt over kapitalbeholdningen og en plan for hvordan den skal forvaltes, og utvalgets forslag innebærer ikke endringer i disse bestemmelsene. En økt synliggjøring av disse planene for Stortinget kan imidlertid føre til større vekt på langsiktighet i beslutningsprosessen.

Utvalget tilrår å utvide tidsperioden for ordningen som gir forvaltningen fullmakt til å overskride driftsbevilgningene til investeringsformål fra tre til fem år. Særbestemmelsen er i praksis svært lite benyttet, og en utvidelse vil antakelig ikke få et vesentlig omfang. Etter Finansdepartementets syn kan en likevel klargjøre og synliggjøre hensikten bak ordningen, og som en prøveordning utvide adgangen til fem år for å se om dette kan bidra til god likviditetsstyring og rasjonell framdrift.

Dagens ordning er forankret i Bevilgningsreglementet § 11 ved at Kongen kan gi bestemmelser om overskridelse av driftsbevilgninger med inntil fem pst. til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i løpet av de tre følgende budsjettår. Som en prøveordning foreslår Finansdepartementet å utvide adgangen til fem år, med en lengre periode for investering og gevinstrealisering før tilbakebetaling starter opp, jf. forslag til romertallsfullmakt.

8.5.4 Rasjonell framdrift

Oversikt over utvalgets vurderinger og tilrådinger

Utvalget ble bedt om å vurdere framdriften av statlige investeringsprosjekter i ulike sektorer, herunder om eventuell urasjonell framdrift kan ha sin årsak i det gjeldende budsjettssystemet.

Utvalget finner ikke konkrete eksempler på at igangsatte prosjekter ikke har blitt tildelt midler etter fastlagt framdriftsplan etter vedtak om gjennomføring. Utvalget peker på at ut fra generelle betraktninger om god styring, kunne en vente å finne enkelte eksempler på prosjekter som har fått mindre ressurser enn forutsatt. At det ikke er funnet noen eksempler er overraskende.

Utvalget mener at budsjettssystemet ikke er til hinder for rasjonell framdrift av prosjekter. Snarere bygger systemet opp under at prosjekter skal kunne planlegges og gjennomføres effektivt. Langsiktighet og forutsigbarhet oppnås ved bruk av nåværende bevilgningssystem, herunder § 6 i bevilgningsreglementet som innebærer at Stortinget kan gi fullmakt til å binde seg overfor tredjepart for deler av eller for hele investeringsperioden i et prosjekt.

Utvalget viser også til at det konsekvensjusterte budsjettet er grunnlaget for regjeringens arbeid med statsbudsjettet. Det konsekvensjusterte budsjettet inneholder en videreføring av ordninger som Stortinget allerede har vedtatt, og det skal synliggjøre konsekvenser av uendret politikk og gi grunnlag for å vurdere omprioriteringer. Samtidig gis det rom for å kunne videreføre bevilgninger til investeringsprosjekter som er i gang eller som skal settes i verk i løpet av budsjettåret på grunnlag av utgiftsbehovet i utbyggingssplanen. Bevilgninger for å sikre rasjonell framdrift for prosjekter blir dermed i utgangspunktet ivaretatt gjennom § 6 i bevilgningsreglementet og konsekvensjusteringen. Eventuelle avvik fra dette må skyldes aktive, politiske beslutninger i regjering eller Storting.

Utvalget går gjennom plan- og budsjettssystemene i de investeringstunge sektorene i staten. Ut fra gjennomgangen mener utvalget at samferdselssektoren er i en særstilling når det gjelder kompleksitet i planlegging av prosjekter, politisk utvelgelse av aktuelle prosjekter og ikke minst forventninger om hvilke prosjekter som skal gjennomføres. Det synes også som finansierings- og beslutningssystemet, særlig på vegområdet, i for liten grad støtter opp under utvelgelse av de mest lønnsomme prosjektene og en kostnadsstyrt gjennomføring av disse.

Utvalget peker også på at mye av det som foregår i planfasen er lovbestemt, hovedsakelig gjennom plan- og bygningsloven. Store veg- og jernbaneprosjekter blir avklart trinnvis gjennom kommunedelplan og reguleringsplan. Vegprosjekter oppstår med dette i liten grad som resultat av overordnede planer og prioriteringer. I stedet initieres de som resultat av en rekke lokale initiativ. For å bidra til at det legges større vekt på lønnsomme prosjekter og hensiktsmessig framdrift i vegsektoren, er det ønskelig med mer overordnet planlegging enn i dag.

Utvalget antar at det i vegsektoren vil kunne oppnås betydelige samfunnsøkonomiske gevinster dersom en endrer planleggingssystemet i retning av mer overordnet planlegging. Dette bør i så fall kombineres med større handlefrihet på utøvende nivå til å maksimere den samfunnsøkonomiske lønnsomheten ved vegprosjektene, basert på de overordnede føringene. Det vil imidlertid kreve en endring av planleggingssystemet i sektoren og en omlegging av prosessen med lokale vedtak knyttet til bompengefinansiering av riksveger. Det har ikke vært en del av utvalgets mandat å komme med tilrådinger om disse forholdene.

Et annet problem som ifølge utvalget kan oppstå i planleggingsfasen, er at prosjekter endrer omfang underveis, såkalt omfangsutglidning. Dette kan igjen føre til betydelige kostnadsøkninger. Utvalget viser til at analyser av kostnadsutviklingen i vegprosjekter tyder på at kostnadene øker med mellom 40 og 60 pst. fra Nasjonal transportplan (NTP) til ferdigstillelse, avhengig av hvilken kostnadsindeks som brukes i omregningen til faste priser. Hoveddelen av kostnadsøkningen kommer i planleggingsfasen. De reelle beslutningene om prosjektene i NTP tas dermed på et stadium der prosjektet, og dermed også kostnadsanslagene, ikke er tilstrekkelig modnet og der kostnadene er klart undervurdert.

Utvalget mener på denne bakgrunn at det bør etableres et system for kostnadsstyrt prosjektplanlegging. Prosjektene bør tilpasses kostnadsestimater som er utarbeidet ved oppstart av prosjektplanleggingen. Dette vil bidra til mer realistiske økonomiske anslag i beslutningsprosessen og hindre omfangsutglidning i prosjektene.

Utvalget tilrår følgende tiltak:

- I vegsektoren bør det være et større innslag av porteføljestyring enn i dag. Stortingets styring bør dreies i retning av å fastsette overordnede kriterier og mål for veginvesteringene. Deretter bør det i større grad enn i dag overlates til lavere nivåer enn Stortinget å velge ut konkrete prosjekter. Det må være tydelig budsjett-

messig rammestyring på porteføljenivå, for å forhindre at det startes opp flere prosjekter enn det som er finansierbart med rasjonell framdrift.

- Ved framleggelse av enkeltprosjekter som Stortinget skal vedta, anbefaler utvalget at det innføres krav om redegjørelse for hva som er rasjonell framdrift på prosjektnivå, etter en optimalisering av prosjektet ut fra variablene innhold, kostnad og tid.
- Det bør utarbeides et opplegg for kostnadsstyrt prosjektplanlegging i staten. Målet med et slikt system er å bygge opp under realistisk vurdering av kostnadene ved valg av løsning og rasjonell framdrift for investeringsprosjekter. Dette kan skje gjennom bedre kostnadsstyring og omfangskontroll av statlige prosjekter. Fram mot NTP 2018–2029 bør det settes i gang en prosess for å utarbeide realistiske kostnadsstyrende anslag for de prosjekter som legges inn i planen.

Høringsuttalelser

De fleste høringsinstansene har ikke merknader til utvalgets vurderinger og tilrådinger til spørsmålet om rasjonell framdrift.

Enkelte høringsinstanser er ikke fullt ut enige i utvalgets vurdering om at dagens budsjettssystem fungerer tilfredsstillende med tanke på å fremme rasjonell framdrift av investeringsprosjekter. Det pekes blant annet på at gjeldende budsjettssystem kan føre til urasjonell oppstykkning av prosjekter, samt for liten forutsigbarhet for finansieringen fram til ferdigstillingen av prosjektene. For samferdselsinvesteringer anbefales flerårige bindende bevilgninger for utvalgte investeringer med utgangspunkt i de fastlagte planrammene for den første planperioden i Nasjonal transportplan.

Ingen høringsinstanser uttaler seg mot utvalgets tilråding om økt grad av porteføljestyring, og en del høringsinstanser støtter utvalgets tilrådinger på dette punktet.

Det samme gjelder utvalgets tilråding om at det for enkeltprosjekter skal redegjøres for Stortinget om hva som vil være en rasjonell framdrift for prosjektene.

Flere av høringsinstansene ser behovet for tiltak som motvirker kostnadsutglidning gjennom prosjektperioden. Noen høringsinstanser er imidlertid skeptiske til utvalgets opplegg for kostnads-

styringen, særlig når det gjelder tidspunktet for fastsettelse av kostnadsrammen.

Finansdepartementets vurdering

Finansdepartementet støtter utvalgets tilrådinger på dette området, og mener disse bør følges opp for å legge til rette for bedre grunnlag for beslutninger om investeringsprosjekter og mer rasjonell framdrift av prosjekter. I flere sektorer øker prosjektkostnader vesentlig underveis i planleggingen mellom konseptvalget og KS2 (når det foreligger et kvalitetssikret styringsunderlag og endelig kostnadsoverslag). Problemene med systematisk og uønsket kostnadsøkning i prosjektene tidligfase er dokumentert innenfor bygg, vei og jernbane. Problemet synes mindre på rammefinansierte områder som helseforetak og Forsvaret. Kostnadsøkningen skyldes i stor grad omfangsutglidning – at prosjektene blir utvidet i løpet av planleggingsfasen på grunn av:

- Et tidkrevende planleggingssystem som fremmer ulike brukerinteresser og lokale hensyn, uten at det følger med et reelt ansvar for hvem som skal dekke de økte kostnadene ved de ulike nye krav og ønsker til prosjektet.
- Endrede politiske føringer og nye krav/standarder og nytt regelverk i løpet av planleggingsperioden.
- Uklarhet i den statlige bestillerrollen, hvilket departement som har ansvar for prosjektutviklingen og hvem som fastsetter/endrer den styrende kostnadsrammen under prosjektplanleggingen etter at regjeringen har valgt konsept.

Finansdepartementet viser til at Regjeringen har opprettet et veiselskap som skal ha ansvar for å bygge ut, drifte og vedlikeholde flere riksvegstreknings. Formålet er å oppnå en mer helhetlig utbygging og større kostnadseffektivitet i prosjektporteføljen selskapet får ansvaret for.

Regjeringen har også satt ned en prosjektgruppe som skal vurdere og anbefale tiltak som kan bidra til bedre styring og kostnadskontroll i store statlige investeringsprosjekter fra tidlig fase via beslutning om konseptvalg (etter KS1) til det foreligger et kvalitetssikret styringsunderlag og endelig kostnadsoverslag (KS2). Prosjektet skal kunne foreslå både tverrgående og sektorspesifikke tiltak. Prosjektet skal levere sin rapport i desember 2016. Regjeringen vil på egnet måte følge opp prosjektet når det er ferdigstilt.

8.5.5 Bruk av kontantprinsippet eller periodiseringsprinsippet for statlige budsjetter og regnskaper

Oversikt over utvalgets vurderinger og tilrådinger

Utvalget ble bedt om å vurdere hensiktsmessigheten av periodisering på generell basis, hvorvidt det på enkelte sektorer kan være aktuelt å innføre nye elementer av periodisering i statsbudsjettet, samt spørsmålet om obligatorisk rapportering av periodisert informasjon sammen med kontantbasert informasjon til statsregnskapet.

Utvalget går i sin rapport gjennom formålene med budsjett og regnskap, dagens budsjetterings- og regnskapsprinsipper og de viktigste konsekvensene av periodisering. Videre gis en oversikt over utviklingen på fagområdet i Norge og internasjonalt, og sentrale momenter ved vurdering av budsjett- og regnskapsprinsipper for staten drøftes.

Utvalget viser til at det tidvis har vært debattert om statlig budsjettering bør baseres på periodiseringsprinsippet framfor kontantprinsippet. Dette ble blant annet foreslått av Andreassenutvalget i 2003. Imidlertid har flere regjeringer etter dette slått fast at statsbudsjettet og statsregnskapet fortsatt skal baseres på kontantprinsippet. Hovedbegrunnelsen har vært hensynet til å kunne bruke finanspolitikken til å stabilisere norsk økonomi.

Internasjonalt har synet på periodiserte statsbudsjetter endret seg de siste ti årene. Tidlig på 2000-tallet innførte flere land periodiserte statsbudsjetter, ofte i kombinasjon med bredere budsjettreformer. Etter finanskrisen har imidlertid dette stoppet opp, og flere land legger igjen mer vekt på kontantbaserte bevilgningsvedtak. Landene som har periodiseringsprinsippet i sine statsbudsjett supplerer dette med beslutningsregler som gir kontroll over det samlede, statlige investeringsnivået, samt etterspørselsvirkningene av statsbudsjettet. I praksis er forskjellene i budsjettering på statsbudsjettnivå mindre enn man kan få inntrykk av ut fra prinsippdiskusjoner. Landene som tar utgangspunkt i periodiserte prinsipper for statsbudsjettet supplerer med kontantbaserte tilleggsregler, mens landene som tar utgangspunkt i kontantprinsippet, supplerer med unntak basert på periodiserte prinsipper (herunder Norge). En ser også enkelte mer problematiske erfaringer med mer rendyrket budsjettering basert på periodiseringsprinsippet. Storbritannia har således avvirket sin «Golden rule»² og Australia har gått tilbake til kontantbaserte bevilgningsvedtak.

For å ha handlefrihet i finanspolitikken og kunne bruke finanspolitikken til å stabilisere norsk økonomi og samtidig ha god kontroll med den langsiktige bærekraften i offentlige finanser, konkluderer utvalget med at statsbudsjettet fortsatt bør baseres på kontantprinsippet. Også statsbudsjettets og statsregnskapets konstitusjonelle rolle tilsier dette.

Utvalget peker på en utvikling der langt flere land utarbeider sine statsregnskaper etter periodiserte prinsipper, enn det er land som tar utgangspunkt i periodiseringsprinsippet for budsjettene. For Norge vil det være fullt mulig å ha kontantbasert statsbudsjett og en stortingsmelding om statsregnskapet som både inneholder et kontantbasert bevilgningsregnskap og supplerende periodisert regnskapsinformasjon.

Utvalget anbefaler at det blir obligatorisk for alle statlige virksomheter som inngår i statsbudsjettet å føre periodisert regnskap etter de statlige regnskapsstandardene (SRS), som supplement til kontantregnskapet. Videre anbefaler utvalget at denne informasjonen rapporteres inn som en del av regnskapsrapporteringen til statsregnskapet, og gjøres tilgjengelig for bruk til blant annet sammenlignende analyser av ressursbruk. Utvalget antar at tilgang på systematisk informasjon om samlede kostnader, inntekter og balanseposter, basert på virksomhetenes SRS-regnskaper, vil være nyttig for flere brukergrupper og ut fra flere formål. Viktige brukergrupper vil være både beslutningstakere i virksomheter, departementer, regjering og Storting, men også regnskapsbrukere i Statistisk sentralbyrå og allmennheten. Informasjon om eksempelvis realkapital i den enkelte statlige virksomhet, gruppert etter områder eller samlet, er informasjon som ikke framgår av dagens statsregnskap eller er lett tilgjengelig på annen måte. Felles regnskapsregler etter SRS vil gi nye muligheter for sammenligning mellom virksomheter og over tid.

Utvalget legger til grunn at bevilgningsregnskapet må følge Stortingets kontantbaserte bevilgningsvedtak. Utvalget går ikke inn for at det nå etableres et periodisert, konsolidert statsregnskap, men anbefaler at man, basert på de innrapporterte periodiserte virksomhetsregnskapene,

² Den såkalte «Golden rule» ble innført av daværende finansminister Gordon Brown i 1998, og innebar at myndighetene kunne lånefinansiere langsiktige investeringer i realkapital, mens forbruk skulle finansieres med løpende skatteinntekter. Erfaringene med «Golden rule» var at ulike overskuddsberegninger ble manipulert, og hva som gikk under definisjonen av investeringer ble utvannet. Regelen ble avvirket i 2009.

arbeider videre med hvordan denne regnskapsinformasjonen kan aggregeres og presenteres på en hensiktsmessig måte.

I tillegg til aggregering av virksomhetsregnskapene vil et komplett, periodisert statsregnskap (basert på IPSAS, International Public Sector Accounting Standards³)) kreve periodisering av skatteinntekter, pensjonsforpliktelser, fordringer og gjeld knyttet til statlige overføringer og statens langsiktige forpliktelser. Utvalget antar at en tilnærming som foreslått, der en samler inn og aggregerer periodisert regnskapsinformasjon, vil være forenlig med en eventuell senere beslutning om å etablere et formelt, konsolidert statsregnskap, for eksempel dersom utviklingen av felles regnskapsstandarder i EU (EPSAS, European Public Sector Accounting Standards⁴) gjør dette aktuelt.

Utvalget tilrår følgende tiltak:

- Det arbeides videre med hvordan periodisert regnskap fra virksomhetsnivå kan sammenstilles og presenteres som supplerende informasjon. Dette kan eksempelvis gjøres ved at informasjonen gjøres tilgjengelig i en publiseringsløsning og/eller inkluderes som tilleggsopplysninger til Stortinget i meldingen om statsregnskapet, særlig med sikte på å få fram bedre balanseinformasjon.
- På nåværende tidspunkt bør en avvente de videre avklaringer omkring EPSAS før en tar stilling til om EPSAS bør innføres i Norge.

Høringsuttalelser

De fleste høringsinstansene har ikke merknader til utvalgets vurderinger og tilrådinger til spørsmålet om overordnede statlige budsjett- og regnskapsprinsipper. De tretten høringsinstansene som har kommentert disse forholdene uttrykker støtte til at kontantprinsippet i statsbudsjettet er enklest og mest hensiktsmessig i den overordnede statlige styringen i statsbudsjettet. Med unntak av én høringsuttalelse, gis det støtte til at behov for tilleggsinformasjon som følger av perio-

³ IPSAS er et rammeverk for regnskapsføring for offentlig sektor som er utviklet og forvaltet av de internasjonale revisjonsselskapene gjennom International Public Sector Accounting Standard Board (IPSASB). Få land har implementert IPSAS direkte, men land som fører periodiserte regnskaper på statsnivå tar ofte utgangspunkt i IPSAS.

⁴ EPSAS (European Public Sector Accounting Standards) er en regnskapsstandard som nå utvikles i regi av EU. EU vil ta utgangspunkt i IPSAS, men vil tilpasse standarden til særlige forhold i EU. EPSAS er ennå ikke ferdig utviklet, og det er heller ikke fattet noen beslutning om eventuelt tidspunkt for innføring av standarden.

disert regnskap på statsregnskapsnivå kan dekkes ved tilleggsrapportering til statsregnskapet. Det er ikke kommet innvendinger til utvalgets syn om at en bør avvente videre avklaringer omkring EPSAS og regnskapsordningen i EU, før en tar stilling til eventuell konsekvens for Norge.

Finansdepartementets vurdering

Finansdepartementet er enig med utvalget i at statsbudsjettet fortsatt bør baseres på kontantprinsippet for å ha handlefrihet i finanspolitikken og kunne bruke finanspolitikken til å stabilisere norsk økonomi og samtidig ha god kontroll med den langsiktige bærekraften i offentlige finanser. Slik utvalget påpeker, tilsier også statsbudsjettets og statsregnskapets konstitusjonelle rolle dette.

Finansdepartementet støtter utvalgets tilråding om at det arbeides videre med hvordan periodisert regnskap fra virksomhetsnivå kan tas i bruk og sammenstilles på et mer aggregert nivå. Et viktig tiltak vil være det såkalte Publiseringsprosjektet, i regi av Direktoratet for økonomistyring, som ble igangsatt høsten 2016. Det vises til omtalen under avsnitt 8.4.1 over.

I tråd med utvalgets tilråding, mener Finansdepartementet at avklaringer omkring EPSAS og regnskapsordningen i EU bør avvendes, før en tar stilling til eventuell konsekvens for Norge.

8.5.6 Virksomhetsregnskap etter statlige regnskapsstandarder (SRS)

Oversikt over utvalgets vurderinger og tilrådinger

Utvalget ble bedt om å vurdere erfaringer med bruk av periodisert virksomhetsregnskap i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS), herunder om synliggjøring av kostnader gir et bedre beslutningsgrunnlag i statlige virksomheter og departementer, samt obligatorisk bruk av SRS på virksomhetsnivå.

Utvalget viser til at de statlige regnskapsstandardene gir regler for føring av periodisert virksomhetsregnskap i staten og vurderer konsekvensene av et eventuelt krav om obligatorisk bruk av SRS i statlige virksomhetsregnskap. Videre gjennomgår dagens regnskapsordning i statsforvaltningen, og utviklingen av regnskapsreguleringen i staten de siste tjue årene. Det legges spesiell vekt på erfaringer fra bruk av SRS, og det gis en omtale av på hvilke områder et periodisert regnskap vil være forskjellig fra et kontantbasert regnskap. Det gis også en oversikt over hvilke virk-

somheter som vil bli berørt, samt forventet nytte og kostnad ved å gjøre SRS obligatorisk.

Utvalget peker på at det har vært en gradvis utvikling av og standardisering av de statlige virksomhetsregnskapene. Utviklingen omfatter både innføring av en obligatorisk, standard artskontoplan, nye krav til oppstillinger og publisering av årsrapport og årsregnskap fra statlige virksomheter, og utvikling og frivillig bruk av de statlige regnskapsstandardene (SRS). Disse tiltakene bidrar til bedre grunnlag og muligheter for sammenligninger på tvers i staten, ut fra ensartede maler og prinsipper. De legger også til rette for sammenligninger over tid innenfor den enkelte virksomhet. Denne utviklingen videreføres i 2016 ved at regnskap etter SRS er gjort til den obligatoriske formen for periodisert regnskap i staten.

Dette er en utvikling som utvalget støtter opp om. Felles regnskapsprinsipper for virksomhetsregnskapet er en standardisering som vil virke effektiviserende. Utvalget mener at nytten av en felles standard for alle er større enn eventuelle fordeler ved at den enkelte virksomhet velger regnskapsprinsipp selv. Det må legges betydelig vekt på offentlighetens mulighet for innsyn, og denne vil være bedre dersom regnskapsprinsippene i de statlige virksomhetsregnskapene er standardiserte og like for alle virksomheter.

Utvalget gir uttrykk for at de statlige regnskapsstandardene, SRS, er godt utprøvd i statlige virksomhetsregnskap og gir nyttig tilleggsinformasjon til brukerne. Det er etablert et kompetansemiljø og opplæringsopplegg rundt standardene som det kan trekkes på ved en eventuell beslutning om obligatorisk bruk. Ved innføringen av standard kontoplan ble det tilrettelagt for periodisering ved å også ta inn nødvendige konti for bruk ved periodisering/periodeavslutning. Dette vil gjøre en overgang fra et kontantbasert virksomhetsregnskap til et SRS-basert virksomhetsregnskap enklere og mindre kostnadskrevende, og er forbundet med mindre risiko enn om kontoplanen måtte etableres på nytt.

Utvalget peker på at nytten av obligatorisk SRS er knyttet til effektivisering gjennom standardisering, mulighet for sammenligning og læring på tvers i staten og offentlighetens mulighet for innsyn. Generelt vil regnskap etter SRS gi bedre grunnlag for analyser av forholdet mellom ressursbruk og resultater og en mer fullstendig oversikt over eiendeler og gjeld.

Utvalget peker på at *virksomhetenes* nytte av SRS vil variere. Generelt vil regnskap etter SRS bidra til bedre informasjon om forholdet mellom ressursbruk og resultater i den enkelte virksom-

het. Det vil også bidra til økt bevissthet om forholdet mellom investeringer, drift og vedlikehold. For små virksomheter med driftsutgifter under 100 mill. kroner (46 av 220 virksomheter) antar utvalget at SRS vil være lite krevende, men at gevinstene heller ikke vil være så store.

Utvalget legger til grunn at regnskapsinformasjon etter SRS vil være nyttig for *departementene*. Det vises spesielt til at periodiserte regnskap i UH-sektoren og helseforetak har gitt vesentlig nytte. Utvalget mener disse erfaringene tyder på at det er hensiktsmessig med helhetlig praksis for enkeltsektorer.

Utvalget mener det for *staten samlet* også vil være nyttig med obligatorisk virksomhetsregnskap etter SRS. Ressursbruk kan da vurderes på ensartet måte på tvers av sektorer. Det kan gjøre det enklere å vurdere ulike formål i statsbudsjettet mot hverandre, noen som vil legge til rette for sammenligninger og helhetlige vurderinger av statens totale ressursbruk.

Utvalget mener at det må legges stor vekt på *offentlighetens* mulighet for innsyn. Dette gjelder både for den enkelte statlige virksomhet og for staten samlet. Media og interesserte borgere vil ha større muligheter for å sette seg inn i statsforvaltningen dersom regnskapsføringen ligger nært opp til det man ellers er vant til å møte i et regnskap etter regnskapsloven.

Utvalget vurderer kostnader opp mot nytte av tiltaket, og legger til grunn at der nytten er relativt liten er også kostnadene og ulempene små. Kostnader til løpende drift antas å være relativt beskjedne, men er vanskelige å anslå. Utvalget viser til at Direktoratet for økonomistyring anslår en årlig kostnad i virksomhetene på om lag 30 mill. kroner. Kostnadene kan i noen grad sammenlignes med innføring av standard kontoplan. Denne innføringen skjedde uten ekstra ressurser til virksomhetene, selv om den medførte noe teknisk og administrativt tilretteleggingsarbeid i virksomhetene. Utvalget viser for øvrig til sin beregning av samlede innføringskostnader på om lag 80 mill. kroner.

Utvalget tilrår at det blir obligatorisk for statlige virksomheter å avlegge virksomhetsregnskapet etter de statlige regnskapsstandardene (SRS). Dagens rapportering til statsregnskapet etter kontantprinsippet videreføres. Når man har etablert et virksomhetsregnskap etter SRS i alle statlige virksomheter, vil det være lite ressurskrevende å etablere rutiner for innrapportering av periodisert regnskapsinformasjon. Utvalget legger vekt på at dette vil gi nyttig tilleggsinformasjon som vil kunne supplere dagens statsregnskap, jf. omtale

under «Bruk av kontantprinsippet eller periodiseringsprinsippet for statlige budsjetter og regnskaper». Et periodisert virksomhetsregnskap sammenstilt for alle statlige virksomheter vil inneholde mer komplett og presis informasjon enn dagens statsregnskap. Utvalget tilrår derfor at det innføres obligatorisk innrapportering av virksomhetsregnskap etter SRS til statsregnskapet.

Utvalget tilrår følgende tiltak:

- Det bør bli obligatorisk for statlige virksomheter å avlegge virksomhetsregnskapet etter de statlige regnskapsstandardene (SRS). I den grad det skulle vise seg vanskelig eller at kostnadene ikke står i samsvar med nytten for den enkelte virksomhet og staten samlet, kan det søkes om unntak i henhold til reglene i økonomiregelverket.
- Rapportering av periodisert informasjon fra virksomhetsregnskapet gjøres obligatorisk, sammen med kontantbasert informasjon til statsregnskapet.
- Det arbeides videre med forenkling og standardisering på områder der virksomhetene i dag behandles forskjellig, eksempelvis for pensjonspremier og feriepengene.
- Det gis rimelig tid til omleggingen. En periode på to-tre år vil gi virksomhetene tid til å innpasse arbeidet i sine øvrige planer, og en omlegging for de statlige virksomhetene bør skjje senest fra og med regnskapsåret 2019.

Høringsuttalelser

Svært få av virksomhetene som i dag bruker SRS har svart på høringen. Av de 15 virksomhetene som har svart på høringen, er tre negative til innføring av obligatorisk SRS, ni ser både fordeler og ulemper, mens tre er positive.

Eksterne aktører som har svart deler seg i de meget positive og de meget negative.

Ingen av de elleve departementene som har svart støtter positivt innføring av obligatorisk periodisering. Fem av departementene er gjennomgående *negative* til nytteeffektene ved obligatorisk SRS for alle statlige virksomheter. Ett departement har blandede synspunkter, mens de resterende enten ikke har merknader til forslaget, eller ikke har svart.

Gjennomgående mener departementene at nytteeffekten av obligatorisk SRS er overvurdert på virksomhetsnivå, mens kostnadene er undervurdert.

Argumentene kan oppsummeres slik:

- Merverdien av økt regnskapsinformasjon motsvares ikke av de økte kostnadene med to

systemer for regnskapsføring og rapportering (både kontant og SRS)

- SRS gir liten merverdi for små virksomheter.
- Det reises tvil om kostnadsanslagene for innføring og drift av SRS-regnskap. Det må brukes mye ressurser til verdivurdering av eiendeler og utarbeidelse av åpningsbalanse.
- Utvalget undervurderer behovet for kompetanseoppbygging.
- Statlige virksomheter er i hovedsak unike, sammenlikning har neppe stor verdi.

Finansdepartementets vurdering

Finansdepartementet deler utvalgets vurdering av at det er viktig å skaffe til veie mer og bedre informasjon om kostnadsbildet i statlige virksomheter.

Statlig økonomiforvaltning tar utgangspunkt i mål- og resultatstyring. Det tredje elementet i denne styringsfilosofien – ved siden av tydelige målsettinger og måling av resultater – er informasjon om ressursene som settes inn, og dermed hva det koster å oppnå resultatene. Finansdepartementet mener at en i styringen av statlige virksomheter bør legge større vekt på ressurseffektivitet enn det vi ser i dag.

Ved inngangen til 2016 bruker 144 virksomheter kontantprinsippet, mens 74 bruker periodiseringsprinsippet, hovedsakelig etter SRS. I tillegg har Forsvaret og Skatteetaten besluttet å ta i bruk SRS. På grunn av omorganiseringer og kirkens organer som går ut av staten fra 2017, vil om lag 130 virksomheter være berørt av forslaget om obligatorisk SRS.

Finansdepartementet viser til at halvparten av de som i dag bruker SRS oppgir at de i liten grad opplever at ny informasjon brukes i styringen. Bare ti pst. opplever at SRS i høy grad har bedret bruken av regnskapsinformasjon i styringen. To virksomheter som har brukt SRS har gått tilbake til kontantprinsippet.

Utvalget vurderte innføringskostnader og varige driftskostnader knyttet til obligatorisk periodisering i statlige virksomheter. Finansdepartementet har i etterkant av høringen bedt Direktoratet for økonomistyring gjennomgå kostnadsanslagene ut fra alternative innføringsløp. Innføringskostnadene er etter dette anslått til nær det dobbelte av det som ble lagt til grunn fra utvalgets side, fra 80 mill. kroner til mellom 150 og 160 mill. kroner.

Årlige merkostnader etter innføring av SRS gjelder primært økt tidsbruk i virksomhetene og anslås til 39 mill. kroner årlig. I tillegg er det beregnet øvrige driftskostnader for innsending,

mottak og analyse av SRS-regnskap. Samlet anslås det at innføring av SRS vil gi økte årlige driftsutgifter for staten på mer enn 50 mill. kroner.

Finansdepartementet støtter utvalgets vurdering av at det er behov for mer og bedre informasjon om forholdet mellom kostnader og resultater i staten. Det er en forutsetning at det arbeides videre med å utvikle økonomistyringen i staten slik at en kan oppnå bedret regnskapsmessig kvalitet og styrket informasjonsgrunnlag på andre måter.

Finansdepartementet er også enig med utvalget i at det er behov for bedre informasjon om ressursbruk i staten, mer korrekte enhetskostnader og økt åpenhet og informasjon om hva staten bruker penger på. Det vises til at det er satt i gang flere utviklingstiltak som vil medvirke til dette, jf. omtalen i avsnitt 8.4.

Finansdepartementet er positiv til at flere virksomheter tar i bruk periodisert regnskap. Økt bruk av SRS gir mulighet for bedre sammenligning over tid både innenfor den enkelte virksomhet, og på tvers i staten. Et periodisert virksomhetsregnskap vil inneholde mer komplett og presis informasjon enn dagens statsregnskap.

Finansdepartementet legger til grunn at de fleste av virksomhetene som vil ha vesentlig nytte av periodisert informasjon allerede har tatt i bruk SRS innenfor dagens frivillige ordning. Enkelte virksomheter som bruker SRS vender nå tilbake til kontantprinsippet fordi de ikke opplever at det periodiserte regnskapet gir tilstrekkelig merverdi eller blir etterspurt i styringen på deres område.

Mange av høringsinstansene legger betydelig vekt på at kostnaden ved obligatorisk SRS overstiger nytten. De oppdaterte beregningene viser at kostnader og stillingsbehov ved obligatorisk innføring av SRS vil være nær det dobbelte av hva utvalget har lagt til grunn. Forslaget kan dermed gi økt byråkrati.

Finansdepartementet vil derfor arbeide videre med tiltak for forenkling, effektivisering og publisering for å øke nytten og redusere kostnadene forbundet med periodisering og bruk av de statlige regnskapsstandardene i virksomhetene.

Det tas ikke stilling til å innføre obligatorisk periodisering nå, men det skal foretas en ny vurdering innen tre år når forenklingstiltak er gjennomført.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under
et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om
statsbudsjettet 2017.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om statsbudsjettet 2017 i samsvar med et vedlagt forslag.

**Forslag
til vedtak om statsbudsjettet for
budsjettåret 2017**

I

Kap. Post		Kroner	Kroner
Utgifter:			
Det kongelige hus			
1	H.M. Kongen og H.M. Dronningen:		
1	Apanasje	11 466 000	
50	Det kongelige hoff	195 259 000	
51	Særskilte prosjekter ved Det kongelige hoff	31 901 000	238 626 000
2	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen:		
1	Apanasje	9 543 000	9 543 000
	Sum Det kongelige hus		<u>248 169 000</u>
Regjering			
20	Statsministerens kontor:		
1	Driftsutgifter	117 900 000	117 900 000
21	Statsrådet:		
1	Driftsutgifter	169 500 000	169 500 000
24	Regjeringsadvokaten:		
1	Driftsutgifter	95 000 000	
21	Spesielle driftsutgifter	22 200 000	117 200 000
	Sum Regjering		<u>404 600 000</u>
Stortinget og underliggende institusjoner			
41	Stortinget:		
1	Driftsutgifter	924 500 000	
21	Spesielle driftsutgifter	15 000 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	514 000 000	
70	Tilskudd til partigruppene	183 000 000	
72	Tilskudd til Det Norske Nobelinstitutt bibliotek	1 500 000	
73	Kontingenter, internasjonale delegasjoner	15 500 000	
74	Reisetilskudd til skoler	5 000 000	1 658 500 000
42	Ombudsmannsnemnda for Forsvaret:		
1	Driftsutgifter	7 100 000	7 100 000
43	Stortingets ombudsmann for forvaltningen:		
1	Driftsutgifter	76 300 000	76 300 000
44	Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste:		
1	Driftsutgifter	15 000 000	15 000 000
45	Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter:		
1	Driftsutgifter	20 600 000	20 600 000
51	Riksrevisjonen:		
1	Driftsutgifter	468 200 000	
75	Internasjonale organisasjoner og nettverk	25 000 000	493 200 000
	Sum Stortinget og underliggende institusjoner		<u>2 270 700 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Høyesterett			
61	Høyesterett:		
1	Driftsutgifter	108 747 000	108 747 000
	Sum Høyesterett	<u>108 747 000</u>	<u>108 747 000</u>

Utenriksdepartementet

Administrasjon av utenriktjenesten

100	Utenriksdepartementet:		
1	Driftsutgifter	2 250 999 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 715 000	
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	47 876 000	
70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	1 026 000	
71	Diverse tilskudd	26 755 000	
72	Hjelp til norske borgere i utlandet	174 000	
90	Lån til norske borgere i utlandet	360 000	2 339 905 000
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon:		
1	Driftsutgifter	57 422 000	57 422 000
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet:		
1	Driftsutgifter	9 748 000	9 748 000
	Sum Administrasjon av utenriktjenesten	<u>9 748 000</u>	<u>2 407 075 000</u>

Utenriksformål

115	Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	7 461 000	
70	Tilskudd til næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	45 201 000	52 662 000
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner:		
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 586 302 000	
90	Innskudd i Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB)	190 000 000	1 776 302 000
117	EØS-finansieringsordningene:		
75	EØS-finansieringsordningen 2009-2014, <i>kan overføres</i>	446 000 000	
76	Den norske finansieringsordningen 2009-2014, <i>kan overføres</i>	408 000 000	
77	EØS-finansieringsordningen 2014-2021, <i>kan overføres</i>	185 000 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
78	Den norske finansieringsordningen 2014-2021, <i>kan overføres</i>	185 000 000	1 224 000 000
118	Nordområdetiltak mv.:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70 og 71</i>	32 978 000	
70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	307 641 000	
71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	62 610 000	
76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	39 609 000	442 838 000
119	Globale sikkerhetstiltak:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	2 125 000	
70	Globale sikkerhetstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	12 339 000	14 464 000
	Sum Utenriksformål		<u>3 510 266 000</u>

Administrasjon av utviklingshjelpen

140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen:		
1	Driftsutgifter	1 549 249 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	31 502 000	1 580 751 000
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad):		
1	Driftsutgifter	262 467 000	262 467 000
144	Fredskorpset:		
1	Driftsutgifter	46 021 000	46 021 000
	Sum Administrasjon av utviklingshjelpen		<u>1 889 239 000</u>

Bilateral bistand

150	Bistand til Afrika:		
78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 094 640 000	2 094 640 000
151	Bistand til Asia:		
78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	591 500 000	591 500 000
152	Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika:		
78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	556 000 000	556 000 000
153	Bistand til Latin-Amerika:		
78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	80 000 000	80 000 000
	Sum Bilateral bistand		<u>3 322 140 000</u>

Globale ordninger

160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling:		
1	Driftsutgifter	22 110 000	
70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 955 471 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
77	Uttekslingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	142 000 000	2 119 581 000
161	Næringsutvikling:		
70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	149 000 000	
75	NORFUND - tapsavsetting	375 000 000	
95	NORFUND - grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	1 125 000 000	1 649 000 000
162	Overgangsbistand/sårbare stater og regioner:		
70	Overgangsbistand/sårbare stater og regioner, <i>kan overføres</i>	247 500 000	247 500 000
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneske- rettigheter:		
70	Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	4 436 124 000	
72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	298 300 000	4 734 424 000
164	Fred, forsoning og demokrati:		
70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	390 900 000	
71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	175 000 000	
72	Global sikkerhet, utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	154 700 000	
73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	365 500 000	1 086 100 000
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering:		
1	Driftsutgifter	92 280 000	
70	Forskning, <i>kan overføres</i>	148 000 000	
71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	355 900 000	596 180 000
166	Klima, miljø og fornybar energi:		
70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	5 500 000	
72	Klima og miljø, <i>kan overføres</i>	767 200 000	
74	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	470 000 000	1 242 700 000
167	Flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA):		
21	Spesielle driftsutgifter	3 742 766 000	3 742 766 000
168	Kvinnens rettigheter og likestilling:		
70	Kvinnens rettigheter og likestilling, <i>kan overføres</i>	306 700 000	306 700 000
169	Global helse og utdanning:		
1	Driftsutgifter	17 325 000	
70	Global helse, <i>kan overføres</i>	3 065 000 000	
73	Utdanning, <i>kan overføres</i>	1 837 000 000	4 919 325 000
	Sum Globale ordninger		20 644 276 000

Multilateral bistand

170	FN-organisasjoner mv.:		
70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	565 000 000	
71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	401 000 000	
72	FNs barnefond (UNICEF)	430 000 000	
73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	237 000 000	
74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	350 000 000	
75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	125 000 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
76	FN og globale utfordringer, <i>kan overføres</i>	223 300 000	
77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	120 000 000	
78	Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	217 300 000	
79	Ekspertter, juniorekspertter og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	39 000 000	
81	Matsikkerhet og klimatilpasset landbruk, <i>kan overføres</i>	105 000 000	
82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	75 000 000	
83	Verdens helseorganisasjon (WHO), <i>kan overføres</i>	183 500 000	3 071 100 000
171	Multilaterale finansinstitusjoner:		
70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	916 000 000	
71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	770 500 000	
72	Strategisk samarbeid med multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	110 500 000	1 797 000 000
172	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak:		
70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	270 000 000	270 000 000
	Sum Multilateral bistand		5 138 100 000
	Sum Utenriksdepartementet		36 911 096 000

Kunnskapsdepartementet

Administrasjon

200	Kunnskapsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	348 428 000	
21	Spesielle driftsutgifter	11 803 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 814 000	363 045 000
	Sum Administrasjon		363 045 000

Grunnoppfølgingen

220	Utdanningsdirektoratet:		
1	Driftsutgifter	302 224 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	143 321 000	
70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	58 685 000	504 230 000
221	Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene:		
1	Driftsutgifter	14 827 000	14 827 000
222	Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat:		
1	Driftsutgifter	100 805 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 528 000	102 333 000
223	Sametinget:		
50	Tilskudd til Sametinget	42 592 000	42 592 000
224	Senter for IKT i utdanningen:		
1	Driftsutgifter	68 817 000	
21	Spesielle driftsutgifter	21 136 000	89 953 000
225	Tiltak i grunnopplæringen:		
1	Driftsutgifter	22 665 000	
21	Spesielle driftsutgifter	102 533 000	
60	Tilskudd til landslinjer	220 662 000	
62	Tilskudd til de kommunale sameskolene i Snåsa og Målselv	24 321 000	
63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen, <i>kan overføres</i>	63 806 000	
64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	441 618 000	
65	Rentekompensasjon for skole- og svømme- anlegg, <i>kan overføres</i>	223 186 000	
66	Tilskudd til leirskoleopplæring	49 574 000	
67	Tilskudd til opplæring i finsk	7 165 000	
68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	279 396 000	
69	Kompensasjon for investeringskostnader ved grunnskolereformen	124 555 000	
70	Tilskudd til opplæring av læringer, praksisbrevkandidater og lærekandidater med spesielle behov	59 490 000	
71	Tilskudd til kunst- og kulturarbeid i opplæringen	30 157 000	
72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram og organisasjoner	6 290 000	
73	Tilskudd til studieopphold i utlandet	14 549 000	
74	Tilskudd til organisasjoner	22 236 000	1 692 203 000
226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	924 606 000	
22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 325 314 000	
50	Nasjonale sentre i grunnopplæringen	94 040 000	
60	Tilskudd til forskning på tiltak for å øke gjennomføringen i videregående opplæring	41 934 000	
62	Tilskudd for økt lærertetthet	236 882 000	
63	Tidlig innsats i skolen gjennom økt lærer- innsats på 1.-4. trinn	836 303 000	
70	Tilskudd til NAROM	8 379 000	
71	Tilskudd til vitensentre	54 832 000	3 522 290 000
227	Tilskudd til særskilte skoler:		
60	Tilskudd til Murmanskolen	2 304 000	
61	Tilskudd til voksenopplæring i Andebu kommune	5 235 000	
62	Tilskudd til Fjellheimen leirskole	6 237 000	
70	Tilskudd til Den franske skolen i Oslo	10 442 000	
71	Tilskudd til internatdriften ved Krokeide videregående skole	26 897 000	
72	Tilskudd til Røde Kors Nordisk United World College	33 923 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
74	Tilskudd til Signo grunn- og videregående skole og Briskeby videregående skole	45 769 000	
75	Tilskudd til opplæring i rusinstitusjoner	10 928 000	
76	Tilskudd til Foreningen Norden og Norsk håndverksinstitutt	7 114 000	
77	Tilskudd til Lycée International de Saint-Germain-en-Laye	2 467 000	151 316 000
228	Tilskudd til frittstående skoler mv.:		
70	Frittstående grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	2 074 624 000	
71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 555 114 000	
72	Frittstående skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i>	152 268 000	
73	Frittstående grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	125 072 000	
74	Frittstående videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	18 143 000	
75	Frittstående skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	273 231 000	
76	Andre frittstående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	48 438 000	
77	Den tyske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	17 761 000	
78	Kompletterende undervisning	11 964 000	
79	Toppidrett	44 979 000	
80	Friskoleorganisasjoner	756 000	
81	Elevutveksling til utlandet	1 945 000	
82	Kapitaltilskudd til friskoler, kapital- og husleie-tilskudd	21 506 000	4 345 801 000
229	Norges grønne fagskole - Vea:		
1	Driftsutgifter	26 052 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 187 000	27 239 000
230	Statlig spesialpedagogisk støttesystem:		
1	Driftsutgifter	705 979 000	
21	Spesielle driftsutgifter	45 625 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 099 000	760 703 000
	Sum Grunnonplæringen		11 253 487 000

Barnehager

231	Barnehager:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 51</i>	421 448 000	
50	Tilskudd til samiske barnehagetilbud	16 565 000	
51	Forskning, <i>kan nyttes under post 21</i>	8 892 000	
63	Tilskudd til tiltak for å styrke den norsk-språklige utviklingen for minoritetspråklige barn i barnehage	142 036 000	
70	Tilskudd for svømming i barnehagene, prøveprosjekt frivillige organisasjoner	25 290 000	614 231 000
	Sum Barnehager		614 231 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Kompetansepolitikk og livslang læring			
252	EUs utdannings- og ungdomsprogram:		
70	Tilskudd	512 112 000	512 112 000
253	Folkehøyskoler:		
70	Tilskudd til folkehøyskoler	823 259 000	
71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	4 954 000	
72	Tilskudd til Nordiska folkehøgskolan	632 000	828 845 000
254	Tilskudd til voksenopplæring:		
70	Tilskudd til studieforbund	208 374 000	
73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	13 119 000	221 493 000
255	Tilskudd til freds- og menneskerettssentre:		
70	Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter	32 968 000	
71	Falstadsenteret	19 158 000	
72	Stiftelsen Arkivet	11 434 000	
73	Nansen Fredssenter	6 209 000	
74	Narviksenteret	6 898 000	
75	Det europeiske Wergelandsenteret	8 976 000	
76	Raftostiftelsen	5 127 000	90 770 000
256	Kompetanse Norge:		
1	Driftsutgifter	61 640 000	
21	Spesielle driftsutgifter	11 544 000	73 184 000
257	Kompetansepluss:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	5 760 000	
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	162 237 000	167 997 000
258	Tiltak for livslang læring:		
1	Driftsutgifter	4 994 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 1</i>	97 639 000	
60	Tilskudd til karriereveiledning	32 734 000	135 367 000
	Sum Kompetansepolitikk og livslang læring		<u>2 029 768 000</u>

Høyere utdanning og fagskoleutdanning

260	Universiteter og høyskoler:		
50	Statlige universiteter og høyskoler	33 073 857 000	
70	Private høyskoler	1 342 194 000	34 416 051 000
270	Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter:		
71	Tilrettelegging for internasjonal mobilitet	17 674 000	
74	Tilskudd til velferdsarbeid	84 756 000	
75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	644 556 000	746 986 000
276	Fagskoleutdanning:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	32 854 000	
70	Andre overføringer, <i>kan nyttes under post 1</i>	5 000 000	
72	Annen fagskoleutdanning	70 606 000	108 460 000
280	Felles enheter:		
1	Driftsutgifter	139 799 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	21	Spesielle driftsutgifter	10 000
	50	Senter for internasjonalisering av utdanning	83 368 000
	51	Drift av nasjonale fellesoppgaver	180 303 000
	71	Tilskudd til UNIS	128 870 000
	72	Tilskudd til UNINETT	27 503 000
	73	Tilskudd til NORUnet, <i>kan overføres</i>	38 628 000
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler:	598 481 000
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	249 498 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 421 000
	50	Tilskudd til Norges forskningsråd	191 938 000
	70	Andre overføringer, <i>kan nyttes under post 1</i>	58 226 000
	73	Tilskudd til internasjonale programmer	64 103 000
	78	Tilskudd til Universitets- og høyskolerådet	17 730 000
		Sum Høyere utdanning og fagskoleutdanning	594 916 000
			36 464 894 000
Forskning			
283		Meteorologiformål:	
	50	Meteorologisk institutt	297 669 000
	72	Internasjonale samarbeidsprosjekter	154 119 000
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene:	451 788 000
	1	Driftsutgifter	18 449 000
285		Norges forskningsråd:	18 449 000
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 666 085 000
	53	Strategiske satsinger	1 431 423 000
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	308 395 000
	55	Administrasjon	265 510 000
287		Forskningsinstitutter og andre tiltak:	3 671 413 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	15 927 000
	53	NUPI	4 823 000
	56	Ludvig Holbergs minnepris	11 864 000
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	182 845 000
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	250 264 000
	71	Tilskudd til andre private institusjoner	42 909 000
	73	Niels Henrik Abels matematikkpris	14 935 000
288		Internasjonale samarbeidstiltak:	523 567 000
	21	Spesielle driftsutgifter	44 004 000
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	321 841 000
	73	EUs rammeprogram for forskning, <i>kan overføres</i>	2 194 592 000
	75	UNESCO-kontingent	23 933 000
	76	UNESCO-formål	3 598 000
		Sum Forskning	2 587 968 000
		Sum Kunnskapsdepartementet	7 253 185 000
			57 978 610 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Kulturdepartementet			
Administrasjon			
300	Kulturdepartementet:		
1	Driftsutgifter	164 074 000	
21	Spesielle driftsutgifter	1 836 000	165 910 000
	Sum Administrasjon		<u>165 910 000</u>
Samfunns- og frivillighetsformål			
315	Frivillighetsformål:		
21	Forskning og utredning	5 985 000	
70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	1 319 900 000	
72	Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	5 960 000	
74	Frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>	850 000	
75	Herreløs arv til frivillige organisasjoner	9 945 000	
76	Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom	10 180 000	
78	Ymse faste tiltak	8 170 000	
79	Til disposisjon	16 560 000	
82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	175 920 000	
86	Tilskudd til internasjonale sykkelritt i Norge	13 590 000	
87	Tilskudd til X Games	10 000 000	1 577 060 000
	Sum Samfunns- og frivillighetsformål		<u>1 577 060 000</u>
Kulturformål			
320	Norsk kulturråd:		
1	Driftsutgifter	153 022 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 000 000	
51	Fond for lyd og bilde	38 050 000	
55	Norsk kulturfond	893 956 000	1 088 028 000
321	Kunstnerøkonomi:		
71	Statsstipend	14 878 000	
73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	170 800 000	
74	Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	128 714 000	
75	Vederlagsordninger	186 347 000	500 739 000
322	Bygg og offentlige rom:		
1	Driftsutgifter	18 306 000	
50	Kunst i offentlige rom	25 000 000	
70	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	178 500 000	
78	Ymse faste tiltak	3 690 000	225 496 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
323	Musikk og scenekunst:		
1	Driftsutgifter	90 333 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	61 128 000	
60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	20 690 000	
70	Nasjonale institusjoner	1 434 000 000	
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	756 680 000	
73	Region- og distriktsopera	56 470 000	
78	Ymse faste tiltak	273 432 000	2 692 733 000
325	Allmenne kulturformål:		
1	Driftsutgifter	116 715 000	
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	13 414 000	
52	Norges forskningsråd	13 120 000	
53	Sametinget	81 900 000	
71	Kulturell og kreativ næring	47 400 000	
72	Kultursamarbeid i nordområdene	11 170 000	
75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	50 200 000	
78	Ymse faste tiltak	41 160 000	
79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 1</i>	6 900 000	
82	Nobels Fredssenter	30 620 000	
85	Gaveforsterkningsordning	51 150 000	
86	Talentutvikling	36 100 000	499 849 000
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål:		
1	Driftsutgifter	599 781 000	
21	Spesielle driftsutgifter	15 029 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	22 845 000	
73	Språkorganisasjoner	21 290 000	
74	Det Norske Samlaget	15 490 000	
75	Tilskudd til ordboksarbeid	15 660 000	
78	Ymse faste tiltak	51 580 000	
80	Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	49 750 000	791 425 000
328	Museum og visuell kunst:		
70	Det nasjonale museumsnettverket	1 462 990 000	
78	Ymse faste tiltak	77 920 000	1 540 910 000
329	Arkivformål:		
1	Driftsutgifter	360 492 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	17 955 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 645 000	
78	Ymse faste tiltak	8 410 000	395 502 000
	Sum Kulturformål		7 734 682 000

Medieformål m.m.

334	Film- og medieformål:		
1	Driftsutgifter	166 886 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 524 000	
50	Filmfondet	494 600 000	
72	Insentivordning for film- og tv-produksjoner, <i>kan overføres</i>	55 810 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
73	Regional filmsatsing, <i>kan overføres</i>	75 720 000	
78	Ymse faste tiltak	22 970 000	827 510 000
335	Mediestøtte:		
71	Produksjonstilskudd	303 000 000	
73	Medieforskning og etterutdanning	22 130 000	
74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, <i>kan overføres</i>	19 000 000	
75	Tilskudd til samiske aviser	27 500 000	
77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	2 090 000	373 720 000
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk:		
70	Kompensasjon	47 000 000	47 000 000
339	Pengespill, lotterier og stiftelser:		
1	Driftsutgifter	78 608 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 058 000	86 666 000
	Sum Medieformål m.m.		<u>1 334 896 000</u>

Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

340	Den norske kirke:		
70	Rammetilskudd til Den norske kirke, <i>kan nyttes under post 1</i>	1 913 042 000	
71	Tilskudd til Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet	89 750 000	
72	Tilskudd til egenkapital for Den norske kirke	100 000 000	
73	Tilskudd til Den norske kirke - oppgjør av feriepengeforpliktelse	125 000 000	2 227 792 000
341	Tilskudd til trossamfunn m.m.:		
70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	322 094 000	
78	Ymse faste tiltak	11 990 000	334 084 000
342	Kirkebygg og gravplasser:		
1	Driftsutgifter	66 317 000	
60	Rentekompensasjon - kirkebygg, <i>kan overføres</i>	33 385 000	
70	Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser	44 560 000	
71	Tilskudd til regionale pilegrimssentre	5 682 000	149 944 000
	Sum Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		<u>2 711 820 000</u>
	Sum Kulturdepartementet		<u>13 524 368 000</u>

Justis- og beredskapsdepartementet

Administrasjon

400	Justis- og beredskapsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	495 362 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 569 000	
23	Spesielle driftsutgifter, forskning og kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i>	31 392 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
50	Norges forskningsråd	22 851 000	
70	Overføringer til private	7 710 000	
71	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	13 651 000	577 535 000
	Sum Administrasjon		<u>577 535 000</u>

Rettsvesen

410	Domstolene:		
1	Driftsutgifter	2 334 618 000	
21	Spesielle driftsutgifter	69 093 000	
22	Vernesaker/sideutgifter, jordskiftedomstoler, <i>kan overføres</i>	6 474 000	2 410 185 000
411	Domstoladministrasjonen:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 410 post 1</i>	84 650 000	84 650 000
414	Forliksråd og andre domsutgifter:		
1	Driftsutgifter	232 061 000	
21	Spesielle driftsutgifter	37 347 000	269 408 000
	Sum Rettsvesen		<u>2 764 243 000</u>

Kriminalomsorg

430	Kriminalomsorgen:		
1	Driftsutgifter	4 612 327 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 430 post 1</i>	88 332 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	44 456 000	
60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., <i>kan overføres</i>	82 000 000	
70	Tilskudd	23 101 000	4 850 216 000
432	Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS):		
1	Driftsutgifter	189 931 000	189 931 000
	Sum Kriminalomsorg		<u>5 040 147 000</u>

Politi og påtalemyndighet

440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten:		
1	Driftsutgifter	16 632 764 000	
21	Spesielle driftsutgifter	145 307 000	
22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, <i>kan overføres</i>	10 732 000	
23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål	27 050 000	
25	Retur av asylsøkere med avslag og andre utlen- dinger uten lovlig opphold, <i>overslagsbevilgning</i>	219 966 000	
60	Tilskudd til kommuner	13 275 000	
70	Tilskudd	80 080 000	
71	Tilskudd Norsk rettsmuseum	4 974 000	
73	Tilskudd til EUs grense- og visumfond	184 000 000	17 318 148 000
442	Politihøgskolen:		
1	Driftsutgifter	587 009 000	587 009 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST):		
1	Driftsutgifter	892 885 000	892 885 000
445	Den høyere påtalemyndighet:		
1	Driftsutgifter	240 171 000	240 171 000
446	Den militære påtalemyndighet:		
1	Driftsutgifter	8 704 000	8 704 000
448	Grensekommisæreren:		
1	Driftsutgifter	5 184 000	5 184 000
	Sum Politi og påtalemyndighet		<u>19 052 101 000</u>

Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap

451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap:		
1	Driftsutgifter	748 345 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 114 000	
70	Overføringer til private	6 338 000	761 797 000
452	Sentral krisehåndtering:		
1	Driftsutgifter	26 744 000	26 744 000
453	Sivil klareringsmyndighet:		
1	Driftsutgifter	8 900 000	8 900 000
454	Redningshelikoptertjenesten:		
1	Driftsutgifter	726 704 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 140 161 000	2 866 865 000
455	Redningstjenesten:		
1	Driftsutgifter	105 120 000	
21	Spesielle driftsutgifter	27 087 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 546 000	
71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	46 399 000	
72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester	106 656 000	293 808 000
456	Direktoratet for nødkommunikasjon:		
1	Driftsutgifter	213 277 000	
21	Spesielle driftsutgifter - infrastruktur Nødnett	335 522 000	
22	Spesielle driftsutgifter - tjenester og produkter	63 653 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	359 109 000	971 561 000
	Sum Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap		<u>4 929 675 000</u>

Andre virksomheter

460	Spesialenheten for politisaker:		
1	Driftsutgifter	46 246 000	46 246 000
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.:		
1	Driftsutgifter	1 090 813 000	1 090 813 000
467	Norsk Lovtidend:		
1	Driftsutgifter	4 233 000	4 233 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
468	Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker:		
	1 Driftsutgifter	16 763 000	16 763 000
469	Vergemålsordningen:		
	1 Driftsutgifter	196 649 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	174 640 000	371 289 000
	Sum Andre virksomheter		<u>1 529 344 000</u>

Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.

470	Fri rettshjelp:		
	1 Driftsutgifter	689 897 000	
	72 Tilskudd til spesielle rettshjelptiltak	47 038 000	736 935 000
471	Statens erstatningsansvar og Stortingets rettferdsvederlagsordning:		
	71 Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	103 742 000	
	72 Erstatning i anledning av straffeforfølgning, <i>overslagsbevilgning</i>	58 132 000	
	73 Stortingets rettferdsvederlagsordning	30 563 000	192 437 000
472	Voldsoffererstatning og rådgiving for kriminalitetsofre:		
	1 Driftsutgifter	24 600 000	
	70 Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	365 503 000	390 103 000
473	Statens sivilrettsforvaltning:		
	1 Driftsutgifter	46 694 000	46 694 000
474	Konfliktråd:		
	1 Driftsutgifter	117 325 000	
	60 Tilskudd til kommuner til SLT-tiltak, <i>kan overføres</i>	5 817 000	123 142 000
475	Bobehandling:		
	1 Driftsutgifter	76 731 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 318 000	84 049 000
	Sum Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.		<u>1 573 360 000</u>

Svalbardbudsjettet

480	Svalbardbudsjettet:		
	50 Tilskudd	318 968 000	318 968 000
	Sum Svalbardbudsjettet		<u>318 968 000</u>

Beskyttelse og innvandring

490	Utlendingsdirektoratet:		
	1 Driftsutgifter	1 171 401 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak	2 778 776 000	
	22 Spesielle driftsutgifter, tolk og oversettelse	62 278 000	
	23 Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i>	4 334 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	117 000 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
60	Tilskudd til vertskommuner for asylmottak	300 535 000	
70	Stønader til beboere i asylmottak	477 162 000	
71	Tilskudd til aktivitetstilbud for barn i asylmottak	31 046 000	
72	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i>	101 117 000	
73	Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., støttetiltak, <i>kan nyttes under kap. 496 post 60</i>	20 997 000	
75	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, <i>kan overføres</i>	16 623 000	5 081 269 000
491	Utlendingsnemnda:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	320 997 000	
21	Spesielle driftsutgifter, nemndbehandling, <i>kan nyttes under post 1</i>	8 773 000	329 770 000
	Sum Beskyttelse og innvandring		<u>5 411 039 000</u>

Integrering og mangfold

495	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet:		
1	Driftsutgifter	<u>263 484 000</u>	263 484 000
496	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere:		
21	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i>	43 823 000	
45	Større utstysranskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	50 000 000	
50	Norges Forskningsråd	7 097 000	
60	Integreringstilskudd, <i>kan overføres</i>	12 364 808 000	
61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i>	3 995 314 000	
62	Kommunale innvandrertiltak	179 906 000	
70	Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging	2 104 000	
71	Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet	81 210 000	
72	Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m.	2 649 000	
73	Tilskudd	15 035 000	16 741 946 000
497	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere:		
21	Spesielle driftsutgifter, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, <i>kan overføres</i>	40 911 000	
22	Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	29 236 000	
60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	2 527 846 000	2 597 993 000
	Sum Integrering og mangfold		<u>19 603 423 000</u>
	Sum Justis- og beredskapsdepartementet		<u>60 799 835 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
-----------	--	--------	--------

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Administrasjon og fellestjenester mv.

500	Kommunal- og moderniseringsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	397 384 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	88 682 000	
23	Husleie for fellesareal m.m.	23 619 000	
50	Forskningsprogrammer	<u>75 374 000</u>	585 059 000
502	Lønnsoppgjøret i staten - tariffavtalte avsetninger:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 502, post 70</i>	1 000 000	
70	Tilskudd til kompetanseutvikling mv., <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 502, post 21</i>	16 500 000	
71	Tilskudd til midler til opplæring og utvikling av tillitsvalgte (OU-midler)	<u>181 000 000</u>	198 500 000
510	Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon:		
1	Driftsutgifter	705 259 000	
22	Fellesutgifter for departementene og Statsministerens kontor	137 364 000	
23	22. juli-senteret	8 419 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	24 791 000	
46	Sikringsanlegg og sperresystemer i regjeringsbyggene, <i>kan overføres</i>	<u>8 200 000</u>	884 033 000
520	Tilskudd til de politiske partier:		
1	Driftsutgifter	8 756 000	
70	Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner	296 088 000	
71	Tilskudd til de politiske partiers kommunale organisasjoner	33 360 000	
73	Tilskudd til de politiske partiers fylkesorganisasjoner	72 805 000	
75	Tilskudd til de politiske partiers fylkes ungdomsorganisasjoner	21 580 000	
76	Tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner	<u>8 039 000</u>	440 628 000
	Sum Administrasjon og fellestjenester mv.		<u>2 108 220 000</u>

Fylkesmannsembetene

525	Fylkesmannsembetene:		
1	Driftsutgifter	1 842 681 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	<u>161 175 000</u>	2 003 856 000
	Sum Fylkesmannsembetene		<u>2 003 856 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Statlige byggeprosjekter og eiendomsforvaltning			
530	Byggeprosjekter utenfor husleieordningen:		
30	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	89 037 000	
33	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	2 505 000 000	
34	Etterbruk og salg av statens eiendom på Adamstuen	4 300 000	
36	Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i>	19 000 000	
45	Større utstysranskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	77 000 000	2 694 337 000
531	Eiendommer til kongelige formål:		
1	Driftsutgifter	26 101 000	
45	Større utstysranskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	32 251 000	58 352 000
532	Utvikling av Fornebuområdet:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	99 000	
30	Investeringer, Fornebu, <i>kan overføres</i>	10 200 000	10 299 000
533	Eiendommer utenfor husleieordningen:		
1	Driftsutgifter	20 224 000	
45	Større utstysranskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	26 600 000	46 824 000
	Sum Statlige byggeprosjekter og eiendomsforvaltning		<u>2 809 812 000</u>
Forvaltningsutvikling og IKT-politikk			
540	Direktoratet for forvaltning og IKT:		
1	Driftsutgifter	252 336 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	27 441 000	
22	Betaling for bruk av Difis nasjonale felleskomponenter	36 000 000	
23	Utvikling, forvaltning og drift av Difis nasjonale felleskomponenter, <i>kan overføres</i>	95 542 000	
25	Medfinansieringsordning for lønnsomme IKT-prosjekter, <i>kan overføres</i>	86 497 000	
27	Opplæringskontoret OK stat	2 000 000	
71	Tilskudd til IKT-standardisering	794 000	500 610 000
541	IKT-politikk:		
22	Samordning av IKT-politikken, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 541, post 70</i>	7 138 000	
70	Tilskudd til forvaltningsutvikling og samordning av IKT-politikken, <i>kan nyttes under kap. 541, post 22</i>	6 328 000	13 466 000
542	Internasjonalt IKT-samarbeid og utviklingsprogram:		
1	Driftsutgifter	5 761 000	
70	Tilskudd til internasjonale program, <i>kan overføres</i>	31 300 000	37 061 000
	Sum Forvaltningsutvikling og IKT-politikk		<u>551 137 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Personvern			
545	Datatilsynet:		
1	Driftsutgifter	50 776 000	50 776 000
546	Personvernemnda:		
1	Driftsutgifter	1 920 000	1 920 000
	Sum Personvern		52 696 000
Distrikts- og regionalpolitikk			
550	Omstillingsdyktig næringsliv og lokalsamfunn i distriktene:		
62	Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene, <i>kan nyttes under kap. 550, post 64</i>	459 200 000	
64	Inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn, <i>kan nyttes under kap. 550, post 62</i>	173 000 000	
66	Forenkling av utmarksforvaltning - forsøksordning, <i>kan overføres</i>	8 000 000	
70	Bedriftsrettede programmer i distriktene	95 000 000	
73	Merkur-programmet, <i>kan overføres</i>	37 300 000	772 500 000
551	Regional utvikling og nyskaping:		
61	Næringsrettede midler til regional utvikling, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, <i>kan overføres</i>	50 000 000	50 000 000
553	Omstillingsdyktige regioner:		
60	Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljøer og tilgang til kompetanse, <i>kan nyttes under kap. 553, post 63 og 65</i>	133 000 000	
63	Grenserregionale Interreg-program, <i>kan nyttes under kap. 553, post 60 og 65</i>	45 000 000	
65	Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet, <i>kan nyttes under kap. 553, post 60 og 63</i>	130 000 000	
74	Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø	243 000 000	
76	Utviklingsprogram for byregioner og internasjonalt samarbeid, <i>kan overføres</i>	54 000 000	605 000 000
554	Kompetansesenter for distriktsutvikling:		
1	Driftsutgifter	27 729 000	27 729 000
	Sum Distrikts- og regionalpolitikk		1 455 229 000
Samiske formål			
560	Sametinget:		
50	Sametinget	301 897 000	
54	Samefolkets fond	5 420 000	307 317 000
561	Tilskudd til samiske formål:		
50	Samisk høyskole	4 038 000	
51	Divvun	6 949 000	
72	Samisk språk, informasjon m.m.	3 084 000	14 071 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
563	Internasjonalt reindriftssenter:		
1	Driftsutgifter	5 946 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 609 000	8 555 000
	Sum Samiske formål		<u>329 943 000</u>

Nasjonale minoriteter

567	Nasjonale minoriteter:		
22	Kollektiv oppreisning til norske rom mv.	1 069 000	
60	Tiltak for rom, <i>kan overføres</i>	6 371 000	
70	Tilskudd til nasjonale minoriteter	7 199 000	
71	Tilskudd til Romanifolkets/taternes kulturfond	5 374 000	
72	Det Mosaiske Trossamfund	7 032 000	
73	Tilskudd til kvensk språk og kultur	4 832 000	
74	Kultur- og ressursenter for norske rom	12 000 000	43 877 000
	Sum Nasjonale minoriteter		<u>43 877 000</u>

Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.

571	Rammetilskudd til kommuner:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	21 667 000	
60	Innbyggertilskudd	121 954 282 000	
61	Distriktstilskudd Sør-Norge	845 390 000	
62	Distriktstilskudd Nord-Norge	2 129 275 000	
64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 572, post 64</i>	1 701 000 000	
65	Regionsentertilskudd	100 000 000	
66	Veksttilskudd	422 426 000	
67	Storbytilskudd	462 127 000	127 636 167 000
572	Rammetilskudd til fylkeskommuner:		
60	Innbyggertilskudd	32 138 648 000	
62	Nord-Norge-tilskudd	652 285 000	
64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 571, post 64</i>	659 000 000	33 449 933 000
573	Kommunereform:		
60	Engangskostnader og reformstøtte ved kommunesammenslåing	1 058 325 000	
61	Engangskostnader ved fylkessammenslåing	240 000 000	1 298 325 000
575	Ressurskrevende tjenester:		
60	Toppfinansieringsordning, <i>overslagsbevilgning</i>	9 190 000 000	9 190 000 000
576	Vedlikehold og rehabilitering:		
60	Tilskudd til vedlikehold og rehabilitering i kommuner	650 000 000	650 000 000
578	Valgdirektoratet:		
1	Driftsutgifter	105 737 000	
70	Informasjonstiltak	5 200 000	110 937 000
579	Valgutgifter:		
1	Driftsutgifter	11 235 000	11 235 000
	Sum Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.		<u>172 346 597 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Bolig, bomiljø og bygg			
580	Bostøtte:		
70	Bostøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>2 875 300 000</u>	2 875 300 000
581	Bolig- og bomiljøtiltak:		
75	Tilskudd til etablering og tilpasning av bolig	466 534 000	
76	Tilskudd til utleieboliger, <i>kan overføres</i>	887 460 000	
77	Kompetansetilskudd til bærekraftig bolig- og byggkvalitet, <i>kan overføres</i>	22 120 000	
78	Boligsosialt kompetansetilskudd, <i>kan overføres</i>	38 865 000	
79	Tilskudd til heis og tilstandsvurdering, <i>kan overføres</i>	<u>76 050 000</u>	1 491 029 000
585	Husleietvistutvalget:		
1	Driftsutgifter	<u>28 422 000</u>	28 422 000
587	Direktoratet for byggkvalitet:		
1	Driftsutgifter	100 241 000	
22	Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling	44 587 000	
70	Tilskudd til Lavenergiprogrammet	<u>6 678 000</u>	151 506 000
	Sum Bolig, bomiljø og bygg		<u>4 546 257 000</u>

Planlegging, byutvikling og geodata

590	Planlegging og byutvikling:		
61	Bærekraftig byutvikling, <i>kan overføres</i>	19 613 000	
65	Områdesatsing i byer, <i>kan overføres</i>	19 639 000	
71	Internasjonale organisasjoner	830 000	
72	Tilskudd til bolig-, by- og områdeutvikling, <i>kan overføres</i>	34 171 000	
81	Lokal kompetanse innen plan, kart og geodata, <i>kan overføres</i>	<u>4 601 000</u>	78 854 000
595	Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 595, post 21 og 45</i>	869 228 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 595, post 1 og 45</i>	313 035 000	
30	Geodesiobservatoriet i Ny-Ålesund, <i>kan overføres</i>	<u>27 675 000</u>	1 209 938 000
	Sum Planlegging, byutvikling og geodata		<u>1 288 792 000</u>
	Sum Kommunal- og moderniseringsdepartementet		<u>187 536 416 000</u>

Arbeids- og sosialdepartementet

Administrasjon

600	Arbeids- og sosialdepartementet:		
1	Driftsutgifter	<u>227 414 000</u>	227 414 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
601	Utredningsvirksomhet, forskning m.m.:		
21	Spesielle driftsutgifter	57 660 000	
50	Norges forskningsråd	159 850 000	
70	Tilskudd	33 790 000	
72	Tilskudd til Senter for seniorpolitikk m.m.	15 860 000	267 160 000
	Sum Administrasjon		<u>494 574 000</u>

Administrasjon av arbeids- og velferdspolitikken

604	Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 45</i>	49 000 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	<u>391 000 000</u>	440 000 000
605	Arbeids- og velferdsetaten:		
1	Driftsutgifter	11 463 353 000	
21	Spesielle driftsutgifter	32 000 000	
22	Forsknings- og utredningsaktiviteter	48 830 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	<u>267 780 000</u>	11 811 963 000
606	Trygderetten:		
1	Driftsutgifter	<u>70 048 000</u>	<u>70 048 000</u>
	Sum Administrasjon av arbeids- og velferdspolitikken		<u>12 322 011 000</u>

Pensjoner mv. under Statens pensjonskasse

611	Pensjoner av statskassen:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>20 200 000</u>	20 200 000
612	Tilskudd til Statens pensjonskasse:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	5 422 168 000	
22	Sluttoppgjør, <i>overslagsbevilgning</i>	6 000 000	
70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>134 000 000</u>	5 562 168 000
613	Arbeidsgiveravgift til folketrygden:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	289 200 000	
70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>13 000 000</u>	302 200 000
614	Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse:		
1	Driftsutgifter	34 000 000	
70	Tap/avskrivninger	2 000 000	
90	Utlån, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>4 500 000 000</u>	4 536 000 000
615	Yrkesskadeforsikring:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>96 000 000</u>	96 000 000
616	Gruppelivsforsikring:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>194 000 000</u>	<u>194 000 000</u>
	Sum Pensjoner mv. under Statens pensjonskasse		<u>10 710 568 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Tiltak for bedrede levekår mv.			
621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering:		
21	Spesielle driftsutgifter	77 550 000	
63	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte, <i>kan overføres</i>	155 760 000	
70	Frivillig arbeid, <i>kan overføres</i>	93 190 000	
74	Tilskudd til pensjonistenes organisasjoner mv.	12 990 000	339 490 000
	Sum Tiltak for bedrede levekår mv.		<u>339 490 000</u>
Arbeidsmarked			
634	Arbeidsmarkedstiltak:		
76	Tiltak for arbeidssøkere, <i>kan overføres</i>	7 720 850 000	
77	Varig tilrettelagt arbeid, <i>kan overføres</i>	1 326 990 000	
78	Tilskudd til arbeids- og utdanningsreiser	64 460 000	
79	Funksjonsassistanse i arbeidslivet	58 590 000	9 170 890 000
635	Ventelønn:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	30 000 000	30 000 000
	Sum Arbeidsmarked		<u>9 200 890 000</u>
Arbeidsmiljø og sikkerhet			
640	Arbeidstilsynet:		
1	Driftsutgifter	610 703 000	
21	Spesielle driftsutgifter, regionale verneombud	11 400 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 750 000	626 853 000
642	Petroleumstilsynet:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	261 030 000	
21	Spesielle driftsutgifter	28 300 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 600 000	290 930 000
643	Statens arbeidsmiljøinstitutt:		
50	Statstilskudd	119 800 000	119 800 000
646	Pionerdykkere i Nordsjøen:		
72	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	3 450 000	3 450 000
648	Arbeidsretten, Riksmekleren m.m.:		
1	Driftsutgifter	18 992 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	1 500 000	
70	Tilskudd til faglig utvikling	4 000 000	24 492 000
649	Treparts bransjeprogrammer:		
21	Spesielle driftsutgifter - Treparts bransjeprogrammer	2 800 000	2 800 000
	Sum Arbeidsmiljø og sikkerhet		<u>1 068 325 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Kontantytelser			
660	Krigspensjon:		
70	Tilskudd, militære, <i>overslagsbevilgning</i>	86 000 000	
71	Tilskudd, sivile, <i>overslagsbevilgning</i>	215 000 000	301 000 000
664	Pensjonstrygden for sjømenn:		
70	Tilskudd	83 000 000	83 000 000
666	Avtalefestet pensjon (AFP):		
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	1 930 000 000	1 930 000 000
667	Supplerende stønad til personer over 67 år:		
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	325 000 000	325 000 000
	Sum Kontantytelser		2 639 000 000
	Sum Arbeids- og sosialdepartementet		36 774 858 000

Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet mv.

700	Helse- og omsorgsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	235 887 000	235 887 000
701	Direktoratet for e-helse:		
1	Driftsutgifter	209 759 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	354 891 000	
70	Norsk Helsenett SF	112 610 000	
71	Medisinske kvalitetsregistre	38 671 000	715 931 000
702	Beredskap:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	24 669 000	
70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	3 820 000	28 489 000
703	Internasjonalt samarbeid:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 242 000	
71	Internasjonale organisasjoner	58 811 000	67 053 000
	Sum Helse- og omsorgsdepartementet mv.		1 047 360 000

Folkehelse mv.

710	Folkehelseinstituttet:		
1	Driftsutgifter	792 318 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	725 634 000	
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	21 750 000	1 539 702 000
712	Bioteknologirådet:		
1	Driftsutgifter	9 508 000	9 508 000
714	Folkehelse:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70, 74 og 79</i>	151 458 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
60	Kommunale tiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	78 969 000	
70	Rusmiddeltiltak mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	116 788 000	
74	Skolefrukt mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	20 151 000	
79	Andre tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	45 849 000	413 215 000
	Sum Folkehelse mv.		<u>1 962 425 000</u>

Helseforvaltning

720	Helsedirektoratet:		
1	Driftsutgifter	1 271 168 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	32 736 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 211 000	
70	Helsetjenester i annet EØS-land	<u>47 602 000</u>	1 355 717 000
721	Statens helsetilsyn:		
1	Driftsutgifter	<u>129 687 000</u>	129 687 000
722	Norsk pasientskadeerstatning:		
1	Driftsutgifter	181 940 000	
70	Advokatutgifter	37 214 000	
71	Særskilte tilskudd	<u>36 975 000</u>	256 129 000
723	Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten:		
1	Driftsutgifter	124 753 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	<u>23 015 000</u>	147 768 000
729	Pasient- og brukerombud:		
1	Driftsutgifter	<u>68 267 000</u>	68 267 000
	Sum Helseforvaltning		<u>1 957 568 000</u>

Spesialisthelsetjenester

732	Regionale helseforetak:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	19 744 000	
70	Særskilte tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75</i>	1 815 800 000	
71	Kvalitetsbasert finansiering, <i>kan overføres</i>	530 307 000	
72	Basisbevilgning Helse Sør-Øst RHF, <i>kan overføres</i>	50 012 384 000	
73	Basisbevilgning Helse Vest RHF, <i>kan overføres</i>	17 652 110 000	
74	Basisbevilgning Helse Midt-Norge RHF, <i>kan overføres</i>	13 322 860 000	
75	Basisbevilgning Helse Nord RHF, <i>kan overføres</i>	11 939 719 000	
76	Innsatsstyrt finansiering, <i>overslagsbevilgning</i>	34 289 983 000	
77	Poliklinisk virksomhet mv., <i>overslagsbevilgning</i>	3 264 141 000	
78	Forskning og nasjonale kompetansetjenester, <i>kan overføres</i>	1 148 644 000	
79	Raskere tilbake, <i>kan overføres</i>	600 513 000	
80	Kompensasjon for merverdiavgift, <i>overslagsbevilgning</i>	5 265 700 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
81	Protonsenter, <i>kan overføres</i>	75 000 000	
82	Investeringslån, <i>kan overføres</i>	1 566 883 000	
83	Opptreksrenter for lån f.o.m. 2008, <i>overslagsbevilgning</i>	39 000 000	141 542 788 000
733	Habilitering og rehabilitering:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	14 656 000	
70	Behandlingsreiser til utlandet	125 057 000	
72	Kjøp av opptrening mv., <i>kan overføres</i>	3 468 000	
79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	6 000 000	149 181 000
734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustiltak:		
1	Driftsutgifter	50 543 000	
21	Spesielle driftsutgifter	14 434 000	
70	Hjemhenting ved alvorlig psykisk lidelse mv.	2 635 000	
71	Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede	81 012 000	
72	Utviklingsområder innen psykisk helsevern og rus	20 142 000	168 766 000
	Sum Spesialisthelsetjenester		141 860 735 000

Legemidler

750	Statens legemiddelverk:		
1	Driftsutgifter	288 375 000	288 375 000
751	Legemiddeltiltak:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	10 782 000	
70	Tilskudd	54 303 000	65 085 000
	Sum Legemidler		353 460 000

Helse- og omsorgstjenester i kommunene

761	Omsorgstjeneste:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	128 013 000	
60	Kommunale kompetansetiltak, <i>kan overføres</i>	129 289 000	
61	Vertskommuner	931 368 000	
62	Dagaktivitetstilbud, <i>kan overføres</i>	277 652 000	
63	Investeringstilskudd, <i>kan overføres</i>	3 298 100 000	
64	Kompensasjon for renter og avdrag	841 700 000	
65	Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene, <i>overslagsbevilgning</i>	1 224 906 000	
67	Utviklingstiltak	68 908 000	
68	Kompetanse og innovasjon	365 874 000	
71	Frivillig arbeid mv.	16 560 000	
72	Landsbystiftelsen	76 654 000	
73	Særlige omsorgsbehov	23 490 000	
75	Andre kompetansetiltak	11 211 000	
79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	103 789 000	7 497 514 000
762	Primærhelsetjeneste:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	70 480 000	
50	Samisk helse	5 564 000	
60	Forebyggende helsetjenester	157 511 000	
61	Fengselshelsetjeneste	162 976 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
63	Allmennlegetjenester	88 349 000	
64	Opptrappingsplan habilitering og rehabilitering	91 000 000	
70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	49 443 000	
73	Seksuell helse, <i>kan overføres</i>	54 128 000	
74	Stiftelsen Amatheia	19 842 000	699 293 000
765	Psykisk helse og rusarbeid:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i>	120 078 000	
60	Kommunale tjenester, <i>kan overføres</i>	408 768 000	
62	Rusarbeid, <i>kan overføres</i>	468 653 000	
71	Brukere og pårørende, <i>kan overføres</i>	140 752 000	
72	Frivillig arbeid mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	266 125 000	
73	Utviklingstiltak mv.	141 251 000	
74	Kompetansesentre, <i>kan overføres</i>	304 700 000	
75	Vold og traumatisk stress, <i>kan overføres</i>	173 031 000	2 023 358 000
769	Utredningsvirksomhet mv.:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	14 591 000	
70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	2 858 000	17 449 000
	Sum Helse- og omsorgstjenester i kommunene		10 237 614 000

Tannhelse

770	Tannhelsetjenester:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	30 332 000	
70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	256 274 000	286 606 000
	Sum Tannhelse		286 606 000

Kunnskap og kompetanse

780	Forskning:		
50	Norges forskningsråd mv.	333 280 000	333 280 000
781	Forsøk og utvikling mv.:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 79</i>	70 658 000	
79	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	64 067 000	134 725 000
783	Personell:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	39 400 000	
61	Turnustjeneste	145 557 000	
79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	25 280 000	210 237 000
	Sum Kunnskap og kompetanse		678 242 000
	Sum Helse- og omsorgsdepartementet		158 384 010 000

Barne- og likestillingsdepartementet

Administrasjon

800	Barne- og likestillingsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	152 486 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
21	Spesielle driftsutgifter	9 751 000	162 237 000
	Sum Administrasjon		162 237 000
Familie og oppvekst			
840	Tiltak mot vold og overgrep:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	19 795 000	
61	Tilskudd til incest- og voldtektssentre, <i>overslagsbevilgning</i>	86 617 000	
70	Tilskudd til voldsforebyggende tiltak mv., <i>kan nyttes under post 21 og kap. 858 post 1</i>	54 348 000	
73	Tilskudd til senter for voldsutsatte barn, <i>kan overføres</i>	20 420 000	181 180 000
841	Samliv og konfliktløsning:		
21	Spesielle driftsutgifter, meklingsgodtgjørelse, <i>overslagsbevilgning</i>	13 946 000	
22	Opplæring, forskning, utvikling mv.	6 069 000	
23	Refusjon av utgifter til DNA-analyser, <i>overslagsbevilgning</i>	6 168 000	
70	Tilskudd til samlivstiltak, <i>kan nyttes under kap. 858 post 1</i>	6 941 000	33 124 000
842	Familievern:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	295 956 000	
21	Spesielle driftsutgifter	33 671 000	
70	Tilskudd til kirkens familieverntjeneste mv., <i>kan nyttes under post 1</i>	171 220 000	500 847 000
843	Adopsjonsstøtte:		
70	Tilskudd til foreldre som adopterer barn fra utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	13 797 000	13 797 000
844	Kontantstøtte:		
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	1 539 000 000	1 539 000 000
845	Barnetrygd:		
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	15 180 000 000	15 180 000 000
846	Familie- og oppveksttiltak:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 50 og post 71</i>	13 346 000	
50	Norges forskningsråd, <i>kan nyttes under post 21</i>	3 253 000	
60	Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn, <i>kan overføres</i>	29 789 000	
61	Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom, <i>kan nyttes under post 71</i>	178 412 000	
62	Utvikling i kommunene	79 647 000	
70	Barne- og ungdomsorganisasjoner	123 716 000	
71	Utviklings- og opplysningsarbeid mv., <i>kan nyttes under post 21</i>	21 227 000	
79	Tilskudd til internasjonalt ungdomssamarbeid mv., <i>kan overføres</i>	8 656 000	458 046 000
847	EUs ungdomsprogram:		
1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 212 000	8 212 000
848	Barneombudet:		
1	Driftsutgifter	15 595 000	15 595 000
	Sum Familie og oppvekst		17 929 801 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Barnevernet			
853	Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker:		
1	Driftsutgifter	217 539 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 639 000	225 178 000
854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 71</i>	68 374 000	
22	Barnesakkyndig kommisjon	7 870 000	
50	Forskning og utvikling	18 688 000	
60	Kommunalt barnevern	693 944 000	
61	Utvikling i kommunene	10 339 000	
65	Refusjon av kommunale utgifter til barnevern-tiltak knyttet til enslige, mindreårige asylsøkere og flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i>	470 000 000	
71	Utvikling og opplysningsarbeid mv., <i>kan nyttes under post 21</i>	33 155 000	
72	Tilskudd til forskning og utvikling i barnevernet, <i>kan overføres</i>	72 804 000	1 375 174 000
855	Statlig forvaltning av barnevernet:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 22 og post 60</i>	4 414 113 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	23 162 000	
22	Kjøp av private barnevernstjenester, <i>kan nyttes under post 1</i>	2 036 363 000	
60	Refusjon av kommunale utgifter til barnevern-tiltak, <i>kan nyttes under post 1</i>	209 723 000	6 683 361 000
856	Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere:		
1	Driftsutgifter	1 083 662 000	1 083 662 000
858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 855 post 1</i>	259 289 000	
21	Spesielle driftsutgifter	14 325 000	273 614 000
	Sum Barnevernet		9 640 989 000

Forbrukerpolitikk

860	Forbrukerrådet:		
50	Basisbevilgning	132 146 000	
51	Markedsportaler	26 098 000	158 244 000
862	Positiv miljømerking:		
70	Driftstilskudd til offentlig stiftelse for positiv miljømerking	7 558 000	7 558 000
865	Forbrukerpolitiske tiltak:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	2 187 000	
50	Forskning og undervisning, <i>kan nyttes under post 21</i>	9 252 000	
70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	1 375 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
79	EUs rammeprogram for forbrukerpolitikk, <i>kan overføres</i>	5 973 000	18 787 000
867	Sekretariatet for Markedsrådet og Forbruker- tvistutvalget:		
1	Driftsutgifter	11 498 000	11 498 000
868	Forbrukerombudet:		
1	Driftsutgifter	27 115 000	27 115 000
	Sum Forbrukerpolitikk		223 202 000

Likestilling og ikke-diskriminering

870	Sekretariatet for Likestillings- og diskrimineringsnemnda:		
1	Driftsutgifter	6 431 000	6 431 000
871	Likestilling og ikke-diskriminering:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	9 634 000	
70	Likestilling mellom kjønn, <i>kan nyttes under post 21</i>	17 996 000	
72	Lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og interkjønn	11 274 000	
73	Likestillingssentre	6 232 000	
79	Internasjonalt likestillings- og ikke- diskrimineringsarbeid, <i>kan overføres</i>	3 546 000	48 682 000
872	Nedsatt funksjonsevne:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 71</i>	14 465 000	
70	Funksjonshemmedes organisasjoner	197 834 000	
71	Universell utforming og økt tilgjengelighet, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	27 534 000	
72	Funksjonshemmedes levekår og livskvalitet	6 478 000	246 311 000
873	Likestillings- og diskrimineringsombudet:		
50	Basisbevilgning	54 065 000	54 065 000
	Sum Likestilling og ikke-diskriminering		355 489 000
	Sum Barne- og likestillingsdepartementet		28 311 718 000

Nærings- og fiskeridepartementet

Forvaltning og rammebetingelser

900	Nærings- og fiskeridepartementet:		
1	Driftsutgifter	431 508 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	67 800 000	
30	Miljøtiltak Søve, <i>kan overføres</i>	20 200 000	
60	Overføring til fylkeskommunene for tilskudd til regional næringsutvikling	15 400 000	
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	38 925 000	
71	Miljøtiltak Raufoss	3 200 000	
72	Tilskudd til beredskapsordninger	3 600 000	
73	Tilskudd til Ungt Entreprenørskap	27 100 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	74	Tilskudd til Visit Svalbard AS	2 200 000
	75	Tilskudd til særskilte prosjekter, <i>kan overføres</i>	12 900 000
	76	Tilskudd til Standard Norge	31 900 000
	77	Tilskudd til sjømattiltak, <i>kan overføres</i>	8 750 000
	78	Tilskudd til Akvariet i Bergen	4 200 000
	81	Tilskudd til nasjonalt program for leverandør- utvikling	10 000 000
			677 683 000
902		Justervesenet:	
	1	Driftsutgifter	123 150 000
	21	Spesielle driftsutgifter	350 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 600 000
			127 100 000
903		Norsk akkreditering:	
	1	Driftsutgifter	51 000 000
			51 000 000
904		Brønnøysundregistrene:	
	1	Driftsutgifter	320 850 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	20 500 000
	22	Forvaltning av Altinn-løsningen, <i>kan overføres</i>	216 700 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	172 000 000
			730 050 000
905		Norges geologiske undersøkelse:	
	1	Driftsutgifter	171 700 000
	21	Spesielle driftsutgifter	72 600 000
			244 300 000
906		Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard:	
	1	Driftsutgifter	43 600 000
	30	Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	6 900 000
	31	Miljøtiltak Løkken, <i>kan overføres</i>	24 600 000
			75 100 000
909		Tiltak for sysselsetting av sjøfolk:	
	73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>	2 100 000 000
			2 100 000 000
910		Sjøfartsdirektoratet:	
	1	Driftsutgifter	381 000 000
			381 000 000
911		Konkurransetilsynet:	
	1	Driftsutgifter	108 300 000
			108 300 000
912		Klagenemndssekretariatet:	
	1	Driftsutgifter	17 700 000
			17 700 000
915		Regelrådet:	
	1	Driftsutgifter	8 600 000
			8 600 000
917		Fiskeridirektoratet:	
	1	Driftsutgifter	407 700 000
	21	Spesielle driftsutgifter	10 500 000
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	67 800 000
			486 000 000
919		Diverse fiskeriformål:	
	60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	8 000 000
	71	Tilskudd til velferdsstasjoner, <i>kan overføres</i>	2 200 000
	72	Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere	2 100 000
	74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	1 930 000
	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	36 200 000
	76	Tilskudd til fiskeriforskning, <i>kan overføres</i>	22 100 000
	79	Tilskudd til informasjon om ressurs- forvaltning, <i>kan overføres</i>	820 000
		Sum Forvaltning og rammebetingelser	73 350 000
			5 080 183 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Forskning og innovasjon			
920	Norges forskningsråd:		
50	Tilskudd til forskning	<u>2 298 700 000</u>	2 298 700 000
922	Romvirksomhet:		
50	Norsk Romsenter	67 800 000	
70	Kontingent i European Space Agency (ESA)	211 950 000	
71	Internasjonal romvirksomhet	419 280 000	
72	Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>	15 000 000	
73	EUs romprogrammer	280 200 000	
74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, <i>kan overføres</i>	<u>40 300 000</u>	1 034 530 000
924	Internasjonalt samarbeid og utviklings- programmer:		
70	Tilskudd	<u>48 616 000</u>	48 616 000
925	Havforskningsinstituttet:		
1	Driftsutgifter	484 600 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	323 400 000	
22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	<u>139 200 000</u>	947 200 000
926	Forskningsfartøy:		
1	Driftsutgifter	161 400 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	82 300 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	<u>1 047 100 000</u>	1 290 800 000
927	NIFES:		
1	Driftsutgifter	98 900 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	66 300 000	
22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	<u>6 900 000</u>	172 100 000
928	Annen marin forskning og utvikling:		
50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	56 800 000	
72	Tilskudd til Nofima	<u>101 800 000</u>	158 600 000
930	Norsk design- og arkitektursenter:		
70	Tilskudd	<u>71 700 000</u>	71 700 000
935	Patentstyret:		
1	Driftsutgifter	<u>238 000 000</u>	238 000 000
936	Klagenemnda for industrielle rettigheter:		
1	Driftsutgifter	<u>7 800 000</u>	7 800 000
	Sum Forskning og innovasjon		<u>6 268 046 000</u>
Markedsadgang og eksport			
940	Internasjonaliseringstiltak:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	<u>7 600 000</u>	7 600 000
	Sum Markedsadgang og eksport		<u>7 600 000</u>
Statlig eierskap			
950	Forvaltning av statlig eierskap:		
21	Spesielle driftsutgifter	23 400 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
51	Tapsavsetning, egenkapitalinnskudd til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	144 000 000	
54	Tapsavsetning, investeringskapital Investinor AS	35 000 000	
95	Egenkapitalinnskudd til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	144 000 000	
96	Aksjer	100 000 000	446 400 000
	Sum Statlig eierskap		446 400 000
	Sum Nærings- og fiskeridepartementet		11 802 229 000

Landbruks- og matdepartementet

Administrasjon m.m.

1100	Landbruks- og matdepartementet:		
1	Driftsutgifter	163 144 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 545 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold - ordinære forvaltningsorganer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	2 693 000	
50	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold - forvaltningsorganer med særskilte fullmakter	290 000	167 672 000
	Sum Administrasjon m.m.		167 672 000

Matpolitikk

1112	Kunnskapsutvikling og beredskap m.m. på matområdet:		
50	Kunnskapsutvikling, kunnskapsformidling og beredskap, Veterinærinstituttet	95 938 000	95 938 000
1115	Mattilsynet:		
1	Driftsutgifter	1 351 510 000	
22	Reguleringspremie til kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser	13 419 000	
71	Tilskudd til erstatninger, <i>overslagsbevilgning</i>	4 200 000	1 369 129 000
	Sum Matpolitikk		1 465 067 000

Forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling

1136	Kunnskapsutvikling m.m.:		
50	Kunnskapsutvikling, formidling og beredskap, Norsk institutt for bioøkonomi	226 646 000	226 646 000
1137	Forskning og innovasjon:		
50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	261 323 000	
51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	185 277 000	
53	Omstillingsmidler instituttsektoren mv.	3 545 000	
54	Næringsrettet matforskning mv.	150 000 000	
70	Innovasjonsaktivitet mv., <i>kan overføres</i>	10 073 000	610 218 000
	Sum Forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling		836 864 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Næringsutvikling, ressursforvaltning og miljøtiltak			
1138	Støtte til organisasjoner m.m.:		
70	Støtte til organisasjoner, <i>kan overføres</i>	29 509 000	
71	Internasjonalt skogpolitisk samarbeid - organisasjoner og prosesser, <i>kan overføres</i>	1 251 000	
72	Stiftelsen Norsk senter for økologisk landbruk (NORSØK)	5 000 000	35 760 000
1139	Genressurser, miljø- og ressursregistreringer:		
71	Tilskudd til genressursforvaltning og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	24 019 000	24 019 000
1142	Landbruksdirektoratet:		
1	Driftsutgifter	225 564 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 299 000	
50	Arealressurskart	7 617 000	
60	Tilskudd til veterinærdekning	142 664 000	
70	Tilskudd til fjellstuer	808 000	
71	Omstillingstiltak i Indre Finnmark, <i>kan overføres</i>	4 400 000	
72	Erstatninger ved ekspropriasjon og leie av rett til reinbeite, <i>overslagsbevilgning</i>	302 000	
73	Tilskudd til erstatninger mv. etter offentlige pålegg i plante- og husdyrproduksjon, <i>overslagsbevilgning</i>	55 610 000	
74	Kompensasjon til dyreeiere som blir pålagt beitenekt	1 000 000	
80	Radioaktivitetstiltak, <i>kan overføres</i>	500 000	439 764 000
1148	Naturskade - erstatninger:		
71	Naturskade, erstatninger, <i>overslagsbevilgning</i>	169 000 000	169 000 000
1149	Verdiskapings- og utviklingstiltak i skogbruket:		
71	Tilskudd til verdiskapingstiltak i skogbruket, <i>kan overføres</i>	95 570 000	
73	Tilskudd til skog-, klima- og energitiltak, <i>kan overføres</i>	42 247 000	137 817 000
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	21 500 000	
50	Tilskudd til Landbrukets Utviklingsfond	1 148 053 000	
70	Markedsregulering, <i>kan overføres</i>	315 100 000	
71	Tilskudd til erstatninger m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	43 000 000	
73	Pristilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	3 298 535 000	
74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i>	7 965 410 000	
77	Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	246 380 000	
78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i>	1 541 954 000	14 579 932 000
1151	Til gjennomføring av reindriftsavtalen:		
51	Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet	31 600 000	
72	Tilskudd til organisasjonsarbeid	6 100 000	
75	Kostnadsenkende og direkte tilskudd, <i>kan overføres</i>	74 200 000	
79	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i>	2 600 000	114 500 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
1161	Myndighetsoppgaver og sektorpolitiske oppgaver på statsgrunn:		
70	Tilskudd til Statskog SFs myndighetsoppgaver og sektorpolitiske oppgaver	14 215 000	
75	Tilskudd til oppsyn i statsallmenninger	10 156 000	24 371 000
	Sum Næringsutvikling, ressursforvaltning og miljøtiltak		15 525 163 000
	Sum Landbruks- og matdepartementet		17 994 766 000

Samferdselsdepartementet

Administrasjon m.m.

1300	Samferdselsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	192 900 000	
21	Spesielle driftsutgifter - utredninger, modernisering av transportsektoren	12 800 000	
30	Miljø-/oljevernbase i Lofoten/Vesterålen	17 000 000	
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	44 000 000	
71	Tilskudd til trafikk sikkerhetsformål mv.	54 900 000	
72	Tilskudd til samferdselsberedskap	3 000 000	
74	Tilskudd til Redningsselskapet	83 500 000	408 100 000
1301	Forskning og utvikling mv.:		
21	Utredninger vedrørende miljø, trafikk-sikkerhet mv.	21 100 000	
50	Samferdselsforskning, <i>kan overføres</i>	143 200 000	164 300 000
	Sum Administrasjon m.m.		572 400 000

Luftfartsformål

1310	Flytransport:		
70	Kjøp av innenlandske flyruter, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1311, post 71</i>	815 400 000	815 400 000
1311	Tilskudd til regionale flyplasser:		
71	Tilskudd til ikke-statlige flyplasser, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1310, post 70</i>	29 300 000	29 300 000
1313	Luftfartstilsynet:		
1	Driftsutgifter	220 400 000	220 400 000
1314	Statens havarikommisjon for transport:		
1	Driftsutgifter	72 100 000	72 100 000
	Sum Luftfartsformål		1 137 200 000

Vegformål

1320	Statens vegvesen:		
23	Drift og vedlikehold av riksveger, trafikant- og kjøretøytilsyn m.m., <i>kan overføres, kan nyttes under post 29, post 30, post 31 og post 72</i>	11 539 400 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
29	Vederlag til OPS-prosjekter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 23 og post 30</i>	519 000 000	
30	Riksveginvesteringer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 23, post 29, post 31 og post 72</i>	14 581 800 000	
31	Skredsikring riksveger, <i>kan overføres, kan nyttes under post 30</i>	659 000 000	
34	Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, <i>kan overføres</i>	277 900 000	
35	Vegutbygging i Bjørvika, <i>kan overføres</i>	10 300 000	
36	E16 over Filefjell, <i>kan overføres</i>	508 100 000	
37	E6 vest for Alta, <i>kan overføres</i>	328 700 000	
61	Rentekompensasjon for transporttiltak i fylkene	170 700 000	
62	Skredsikring fylkesveger, <i>kan overføres</i>	687 800 000	
63	Tilskudd til gang- og sykkelveger, <i>kan overføres</i>	100 000 000	
72	Kjøp av riksvegferjetjenester, <i>kan overføres, kan nyttes under post 23 og post 30</i>	1 140 900 000	30 523 600 000
1321	Nye Veier AS:		
70	Tilskudd til Nye Veier AS	2 075 200 000	
75	Tilskudd til egenkapital	1 000 000 000	3 075 200 000
1323	Vegtilsyn:		
1	Driftsutgifter	20 800 000	20 800 000
	Sum Vegformål		<u>33 619 600 000</u>

Særskilte transporttiltak

1330	Særskilte transporttiltak:		
60	Særskilt tilskudd til kollektivtransport, <i>kan overføres</i>	78 300 000	
61	Belønningsordningen for bedre kollektivtransport mv. i byområdene, <i>kan overføres</i>	939 700 000	
63	Særskilt tilskudd til store kollektivprosjekter, <i>kan overføres</i>	229 800 000	
64	Belønningsmidler til bymiljøavtaler, <i>kan overføres</i>	170 000 000	
70	Kjøp av sjøtransporttjenester på strekningen Bergen-Kirkenes	681 900 000	
75	Tilskudd for reduserte bompengetakster utenfor byområdene	502 800 000	2 602 500 000
	Sum Særskilte transporttiltak		<u>2 602 500 000</u>

Jernbaneformål

1352	Jernbanedirektoratet:		
1	Driftsutgifter	372 100 000	
21	Spesielle driftsutgifter - planer og utredninger, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i>	200 000 000	
70	Kjøp av persontransport med tog, <i>kan overføres</i>	3 284 500 000	
71	Kjøp av infrastrukturtenester - drift og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72, post 73 og post 74</i>	6 824 300 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
72	Kjøp av infrastrukturtenester - planlegging av investeringer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71 og post 73</i>	1 473 000 000	
73	Kjøp av infrastrukturtenester - investeringer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71, post 72 og post 74</i>	8 763 300 000	
75	Tilskudd til kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, <i>kan overføres</i>	66 600 000	
76	Merverdiavgift på kjøp av infrastrukturtenester, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71, post 72, post 73 og post 75</i>	4 240 300 000	25 224 100 000
1354	Statens jernbanetilsyn:		
1	Driftsutgifter	71 700 000	
21	Spesielle driftsutgifter - tilsyn med tau- og kabelbaner og fornøyelsesinnretninger	19 800 000	91 500 000
1356	Bane NOR SF:		
71	Tilskudd til omstilling	150 000 000	
86	Driftskreditt	150 000 000	300 000 000
	Sum Jernbaneformål		<u>25 615 600 000</u>

Kystforvaltning

1360	Kystverket:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	1 711 400 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	52 900 000	
30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres</i>	408 800 000	
34	Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, <i>kan overføres</i>	88 500 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	217 000 000	
60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres</i>	60 500 000	
71	Tilskudd til havnesamarbeid	10 300 000	
72	Tilskudd for overføring av gods fra veg til sjø, <i>kan overføres</i>	30 000 000	2 579 400 000
1361	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C:		
1	Driftsutgifter	47 400 000	47 400 000
	Sum Kystforvaltning		<u>2 626 800 000</u>

Post og telekommunikasjoner

1370	Posttenester:		
70	Kjøp av post- og banktenester	272 200 000	272 200 000
1380	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet:		
1	Driftsutgifter	194 900 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	15 000 000	
70	Tilskudd til telesikkerhet og -beredskap, <i>kan overføres</i>	80 200 000	
71	Tilskudd til bredbåndsutbygging, <i>kan overføres</i>	93 700 000	383 800 000
	Sum Post og telekommunikasjoner		<u>656 000 000</u>
	Sum Samferdselsdepartementet		<u>66 830 100 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Klima- og miljødepartementet			
Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.			
1400	Klima- og miljødepartementet:		
1	Driftsutgifter	280 455 000	
21	Spesielle driftsutgifter	49 383 000	
62	Den naturlige skolesekken	3 409 000	
71	Internasjonale organisasjoner	74 633 000	
74	Tilskudd til AMAP, <i>kan overføres</i>	4 231 000	
76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	59 098 000	
79	Tilskudd til kulturminneforvaltning	20 580 000	491 789 000
1410	Miljøforskning og miljøovervåking:		
21	Miljøovervåking og miljødata	228 933 000	
50	Basisbevilgninger til miljøforskningsinstituttene	178 734 000	
51	Forskningsprogrammer m.m.	272 488 000	
53	Internasjonalt samarbeid om miljøforskning	6 672 000	
54	Artsprosjektet m.m.	30 656 000	
70	Nasjonale oppgaver ved miljøforskningsinstituttene	48 141 000	
72	Tilskudd til GenØk - Senter for biosikkerhet	11 900 000	
73	Infrastrukturtiltak til miljøinstituttene	9 433 000	786 957 000
	Sum Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.		<u>1 278 746 000</u>

Klima, naturmangfold og forurensning

1420	Miljødirektoratet:		
1	Driftsutgifter	639 555 000	
21	Spesielle driftsutgifter	182 822 000	
22	Statlige vannmiljøtiltak	268 386 000	
23	Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet, <i>kan overføres</i>	149 369 000	
30	Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder, <i>kan overføres</i>	32 460 000	
31	Tiltak i verneområder, <i>kan overføres</i>	64 419 000	
32	Statlige erverv, fylkesvise verneplaner, <i>kan overføres</i>	5 222 000	
33	Statlige erverv, nytt vern, <i>kan overføres</i>	9 062 000	
34	Statlige erverv, nasjonalparker, <i>kan overføres</i>	52 650 000	
35	Statlige erverv, skogvern, <i>kan overføres</i>	392 112 000	
37	Skogplanting, <i>kan overføres</i>	14 375 000	
38	Restaurering av myr, <i>kan overføres</i>	13 325 000	
39	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 69 og 79</i>	12 483 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing, <i>kan overføres</i>	106 920 000	
69	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 79</i>	271 562 000	
70	Tilskudd til vannmiljøtiltak, <i>kan overføres</i>	24 755 000	
71	Marin forsøpling, <i>kan overføres</i>	15 290 000	
72	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt, <i>overslagsbevilgning</i>	148 892 000	
73	Tilskudd til rovvilttiltak, <i>kan overføres</i>	70 051 000	
74	CO ₂ -kompensasjonsordning for industrien	671 284 000	
75	Utbetaling av pant for bilvrak, <i>overslagsbevilgning</i>	431 760 000	
76	Refusjonsordninger, <i>overslagsbevilgning</i>	76 042 000	
77	Diverse organisasjoner og stiftelser m.m.	14 416 000	
78	Friluftsmål, <i>kan overføres</i>	159 821 000	
79	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 69</i>	450 000	
80	Frivillige miljøorganisasjoner og allmenntilgige miljøstiftelser	57 402 000	
81	Verdensarvområder, kulturlandskap og verdiskaping naturarv, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	26 261 000	
82	Tilskudd til truede arter og naturtyper, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	64 989 000	
84	Internasjonalt samarbeid	4 964 000	
85	Naturinformasjonssentre, <i>kan overføres</i>	52 714 000	4 033 813 000
1422	Miljøvennlig skipsfart:		
21	Spesielle driftsutgifter	5 338 000	5 338 000
1423	Radioaktiv forurensning i det ytre miljø:		
1	Driftsutgifter	15 629 000	15 629 000
1424	MAREANO:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	33 684 000	33 684 000
1425	Vilt- og fisketiltak:		
1	Driftsutgifter	12 647 000	
21	Spesielle driftsutgifter	27 768 000	
70	Tilskudd til fiskeformål, <i>kan overføres</i>	12 894 000	
71	Tilskudd til viltformål, <i>kan overføres</i>	34 600 000	87 909 000
	Sum Klima, naturmangfold og forurensning		<u>4 176 373 000</u>

Kulturminner og kulturmiljø

1429	Riksantikvaren:		
1	Driftsutgifter	146 852 000	
21	Spesielle driftsutgifter	51 363 000	
22	Bevaringsoppgaver, <i>kan overføres</i>	24 378 000	
50	Tilskudd til samisk kulturminnearbeid	3 551 000	
60	Kulturminnearbeid i kommunene	2 116 000	
70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner, <i>kan overføres</i>	28 164 000	
71	Tilskudd til fredete kulturminner i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap, <i>kan overføres</i>	122 015 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner, <i>kan overføres</i>	51 545 000	
73	Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalderen og brannsikring, <i>kan overføres</i>	45 952 000	
74	Tilskudd til fartøyvern, <i>kan overføres</i>	61 883 000	
75	Tilskudd til fartøyvernsentrene, <i>kan overføres</i>	10 757 000	
77	Tilskudd til verdiskapingsarbeid på kulturminneområdet, <i>kan overføres</i>	5 000 000	
79	Tilskudd til verdensarven, <i>kan overføres</i>	52 036 000	605 612 000
1432	Norsk kulturminnefond:		
50	Til disposisjon for kulturminnetiltak	86 659 000	86 659 000
	Sum Kulturminner og kulturmiljø		692 271 000

Nord- og polarområdene

1471	Norsk Polarinstitut:		
1	Driftsutgifter	223 671 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	70 910 000	
50	Stipend	503 000	295 084 000
1472	Svalbard miljøvernfond:		
50	Overføringer til Svalbard miljøvernfond	14 638 000	14 638 000
1473	Kings Bay AS:		
70	Tilskudd	41 635 000	41 635 000
1474	Fram - Nordområdesenter for klima- og miljøforskning:		
50	Tilskudd til statlige mottakere, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	23 985 000	
70	Tilskudd til private mottakere, <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	28 000 000	51 985 000
	Sum Nord- og polarområdene		403 342 000

Internasjonalt klimaarbeid

1481	Klimakvoter:		
1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 387 000	
22	Kvotekjøp, generell ordning, <i>kan overføres</i>	259 900 000	
23	Kvotekjøp, statsansattes flyreiser, <i>kan overføres</i>	310 000	264 597 000
1482	Internasjonale klima- og utviklingstiltak:		
1	Driftsutgifter	97 710 000	
73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	2 709 213 000	2 806 923 000
	Sum Internasjonalt klimaarbeid		3 071 520 000
	Sum Klima- og miljødepartementet		9 622 252 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Finansdepartementet			
Finansadministrasjon			
1600	Finansdepartementet:		
1	Driftsutgifter	368 200 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	58 800 000	
70	Forskning på og allmennopplysning om finansmarkedet	<u>13 800 000</u>	440 800 000
1602	Finanstilsynet:		
1	Driftsutgifter	343 900 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	<u>19 000 000</u>	362 900 000
1605	Direktoratet for økonomistyring:		
1	Driftsutgifter	379 100 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	<u>15 500 000</u>	394 600 000
1608	Tiltak for å styrke statlig økonomi- og prosjektstyring:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	<u>16 000 000</u>	<u>16 000 000</u>
	Sum Finansadministrasjon		<u>1 214 300 000</u>
Skatte- og avgiftsadministrasjon			
1610	Tolletaten:		
1	Driftsutgifter	1 480 300 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	<u>118 400 000</u>	1 598 700 000
1618	Skatteetaten:		
1	Driftsutgifter	5 671 800 000	
21	Spesielle driftsutgifter	190 300 000	
22	Større IT-prosjekter, <i>kan overføres</i>	358 700 000	
23	Spesielle driftsutgifter, a-ordningen	85 000 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	<u>110 100 000</u>	
70	Tilskudd	<u>3 000 000</u>	<u>6 418 900 000</u>
	Sum Skatte- og avgiftsadministrasjon		<u>8 017 600 000</u>
Offisiell statistikk			
1620	Statistisk sentralbyrå:		
1	Driftsutgifter	564 500 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	243 100 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	<u>44 300 000</u>	851 900 000
	Sum Offisiell statistikk		<u>851 900 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Andre formål			
1632	Kompensasjon for merverdiavgift:		
61	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner, <i>overslagsbevilgning</i>	21 200 000 000	
72	Tilskudd til private og ideelle virksomheter, <i>overslagsbevilgning</i>	1 980 000 000	23 180 000 000
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	5 700 000 000	5 700 000 000
	Sum Andre formål		<u>28 880 000 000</u>
Statsgjeld, renter og avdrag mv.			
1650	Statsgjeld, renter mv.:		
1	Driftsutgifter	42 600 000	
89	Renter og provisjon mv. på innenlandsk statsgjeld, <i>overslagsbevilgning</i>	11 619 300 000	11 661 900 000
1651	Statsgjeld, avdrag og innløsning:		
98	Avdrag på innenlandsk statsgjeld, <i>overslagsbevilgning</i>	63 207 000 000	63 207 000 000
	Sum Statsgjeld, renter og avdrag mv.		<u>74 868 900 000</u>
Statlige fordringer, avsetninger mv.			
1670	Avsetninger til Den nordiske investeringsbank:		
50	Tapsfond for miljølåneordningen	20 000 000	
90	Innbetalt grunnkapital	119 800 000	139 800 000
	Sum Statlige fordringer, avsetninger mv.		<u>139 800 000</u>
	Sum Finansdepartementet		<u>113 972 500 000</u>
Forsvarsdepartementet			
1700	Forsvarsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	772 976 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres,</i> <i>overslagsbevilgning</i>	121 860 000	
43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i>	15 610 000	
71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	60 325 000	
73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	28 127 000	
78	Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter, <i>kan overføres</i>	297 491 000	1 296 389 000
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg:		
1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 631 748 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan</i> <i>overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	277 515 000	
47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes</i> <i>under kap. 1761, post 47</i>	1 629 700 000	5 538 963 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
1716	Forsvarets forskningsinstitutt:		
51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	162 479 000	162 479 000
1720	Felles ledelse og kommandoapparat:		
1	Driftsutgifter	5 306 251 000	
70	Renter låneordning	4 517 000	5 310 768 000
1723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet:		
1	Driftsutgifter	258 716 000	258 716 000
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben:		
1	Driftsutgifter	825 403 000	
71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	19 629 000	845 032 000
1731	Hæren:		
1	Driftsutgifter	5 362 228 000	5 362 228 000
1732	Sjøforsvaret:		
1	Driftsutgifter	4 191 223 000	4 191 223 000
1733	Luftforsvaret:		
1	Driftsutgifter	4 774 506 000	4 774 506 000
1734	Heimevernet:		
1	Driftsutgifter	1 245 353 000	1 245 353 000
1735	Etterretningstjenesten:		
21	Spesielle driftsutgifter	1 714 268 000	1 714 268 000
1740	Forsvarets logistikkorganisasjon:		
1	Driftsutgifter	1 797 022 000	1 797 022 000
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	1 522 392 000	
44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonal-finansiert andel, <i>kan overføres</i>	55 714 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	4 832 916 000	
48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	71 500 000	
75	Fellesfinansierte investeringer, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	90 000 000	6 572 522 000
1761	Nye kampfly med baseløsning:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	194 686 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 282 849 000	
47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 309 680 000	8 787 215 000
1790	Kystvakten:		
1	Driftsutgifter	1 094 428 000	1 094 428 000
1791	Redningshelikoptertjenesten:		
1	Driftsutgifter	925 343 000	925 343 000
1792	Norske styrker i utlandet:		
1	Driftsutgifter	823 497 000	823 497 000
1795	Kulturelle og allmenntilgode formål:		
1	Driftsutgifter	245 602 000	
72	Overføringer til andre	2 636 000	248 238 000
	Sum Forsvarsdepartementet		50 948 190 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
-----------	--	--------	--------

Olje- og energidepartementet

Administrasjon

1800	Olje- og energidepartementet:		
1	Driftsutgifter	188 259 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i>	27 000 000	
50	Overføring til andre forvaltningsorganer, <i>kan overføres</i>	500 000	
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner mv.	2 000 000	
71	Tilskudd til Norsk Oljemuseum	45 800 000	
72	Tilskudd til olje- og energiformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	5 000 000	268 559 000
	Sum Administrasjon		<u>268 559 000</u>

Petroleumssektoren

1810	Oljedirektoratet:		
1	Driftsutgifter	297 000 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	57 000 000	
23	Oppdrags- og samarbeidsevirsomhet, <i>kan overføres</i>	125 000 000	479 000 000
1811	Statoil ASA:		
96	Aksjer	6 407 000 000	6 407 000 000
1815	Petoro AS:		
70	Administrasjon	343 700 000	
72	Administrasjon, Petoro Iceland AS	1 500 000	
73	Statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel, <i>kan overføres</i>	7 100 000	352 300 000
	Sum Petroleumssektoren		<u>7 238 300 000</u>

Energi- og vannressurssektoren

1820	Norges vassdrags- og energidirektorat:		
1	Driftsutgifter	587 000 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	31 000 000	
22	Flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 45, 60 og 72</i>	254 000 000	
23	Oppdrags- og samarbeidsevirsomhet, <i>kan overføres</i>	90 000 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 22</i>	17 000 000	
60	Tilskudd til flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 72</i>	70 000 000	
72	Tilskudd til flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 60</i>	5 000 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
74	Tilskudd til museums- og kulturminnetiltak, <i>kan overføres</i>	6 600 000	1 060 600 000
1825	Energiomlegging, energi- og klimateknologi:		
50	Overføring til Energifondet	2 286 000 000	
95	Kapitalinnskudd	15 000 000	
96	Aksjer	10 000 000	2 311 000 000
	Sum Energi- og vannressurssektoren		<u>3 371 600 000</u>

Forskning og næringsutvikling

1830	Forskning og næringsutvikling:		
50	Overføring til Norges forskningsråd	896 200 000	
70	Internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	31 300 000	
72	Tilskudd til Norwegian Energy Partners	30 200 000	957 700 000
	Sum Forskning og næringsutvikling		<u>957 700 000</u>

CO₂-håndtering

1840	CO ₂ -håndtering:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 74</i>	4 800 000	
50	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	225 000 000	
70	Gassnova SF, <i>kan overføres, kan nyttes under post 74</i>	437 000 000	
71	Tilskudd til teknologisenter for CO ₂ -fangst på Mongstad	617 000 000	
74	Tilskudd til Gassco AS, <i>kan overføres</i>	30 000 000	1 313 800 000
	Sum CO ₂ -håndtering		<u>1 313 800 000</u>
	Sum Olje- og energidepartementet		<u>13 149 959 000</u>

Ymse utgifter

2309	Tilfeldige utgifter:		
1	Driftsutgifter	4 950 000 000	4 950 000 000
	Sum Ymse utgifter		<u>4 950 000 000</u>

Statsbankene

2410	Statens lånekasse for utdanning:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	378 270 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	5 600 000	
50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	6 574 149 000	
70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	2 725 294 000	
71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	830 404 000	
72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	906 005 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	614 766 000	
74	Tap på utlån	368 100 000	
90	Økt lån og rentegjeld, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>26 045 183 000</u>	38 447 771 000
2412	Husbanken:		
1	Driftsutgifter	347 222 000	
21	Spesielle driftsutgifter	11 075 000	
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	62 960 000	
71	Tap på utlånsvirksomhet	13 000 000	
72	Rentestøtte	6 000 000	
90	Lån fra Husbanken, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>16 159 000 000</u>	16 599 257 000
2421	Innovasjon Norge:		
50	Innovasjon - prosjekter, fond	543 500 000	
70	Basiskostnader	167 000 000	
71	Innovative næringsmiljøer, <i>kan overføres</i>	106 500 000	
72	Forsknings- og utviklingskontrakter, <i>kan overføres</i>	278 700 000	
74	Reiseliv, profilering og kompetanse, <i>kan overføres</i>	514 900 000	
76	Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>	434 500 000	
77	Tilskudd til pre-så Kornfond	50 000 000	
78	Administrasjonsstøtte for distriktsrettede så Kornfond	4 400 000	
90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>41 900 000 000</u>	43 999 500 000
2426	Siva SF:		
70	Tilskudd	49 650 000	
71	Tilskudd til testfasiliteter	50 000 000	
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>215 000 000</u>	314 650 000
2429	Eksportkreditt Norge AS:		
70	Tilskudd	108 000 000	
71	Viderefakturerte utgifter	200 000	
90	Utlån	<u>12 000 000 000</u>	12 108 200 000
	Sum Statsbankene		<u>111 469 378 000</u>

Statlig petroleumsvirksomhet

2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten:		
30	Investeringer	<u>25 500 000 000</u>	25 500 000 000
	Sum Statlig petroleumsvirksomhet		<u>25 500 000 000</u>

Statens forretningsdrift

2445	Statsbygg:		
24	Driftsresultat:		
1	Driftsinntekter	-4 726 960 000	
2	Driftsutgifter	2 173 770 000	
3	Avskrivninger	1 224 014 000	
4	Renter av statens kapital	86 000 000	
5	Til investeringsformål	<u>1 029 976 000</u>	-213 200 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
30	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	138 001 000	
31	Igangsetting av ordinære byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	115 000 000	
32	Prosjektering og igangsetting av kurantprosjekter, <i>kan overføres</i>	145 200 000	
33	Videreføring av ordinære byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	2 356 254 000	
34	Videreføring av kurantprosjekter, <i>kan overføres</i>	599 498 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	183 828 000	
49	Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>	75 793 000	3 400 374 000
2460	Garantiinstituttet for eksportkreditt:		
24	Driftsresultat:		
	1 Driftsinntekter	-169 000 000	
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	169 000 000	0
2470	Statens pensjonskasse:		
24	Driftsresultat:		
	1 Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-649 569 000	
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	461 105 000	
	3 Avskrivninger	125 374 000	
	4 Renter av statens kapital	2 884 000	
	5 Til investeringsformål	38 070 000	-22 136 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	53 012 000	30 876 000
2490	NVE Anlegg:		
24	Driftsresultat:		
	1 Driftsinntekter	-80 000 000	
	2 Driftsutgifter	75 200 000	
	3 Avskrivninger	4 500 000	
	4 Renter av statens kapital	300 000	
	6 Reguleringsfond	-10 000 000	-10 000 000
	Sum Statens forretningsdrift		3 421 250 000

Folketrygden

Foreldrepenger

2530	Foreldrepenger:		
70	Foreldrepenger ved fødsel, <i>overslagsbevilgning</i>	19 810 000 000	
71	Engangsstønad ved fødsel og adopsjon, <i>overslagsbevilgning</i>	470 000 000	
72	Feriepenger av foreldrepenger, <i>overslagsbevilgning</i>	495 000 000	
73	Foreldrepenger ved adopsjon, <i>overslagsbevilgning</i>	54 000 000	20 829 000 000
	Sum Foreldrepenger		20 829 000 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Arbeidsliv			
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn:		
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	80 000 000	80 000 000
2541	Dagpenger:		
70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i>	16 300 000 000	16 300 000 000
2542	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.:		
70	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., <i>overslagsbevilgning</i>	975 000 000	975 000 000
	Sum Arbeidsliv	<u>17 355 000 000</u>	<u>17 355 000 000</u>
Sosiale formål			
2620	Stønad til enslig mor eller far:		
70	Overgangsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	2 510 000 000	
72	Stønad til barnetilsyn, <i>overslagsbevilgning</i>	295 000 000	
73	Utdanningsstønad	42 000 000	
75	Tilskudd til flytting for å komme i arbeid	200 000	
76	Bidragforscott	715 000 000	3 562 200 000
2650	Sykepenger:		
70	Sykepenger for arbeidstakere mv., <i>overslagsbevilgning</i>	36 630 000 000	
71	Sykepenger for selvstendige, <i>overslagsbevilgning</i>	1 400 000 000	
72	Pleie-, opplærings- og omsorgspenger mv., <i>overslagsbevilgning</i>	750 000 000	
73	Tilskudd til tilretteleggingstiltak mv., <i>kan overføres</i>	323 656 000	
75	Feriepenger av sykepenger, <i>overslagsbevilgning</i>	2 040 000 000	41 143 656 000
2651	Arbeidsavklaringspenger:		
70	Arbeidsavklaringspenger, <i>overslagsbevilgning</i>	34 510 000 000	
71	Tilleggsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	295 000 000	
72	Legeerklæringer	415 000 000	35 220 000 000
2655	Uførhet:		
70	Uføretrygd, <i>overslagsbevilgning</i>	83 810 000 000	
75	Menerstatning ved yrkesskade, <i>overslagsbevilgning</i>	100 000 000	
76	Yrkesskadetrygd gml. lovgivning, <i>overslagsbevilgning</i>	43 000 000	83 953 000 000
2661	Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.:		
70	Grunnstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 867 000 000	
71	Hjelpestønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 632 000 000	
73	Hjelpemidler mv. under arbeid og utdanning	133 000 000	
74	Tilskudd til biler	709 500 000	
75	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler	2 918 700 000	
76	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler som tjenester	271 200 000	
77	Ortopediske hjelpemidler	1 305 000 000	
78	Høreapparater	700 000 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
79	Aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år	47 740 000	9 584 140 000
2670	Alderdom:		
70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	71 690 000 000	
71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	136 720 000 000	
72	Inntektpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	615 000 000	
73	Sært tillegg, pensjonstillegg mv., <i>overslagsbevilgning</i>	5 860 000 000	214 885 000 000
2680	Etterlatte:		
70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	1 140 000 000	
71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	860 000 000	
72	Sært tillegg, <i>overslagsbevilgning</i>	88 000 000	
74	Utdanningsstønad	400 000	
75	Stønad til barnetilsyn, <i>overslagsbevilgning</i>	5 830 000	2 094 230 000
2686	Stønad ved gravferd:		
70	Stønad ved gravferd, <i>overslagsbevilgning</i>	181 400 000	181 400 000
	Sum Sosiale formål		390 623 626 000

Stønad ved helsetjenester

2711	Spesialisthelsetjeneste mv.:		
70	Spesialisthjelp	1 920 000 000	
71	Psykologhjelp	287 000 000	
72	Tannbehandling	2 509 000 000	
76	Private laboratorier og røntgeninstitutt	891 200 000	5 607 200 000
2751	Legemidler mv.:		
70	Legemidler	10 139 900 000	
71	Legeerklæringer	6 000 000	
72	Medisinsk forbruksmateriell	2 003 500 000	12 149 400 000
2752	Refusjon av egenbetaling:		
70	Egenandelstak 1	5 000 000 000	
71	Egenandelstak 2	1 067 600 000	6 067 600 000
2755	Helsetjenester i kommunene mv.:		
62	Fastlønnsordning fysioterapeuter, <i>kan nyttes under post 71</i>	370 000 000	
70	Allmennlegehjelp	4 845 000 000	
71	Fysioterapi, <i>kan nyttes under post 62</i>	1 195 000 000	
72	Jordmorhjelp	61 000 000	
73	Kiropraktorbehandling	150 000 000	
75	Logopedisk og ortoptisk behandling	142 000 000	6 763 000 000
2756	Andre helsetjenester:		
70	Helsetjenester i annet EØS-land	25 000 000	
71	Helsetjenester i utlandet mv.	445 000 000	
72	Helsetjenester til utenlandsboende mv.	210 000 000	680 000 000
2790	Andre helsetiltak:		
70	Bidrag	235 000 000	235 000 000
	Sum Stønad ved helsetjenester		31 502 200 000
	Sum Folketrygden		460 309 826 000

<u>Kap. Post</u>		<u>Kroner</u>	<u>Kroner</u>
Statens pensjonsfond utland			
2800	Statens pensjonsfond utland:		
50	Overføring til fondet	<u>138 271 000 000</u>	<u>138 271 000 000</u>
	Sum Statens pensjonsfond utland		<u>138 271 000 000</u>
Totale utgifter:			<u>1 611 494 577 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Inntekter:			
Inntekter under departementene			
Regjering			
3021	Statsrådet:		
2	Diverse refusjoner	100 000	100 000
3024	Regjeringsadvokaten:		
1	Erstatning for utgifter i rettssaker	18 000 000	18 000 000
	Sum Regjering	<u>18 100 000</u>	<u>18 100 000</u>
Stortinget og underliggende institusjoner			
3041	Stortinget:		
1	Salgsinntekter	7 500 000	
3	Leieinntekter	200 000	7 700 000
3051	Riksrevisjonen:		
1	Refusjon innland	1 800 000	
2	Refusjon utland	300 000	2 100 000
	Sum Stortinget og underliggende institusjoner	<u>9 800 000</u>	<u>9 800 000</u>
Utenriksdepartementet			
3100	Utenriksdepartementet:		
1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	16 550 000	
2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	178 919 000	
5	Refusjon spesialutsendinger mv.	46 464 000	
90	Tilbakebetaling av nødlån fra utlandet	318 000	242 251 000
	Sum Utenriksdepartementet	<u>242 251 000</u>	<u>242 251 000</u>
Kunnskapsdepartementet			
3220	Utdanningsdirektoratet:		
1	Inntekter ved oppdrag	4 126 000	
2	Salgsinntekter mv.	1 211 000	5 337 000
3222	Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat:		
2	Salgsinntekter mv.	5 257 000	5 257 000
3224	Senter for IKT i utdanningen:		
1	Inntekter fra oppdrag mv.	1 665 000	1 665 000
3225	Tiltak i grunnopplæringen:		
4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	218 601 000	218 601 000
3229	Norges grønne fagskole - Vea:		
2	Salgsinntekter mv.	1 757 000	
61	Refusjon fra fylkeskommuner	1 166 000	2 923 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
3230	Statlig spesialpedagogisk støttesystem:		
1	Inntekter ved oppdrag	45 625 000	
2	Salgsinntekter mv.	10 092 000	55 717 000
3256	Kompetanse Norge:		
1	Inntekter ved oppdrag	11 482 000	
2	Salgsinntekter mv.	354 000	11 836 000
3280	Felles enheter:		
1	Eksterne inntekter NOKUT	10 000	
2	Salgsinntekter mv.	1 347 000	1 357 000
3281	Felles tiltak for universiteter og høyskoler:		
2	Salgsinntekter mv.	10 000	10 000
3288	Internasjonale samarbeidstiltak:		
4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	5 918 000	5 918 000
	Sum Kunnskapsdepartementet		308 621 000

Kulturdepartementet

3300	Kulturdepartementet:		
1	Ymse inntekter	81 000	81 000
3320	Norsk kulturråd:		
1	Ymse inntekter	1 602 000	
2	Inntekter ved oppdrag	3 224 000	4 826 000
3322	Bygg og offentlige rom:		
1	Ymse inntekter	129 000	129 000
3323	Musikk og scenekunst:		
1	Ymse inntekter	318 000	
2	Billett- og salgsinntekter m.m.	24 149 000	24 467 000
3325	Allmenne kulturformål:		
1	Ymse inntekter	23 578 000	23 578 000
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål:		
1	Ymse inntekter	10 154 000	
2	Inntekter ved oppdrag	15 029 000	25 183 000
3329	Arkivformål:		
1	Ymse inntekter	6 270 000	
2	Inntekter ved oppdrag	18 527 000	24 797 000
3334	Film- og medieformål:		
1	Ymse inntekter	6 816 000	
2	Inntekter ved oppdrag	11 937 000	
70	Gebyr	2 500 000	21 253 000
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser:		
2	Gebyr - lotterier	6 691 000	
4	Gebyr - stiftelser	259 000	
7	Inntekter ved oppdrag	9 200 000	16 150 000
3342	Kirkebygg og gravplasser:		
1	Ymse inntekter	19 086 000	
2	Leieinntekter m.m.	3 781 000	22 867 000
	Sum Kulturdepartementet		163 331 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Justis- og beredskapsdepartementet			
3400	Justis- og beredskapsdepartementet:		
1	Diverse inntekter	2 679 000	
2	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	1 220 000	
3	Refusjon av utgifter knyttet til Styrkebrønns- arbeidet	5 114 000	9 013 000
3410	Domstolene:		
1	Rettsgebyr	342 373 000	
2	Saks- og gebyrinntekter jordskiftedomstolene	21 533 000	
3	Diverse refusjoner	1 787 000	
4	Vernesaker jordskiftedomstolene	6 012 000	371 705 000
3430	Kriminalomsorgen:		
2	Arbeidsdriftens inntekter	89 930 000	
3	Andre inntekter	24 000 000	
4	Tilskudd	2 297 000	116 227 000
3432	Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS):		
3	Andre inntekter	1 016 000	1 016 000
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten:		
1	Gebyr - pass og våpen	260 954 000	
2	Refusjoner mv.	339 604 000	
3	Salgsinntekter	193 568 000	
4	Gebyr - vaktelskap	1 819 000	
5	Personalbarnehage	5 464 000	
6	Gebyr - utlendingssaker	200 972 000	
7	Gebyr - sivile gjøremål	778 839 000	
8	Refusjoner fra EUs grense- og visumfond	21 311 000	1 802 531 000
3442	Politihøgskolen:		
2	Diverse inntekter	15 986 000	
3	Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvings-senter	17 773 000	33 759 000
3444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST):		
2	Refusjoner	12 697 000	12 697 000
3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap:		
1	Gebyr	144 528 000	
3	Diverse inntekter	25 692 000	
6	Refusjon	2 116 000	172 336 000
3454	Redningshelikoptertjenesten:		
1	Refusjoner	25 197 000	25 197 000
3456	Direktoratet for nødkommunikasjon:		
1	Abonnementsinntekter	317 253 000	
2	Refusjoner driftsutgifter	40 253 000	
3	Refusjoner spesielle driftsutgifter - tjenester og produkter	63 756 000	
4	Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	445 000	421 707 000
3469	Vergemålsordningen:		
1	Vergemåls-/representantordning, ODA-godkjente utgifter	9 333 000	9 333 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
3470	Fri rettshjelp:		
1	Tilkjente saksomkostninger m.m.	3 855 000	3 855 000
3473	Statens sivilrettsforvaltning:		
1	Diverse inntekter	5 000	5 000
3474	Konfliktråd:		
2	Refusjoner	663 000	663 000
3490	Utlendingsdirektoratet:		
1	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, ODA-godkjente utgifter	111 651 000	
3	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, ODA-godkjente utgifter	18 623 000	
4	Asylmottak, ODA-godkjente utgifter	1 767 973 000	
5	Refusjonsinntekter	8 521 000	
6	Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., ODA-godkjente utgifter	20 997 000	1 927 765 000
3496	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere:		
1	Integreringstilskudd for overføringsflyktninger, ODA-godkjente utgifter	270 875 000	
2	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger, ODA-godkjente utgifter	254 136 000	
3	Tilskudd til integreringsmottak, ODA-godkjente utgifter	9 900 000	534 911 000
3497	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere:		
1	Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter	129 264 000	129 264 000
	Sum Justis- og beredskapsdepartementet		<u>5 571 984 000</u>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

3510	Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon:		
2	Ymse inntekter	21 501 000	
3	Brukerbetaling for tilleggstenester fra departementene	122 649 000	144 150 000
3525	Fylkesmannsembetene:		
1	Inntekter ved oppdrag	161 175 000	161 175 000
3531	Eiendommer til kongelige formål:		
1	Ymse inntekter	40 000	40 000
3533	Eiendommer utenfor husleieordningen:		
2	Ymse inntekter	3 121 000	3 121 000
3540	Direktoratet for forvaltning og IKT:		
2	Opplæringskontoret OK stat	3 000 000	
3	Diverse inntekter	1 750 000	
4	Internasjonale oppdrag	686 000	
5	Betaling for bruk av Difis nasjonale felleskomponenter	36 000 000	
6	Betaling for tilleggstenester knyttet til Difis nasjonale felleskomponenter	746 000	
86	Tvangsmulkt	100 000	42 282 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
3563	Internasjonalt reindriftssenter:		
2	Diverse inntekter	2 609 000	
3	Leieinntekter	358 000	2 967 000
3585	Husleietvistutvalget:		
1	Gebyrer	1 038 000	1 038 000
3587	Direktoratet for byggkvalitet:		
1	Diverse inntekter	103 000	
4	Gebyrer, sentral godkjenning foretak	44 728 000	44 831 000
3595	Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur:		
1	Gebyrinntekter tinglysing	419 606 000	
2	Salg og abonnement	140 490 000	
3	Samfinansiering	270 952 000	831 048 000
	Sum Kommunal- og moderniseringsdepartementet		1 230 652 000

Arbeids- og sosialdepartementet

3605	Arbeids- og velferdsetaten:		
1	Administrasjonsvederlag	24 170 000	
4	Tolketjenester	2 510 000	
5	Oppdragsinntekter mv.	57 150 000	
6	Gebyrinntekter for fastsettelse av bidrag	25 150 000	108 980 000
3614	Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse:		
1	Gebyrinntekter, lån	28 000 000	
90	Tilbakebetaling av lån	18 400 000 000	18 428 000 000
3615	Yrkesskadeforsikring:		
1	Premieinntekter	130 000 000	130 000 000
3616	Gruppelivsforsikring:		
1	Premieinntekter	101 000 000	101 000 000
3634	Arbeidsmarkedstiltak:		
85	Innfordring av feilutbetalinger, arbeidsmarkedstiltak	200 000	200 000
3635	Ventelønn mv.:		
1	Refusjon statlig virksomhet mv.	22 000 000	
85	Innfordring av feilutbetaling av ventelønn	200 000	22 200 000
3640	Arbeidstilsynet:		
4	Kjemikaliekontroll, gebyrer	6 630 000	
5	Tvangsmulkt	2 400 000	
7	Byggesaksbehandling, gebyrer	21 500 000	
8	Refusjon utgifter regionale verneombud	12 385 000	42 915 000
3642	Petroleumstilsynet:		
2	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	7 130 000	
3	Gebyr tilsyn	80 980 000	88 110 000
	Sum Arbeids- og sosialdepartementet		18 921 405 000

Helse- og omsorgsdepartementet

3701	Direktoratet for e-helse:		
2	Diverse inntekter	70 003 000	70 003 000
3703	Internasjonalt samarbeid:		
2	Diverse inntekter	2 000 000	2 000 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
3710	Folkehelseinstituttet:		
2	Diverse inntekter	177 729 000	
3	Vaksinesalg	97 522 000	275 251 000
3714	Folkehelse:		
4	Gebyrinntekter	2 315 000	2 315 000
3720	Helsedirektoratet:		
2	Diverse inntekter	37 894 000	
3	Helsetjenester i annet EØS-land	47 034 000	
4	Gebyrinntekter	44 132 000	
5	Helsetjenester til utenlandsboende mv.	65 000 000	194 060 000
3721	Statens helsetilsyn:		
4	Diverse inntekter	1 500 000	1 500 000
3722	Norsk pasientskadeerstatning:		
2	Diverse inntekter	1 424 000	
50	Premie fra private	18 072 000	19 496 000
3723	Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten:		
50	Premie fra private	2 454 000	2 454 000
3732	Regionale helseforetak:		
80	Renter på investeringslån	292 000 000	
85	Avdrag på investeringslån f.o.m. 2008	448 000 000	
86	Driftskreditter	5 170 000 000	
90	Avdrag på investeringslån t.o.m. 2007	647 000 000	6 557 000 000
3750	Statens legemiddelverk:		
2	Diverse inntekter	15 298 000	
4	Registreringsgebyr	121 978 000	
6	Refusjonsgebyr	3 036 000	140 312 000
	Sum Helse- og omsorgsdepartementet		<u>7 264 391 000</u>

Barne- og likestillingsdepartementet

3842	Familievern:		
1	Diverse inntekter	696 000	696 000
3847	EUs ungdomsprogram:		
1	Tilskudd fra Europakommisjonen	2 364 000	2 364 000
3855	Statlig forvaltning av barnevernet:		
1	Diverse inntekter	15 160 000	
2	Barnetrygd	3 959 000	
60	Kommunale egenandeler	1 434 736 000	1 453 855 000
3856	Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere:		
4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	930 193 000	930 193 000
3858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet:		
1	Diverse inntekter	458 000	458 000
	Sum Barne- og likestillingsdepartementet		<u>2 387 566 000</u>

Nærings- og fiskeridepartementet

3900	Nærings- og fiskeridepartementet:		
1	Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter	172 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
2	Ymse inntekter og refusjoner knyttet til spesielle driftsutgifter	100 000	272 000
3902	Justervesenet:		
1	Gebyrinntekter	38 300 000	
3	Inntekter fra salg av tjenester	16 400 000	
4	Oppdragsinntekter	350 000	55 050 000
3903	Norsk akkreditering:		
1	Gebyrinntekter og andre inntekter	45 200 000	45 200 000
3904	Brønnøysundregistrene:		
1	Gebyrinntekter	474 900 000	
2	Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter	30 600 000	
3	Refusjoner og inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen	84 200 000	589 700 000
3905	Norges geologiske undersøkelse:		
3	Oppdragsinntekter og andre inntekter	76 500 000	76 500 000
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard:		
1	Leie av bergrettigheter og eiendommer	100 000	
2	Behandlingsgebyrer	750 000	850 000
3910	Sjøfartsdirektoratet:		
1	Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR	186 100 000	
2	Maritime personellsertifikater	13 900 000	
3	Diverse inntekter	400 000	
4	Gebyrer for skip i NIS	44 500 000	
86	Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt	4 800 000	249 700 000
3911	Konkurransetilsynet:		
3	Refusjoner og andre inntekter	200 000	
86	Lovbruddsgebyr	100 000	300 000
3912	Klagenemndssekretariatet:		
1	Klagegebyr	1 100 000	
2	Refusjoner og andre inntekter	200 000	
87	Overtredelsesgebyr	100 000	1 400 000
3917	Fiskeridirektoratet:		
1	Refusjoner og diverse inntekter	100 000	
5	Saksbehandlingsgebyr	17 500 000	
13	Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner	10 000 000	
22	Inntekter ordningen fiskeforsøk og utvikling	4 400 000	
86	Forvaltningssanksjoner	1 000 000	33 000 000
3925	Havforskningsinstituttet:		
3	Oppdragsinntekter	332 300 000	332 300 000
3926	Forskningsfartøy:		
1	Oppdragsinntekter	82 400 000	82 400 000
3927	NIFES:		
1	Oppdragsinntekter	70 300 000	70 300 000
3935	Patentstyret:		
1	Inntekter av informasjonstjenester	5 100 000	
2	Inntekter knyttet til NPI	4 100 000	
3	Gebyrer immaterielle rettigheter	72 200 000	81 400 000
3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter:		
1	Gebyrer	700 000	700 000
3950	Forvaltning av statlig eierskap:		
95	Tilbakeføring av egenkapital Investinor AS	1 250 000 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
96	Salg av aksjer	25 000 000	1 275 000 000
3961	Selskaper under Nærings- og fiskeri- departementets forvaltning:		
70	Garantiprovisjon, Statkraft SF	2 100 000	
71	Garantiprovisjon, Eksportfinans ASA	2 700 000	4 800 000
	Sum Nærings- og fiskeridepartementet		<u>2 898 872 000</u>
Landbruks- og matdepartementet			
4100	Landbruks- og matdepartementet:		
1	Refusjoner m.m.	117 000	
30	Husleie	910 000	1 027 000
4115	Mattilsynet:		
1	Gebyr m.m.	193 764 000	
2	Driftsinntekter og refusjoner m.m.	5 731 000	199 495 000
4136	Kunnskapsutvikling m.m.:		
30	Husleie, Norsk institutt for bioøkonomi	20 286 000	20 286 000
4142	Landbruksdirektoratet:		
1	Driftsinntekter, refusjoner m.m.	41 496 000	41 496 000
4162	Statskog SF - forvaltning av statlig eierskap:		
90	Avdrag på lån	25 000 000	25 000 000
	Sum Landbruks- og matdepartementet		<u>287 304 000</u>
Samferdselsdepartementet			
4300	Samferdselsdepartementet:		
1	Refusjon fra Utenriksdepartementet	2 600 000	2 600 000
4312	Avinor AS:		
90	Avdrag på lån	444 400 000	444 400 000
4313	Luftfartstilsynet:		
1	Gebyrinntekter	137 200 000	137 200 000
4320	Statens vegvesen:		
1	Salgsinntekter m.m.	188 400 000	
2	Diverse gebyrer	424 200 000	
3	Refusjoner fra forsikringselskaper	105 700 000	718 300 000
4322	Svinesundsforbindelsen AS:		
90	Avdrag på lån	190 000 000	190 000 000
4331	Infrastrukturfond:		
85	Avkastning infrastrukturfond	2 053 000 000	2 053 000 000
4352	Jernbanedirektoratet:		
1	Innbetalinger til Norsk jernbaneskole og Norsk jernbanemuseum	31 000 000	31 000 000
4354	Statens jernbanetilsyn:		
1	Gebyrer for tilsyn med tau- og kabelbaner og fornøyelsesinnretninger	14 000 000	14 000 000
4360	Kystverket:		
2	Andre inntekter	11 700 000	11 700 000
4361	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C:		
7	Refusjoner og andre inntekter	5 700 000	5 700 000
4380	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet:		
1	Diverse gebyrer	600 000	600 000
	Sum Samferdselsdepartementet		<u>3 608 500 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Klima- og miljødepartementet			
4400	Klima- og miljødepartementet:		
2	Diverse inntekter	418 000	
3	Refusjon fra Utenriksdepartementet	1 720 000	2 138 000
4420	Miljødirektoratet:		
1	Oppdrag og andre diverse inntekter	4 192 000	
4	Gebyrer, forurensningsområdet	34 365 000	
6	Gebyrer, fylkesmannsembetenes miljøvernavdelinger	28 977 000	
7	Gebyrer, kvotesystemet	11 377 000	
8	Gebyrer, naturforvaltningsområdet	4 821 000	
9	Internasjonale oppdrag	63 914 000	147 646 000
4429	Riksantikvaren:		
2	Refusjoner og diverse inntekter	4 388 000	
9	Internasjonale oppdrag	1 243 000	5 631 000
4471	Norsk Polarinstitut:		
1	Salgs- og utleieinntekter	10 827 000	
3	Inntekter fra diverse tjenesteyting	59 669 000	
21	Inntekter, Antarktis	13 328 000	83 824 000
	Sum Klima- og miljødepartementet		<u>239 239 000</u>
Finansdepartementet			
4600	Finansdepartementet:		
2	Diverse refusjoner	400 000	400 000
4602	Finanstilsynet:		
3	Prospektkontrollgebyrer	10 400 000	
86	Vinningsavståelse og overtredelsesgebyr mv.	500 000	10 900 000
4605	Direktoratet for økonomistyring:		
1	Økonomitjenester	49 600 000	49 600 000
4610	Tolletaten:		
1	Særskilt vederlag for tolltjenester	6 700 000	
2	Andre inntekter	1 700 000	
4	Diverse refusjoner	1 100 000	
5	Refusjon fra Avinor AS	25 300 000	
85	Overtredelsesgebyr - valutadeklarering	7 000 000	41 800 000
4618	Skatteetaten:		
1	Refunderte utleggs- og tinglysingsgebyr	59 000 000	
2	Andre refusjoner	44 300 000	
3	Andre inntekter	36 400 000	
5	Gebyr for utleggsforretninger	49 000 000	
7	Gebyr for bindende forhåndsuttalelser	2 400 000	
11	Gebyr på kredittdeklarasjoner	18 800 000	
85	Misligholdte lån i Statens lånekasse for utdanning	240 000 000	
86	Bøter, inndragninger mv.	1 471 800 000	
87	Trafikantsanksjoner	70 000 000	
88	Forsinkelsesgebyr, Regnskapsregisteret	248 000 000	
89	Overtredelsesgebyr	13 000 000	2 252 700 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
4620	Statistisk sentralbyrå:		
2	Oppdragsinntekter	227 600 000	
85	Tvangsmulkt	17 900 000	245 500 000
	Sum Finansdepartementet		<u>2 600 900 000</u>

Forsvarsdepartementet

4700	Forsvarsdepartementet:		
1	Driftsinntekter	24 655 000	24 655 000
4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg:		
1	Driftsinntekter	3 321 834 000	
47	Salg av eiendom	269 425 000	3 591 259 000
4720	Felles ledelse og kommandoapparat:		
1	Driftsinntekter	107 247 000	107 247 000
4723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet:		
1	Driftsinntekter	11 392 000	11 392 000
4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben:		
1	Driftsinntekter	24 622 000	24 622 000
4731	Hæren:		
1	Driftsinntekter	63 993 000	63 993 000
4732	Sjøforsvaret:		
1	Driftsinntekter	54 761 000	54 761 000
4733	Luftforsvaret:		
1	Driftsinntekter	109 250 000	109 250 000
4734	Heimevernet:		
1	Driftsinntekter	5 598 000	5 598 000
4740	Forsvarets logistikkorganisasjon:		
1	Driftsinntekter	82 943 000	82 943 000
4760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold:		
1	Driftsinntekter	29 750 000	
48	Fellesfinansierte investeringer, inntekter	71 536 000	101 286 000
4790	Kystvakten:		
1	Driftsinntekter	1 106 000	1 106 000
4791	Redningshelikoptertjenesten:		
1	Driftsinntekter	838 289 000	838 289 000
4792	Norske styrker i utlandet:		
1	Driftsinntekter	25 117 000	25 117 000
4795	Kulturelle og allmennyttige formål:		
1	Driftsinntekter	8 223 000	8 223 000
4799	Militære bøter:		
86	Militære bøter	500 000	500 000
	Sum Forsvarsdepartementet		<u>5 050 241 000</u>

Olje- og energidepartementet

4800	Olje- og energidepartementet:		
10	Refusjoner	644 000	
70	Garantiprovisjon, Gassco	1 450 000	2 094 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
4810	Oljedirektoratet:		
1	Gebyrinntekter	36 654 000	
2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter	125 000 000	161 654 000
4811	Statoil ASA:		
96	Utbytteaksjer	6 407 000 000	6 407 000 000
4820	Norges vassdrags- og energidirektorat:		
1	Gebyrinntekter	73 000 000	
2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter	90 000 000	
40	Flom- og skredforebygging	19 000 000	182 000 000
4825	Energiomlegging, energi- og klimateknologi:		
85	Fondsavkastning	1 861 000 000	1 861 000 000
4840	CO ₂ -håndtering:		
80	Renter, TCM DA	4 000 000	
86	Avdrag, TCM DA	330 000 000	334 000 000
	Sum Olje- og energidepartementet		8 947 748 000

Ymse inntekter

5309	Tilfeldige inntekter:		
29	Ymse	150 000 000	150 000 000
5310	Statens lånekasse for utdanning:		
4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	22 350 000	
29	Termingebyr	23 811 000	
89	Purregebyrer	105 417 000	
90	Redusert lån og rentegjeld	10 051 888 000	
93	Omgjøring av utdanningslån til stipend	6 335 577 000	16 539 043 000
5312	Husbanken:		
1	Gebyrer m.m.	10 936 000	
11	Tilfeldige inntekter	82 240 000	
90	Avdrag	11 266 000 000	11 359 176 000
5325	Innovasjon Norge:		
50	Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning	5 000 000	
70	Låneprovisjoner	59 000 000	
90	Avdrag på utestående fordringer	41 400 000 000	
91	Tilbakeført kapital, såkornfond	10 000 000	41 474 000 000
5326	Siva SF:		
70	Låne- og garantiprovisjoner	7 000 000	
90	Avdrag på utestående fordringer	215 000 000	222 000 000
5329	Eksportkreditt Norge AS:		
70	Gebyrer m.m.	30 000 000	
90	Avdrag på utestående fordringer	10 700 000 000	10 730 000 000
5341	Avdrag på utestående fordringer:		
95	Avdrag på lån til andre stater	300 000	
98	Avdrag på egenbeholdning statsobligasjoner	8 000 000 000	8 000 300 000
5351	Overføring fra Norges Bank:		
85	Overføring	17 700 000 000	17 700 000 000
	Sum Ymse inntekter		106 174 519 000
	Sum Inntekter under departementene		165 925 424 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet			
5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten:		
24	Driftsresultat:		
	1 Driftsinntekter	128 100 000 000	
	2 Driftsutgifter	-30 900 000 000	
	3 Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 700 000 000	
	4 Avskrivninger	-25 400 000 000	
	5 Renter av statens kapital	<u>-3 700 000 000</u>	66 400 000 000
30	Avskrivninger		25 400 000 000
80	Renter av statens kapital	<u>3 700 000 000</u>	<u>95 500 000 000</u>
	Sum Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet		<u>95 500 000 000</u>

Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband med nybygg, anlegg mv.

5445	Statsbygg:		
39	Avsetning til investeringsformål	<u>1 029 976 000</u>	1 029 976 000
5446	Salg av eiendom, Fornebu:		
40	Salgsinntekter, Fornebu	<u>200 000</u>	200 000
5460	Garantiinstituttet for eksportkreditt:		
71	Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning	10 400 000	
72	Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland	<u>7 100 000</u>	17 500 000
5470	Statens pensjonskasse:		
30	Avsetning til investeringsformål	<u>38 070 000</u>	38 070 000
5490	NVE Anlegg:		
1	Salg av utstyr mv.	<u>200 000</u>	200 000
5491	Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift:		
30	Avskrivninger	<u>1 353 888 000</u>	<u>1 353 888 000</u>
	Sum Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband med nybygg, anlegg mv.		<u>2 439 834 000</u>

Skatter og avgifter

5501	Skatter på formue og inntekt:		
70	Trinnskatt, formuesskatt mv.	54 000 000 000	
72	Fellesskatt	<u>184 000 000 000</u>	238 000 000 000
5502	Finansskatt:		
70	Skatt på lønn	<u>1 790 000 000</u>	1 790 000 000
5507	Skatt og avgift på utvinning av petroleum:		
71	Ordinær skatt på formue og inntekt	20 200 000 000	
72	Særskatt på oljeinntekter	31 900 000 000	
74	Arealavgift mv.	<u>1 700 000 000</u>	53 800 000 000
5508	Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen:		
70	CO ₂ -avgift i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen	<u>5 400 000 000</u>	5 400 000 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
5509	Avgift på utslipp av NO _x i petroleums- virksomheten på kontinentalsokkelen:		
70	Avgift	3 000 000	3 000 000
5511	Tollinntekter:		
70	Toll	3 100 000 000	
71	Auksjonsinntekter fra tollkvoter	240 000 000	3 340 000 000
5521	Merverdiavgift:		
70	Merverdiavgift	270 300 000 000	270 300 000 000
5526	Avgift på alkohol:		
70	Avgift på alkohol	13 500 000 000	13 500 000 000
5531	Avgift på tobakkvarer mv.:		
70	Avgift på tobakkvarer mv.	7 300 000 000	7 300 000 000
5536	Avgift på motorvogner mv.:		
71	Engangsavgift	16 900 000 000	
72	Årsavgift	9 700 000 000	
73	Vektårsavgift	360 000 000	
75	Omregistreringsavgift	1 445 000 000	28 405 000 000
5538	Veibruksavgift på drivstoff:		
70	Veibruksavgift på bensin	5 600 000 000	
71	Veibruksavgift på autodiesel	10 900 000 000	
72	Veibruksavgift på naturgass og LPG	3 000 000	16 503 000 000
5541	Avgift på elektrisk kraft:		
70	Avgift på elektrisk kraft	10 500 000 000	10 500 000 000
5542	Avgift på mineralolje mv.:		
70	Grunnavgift på mineralolje mv.	2 100 000 000	
71	Avgift på smøreolje mv.	118 000 000	2 218 000 000
5543	Miljøavgift på mineralske produkter mv.:		
70	CO ₂ -avgift	6 700 000 000	
71	Svovelavgift	15 000 000	6 715 000 000
5547	Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier:		
70	Trikloretten (TRI)	37 000 000	
71	Tetrakloretten (PER)	2 000 000	39 000 000
5548	Miljøavgift på visse klimagasser:		
70	Avgift på hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK)	450 000 000	450 000 000
5549	Avgift på utslipp av NO _x :		
70	Avgift på utslipp av NO _x	52 000 000	52 000 000
5550	Miljøavgift på plantevernmidler:		
70	Miljøavgift på plantevernmidler	50 000 000	50 000 000
5551	Avgifter knyttet til mineralvirksomhet:		
70	Avgift knyttet til andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum	1 000 000	
71	Årsavgift knyttet til mineraler	2 000 000	3 000 000
5555	Avgift på sjokolade- og sukkervarer mv.:		
70	Avgift på sjokolade- og sukkervarer mv.	1 385 000 000	1 385 000 000
5556	Avgift på alkoholfrie drikkevarer mv.:		
70	Avgift på alkoholfrie drikkevarer mv.	1 900 000 000	1 900 000 000
5557	Avgift på sukker mv.:		
70	Avgift på sukker mv.	205 000 000	205 000 000
5559	Avgift på drikkevareemballasje:		
70	Grunnavgift på engangsemballasje	1 725 000 000	
71	Miljøavgift på kartong	50 000 000	
72	Miljøavgift på plast	40 000 000	
73	Miljøavgift på metall	5 000 000	

Kap. Post	Kroner	Kroner
74 Miljøavgift på glass	100 000 000	1 920 000 000
5561 Flypassasjeravgift:		
70 Flypassasjeravgift	1 625 000 000	1 625 000 000
5565 Dokumentavgift:		
70 Dokumentavgift	8 600 000 000	8 600 000 000
5568 Sektoravgifter under Kulturdepartementet:		
71 Årsavgift - stiftelser	24 164 000	
73 Refusjon - Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	39 461 000	
74 Avgift - forhåndskontroll av kinofilm	5 500 000	
75 Kino- og videogramavgift	34 000 000	103 125 000
5571 Sektoravgifter under Arbeids- og sosialdepartementet:		
70 Petroleumstilsynet - sektoravgift	85 040 000	85 040 000
5572 Sektoravgifter under Helse- og omsorgsdepartementet:		
70 Legemiddelomsetningsavgift	90 000 000	
72 Avgift utsalgssteder utenom apotek	4 900 000	
73 Legemiddelkontrollavgift	125 000 000	
74 Tilsynsavgift	3 770 000	223 670 000
5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet:		
71 Avgifter immaterielle rettigheter	151 000 000	
72 Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur	29 600 000	
73 Årsavgift Merkerregisteret	8 550 000	
74 Fiskeriforskningsavgift	236 000 000	
75 Tilsynsavgift Justervesenet	46 600 000	471 750 000
5576 Sektoravgifter under Landbruks- og matdepartementet:		
70 Forskningsavgift på landbruksprodukter	150 000 000	
71 Totalisatoravgift	135 000 000	285 000 000
5577 Sektoravgifter under Samferdselsdepartementet:		
74 Sektoravgifter Kystverket	789 800 000	
75 Sektoravgifter Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	196 200 000	986 000 000
5578 Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet:		
70 Sektoravgifter under Svalbard miljøvernfond	14 650 000	
71 Jeger- og fellingsavgifter	85 000 000	
72 Fiskeravgifter	16 100 000	115 750 000
5580 Sektoravgifter under Finansdepartementet:		
70 Finanstilsynet, bidrag fra tilsynsenhetene	357 500 000	357 500 000
5582 Sektoravgifter under Olje- og energidepartementet:		
70 Bidrag til kulturminnevern	300 000	
71 Konsesjonsavgifter fra vannkraftutbygging	156 000 000	
72 Påslag på nettatariffen til Energifondet	630 000 000	786 300 000
5583 Særskilte avgifter mv. i bruk av frekvenser:		
70 Avgift på frekvenser mv.	295 400 000	295 400 000
Sum Skatter og avgifter		677 712 535 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Renter og utbytte mv.			
5603	Renter av statens kapital i statens forretningsdrift:		
80	Renter av statens faste kapital	89 184 000	89 184 000
5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer:		
80	Av statskassens foliokonto i Norges Bank	62 900 000	
81	Av verdipapirer og bankinnskudd i utenlandsk valuta	200 000	
82	Av innenlandske verdipapirer	1 467 000 000	
83	Av alminnelige fordringer	25 000 000	
84	Av driftskreditt til statsbedrifter	136 100 000	
86	Renter av lån til andre stater	100 000	1 691 300 000
5607	Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse:		
80	Renter	1 075 000 000	1 075 000 000
5613	Renter fra Siva SF:		
80	Renter	24 000 000	24 000 000
5615	Husbanken:		
80	Renter	3 013 000 000	3 013 000 000
5616	Kommunalbanken AS:		
85	Aksjeutbytte	390 000 000	390 000 000
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning:		
80	Renter	3 728 910 000	3 728 910 000
5618	Aksjer i Posten Norge AS:		
85	Utbytte	120 000 000	120 000 000
5619	Renter av lån til Avinor AS:		
80	Renter	50 300 000	50 300 000
5622	Aksjer i Avinor AS:		
85	Utbytte	500 000 000	500 000 000
5624	Renter av Svinesundsforbindelsen AS:		
80	Renter	20 000 000	20 000 000
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge:		
80	Renter på lån fra statskassen	90 000 000	
81	Rentemargin, innovasjonslåneordningen	30 000 000	
85	Utbytte, lavrisikolåneordningen	100 000 000	
86	Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa	500 000	220 500 000
5629	Renter fra eksportkredittordningen:		
80	Renter	1 800 000 000	1 800 000 000
5631	Aksjer i AS Vinmonopolet:		
85	Statens overskuddsandel	32 000 000	
86	Utbytte	2 000	32 002 000
5652	Statskog SF - renter og utbytte:		
80	Renter	2 060 000	
85	Utbytte	16 000 000	18 060 000
5656	Aksjer i selskaper under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning:		
85	Utbytte	12 465 600 000	12 465 600 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
5680	Statnett SF:		
85	Utbytte	<u>366 000 000</u>	366 000 000
5685	Aksjer i Statoil ASA:		
85	Utbytte	<u>9 068 000 000</u>	9 068 000 000
5692	Utbytte av statens kapital i Den nordiske investeringsbank:		
85	Utbytte	<u>110 100 000</u>	110 100 000
5693	Utbytte av aksjer i diverse selskaper mv.:		
85	Utbytte fra Folketrygdfondet	<u>700 000</u>	700 000
	Sum Renter og utbytte mv.		<u>34 782 656 000</u>

Folketrygden

5700	Folketrygdens inntekter:		
71	Trygdeavgift	139 500 000 000	
72	Arbeidsgiveravgift	<u>177 100 000 000</u>	316 600 000 000
5701	Diverse inntekter:		
71	Refusjon ved yrkesskade	937 440 000	
73	Refusjon fra bidragspliktige	250 000 000	
80	Renter	1 700 000	
86	Innkrevning feilutbetalinger	718 000 000	
87	Diverse inntekter	35 800 000	
88	Hjelpemiddelsentraler m.m.	<u>65 000 000</u>	2 007 940 000
5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs:		
70	Dividende	<u>220 000 000</u>	220 000 000
5705	Refusjon av dagpenger:		
70	Refusjon av dagpenger, statsgaranti ved konkurs	30 000 000	
71	Refusjon av dagpenger for grensearbeidere mv. bosatt i Norge	<u>200 000</u>	30 200 000
	Sum Folketrygden		<u>318 858 140 000</u>

Statens pensjonsfond utland

5800	Statens pensjonsfond utland:		
50	Overføring fra fondet	<u>259 506 128 000</u>	259 506 128 000
	Sum Statens pensjonsfond utland		<u>259 506 128 000</u>

Statslånemidler

5999	Statslånemidler:		
90	Lån	<u>56 769 860 000</u>	56 769 860 000
	Sum Statslånemidler		<u>56 769 860 000</u>

Totale inntekter:			<u>1 611 494 577 000</u>
-------------------	--	--	--------------------------

Folketrygden

II

Stortinget samtykker i at statstilskudd til finansiering av folketrygden, jf. folketrygdlovens § 23-10, gis med 141 451 686 000 kroner, hvorav 18 403 835 000 kroner gis til dekning av utgifter som fullt ut skal dekkes ved tilskudd fra staten, jf. § 23-10 tredje ledd.

Andre fullmakter

II

Statslån o.a.

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2017 kan:

1. ta opp nye langsiktige innenlandske statslån til et beløp inntil 75 000 mill. kroner.
2. ha utestående kortsiktige markedslån til et beløp inntil 125 000 mill. kroner.
3. ta imot innskudd i form av kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond, og fra institusjoner som kan bli pålagt å plassere likviditet som kontolån til staten.
4. inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler.

III

Utvidet innsparingsperiode

Kongen kan gi bestemmelser om en prøveordning for budsjettårene 2017–2019 med adgang til å overskride driftsbevilgninger med inntil fem prosent til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i løpet av de følgende fem budsjettår.

Utenriksdepartementet

Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2017 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 01	kap. 3100 postene 02 og 05
kap. 140 post 01	kap. 3140 post 05

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Klima, miljø og fornybar energi, post 70 Ymse tilskudd, mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Klima, miljø og fornybar energi, post 01 Salgsinntekter fra salg av bistanseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet ved innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Klima, miljø og fornybar energi, post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2017 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Klima, miljø og fornybar energi, post 70 Ymse tilskudd, til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2017 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 100 Utenriksdepartementet, post 90 Lån til norske borgere i utlandet, ved behov for bistand fra aktuelle transportselskaper ved evakuering av norske borgere i kriserammede land. Fullmakten gjelder i de tilfeller og på de betingelser som gjelder for denne typen bistand.
2. overskride bevilgningen under kap. 116, post 90 Innskudd i Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB) som følge av valutakursjusteringer dersom dette er nødvendig for å oppfylle norske forpliktelser overfor AIIB på USD 22 mill.

V

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2017 gis fullmakt til å inntektsføre/utgiftsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

VI

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til tematisk støtte, multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
117		EØS-finansieringsordningene	
	77	EØS-finansieringsordningen 2014-2021	13 881 mill. kroner
	78	Den norske finansieringsordningen 2014-2021	11 681 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	45 mill. kroner
166		Klima, miljø og fornybar energi	
	74	Fornybar energi	30 mill. kroner

2. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation II (IFFIm II) med inntil 1 500 mill. kroner i perioden 2010–2020 under kap. 169 Global helse og utdanning, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.
3. tilskudd til en global finansieringsordning for kvinne- og barnehelse med inntil 3 600 mill. kroner samlet i perioden 2015–2020 under kap. 169 Global helse og utdanning.
4. tilskudd til Vaksinealliansen Gavi med inntil 6 250 mill. kroner i perioden 2016–2020 over kap. 169, post 70 Global helse.
5. tilskudd til Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) med inntil 2 000 mill. kroner samlet i perioden 2017–2019 under kap. 169 Global helse og utdanning.

VIII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2017 kan inngå garantier for perioden 2013–2018 for avtaler om kjøp av prevensjonsimplantater til bruk i utviklingsland, innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil USD 140 mill. Prevensjonsimplantatene skal være godkjent av Verdens helseorganisasjon (WHO), og avtalene skal være inngått med det formål å oppnå prisreduksjoner.

IX

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2017 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for gamle og nye garantier på inntil 500 mill. kroner. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

X

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen, Jugoslavia-domstolen, Mekanismen for internasjonale straffedomstoler (MICT) og for regulært bidrag til FN.

Andre fullmakter

XI

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2017 kan:

1. ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle

portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.

2. ettergi statlige fordringer på Sudan som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980) for inntil 1 050 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp, inklusive påløpte renter, på ettergivelsestidspunktet. Gjeldsettergivelsen gjennomføres uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å belaste den norske gjeldsplanens ramme.

XII

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2017 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.
3. Eventuelle utbetalinger av regjeringens gave til TV-aksjoner kan i sin helhet utbetales som et engangsbeløp.
4. Utbetalinger av tilskudd til Climate Investment Fund (CIF) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.
5. Utbetalinger av tilskudd til følgende fond forvaltet av Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) kan foretas i henhold til regelverket til det enkelte fond: Early Transition Countries Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Regional Fund, EBRD Southern and Eastern Mediterranean Multi-Donor Account.
6. Utbetalinger av tilskudd til Ukraine Trust Fund for Military Career Transition forvaltet av NATO kan foretas i henhold til fondets regelverk.
7. Utbetalinger av bidrag til Northern Dimension Environment Partnership Support Fund (NDEP), Chernobyl Shelter Fund (CSF) og Nuclear Safety Account (NSA) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.
8. Utbetalinger av bidrag til Global Community Engagement and Resilience Fund kan foretas i henhold til fondets regelverk.
9. Utbetalinger av tilskudd til akutt nødhjelpsarbeid kan i enkelte tilfeller foretas for opptil ett år frem i tid når dette er påkrevd for å sikre raske og nødvendige investeringer.
10. Utbetalinger av tilskudd til fond forvaltet av Verdensbanken kan foretas i henhold til regelverket for det enkelte fond.

XIII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2017 kan fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Den globale miljøfasiliteten.

XIV

Deltakelse i kapitaløkninger i internasjonale banker og fond

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar i den sjettede generelle kapitaløkningen i Den afrikanske utviklingsbanken med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen SDR 30 340 000. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2018, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.

2. Norge deltar, i forbindelse med formalisering av Sør-Sudans medlemskap i Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB), i en selektiv kapitaløkning i banken, med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen UA 570 000. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2016–2023, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond. Kapitaløkningen innebærer også en økning i den norske statsgarantien i AfDB med UA 8 930 000.
3. Norge deltar i kapitalpåfyllingen til Den interamerikanske utviklingsbankens (IDB) organisasjon for privat sektor, Inter-American Investment Corporation (IIC), med en andel på USD 10,1 mill. innbetalt i syv årlige avdrag for perioden 2016–2022. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
4. Norge deltar i den 18. kapitalpåfyllingen av Det internasjonale utviklingsfondet (IDA-18) med et bidrag på til sammen 2 748 mill. kroner for perioden 2017–2019, innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 70 Verdensbanken.
5. Norge deltar i den 14. kapitalpåfyllingen i Det afrikanske utviklingsfondet (AfDF-14) med et bidrag på til sammen 1 617 mill. kroner for perioden 2017–2019, innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
6. Norge deltar i den 12. kapitalpåfyllingen i Det asiatiske utviklingsfondet (AsDF-12) med et bidrag på til sammen 229,44 mill. kroner for perioden 2017–2020, innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
7. Norge deltar i kapitalpåfyllingen i Den globale miljøfasiliteten (GEF) med en innbetalt andel på inntil 432 mill. kroner over perioden 2014–2018. Innbetalingene belastes kap. 166 Klima, miljø og fornybar energi, post 72 Klima og miljø.
8. Norge deltar i kapitalpåfyllingen i Det grønne klimafondet (GCF) med en innbetalt andel på inntil 1,6 mrd. kroner over perioden 2015–2018. Innbetalingene belastes kap. 166 Klima, miljø og fornybar energi, post 72 Klima og miljø.
9. Norge deltar i den tiende kapitalpåfyllingen av det internasjonale landbruksutviklingsfondet (IFAD10) med en andel på 315 mill. kroner for perioden 2016–2018, innbetalt i tre årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
10. Norge deltar i de første kapitalinnskuddene i Den asiatiske investeringsbank for infrastruktur (AIIB) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen USD 110 mill., innbetalt i fem like årlige bidrag og gir garantier tilsvarende USD 440 mill. for perioden 2016–2020. Innbetalingen belastes kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner, post 90 Innskudd i Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB).

XV

Det internasjonale gjeldssletteinitiativet (MDRI)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2017 kan utstede en bindende forpliktelse til Det internasjonale utviklingsfondet (IDA) og Det afrikanske utviklingsfondet (AfDF) for Norges bidrag til Det internasjonale gjeldssletteinitiativet (MDRI) i perioden 1. juli 2025 til 30. juni 2028 for Det internasjonale utviklingsfondet og i perioden 1. januar 2027 til 31. desember 2029 for Det afrikanske utviklingsfondet.

Kunnskapsdepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2017 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
Kap. 200 post 01	Kap. 3200 post 02
Kap. 220 post 01	Kap. 3220 post 02
Kap. 222 post 01	Kap. 3222 post 02
Kap. 224 post 01	Kap. 3224 post 01
Kap. 229 post 01	Kap. 3229 postene 02 og 61
Kap. 230 post 01	Kap. 3230 post 02
Kap. 256 post 01	Kap. 3256 post 02
Kap. 280 post 01	Kap. 3280 post 02
Kap. 281 post 01	Kap. 3281 post 02
Kap. 2410 post 01	Kap. 5310 post 03

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og påvirker derfor også kap. 1633 post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter skal tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

- overskride bevilgningene til oppdragsvirksomhet på postene 21 mot tilsvarende merinntekter.
- bruke inntekter fra salg av eiendommer ved universitetene til kjøp, vedlikehold og bygging av andre lokaler til undervisnings- og forskningsformål ved den samme virksomheten.
- gi Norges forskningsråd fullmakt til å kjøpe og avhende eiendommer. Salgsinntekter blir ført til eiendomsfondet til Forskningsrådet.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2017 kan:

- gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
220		Utdanningsdirektoratet	
	70	Tilskudd til læremidler mv.	30 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter	20 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	249,2 mill. kroner
231		Barnehager	
	21	Spesielle driftsutgifter	50 mill. kroner
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	412,7 mill. kroner

- gi tilsagn om å utbetale 20 pst. av tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen over kap. 225 Tiltak i grunnsopplæringen post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen påfølgende budsjettår, når endelig regnskap foreligger.
- gi tilsagn om å utbetale utdanningsstøtte for første halvår 2018 (andre halvdel av undervisningsåret 2017–18) etter de satsene som blir fastsatt andre halvår 2017 (første halvdel av undervisningsåret 2017–18), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning postene 70 Utdanningsstipend, 71 Andre stipend, 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld, samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning, post 80 Renter.
- gi tilsagn om å omgjøre lån til stipend første halvår 2018 (andre halvdel av undervisningsåret 2017–18) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2017 (første halvdel av undervisningsåret 2017–18), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, post 50 Avsetning til utdanningsstipend.

Andre fullmakter

IV

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

- privatister som melder seg opp til eksamen, og kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale et gebyr per prøve. Gebyret skal betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg opp til eksamen, skal betale 1 057 kroner dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og 2 115 kroner ved forbedringsprøver. Kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale 902 kroner per prøve dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og 1 806 kroner ved senere forsøk.
- Kunnskapsdepartementet i 2017 kan gi universiteter og høyskoler fullmakt til å
 - opprette nye selskap og delta i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - bruke overskudd av oppdragsvirksomhet til kapitalinnskudd ved oppretting av nye selskap eller ved deltagelse i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - bruke utbytte fra selskap som virksomheten har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
 - bruke inntekt fra salg av aksjer i selskap som virksomheten har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
- de statlige fondene Tøyenfondet og Observatoriefondet avvikles. Kapitalen blir overført til konsernkontoen til Universitetet i Oslo og regnskapsført i universitetets virksomhetsregnskap.

4. maksimalgrensen for foreldrebetaling for et heldags ordinært barnehagetilbud blir fastsatt til 2 730 kroner per måned og 30 030 kroner per år fra 1. januar 2017, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 1.
5. det fra 1. august 2017 blir gitt fritak i foreldrebetalingen i barnehage for 20 timer per uke til alle tre-, fire- og femåringer i husholdninger med skattepliktig kapital- og personinntekt på under 428 000 kroner per år, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 3.
6. Kunnskapsdepartementet i 2017 kan ta på seg forpliktelser innenfor en ramme på 20 mill. kroner til forberedelse og gjennomføring av den internasjonale matematikkolympiaden i Oslo i 2020. Det er en forutsetning at Norge blir tildelt arrangementet.

Kulturdepartementet

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2017 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 300 post 1	kap. 3300 post 1
kap. 320 post 1	kap. 3320 postene 1 og 3
kap. 320 post 21	kap. 3320 post 2
kap. 322 post 1	kap. 3322 post 1
kap. 323 post 1	kap. 3323 post 1
kap. 323 post 21	kap. 3323 post 2
kap. 325 post 1	kap. 3325 postene 1 og 3
kap. 326 post 1	kap. 3326 post 1
kap. 326 post 21	kap. 3326 post 2
kap. 329 post 1	kap. 3329 post 1
kap. 329 post 21	kap. 3329 post 2
kap. 334 post 1	kap. 3334 post 1
kap. 334 post 21	kap. 3334 post 2
kap. 339 post 1	kap. 3339 postene 2 og 4
kap. 339 post 1	kap. 5568 post 71
kap. 339 post 21	kap. 3339 post 7
kap. 342 post 1	kap. 3342 postene 1 og 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
322		Bygg og offentlige rom	
	50	Kunst i offentlige rom	20,9 mill. kroner
	70	Nasjonale kulturbygg	607,8 mill. kroner

IV

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2017 kan inngå avtaler om forsikringsansvar i forbindelse med større utenlandske utstillinger i Norge innenfor en samlet ramme for nytt og gammelt ansvar som til enhver tid ikke må overstige 4 000 mill. kroner.

Andre fullmakter

V

Fastsetting av fordelingsnøkler for visse tilskudd

Stortinget fastsetter følgende fordelingsnøkler for 2017:

1. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til region-/landsdelsinstitusjoner fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikk og scenekunst, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner.
2. Det offentlige driftstilskuddet til region- og distriktsoperatiltak fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikk- og scenekunst, post 73 Region- og distriktsopera.

VI

Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

Stortinget samtykker i at for 2017 skal:

1. gebyret for merking og registrering av hver kopi av et videogram for utleie eller salg være 0,60 kroner. Kulturdepartementet kan sette ned eller frita for gebyr i visse tilfeller.
2. avgiften pr. videogram for omsetning i næring være 3,50 kroner
3. kringkastingsavgiften for fjernsynsmottakere være 2 577 kroner ekskl. merverdiavgift. Tilleggsavgiften ved forsinket betaling av kringkastingsavgiften og når melding ikke blir gitt etter reglene i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 8-1 andre ledd skal være 15 pst. av kringkastingsavgiften.

VII

Salg av aksjer

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2017 kan selge statens aksjer i Filmparken AS.

VIII

Opphevelse av tidligere vedtak

Stortingets vedtak 13. desember 1956 om Den norske kirkes landsfond oppheves. Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet overfører midlene i fondet til rettssubjektet Den norske kirke.

IX

Opprettelse av post uten bevilgning

Stortinget samtykker i at post 01 Driftsutgifter under kap. 340 Den norske kirke opprettes i statsregnskapet for 2017 uten bevilgning, og at posten kan nyttes til å utgiftsføre lønn for embetsmenn som motsetter seg overføring til det nye rettssubjektet Den norske kirke, mot tilsvarende innsparing under kap. 340, post 70.

Justis- og beredskapsdepartementet

Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2017 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
Kap. 61 post 01	Kap. 3061 post 03
Kap. 400 post 01	Kap. 3400 post 01
Kap. 400 post 21	Kap. 3400 post 03
Kap. 410 post 01	Kap. 3410 postene 02 og 03
Kap. 410 post 22	Kap. 3410 post 04
Kap. 411 post 01	Kap. 3411 post 03
Kap. 430 post 01	Kap. 3430 postene 03 og 04
Kap. 430 post 21	Kap. 3430 post 02
Kap. 432 post 01	Kap. 3432 post 03
Kap. 440 post 01	Kap. 3440 postene 02, 03, 04 og 05
Kap. 442 post 01	Kap. 3442 postene 02 og 03
Kap. 444 post 01	Kap. 3444 post 02
Kap. 451 post 01	Kap. 3451 postene 03 og 06
Kap. 454 post 01	Kap. 3454 post 01
Kap. 455 post 01	Kap. 3455 post 01
Kap. 456 post 01	Kap. 3456 post 02
Kap. 456 post 22	Kap. 3456 post 03

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
Kap. 456 post 45	Kap. 3456 post 04
Kap. 473 post 01	Kap. 3473 post 01
Kap. 474 post 01	Kap. 3474 post 02
Kap. 490 post 01	Kap. 3490 post 05
Kap. 491 post 01	Kap. 3491 post 01
Kap. 495 post 01	Kap. 3495 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

- overskride bevilgningen under kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 01 Driftsutgifter med inntil 75 pst. av inntekter ved salg av sivilforsvarsanlegg og fast eiendom. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2017 kan bestille varer utover den gitte bevilgning, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	
	01	Driftsutgifter	100 mill. kroner
454		Redningshelikoptertjenesten	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	177 mill. kroner

IV

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om støtte utover gitte bevilgninger på kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 72 Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, *overslagsbevilgning*, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 50 mill. kroner.

Andre fullmakter

V

Videreføring av bobehandling

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2017 kan bestemme at det under ordningen med utgifter til fortsatt bobehandling pådras forpliktelser utover gitt bevilgning under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 10 mill. kroner, men slik at totalrammen for nye til-sagn og gammelt ansvar ikke overstiger 33 mill. kroner.

VI

Nettobudsjetteringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2017 kan:

1. trekke politiets direkte utgifter til oppbevaring, tilsyn og salg av beslag fra salgsinntekten, før det overskytende inntektsføres under kap. 5309 Tilfeldige inntekter, post 29 Ymse.
2. trekke salgsomkostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.
3. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 473 Statens sivilrettsforvaltning, post 01 Driftsutgifter, inntektene ved avholdelse av kurs og konferanser i regi av Konkursrådet, samt inntekter fra rådets øvrige virksomhet.
4. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, tilbakebetalte inntekter under ordningen med utgifter til bobehandling.

VII

Stortingets rettfærdsvederlagsordning

Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag får fullmakt til å tilstå rettfærdsvederlag av statskassen med inntil 250 000 kroner for hver enkelt søknad, men slik at grensen er 500 000 kroner for HIV-ofre og 300 000 kroner for tidligere barn i barnehjem, offentlige fosterhjem og spesialskoler. Søknader der utvalget anbefaler å innvilge erstatning som er høyere enn nevnte beløp, fremmes for Stortinget til avgjørelse. Det samme gjelder søknader som etter utvalgets vurdering reiser spørsmål av særlig prinsipiell art.

VIII

Avhending av sivilforsvarsanlegg

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2017 kan overdra sivilforsvarsanlegg til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Innkvartering av utlendinger som søker beskyttelse

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2017 kan inngå avtaler med varighet utover 2017 om midlertidig drift av innkvartering for utlendinger som søker beskyttelse i Norge. Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet kan øke innkvarteringskapasiteten selv om det medfører et bevilgningsmessig merbehov over kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak, post 60 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak eller post 70 Stønader til beboere i asylmottak, dersom det er nødvendig for å gi innkvartering av utlendinger som søker beskyttelse. Stortinget samtykker videre i at Justis- og beredskapsdepartementet kan iverksette beredskapstiltak med varighet utover 2017 for eventuelt sterkt økte ankomster av asylsøkere selv om det medfører et bevilgningsmessig merbehov over kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak, post 60 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak og kap. 2445 Statsbygg, post 31 Igangsetting av ordinære byggeprosjekter og post 49 Kjøp av eiendommer og selv om det ikke foreligger fastsatt kostnadsramme. Summen av overskridelser på postene kan ikke overstige 3 mrd. kroner i 2017.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 500 post 01	kap. 3500 post 01
kap. 510 post 01	kap. 3510 postene 02 og 03
kap. 525 post 21	kap. 3525 post 01
kap. 533 post 01	kap. 3533 post 02
kap. 540 post 01	kap. 3540 postene 03 og 04
kap. 540 post 21	kap. 3540 post 03
kap. 540 post 22	kap. 3540 post 05
kap. 540 post 23	kap. 3540 post 06
kap. 554 post 01	kap. 3554 post 01
kap. 563 post 01	kap. 3563 post 03
kap. 563 post 21	kap. 3563 post 02
kap. 585 post 01	kap. 3585 post 01
kap. 587 post 01	kap. 3587 post 04
kap. 595 post 01	kap. 3595 postene 02 og 03
kap. 595 post 21	kap. 3595 postene 02 og 03
kap. 595 post 45	kap. 3595 post 04
kap. 2412 post 01	kap. 5312 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Forskudd på rammetilskudd

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i statsbudsjettet for 2017 kan utgiftsføre uten bevilgning:

1. inntil 350 mill. kroner på kap. 571 Rammetilskudd til kommuner, post 90 Forskudd på rammetilskudd som forskudd på rammetilskudd for 2018 til kommuner.
2. inntil 150 mill. kroner på kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner, post 90 Forskudd på rammetilskudd som forskudd på rammetilskudd for 2018 til fylkeskommuner.

IV

Utsatt inntektsføring

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan gi Statens kartverk fullmakt til å plassere innbetalinger fra samfinansierte prosjekter på mellomværende med statskassen. Inntektene vil bli rapportert til statsregnskapet på det tidspunkt utgiftene i de samfinansierte prosjektene kommer til utbetaling og rapporteres til statsregnskapet.

V

Samfinansiering

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan gi Statens kartverk fullmakt til å sette i gang samfinansierte prosjekter før finansieringen i sin helhet er innbetalt til Statens kartverk, forutsatt at det er inngått en bindende avtale med betryggende sikkerhet om innbetaling mellom partene. Fullmakten begrenses oppad til 90 mill. kroner og gjelder utgifter ført på kap. 595, post 21 mot inntekter ført på kap. 3595, post 03.

VI

Avvikling av Kartverket som forvaltningsbedrift

Stortinget samtykker i at Kartverkets anleggsmidler som i dag er aktivert i statsregnskapets konto-gruppe 68 Fast kapital i forvaltningsbedrifter, kan reguleres mot konto for forskyvning i balansen.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VII

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan foreta bestillinger av kartgrunnlag utover gitt bevilgning under kap. 595 Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur, post 21 Spesielle driftsutgifter, men slik at rammen for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger 250 mill. kroner.

VIII

Fullmakt til nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 525 Fylkesmannsembetene, post 21 Spesielle driftsutgifter, refusjoner av utgifter til fellestjenester der Fylkesmannen samordner utgiftene.

IX

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
540		Direktorat for forvaltning og IKT	
	25	Medfinansieringsordning for lønnsomme IKT-prosjekter	96 mill. kroner
581		Bolig- og bomiljøtiltak	
	76	Tilskudd til utleieboliger	696 mill. kroner
	77	Kompetansetilskudd til bærekraftig bolig- og byggkvalitet	11 mill. kroner
	78	Boligsosialt kompetansetilskudd	28 mill. kroner

Andre fullmakter

X

Husbankens låneramme

Stortinget samtykker i at Husbanken i 2017 kan gi tilsagn om lån for 18 mrd. kroner. Lånene vil bli utbetalt i 2017 og senere år.

XI

Opprettelse av poster uten bevilgning

Stortinget samtykker i at ny post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, med stikkordet «kan overføres», under kap. 595 Statens kartverk, arbeid med tinglysning og nasjonal geografisk infrastruktur, samt ny post 04 Salg av anleggsmidler under kap. 3595 Statens kartverk, arbeid med tinglysning og nasjonal geografisk infrastruktur, opprettes i statsregnskapet for 2017 uten bevilgning.

Bygge- og eiendomsfullmakter*Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger*

XII

Fullmakter til overskridelse

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan:

1. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30–49, med inntil 250 mill. kroner, mot dekning i reguleringsfondet.
2. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30–49, med beløp som tilsvarer netto gevinst fra salg av eiendommer.

XIII

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan omdisponere:

1. under kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, mellom postene 31 og 33 og mellom postene 30 og 34.
2. under kap. 531 Eiendommer til kongelige formål, fra post 01 til 45.
3. under kap. 533 Eiendommer utenfor husleieordningen, fra post 01 til 45.
4. under kap. 2445 Statsbygg, mellom postene 30, 31, 33, 45 og 49.
5. under kap. 2445 Statsbygg, mellom postene 32 og 34, samt post 49 i de tilfeller det er aktuelt å kjøpe en eiendom som ledd i gjennomføringen av et byggeprosjekt under kurantordningen.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

XIV

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for å gjennomføre byggeprosjekter og andre investeringsprosjekter som er omtalt under kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, kap. 531 Eiendommer til kongelige formål, kap. 532 Utvikling av Fornebuområdet, kap. 533 Eiendommer utenfor husleieordningen og kap. 2445 Statsbygg, innenfor de kostnadsrammene som er omtalt i Prop. 1 S (2016–2017) eller i tidligere proposisjoner til Stortinget.

XV

Fullmakter som gjelder kurantprosjektordningen

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan:

1. sette i gang byggeprosjekter under kap. 2445 Statsbygg, post 32 Prosjektering og igangsetting av kurantprosjekter, uten at disse er omtalt med kostnadsramme overfor Stortinget, når leietakeren har de husleiemidlene det er behov for innenfor gjeldende budsjettårer.
2. pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, innenfor en samlet ramme på 1 500 mill. kroner for gamle og nye forpliktelser, ved gjennomføring av kurante byggeprosjekter under kap. 2445 Statsbygg, post 32 Prosjektering og igangsetting av kurantprosjekter og post 34 Videreføring av kurantprosjekter.

Andre fullmakter

XVI

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan:

1. godkjenne salg, makeskifte eller bortfeste av eiendom som forvaltes av Statsbygg eller av statlige virksomheter som ikke har egen salgsfullmakt, for inntil 750 mill. kroner.
2. godkjenne kjøp av eiendom finansiert ved salgsinntekter, innsparte midler eller midler fra reguleringsfondet for inntil 300 mill. kroner totalt, utover bevilgningen på kap. 2445 Statsbygg, post 49.
3. korrigere Statsbyggs balanse i de tilfellene hvor prosjekterings- og investeringsmidler ført på kap. 2445 Statsbygg blir overført til andre budsjettkapitler eller prosjektene ikke blir realisert.

Arbeids- og sosialdepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2017 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 600 post 01	kap. 3600 post 02
kap. 601 post 21	kap. 3601 post 02
kap. 605 post 01	kap. 3605 postene 01, 04, 05
kap. 605 post 21	kap. 3605 post 02
kap. 621 post 21	kap. 3621 post 02
kap. 640 post 01	kap. 3640 postene 01, 06 og 07
kap. 640 post 21	kap. 3640 post 08
kap. 642 post 01	kap. 3642 postene 06 og 07
kap. 642 post 21	kap. 3642 post 02

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2017 kan:

1. omdisponere inntil 100 mill. kroner fra kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 01 Driftsutgifter.
2. omdisponere inntil 11 mill. kroner fra kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 77 Varig tilrettelagt arbeid i forbindelse med forsøket med VTA i kommunal regi.
3. omdisponere inntil 10 prosent av bevilgningen på kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 77 Varig tilrettelagt arbeid til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere.
4. omdisponere et maksimalt beløp fra kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 634, post 79 Funksjonsassistanse i arbeidslivet på inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634, post 79.
5. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen, post 21 Spesielle driftsutgifter og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 01 Driftsutgifter.
6. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2017 kan overskride bevilgningen under kap. 2470 Statens pensjonskasse, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, med inntil 20 mill. kroner mot dekning i reguleringsfondet.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
634		Arbeidsmarkedstiltak	
	76	Tiltak for arbeidssøkere	2 916,4 mill. kroner
	77	Varig tilrettelagt arbeid	701,6 mill. kroner

Andre fullmakter

VI

Fullmakt til å ettergi rente- og avdragsfrie lån

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2017 kan ettergi rente- og avdragsfrie lån til arbeidsmarkedstiltak for personer med nedsatt arbeidsevne der dette blir vurdert som nødvendig for å sikre den videre driften.

VII

Fullmakt til nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2017 kan nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, postene 01, 21 og 45, refusjoner av kommunenes andel av utgifter til opprettelse og drift av NAV-kontorer.

Folketrygden

Andre fullmakter

II

Stortinget samtykker i at med virkning fra 1. januar 2017 skal følgende ytelser i folketrygden gis etter disse satsene¹:

	kroner
1a. Grunnstønad for ekstrautgifter ved uførhet etter lovens § 6-3 (laveste sats)	8 040
1b. Ved ekstrautgifter utover laveste sats, kan grunnstønaden forhøyes til	12 276
1c. eller til	16 104
1d. eller til	23 724
1e. eller til	32 148
1f. eller til	40 152
2a-1. Hjelpstønad til uføre som må ha hjelp i huset ^{2 3}	13 404
2a-2. Hjelpstønad etter lovens § 6-4 til uføre som må ha tilsyn og pleie ⁴	14 412
2b. Forhøyet hjelpstønad etter lovens § 6-5 til uføre under 18 år som må ha særskilt tilsyn og pleie ⁴	28 824
2c. eller til	57 648
2d. eller til	86 472
3. Behovsprøvet gravferdsstønad opptil	22 723
4. Stønad til barnetilsyn etter lovens §§ 15-10 og 17-9 første ledd bokstav a) ⁵	
for første barn	46 656
for to barn	60 888
for tre og flere barn	68 988

¹ Satsene under 1, 2 og 4 er årsbeløp for ytelsene.

² Stønad til hjelp i huset gjelder tilfeller før 1. januar 1992.

³ Fra 1. januar 1997 skilles det mellom stønad til hjelp i huset og stønad til særskilt tilsyn og pleie.

⁴ Gjelder også ved uførhet som skyldes yrkesskade, jf. lovens § 12-18.

⁵ Stønad til barnetilsyn etter lovens §§ 15-10 og 17-9 første ledd bokstav a) gjelder fra 1.1.2016 stønad til barnetilsyn for enslige forsørgere og etterlatte som er i arbeid. Stønaden dekker 64 pst. av dokumenterte utgifter til barnetilsyn. Beløpene i tabellen er maksimale refusjonssatser. Stønaden er inntektsprøvet.

Helse- og omsorgsdepartementet

Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2017 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 701, postene 01 og 21	kap. 3701, post 02
kap. 703, post 21	kap. 3703, post 02
kap. 710, post 01	kap. 3710, post 02
kap. 710, post 21	kap. 3710, postene 02 og 03
kap. 714, post 21	kap. 3714, post 04
kap. 720, postene 01 og 21	kap. 3720, postene 02 og 04
kap. 720, post 70	kap. 3720, post 03
kap. 721, post 01	kap. 3721, post 04
kap. 722, post 01	kap. 3722, postene 02 og 50
kap. 723, post 01	kap. 3723, post 50
kap. 750, post 01	kap. 3750, post 02

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2017 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
710		Folkehelseinstituttet	
	21	Spesielle driftsutgifter	180 mill. kroner

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2017 kan gi tilsagn utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
761		Omsorgstjeneste	
	63	Investeringsstilskudd	8 740,1 mill. kroner
	79	Andre tilskudd	1 mill. kroner

Andre fullmakter

V

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. investeringslån og driftskredittrammen til regionale helseforetak aktiveres i statens kapitalregnskap.
2. Helse- og omsorgsdepartementet i tilknytning til oppgjørsordningene for h-reseptlegemidler og fritt behandlingsvalg kan føre utgifter og inntekter uten bevilgning over kap. 720 Helsedirektoratet, hhv. post 71 Oppgjørsordning h-reseptlegemidler, og post 72 Oppgjørsordning fritt behandlingsvalg. Netto mellomregning med helseforetakene føres ved årets slutt i kapitalregnskapet for hver av ordningene.

Barne- og likestillingsdepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Barne- og likestillingsdepartementet i 2017 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
Kap. 842 post 01	Kap. 3842 post 01
Kap. 847 post 01	Kap. 3847 post 01
Kap. 855 post 01	Kap. 3855 postene 01, 02 og 60
Kap. 856 post 01	Kap. 3856 post 01
Kap. 858 post 01	Kap. 3858 post 01
Kap. 868 post 01	Kap. 3868 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og gjelder derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter er tatt med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Andre fullmakter

III

Satser for barnetrygd

Stortinget samtykker i at Arbeids- og velferdsdirektoratet for 2017 i medhold av lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd § 10 kan utbetale barnetrygd med 11 640 kroner per barn per år.

Enslige forsørgere som fyller vilkårene for rett til utvidet stønad etter barnetrygdloven og full overgangsstonad etter folketrygdloven, og som har barn i alderen 0-3 år, har rett til et småbarnstillegg på 7 920 kroner per år. Dette tillegget gjelder per enslig forsørger, uavhengig av hvor mange barn i alderen 0-3 år vedkommende faktisk forsørger.

IV

Satser for kontantstøtte

Stortinget samtykker i at Arbeids- og velferdsdirektoratet for 2017 i medhold av lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre § 7 kan utbetale kontantstøtte med disse beløpene:

Avtalt oppholdstid i barnehage per uke	Kontantstøtte i prosent av full sats	Kontantstøtte per barn i alderen 13-23 måneder
Ikke bruk av barnehageplass	100	6 000
Til og med 19 timer	50	3 000
20 timer eller mer	0	0

V

Sats for engangsstønad ved fødsel og adopsjon

Stortinget samtykker i at Arbeids- og velferdsdirektoratet for 2017 i medhold av lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd § 14-17 kan utbetale engangsstønad ved fødsel og adopsjon med 46 920 kroner per barn.

Nærings- og fiskeridepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 900 post 01	kap. 3900 post 01
kap. 900 post 21	kap. 3900 post 02
kap. 902 post 01	kap. 3902 postene 01 og 03 og kap. 5574 post 75
kap. 902 post 21	kap. 3902 post 04
kap. 903 post 01	kap. 3903 post 01
kap. 904 post 01	kap. 3904 post 02
kap. 904 post 22	kap. 3904 post 03
kap. 905 post 21	kap. 3905 post 03
kap. 910 post 01	kap. 3910 post 03
kap. 912 post 01	kap. 3912 post 01
kap. 917 post 01	kap. 3917 post 01
kap. 917 post 21	kap. 3917 post 22
kap. 925 post 21	kap. 3925 post 03
kap. 926 post 21	kap. 3926 post 01
kap. 927 post 21	kap. 3927 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

- overskride bevilgningen under kap. 919, post 60 med 50 pst. av merinntekt under kap. 3917, post 13.
- overskride bevilgningen under kap. 917, post 22, kap. 919, post 76, kap. 925, post 22 og kap. 927, post 22 slik at summen av overskridelser tilsvarer merinntekter under kap. 5574, post 74.

III

Utbetaling under garantiordninger (trekkfullmakter)

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan foreta utbetalinger til Garantiinstituttet for eksportkreditt uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under byggelåns-garantiordningen overstiger inntilgjengelige likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 600 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Garantiinstituttet for eksportkreditt, post 91 Utbetaling iflg. trekkfullmakt – byggelåns-garantiordning.

IV

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 71 Miljøtiltak Raufoss, for miljøtiltak innenfor gitt garantiramme på 124 mill. kroner.
2. overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige aksjeposter, samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene.
3. overskride bevilgningen under kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS, post 90 Utlån, til utbetaling av lån under den statlige eksportkredittordningen, men slik at utlån i 2017 ikke overstiger 42 mrd. kroner.
4. overskride bevilgningen under kap. 905, post 21, kap. 925, post 21, kap. 926, post 21 og kap. 927, post 21 i forbindelse med gjennomføringen av bestemte oppdragsprosjekter, mot tilsvarende kontraktsfestede innbetalinger til disse prosjektene i 2018 under henholdsvis kap. 3905, post 03, kap. 3925, post 03, kap. 3926, post 01 og kap. 3927, post 01. Ved beregning av beløp som kan overføres til 2018 under de nevnte utgiftsbevilgninger, skal alle ubrukte merinntekter og mindreinntekter regnes med, samt eventuell inndekning av foregående års overskridelse på posten.

V

Fullmakt til å utgifts- og inntektsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan:

1. utgifts-/inntektsføre ut-/innbetalinger knyttet til garantiansvar overfor Eksportfinans ASA uten bevilgning, under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 70 Utbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA, og kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap, post 87 Innbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA, innenfor gitt garantiramme på 225 mill. kroner.
2. utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning valutakurstap og valutakursgevinst i eksportkredittordningen under henholdsvis kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS, post 89 Valutatap og kap. 5329 Eksportkreditt Norge AS, post 89 Valutagevinst.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelsen	Samlet ramme
2421		Innovasjon Norge	
	72	Forsknings- og utviklingskontrakter	300 mill. kroner
	76	Miljøteknologi	300 mill. kroner

2. gi tilsagn om tilskudd på 44,4 mill. euro i tillegg til eksisterende bevilgning, for å delta i de frivillige programmene til Den europeiske romorganisasjonen ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 81,24 mill. euro.

VII

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan:

1. inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner til utredninger og lignende ut over bevilgning under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.
2. foreta bestillinger ut over gitt bevilgning under kap. 904 Brønnøysundregistrene, post 22 Forvaltning av Altinn-løsningen, men slik at ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger 50 mill. kroner.

VIII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan gi:

1. Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier for inntil 40 mill. kroner for lån til realinvesteringer og driftskapital, men slik at total ramme for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 165 mill. kroner.
2. Garantiinstituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 145 000 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utlandet innenfor Alminnelig garantiordning og inkludert Gammel alminnelig ordning.
3. Garantiinstituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 3 150 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utviklingsland, men likevel slik at rammen ikke overstiger syv ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond.
4. Garantiinstituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 5 000 mill. kroner ved byggelån innenfor skipsbyggingsindustrien.
5. Garantiinstituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme på 20 000 mill. kroner ved etablering av langsiktige kraftkontrakter i kraftintensiv industri.

IX

Dekning av forsikringstilfeller

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan:

1. gi tilsagn til Institutt for energiteknikk og Statsbygg om dekning av forsikringsansvar for inntil 80 000 000 euro overfor tredjeperson for instituttets og Statsbyggs ansvar etter lov av 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirkosomhet, kapittel III.
2. inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 2 000 mill. kroner.

X

Utlånsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan:

1. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye landsdekkende innovasjonslån innenfor en ramme på 900 mill. kroner.
2. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye lån under lavrisikolåneordningen innenfor en ramme på 2 500 mill. kroner.
3. gi Eksportkreditt Norge AS fullmakt til å gi tilsagn om lån i tråd med selskapets og eksportkredittordningens formål uten en øvre ramme.

XI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser knyttet til miljøtiltak

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for inntil 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken.

Andre fullmakter

XII

Fullmakt til å bortfeste

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan bortfeste hjemfalte gruveieendommer til museale formål vederlagsfritt.

XIII

Fullmakt til å erverve og avhende aksjer og opsjoner

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan gi Garantiinstituttet for eksportkreditt anledning til å erverve og avhende aksjer og opsjoner med formål å få dekning for krav i misligholds- og gjenvinningssaker. Eierskapet skal være midlertidig.

XIV

Endring i statlige eierposter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 gjennom salg av aksjer eller gjennom andre transaksjoner kan:

1. redusere eierskapet i Ambita AS helt eller delvis.
2. redusere eierskapet i Baneservice AS helt eller delvis.
3. redusere eierskapet i Entra ASA helt eller delvis.
4. redusere eierskapet i Mesta AS helt eller delvis.
5. redusere eierskapet i SAS AB helt eller delvis.
6. redusere eierskapet i Veterinærmedisinsk Oppdragssenter AS helt eller delvis.
7. redusere eierskapet i Telenor ASA ned mot 34 prosent.

XV

Salgsfullmakt og nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan avhende eiendom på Raudsand i Nesset kommune i Møre og Romsdal. Utgifter knyttet til eventuell avhending kan trekkes fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres under kap. 3900, post 30.

Landbruks- og matdepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2017 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1115, post 01	kap. 4115, post 02
kap. 1137, post 54	kap. 5576, post 70
kap. 1142, post 01	kap. 4142, post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 1100 Landbruks- og matdepartementet, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold – ordinære forvaltningsorganer, med et beløp som tilsvarer merinntektene fra salg av eiendom. Ubenyttede merinntekter fra salg av eiendom kan regnes med ved utregning av overførbart beløp under bevilgningen.

III

Forskuttering av utgifter til tvangsflytting av rein

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2017 kan overskride bevilgningen under kap. 1142 Landbruksdirektoratet, post 01 Driftsutgifter, med inntil 0,5 mill. kroner i forbindelse med forskuttering av utgifter til tvangsflytting av rein.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1137		Forskning og innovasjon	
	70	Innovasjonsaktivitet mv.	6,0 mill. kroner
1148		Naturskade – erstatninger	
	71	Naturskade, erstatninger	40,5 mill. kroner
1149		Verdiskapings- og utviklingstiltak i skogbruket	
	71	Tilskudd til verdiskapingstiltak i skogbruket	75,0 mill. kroner

Andre fullmakter

V

Salg av fast eiendom

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2017 kan selge innkjøpt og opprinnelig statseiendom for inntil 25 mill. kroner.

Samferdselsdepartementet

Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 1313 post 01	kap. 4313 post 02
kap. 1320 postene 23, 30 og 72	kap. 4320 postene 01, 02 og 03
kap. 1352 post 01	kap. 4352 post 01
kap. 1354 post 21	kap. 4354 post 01
kap. 1360 postene 01 og 45	kap. 4360 post 02 og kap. 5577 post 74
kap. 1361 post 01	kap. 4361 post 07

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. nytte inntil 10 mill. kroner av salgsinntekter fra salg av ikke næringsaktive fiskerihavner under kap. 4360, post 02 til følgende formål under kap. 1360, post 30:
- a. dekning av salgsomkostninger forbundet med salget
 - b. oppgradering og vedlikehold av fiskerihavner under kap. 1360, post 30.

III

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan overskride bevilgningen under kap. 1360 Kystverket, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 70 mill. kroner pr. aksjon dersom det er nødvendig å sette i verk tiltak mot akutt forurensing uten opphold og før Kongen kan gi slikt samtykke.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitt bevilgning, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1352		Jernbanedirektoratet	
	74	Tilskudd til eksterne	1 340 mill. kroner
1360		Kystverket	
	72	Tilskudd for overføring av gods fra veg til sjø	60 mill. kroner

V

Fullmakt til forskuttering

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan inngå avtaler om forskuttering av midler utover gitt bevilgning inntil følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Ramme for samlede, løpende refusjonsforpliktelser
1320		Statens vegvesen	
	30, 31, 36 og 37	Investeringer, riksveg	3 500 mill. kroner

Forskutteringene skal refunderes uten kompensasjon for renter og prisstigning.

VI

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser for investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan:

1.

starte opp disse investeringsprosjektene:	innenfor en kostnadsramme på:
E39 Bjørset - Skei	846 mill. kroner
rv 13 Vik - Vangsnes	668 mill. kroner

Fullmaktene gjelder også forpliktelser som inngås i senere budsjettår, innenfor kostnadsrammen for det enkelte prosjekt. Samferdselsdepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

2. pådra forpliktelser som inngås i senere budsjettår, innenfor det enkelte prosjekts kostnadsramme for prosjekter som har startet opp før 2016 og er omtalt i Prop. 1 S. Samferdselsdepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.
3. forplikte staten for framtidige budsjettår utover gitt bevilgning for prosjekter som ikke er omtalt med kostnadsramme overfor Stortinget inntil følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme for gamle og nye forpliktelser
1320		Statens vegvesen	
	30, 31, 34, 36 og 37	Investeringer, riksveg	2 700 mill. kroner
1352		Jernbanedirektoratet	
	72	Planlegging nye prosjekter	1 250 mill. kroner
	73 og 75	Investeringer, jernbane	1 000 mill. kroner
1360		Kystverket	
	30	Investeringer	225 mill. kroner

VII

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for drift- og vedlikeholdsarbeider
Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan forplikte staten for framtidige budsjettår ut over gitt bevilgning inntil følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme for gamle og nye forpliktelser	Ramme for forpliktelser som forfaller hvert år
1320		Statens vegvesen		
	23 og 34	Drift og vedlikehold	6 600 mill. kroner	2 700 mill. kroner
1352		Jernbanedirektoratet		
	71 og 75	Drift og vedlikehold	6 000 mill. kroner	2 400 mill. kroner

VIII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for riksvegferjedriften
Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan forplikte staten for framtidige budsjettår utover gitt bevilgning på kap. 1320 Statens vegvesen, post 72 Kjøp av riksvegferjetjenester, slik at samlet ramme for gamle og nye forpliktelser ikke overstiger 15 900 mill. kroner, og slik at forpliktelsene som forfaller hvert år ikke overstiger 2 000 mill. kroner.

IX

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser for Nye Veier AS
Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan forplikte staten for framtidige budsjettår utover gitt bevilgning på kap. 1321 Nye Veier AS, post 70 Tilskudd til Nye Veier AS, likevel slik at samlet ramme for gamle og nye forpliktelser ikke overstiger 20 000 mill. kroner og årlige forpliktelser ikke overstiger 5 000 mill. kroner.

Andre fullmakter

X

Salg og bortfeste av fast eiendom

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan selge og bortfeste fast eiendom inntil en verdi av 50 mill. kroner i hvert enkelt tilfelle.

XI

Investeringsramme for transporttiltak i fylkene

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om rentekompensasjon tilsvarende en investeringsramme på 3 000 mill. kroner over kap. 1320 Statens vegvesen, post 61 Rentekompensasjon for transporttiltak i fylkene.

XII

Oslopakke 3

Stortinget samtykker i at Fjellinjen AS får tillatelse til å øke takstene i Oslopakke 3 med 1 krone i tillegg til ordinær prisjustering av bompengetakstene. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå revidert avtale med Fjellinjen AS om dette.

XIII

Restverdisikring for eksisterende materiell, oppgraderinger av eksisterende materiell og investeringer i nytt materiell

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 for det togmateriellet som inngår i statens kjøp av persontransporttjenester med tog på kap. 1352 Jernbanedirektoratet, post 70 Kjøp av persontransport med tog, kan:

- a. gi en restverdigaranti for bokførte verdier på inntil 6 100 mill. kroner
- b. gi ytterligere restverdigaranti til oppgraderinger og nyinvesteringer innenfor en ramme på inntil 2 025 mill. kroner. Det legges til grunn 75 pst. restverdigaranti.

XIV

Opprettelse av post uten bevilgning

Stortinget samtykker i at kap. 1352 Jernbanedirektoratet, post 74 Tilskudd til eksterne, opprettes i statsregnskapet for 2017 uten bevilgning.

XV

Fullmakt til å aktivere driftskreditt til Bane NOR SF i statens kapitalregnskap

Stortinget samtykker i at driftskredittrammen til Bane NOR SF aktiveres i statens kapitalregnskap.

XVI

Overføringer til og fra reguleringsfondet

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan overføre inntil 10 mill. kroner til eller fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighets reguleringsfond.

XVII

Fastsettelse av bompengetakster

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet kan endre takster og rabatter i bompengeprosjekter sammenlignet med det som lå til grunn i proposisjonene som er behandlet i Stortinget. Endringen skal være i samsvar med prinsippene for den nye tilskuddsordningen på kap. 1330, post 75, og de nye rutene for håndtering av usikkerhet i bompengeproposisjoner.

Klima- og miljødepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1400 post 01	kap. 4400 post 02
Kap. 1420 post 01	Kap. 4420 post 01
kap. 1420 post 23	kap. 4420 postene 04, 06, 08 og 09
kap. 1429 post 01	kap. 4429 postene 02 og 09
kap. 1471 post 01	kap. 4471 postene 01 og 03
kap. 1471 post 21	kap. 4471 post 21
kap. 1472 post 50	kap. 5578 post 70

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelser, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til overskridelser

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan:

1. overskride bevilgningen på kap. 1481 Klimakvoter, post 1 Driftsutgifter, til dekning av honorar, transaksjonskostnader og utgifter til faglig bistand i forbindelse med salg av klimakvoter.
2. overskride bevilgningen på kap. 1481 Klimakvoter, post 22 Kvotekjøp, generell ordning, med et beløp som svarer til inntekter fra salg av klimakvoter som er regnskapsført på kap. 4481 Salg av klimakvoter, post 01 Salgsinntekter.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

IV

Kjøp av klimakvoter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan inngå avtaler om kjøp av klimakvoter innenfor en samlet ramme på 2 100 mill. kroner for gamle og nye forpliktelser under kap. 1481 Klimakvoter, post 22 Kvotekjøp, generell ordning.

V

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan foreta bestillinger av materiell o.l. utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammalt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	31	Tiltak i verneområder	3,0 mill. kroner

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	30	Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder	55,0 mill. kroner
	32	Statlige erverv, fylkesvise verneplaner	6,2 mill. kroner
	33	Statlige erverv, nytt vern	10,9 mill. kroner
	35	Statlige erverv, skogvern	116,4 mill. kroner
	78	Friluftsmål	3,0 mill. kroner
	85	Naturinformasjonssentre	2,0 mill. kroner
1429		Riksantikvaren	
	70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner	36,0 mill. kroner
	71	Tilskudd til fredete kulturminner i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap	30,0 mill. kroner
	72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner	10,0 mill. kroner
	73	Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalderen og brannsikring	10,0 mill. kroner
	74	Tilskudd til fartøyvern	12,0 mill. kroner
	79	Tilskudd til verdensarven	10,0 mill. kroner
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak	
	73	Klima- og skogsatsingen	2 345,0 mill. kroner

VII

Fullmakt til å inngå forpliktelser

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan pådra forpliktelser for framtidige år til å kjøpe inn materiell og til å gi tilsagn om tilskudd ut over gitt bevilgninger under kap. 1420 Miljødirektoratet, postene 39, 69 og 79 Oppryddingstiltak, men slik at samlet ramme for nye forpliktelser og gammelt ansvar ikke overstiger 2,0 mill. kroner.

Andre fullmakter

VIII

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetalinger av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året for FNs klima- og skogprogram, Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility, Forest Investment Program, BioCarbon Fund plus og Central African Forest Initiative (CAFI).
2. Utbetalinger av kjernebidrag til Global Green Growth Institute kan foretas i henhold til organisasjonens regelverk.

IX

Utbetaling til Verdensbankens karbonfond

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 får unntak fra forutsetningene i Stortingets vedtak fra 8. november 1984 om utbetalinger av gitte bevilgninger gjennom at tilskudd til Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility Carbon Fund kan utbetales med det formål å betale for framtidige verifiserte utslippsreduksjoner.

X

Utbetaling av tilskudd til offentlig-privat samarbeid

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet får unntak fra forutsetningene i Stortingsvedtak av 8. november 1984 om at utbetaling av gitte bevilgninger kun skal skje ved behov, slik at det kan utbetales tilskudd til risikoreduksjon for investeringer i avskogingsfri og bærekraftig råvareproduksjon i tråd med kriteriene for kap. 1482 Internasjonale klima- og utviklingstiltak, post 73 Klima- og skogsatsingen.

XI

Utbetaling av renter på tilskudd

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge under Klima- og skogsatsingen på kap. 1482, post 73 kan benyttes til tiltak som avtales mellom Klima- og miljødepartementet og den enkelte mottaker.

Finansdepartementet*Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2017 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 21 post 01	kap. 3021 post 02
kap. 1600 post 21	kap. 4600 post 02
kap. 1605 post 01	kap. 4605 post 01
kap. 1610 post 01	kap. 4610 postene 01, 04 og 05
kap. 1618 post 01	kap. 4618 post 02
kap. 1618 post 01	kap. 4618 post 03

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633, post 01, for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen til oppdragsvirksomhet på kap. 1620 Statistisk sentralbyrå, post 21 Spesielle driftsutgifter, med et beløp som tilsvarer alle merinntektene på kap. 4620 Statistisk sentralbyrå, post 02 Oppdragsinntekter.

Ubrukte merinntekter og eventuelle mindreinntekter kan regnes med ved utregning av overførbart beløp på posten.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633, post 01, for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

III

Fullmakter til overskridelse

Stortinget samtykker i at Statsministerens kontor i 2017 kan overskride bevilgningen på kap. 21 Statsrådet, post 01 Driftsutgifter, for å iverksette nødvendige sikkerhetstiltak for regjeringen.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

IV

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2017 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1602		Finanstilsynet	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	10 mill. kroner
1610		Tolletaten	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	40 mill. kroner
1618		Skatteetaten	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	35 mill. kroner

V

Fullmakt til å inngå avtaler om investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at:

1. det i 2017 kan inngås avtaler for oppgaver som blir avsluttet i 2017 og senere under kap. 41 Stortinget, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, innenfor den kostnadsrammen som er nevnt i Prop. 1 S (2016–2017).
2. Finansdepartementet i 2017 kan gjennomføre de investeringsprosjektene som er omtalt i Prop. 1 S (2016–2017) under kap. 1618 Skatteetaten, post 22 Større IT-prosjekter, innenfor de kostnadsrammer som der er angitt.

VI

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2017 kan gi garantier for:

1. grunnkapitalen til Den nordiske investeringsbank innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar som ikke må overstige 1 243 659 651 euro.
2. lån fra Den nordiske investeringsbank vedrørende ordningen med prosjektinvesteringsslån innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt garantiansvar som ikke må overstige 387 086 761 euro.
3. miljølån gjennom Den nordiske investeringsbank innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt garantiansvar som ikke må overstige 57 603 389 euro.

VII

Fullmakt til fortsatt bobehandling

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet for 2017 kan bestemme at det under ordningen med oppfølging av statens krav i konkursbo pådras forpliktelser utover gitte bevilgninger, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 24 mill. kroner. Utbetalinger dekkes av bevilgningen under kap. 1618 Skatteetaten, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Andre fullmakter

VIII

Fullmakt til å korrigere uoppklarte differanser og feilposterings i tidligere års statsregnskap

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2017 i enkeltsaker kan korrigere uoppklarte differanser i regnskapene og feilposterings i statsregnskapet som gjelder tidligere års regnskaper, ved postering over konto for forskyvninger i balansen i statsregnskapet i det inneværende års regnskap. Fullmakten gjelder inntil 1 mill. kroner.

IX

Nettobudsjetteringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2017 kan:

1. trekke direkte utgifter i forbindelse med auksjonssalg fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres under kap. 4610 Tolletaten, post 02 Andre inntekter.
2. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 1610 Tolletaten, post 01 Driftsutgifter, refusjoner av fellesutgifter og liknende der Tolletaten framleier lokaler.
3. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 1618 Skatteetaten, post 01 Driftsutgifter, refusjoner av fellesutgifter og liknende der Skatteetaten framleier lokaler.
4. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 1618 Skatteetaten, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, refusjoner fra andre offentlige institusjoner for investeringer Skatteetaten gjør i samarbeid med disse.

Forsvarsdepartementet

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2017 kan benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

- a. Inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
- b. Inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kapittel 1760 Forsvarsmateriell og anskaffelser av materiell, nybygg og nyanlegg, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kapittel 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2017 kan:

1. foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1720		Felles ledelse og kommandoapparat	
	01	Driftsutgifter	430 mill. kroner
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	
	01	Driftsutgifter	75 mill. kroner
1731		Hæren	
	01	Driftsutgifter	30 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	01	Driftsutgifter	910 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	01	Driftsutgifter	1 500 mill. kroner
1734		Heimevernet	
	01	Driftsutgifter	65 mill. kroner
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	01	Driftsutgifter	1 010 mill. kroner
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	01	Driftsutgifter	1 100 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	80 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	17 000 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	165 mill. kroner
1761		Nye kampfly med baseløsning	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	34 335 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	01	Driftsutgifter	2 080 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	01	Driftsutgifter	60 mill. kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	01	Driftsutgifter	25 mill. kroner
1795		Kulturelle og allmennyttige formål	
	01	Driftsutgifter	2 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner ut over det som dekkes av egne avsetninger.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om økonomisk støtte ut over bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	68 mill. kroner

Andre fullmakter

V

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2017 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kapittel 4760 Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold, post 45 Store nyanskaffelser og kapittel 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

VI

Personell

Stortinget samtykker i at:

1. Forsvarsdepartementet i 2017 kan fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten slik det går frem av Prop. 1 S (2016–2017).
2. enheter oppsatt med frivillig heimevernspersonell kan overføres til forsvarsgrener og fellesinstitusjoner, og benyttes i operasjoner i utlandet.

VII

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2017 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter som er presentert som nye prosjekter i Prop. 1 S (2016–2017), innenfor de kostnadsrammer som der er omtalt.
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i Prop. 1 S (2016–2017), herunder endrede kostnadsrammer.
3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringsprosjekter med en kostnadsramme under 500 mill. kroner.
4. starte opp og gjennomføre eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter (inkludert tilhørende innredning) med en kostnadsramme under 200 mill. kroner.
5. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48 fritt mellom formål, bygg- og eiendoms-kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i Prop. 1 S (2016–2017).
6. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
7. igangsette planlegging og prosjektering av bygge-, anleggs- og innredningsprosjekter innenfor rammen av bevilgningen på de respektive poster.
8. inkludere gjennomføringskostnader i investeringsprosjektene for innredning, eiendom, bygg og anlegg på post 45 og post 47.

VIII

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2017 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendommen. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markedspris, innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluftsf- eller kulturformål kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis ikke

fylkeskommuner eller kommuner ønsker å kjøpe eiendommene. Likeledes kan eiendommer som er nødvendige for å oppfylle samfunnets målsetting om å opprettholde en selvfinansiert sivil luftfart, selges direkte til Avinor AS. Dette gjelder følgende eiendoms kategorier:

- rullebaner, taksebaner med tilhørende sikkerhetsområder, flyoppstillingsplasser og andre arealer og infrastruktur for flyoperasjoner
 - terminal innrettet mot det service- og tjenestebehov som forbrukere og myndigheter har bruk for
 - områder for kollektiv og privat tilbringertjeneste
 - kontorer og lignende
 - eiendommer for fremtidig utbygging
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2017 kan belaste utgiftsbevilgninger for bestillinger gjennom NSPA (*NATO Support and Procurement Agency*), andre internasjonale organisasjoner eller andre lands myndigheter fra det tidspunkt materiell blir bestilt, selv om levering først skjer senere i budsjettåret eller i et etterfølgende budsjettår.

X

Andre fullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet gjennom Forsvarsbygg i 2017 kan kjøpe/innløse boliger med fellesgjeld, slik at samlet gjeld knyttet til eierskap av slike boliger ikke overstiger 85 mill. kroner.

Olje- og energidepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1810 post 23	kap. 4810 post 02
kap. 1820 post 23	kap. 4820 post 02

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan overskride bevilgningen under kap. 1815 Petoro AS, post 73 Statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel med

inntil 35 mill. kroner til utgifter som påløper i utvinningstillatelser som skal fordeles mellom deltakerne i utvinningstillatelsene etter deltakerandel.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Kongen i 2017 kan overskride bevilgningen under:

1. kap. 1800 Olje- og energidepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorar og utgifter til faglig bistand ved statlig kjøp/salg av aksjeposter, rådgivning samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i Statoil ASA.
2. kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten med inntil 5 mrd. kroner ved utøvelse av statens forkjøpsrett ved overdragelser av andeler i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel.

V

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan utgiftsføre uten bevilgning under:

1. kap. 1815 Petoro AS, post 79 Erstatninger, erstatning til Norges Bank som omfatter netto rentetap og andre dokumenterte kostnader grunnet avvik i varslet og faktisk innbetaling av valuta fra SDØE til Norges Bank, jf. avtale om overføring og kjøp av valuta fra SDØE til Norges Bank.
2. kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, post 90 Lån til Norpipe Oil AS, med inntil 25 mill. kroner til utlån til Norpipe Oil AS.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan gi tilsagn utover bevilgning, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt udekket ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1800		Olje- og energidepartementet	
	72	Tilskudd til olje- og energiformål	126 mill. kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging	40 mill. kroner
	72	Tilskudd til flom- og skredforebygging	10 mill. kroner
1825		Energiomlegging, energi- og klimateknologi	
	50	Overføring til Energifondet	400 mill. kroner

VII

Fullmakt til å inngå forpliktelser utover gitt bevilgning

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan pådra seg forpliktelser utover gitte bevilgninger innenfor følgende beløp:

Kap	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1800		Olje- og energidepartementet	
	21	Spesielle driftsutgifter	7 mill. kroner
1810		Oljedirektoratet	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 mill. kroner
1815		Petoro AS	
	70	Administrasjon	35 mill. kroner
	73	Statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel	100 mill. kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 mill. kroner
	22	Flom- og skredforebygging	100 mill. kroner
1840		CO ₂ -håndtering	
	70	Gassnova SF	20 mill. kroner

VIII

Forpliktelse under avsetningsinstruksen og øvrige driftsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan godkjenne at staten pådras forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, knyttet til:

1. løpende forretningsvirksomhet i interessentskapene, samt deltakelse i annen virksomhet som har tilknytning til leting og utvinning av petroleum.
2. avsetning av statens petroleum etter avsetningsinstruksen gitt Statoil ASA.

IX

Utbyggingsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan godkjenne at staten pådras forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, hvor øvre grense for statens forholdsmessige andel for det enkelte prosjekt/fase utgjør inntil 5 mrd. kroner knyttet til deltakelse i:

1. utbyggingsprosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel.
2. utviklingsprosjekter under Gassled.

X

Forpliktelser før plan for utbygging og drift og for anlegg og drift er behandlet

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan godkjenne at staten pådras forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten knyttet til kontraktsmessige forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift er godkjent eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, herunder forpliktelser knyttet til en pre-interessentskapsfase.

Andre fullmakter

XI

Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan godkjenne prosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger:

1. Prosjektet må ikke ha prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.
2. Øvre grense for de samlede investeringer per prosjekt utgjør 20 mrd. kroner.
3. Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass.

XII

Overføring av eiendomsrett mot bruksrett

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettighetshaverne, til en annen rettighetshavergruppe. Det forutsettes at Petoro AS som forvalter av SDØE er sikret tilstrekkelig bruksrett. Denne fullmakt vil gjelde for de prosjekter hvor Olje- og energidepartementet har fått fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

XIII

Overdragelse av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan godkjenne overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler for Petoro AS som forvalter av SDØE der det antas at ressursene i utvinningstillatelsen på tidspunkt for overdragelsen er mindre enn 3 mill. Sm³ oljeekvivalenter.

XIV

Overdragelse og samordning av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i tråd med forutsetningene i St.prp. nr. 41 (2003–2004) i 2017 kan godkjenne at Petoro AS kan delta i:

1. overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler i interessentskap hvor en rettighetshaver velger å tre ut av interessentskapet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.
2. forenklet samordning av utvinningstillatelser med SDØE-andeler.
3. ny/endret plan for utbygging og drift av forekomster innenfor et samordnet område med SDØE-deltakelse.
4. overdragelse av deltakerandeler for å oppnå fortsatt harmonisering av deltakerandeler i utvinningstillatelser som er samordnet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.

XV

Overdragelse av andeler i rørledninger mv.

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan godkjenne nødvendige transaksjoner for overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE for å innlemme rørledninger og transportrelaterte anlegg med SDØE-andel i Gassled eller andre interessentskap. Statens andel i Gassled eller andre interessentskap skal justeres for å gjenspeile innlemmelsen.

Vedlegg 1**Oversikt over utgifter og inntekter i statsbudsjettet for
budsjetterterminen 2017**

i 1000 kroner

	Utgifter				
	Samlede utgifter	Drifts - utgifter	Nybygg, anlegg mv.	Overføringer til andre	Utlån, gjelds-avdrag mv.
Det kongelige hus	248 169	21 009	-	227 160	-
Regjering	404 600	404 600	-	-	-
Stortinget og underliggende institusjoner	2 270 700	1 526 700	514 000	230 000	-
Høyesterett	108 747	108 747	-	-	-
Utenriksdepartementet	36 911 096	8 105 666	79 378	27 410 692	1 315 360
Kunnskapsdepartementet	57 978 610	5 267 701	28 049	52 682 860	-
Kulturdepartementet	13 524 368	1 952 463	31 490	11 540 415	-
Justis- og beredskapsdepartementet	60 799 835	36 436 316	2 719 272	21 644 247	-
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	187 536 416	5 517 679	2 824 054	179 194 683	-
Arbeids- og sosialdepartementet	36 774 858	19 052 148	665 130	12 557 580	4 500 000
Helse- og omsorgsdepartementet	158 384 010	5 216 018	25 961	153 142 031	-
Barne- og likestillingsdepartementet	28 311 718	8 771 022	7 639	19 533 057	-
Nærings- og fiskeridepartementet	11 802 229	4 161 158	1 274 400	6 122 671	244 000
Landbruks- og matdepartementet	17 994 766	1 776 682	3 992	16 214 092	-
Samferdselsdepartementet	66 830 100	15 268 700	17 112 100	34 449 300	-
Klima- og miljødepartementet	9 622 252	2 773 450	596 108	6 252 694	-
Finansdepartementet	113 972 500	15 502 300	307 300	34 836 100	63 326 800
Forsvarsdepartementet	50 948 190	34 807 502	15 475 484	665 204	-
Olje- og energidepartementet	13 149 959	1 661 059	17 000	5 039 900	6 432 000
Ymse utgifter	4 950 000	4 950 000	-	-	-
Statsbankene	111 469 378	736 567	68 560	14 345 068	96 319 183
Statlig petroleumsvirksomhet	25 500 000	-	25 500 000	-	-
Statens forretningsdrift	3 421 250	-245 336	3 666 586	-	-
Folketrygden	460 309 826	-	-	460 309 826	-
Statens pensjonsfond utland	138 271 000	-	-	138 271 000	-
Sum utgifter	1 611 494 577	173 772 151	70 916 503	1 194 668 580	172 137 343
			Statsbudsjettet folke-trygden ikke medregnet	Folke-trygden	Statsbudsjettet medregnet folke-trygden
1. Inntekter (ekskl. tilbakebetalinger mv. og overføringer fra Statens pensjonsfond utland)			860 992 966	318 858 140	1 179 851 106
2. Utgifter (ekskl. utlån, avdrag på statsgjeld mv.)			979 047 408	460 309 826	1 439 357 234
Driftsutgifter			173 772 151	-	173 772 151
Nybygg anlegg mv.			70 916 503	-	70 916 503
Overføringer til andre			596 087 754	460 309 826	1 056 397 580
Overføringer til Statens pensjonsfond utland			138 271 000	-	138 271 000
3. Overskudd før lånetransaksjoner før overføring fra Statens pensjonsfond utland (1-2)			-118 054 442	-141 451 686	-259 506 128
4. Overføring fra Statens pensjonsfond utland			259 506 128	-	259 506 128
5. Overskudd før lånetransaksjoner (3+4)			141 451 686	-141 451 686	-

i 1000 kroner

Inntekter					
	Samlede inntekter	Drifts-inntekter	Inntekter i samband med nybygg, anlegg mv.	Skatter, avgifter og andre overføringer	Tilbakebetalinger mv.
Skatt på formue og inntekt	239 790 000	-	-	239 790 000	-
Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift	316 600 000	-	-	316 600 000	-
Tollinntekter	3 340 000	-	-	3 340 000	-
Merverdiavgift	270 300 000	-	-	270 300 000	-
Avgifter på alkohol	13 500 000	-	-	13 500 000	-
Avgifter på tobakk	7 300 000	-	-	7 300 000	-
Avgifter på motorvogner	28 405 000	-	-	28 405 000	-
Andre avgifter	55 874 535	-	-	55 874 535	-
Sum skatter og avgifter	935 109 535	-	-	935 109 535	-
Renter av statens forretningsdrift	89 184	-	-	89 184	-
Øvrige inntekter av statens forretningsdrift	2 439 834	200	2 422 134	17 500	-
Sum inntekter av statens forretningsdrift	2 529 018	200	2 422 134	106 684	-
Renter fra statsbankene	8 685 910	-	-	8 685 910	-
Renter av kontantbeholdning og andre fordringer	3 136 360	-	-	3 136 360	-
Utbytte ekskl. Statoil	14 100 902	-	-	14 100 902	-
Renteinntekter og utbytte (eksl. statens forretningsdrift og Statoil)	25 923 172	-	-	25 923 172	-
Inntekter under departementene	34 818 381	18 571 989	381 157	15 865 235	-
Overføring fra Norges Bank	17 700 000	-	-	17 700 000	-
Tilbakeføring av midler fra Statens banksikringsfond	-	-	-	-	-
Sum andre inntekter	52 518 381	18 571 989	381 157	33 565 235	-
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	95 500 000	66 400 000	25 400 000	3 700 000	-
Skatt og avgift på utvinning av petroleum	59 203 000	-	-	59 203 000	-
Aksjeutbytte fra Statoil	9 068 000	-	-	9 068 000	-
Sum petroleumsinntekter	163 771 000	66 400 000	25 400 000	71 971 000	-
Tilbakebetalinger	115 367 483	-	-	-	115 367 483
Statens pensjonsfond utland	259 506 128	-	-	259 506 128	-
Sum inntekter	1 554 724 717	84 972 189	28 203 291	1 326 181 754	115 367 483
			Statsbudsjettet folketrygden ikke medregnet	Folketrygden	Statsbudsjettet medregnet folketrygden
Lånetransaksjoner:					
6. Utlån gjeldsavdrag, aksjetegning mv. i alt			172 137 343	-	172 137 343
Utlån til statsbanker			96 319 183	-	96 319 183
Gjeldsavdrag			63 207 000	-	63 207 000
Andre utlån, aksjetegning mv.			12 611 160	-	12 611 160
7. Tilbakebetalinger mv.			115 367 483	-	115 367 483
8. Utlån mv. (netto) (6 - 7)			56 769 860	-	56 769 860
9. Samlet finansieringsbehov - av kontantbeholdning og lånemidler (8 - 5)			-84 681 826	141 451 686	56 769 860

Vedlegg 2**Statsbudsjettet**

Tabell 2.1 Hovedtallene i statsbudsjettet for perioden 2011–2017

Mill. kroner

	Regnskap					Saldert budsjett 2016	Anslag regn- skap 2016	Forslag 2017
	2011	2012	2013	2014	2015			
Driftsutgifter og investeringer ekskl. petroleumsvirksomhet	165 299	171 277	185 772	199 461	213 942	237 800	235 881	219 434
Driftsresultat forretningsdriften	7	26	195	-349	-593	-329	-334	-245
Renter av statsgjeld	17 207	12 819	12 186	11 117	11 249	10 698	10 293	11 619
Overføringer til andre	697 337	786 412	831 385	881 498	940 912	980 229	979 940	1 044 778
Utgifter ekskl. lån og petroleumsvirksomhet	879 850	970 534	1 029 538	1 091 727	1 165 509	1 228 397	1 225 780	1 275 586
Inntekter ekskl. lån, oljeskatter og petroleumsvirksomhet	800 451	869 636	913 084	931 719	980 197	1 019 403	1 005 533	1 016 080
Oljekorrigert overskudd	-79 399	-100 898	-116 454	-160 008	-185 312	-208 994	-220 248	-259 506
Overført fra Statens pensjonsfond utland	84 158	104 550	117 340	156 164	186 063	208 994	220 248	259 506
Overskudd før lånetransaksjoner	4 759	3 652	885	-3 844	751	0	0	0
Oljeskatter	209 678	232 707	206 436	176 164	110 157	97 805	57 903	59 203
Utbytte fra Statoil	13 352	13 887	14 421	22 646	15 382	15 382	10 846	9 068
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	149 212	174 499	157 880	148 229	121 673	119 900	83 800	95 500
Utgifter til statlig petroleumsvirksomhet	-21 439	-25 610	-33 585	-35 372	-28 955	-29 000	-28 000	-25 500
Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten	350 803	395 483	345 151	311 667	218 256	204 087	124 549	138 271
Overskudd før overføring til Statens pensjonsfond utland	271 404	294 585	228 697	151 658	32 945	-4 907	-95 969	-121 235
Utlån og avdrag, brutto	151 683	131 630	233 208	192 855	222 159	150 962	149 726	172 137
Tilbakebetalinger	83 301	158 728	96 233	215 040	126 087	96 532	99 218	115 367
Utlån, netto	68 382	-27 098	136 974	-22 185	96 072	54 430	50 509	56 770
Overskudd før lånetransaksjoner	4 759	3 652	885	-3 844	751	0	0	0
Samlet finansieringsbehov	63 623	-30 750	136 089	-18 341	95 321	54 430	50 509	56 770

Tabell 2.2 Samlede utgifter etter departement 2011–2017

Mill. kroner

Departement ³	Regnskap					Budsjett	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹	2017 ²
Det kongelige hus, Regjering, Stortinget og Høyesterett	2 018	2 221	2 305	2 438	2 614	2 974	3 032
Utenriksdepartementet	33 148	31 936	35 865	35 890	40 035	41 360	36 911
Kunnskapsdepartementet	42 624	41 057	43 816	47 844	52 109	55 813	57 979
Kulturdepartementet	8 566	8 950	9 759	12 460	12 790	13 059	13 524
Justis- og beredskapsdepartementet	26 654	27 995	31 637	34 740	35 496	41 426	60 800
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	141 867	153 204	159 424	172 049	176 469	181 486	187 536
Arbeids- og sosialdepartementet	50 027	57 322	70 704	62 493	43 353	42 895	36 775
Helse- og omsorgsdepartementet	113 369	116 112	121 545	131 313	147 936	154 978	158 384
Barne- og likestillingsdepartementet	31 470	32 665	34 626	34 825	37 252	40 963	28 312
Nærings- og fiskeridepartementet	12 693	21 136	8 472	14 722	10 160	9 907	11 802
Fiskeri- og kystdepartementet	4 521	4 789	5 083	0	0	0	0
Landbruks- og matdepartementet	16 104	16 621	17 206	17 459	17 496	17 462	17 995
Samferdselsdepartementet	30 843	33 661	50 980	70 655	94 063	89 764	66 830
Klima- og miljødepartementet	4 756	5 065	5 420	8 616	8 323	8 929	9 622
Fornyings-, administrasjons- og kirke- departementet	6 336	6 420	6 724	0	0	0	0
Finansdepartementet	88 344	38 241	107 331	57 873	107 121	47 507	113 973
Forsvarsdepartementet	40 871	41 490	43 571	46 675	45 339	48 892	50 948
Olje- og energidepartementet	5 554	6 162	16 528	18 614	15 790	21 048	13 150
Ymse utgifter	105	66	61	0	0	4 400	4 950
Statsbankene	90 696	105 945	121 021	124 001	118 410	113 576	111 469
Statlig petroleumsvirksomhet	21 439	25 610	33 585	35 372	28 955	29 000	25 500
Statens forretningsdrift	2 629	2 539	2 568	1 986	2 452	3 363	3 421
Folketrygden	329 173	348 567	368 100	389 928	420 461	439 556	460 310
Statens pensjonsfond utland	350 804	395 483	345 151	311 667	218 256	204 087	138 271
Utgifter i alt	1 454 607	1 523 258	1 641 483	1 631 621	1 634 880	1 612 447	1 611 495

¹ Saldert budsjett 2016² Forslag 2017 Prop. 1 S (2016–2017).³ Departementenes budsjetter er uten ymse utgifter, statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og folketrygden som vises separat.

Tabell 2.3 Driftsutgifter (postene 1-29) etter departement 2011–2017

Departement ³	Regnskap					Budsjett	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹	2017 ²
Det kongelige hus, Regjering, Stortinget og Høyesterett	1 645	1 703	1 772	1 854	1 839	2 002	2 061
Utenriksdepartementet	4 868	4 825	5 245	5 510	7 686	11 476	8 106
Kunnskapsdepartementet	3 343	3 314	3 400	3 799	4 160	4 790	5 268
Kulturdepartementet	1 572	1 674	1 725	3 160	3 160	3 124	1 952
Justis- og beredskapsdepartementet	24 745	25 699	27 205	29 223	31 602	36 822	36 436
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	363	341	411	4 965	4 862	4 954	5 518
Arbeids- og sosialdepartementet	21 942	22 805	23 038	23 387	23 927	24 441	19 052
Helse- og omsorgsdepartementet	4 155	4 402	4 782	5 110	5 259	4 984	5 216
Barne- og likestillingsdepartementet	6 786	6 906	7 138	7 319	7 752	9 124	8 771
Nærings- og fiskeridepartementet	1 793	1 876	1 938	4 015	3 641	3 803	4 161
Fiskeri- og kystdepartementet	3 275	3 345	3 521	0	0	0	0
Landbruks- og matdepartementet	1 581	1 620	1 708	1 673	1 586	1 587	1 777
Samferdselsdepartementet	14 356	15 013	15 831	19 789	21 009	21 756	15 269
Klima- og miljødepartementet	2 687	2 758	2 915	2 297	2 329	2 519	2 773
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	4 180	4 376	4 578	0	0	0	0
Finansdepartementet	8 544	8 659	9 571	9 027	14 158	14 282	15 502
Forsvarsdepartementet	31 289	31 716	32 606	33 808	32 722	32 782	34 808
Olje- og energidepartementet	1 696	2 244	2 130	1 639	1 562	1 677	1 661
Ymse utgifter	105	66	61	0	0	4 400	4 950
Statsbankene	656	662	668	721	724	722	737
Statlig petroleumsvirksomhet	2	0	1	0	0	0	0
Statens forretningsdrift	7	26	195	-349	-593	-329	-245
Folketrygden	0	0	0	0	0	0	0
Statens pensjonsfond utland	0	0	0	0	0	0	0
Utgifter i alt	139 589	144 031	150 439	156 948	167 382	184 917	173 772

¹ Saldert budsjett 2016² Forslag 2017 Prop. 1 S (2016–2017).³ Departementenes budsjetter er uten ymse utgifter, statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og folketrygden som vises separat.

Tabell 2.4 Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49) etter departement 2011–2017

Departement ³	Regnskap					Budsjett	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹	2017 ²
Det kongelige hus, Regjering, Stortinget og Høyesterett	50	184	183	209	354	541	514
Utenriksdepartementet	45	28	93	179	282	285	79
Kunnskapsdepartementet	56	26	23	84	21	39	28
Kulturdepartementet	25	34	32	39	32	31	31
Justis- og beredskapsdepartementet	331	287	1 587	1 377	1 710	1 502	2 719
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	2	2	1	1 122	1 696	2 237	2 824
Arbeids- og sosialdepartementet	658	281	312	689	549	417	665
Helse- og omsorgsdepartementet	33	28	20	24	27	22	26
Barne- og likestillingsdepartementet	34	26	13	48	71	56	8
Nærings- og fiskeridepartementet	9	7	9	50	776	168	1 274
Fiskeri- og kystdepartementet	558	731	858	0	0	0	0
Landbruks- og matdepartementet	9	20	11	9	46	5	4
Samferdselsdepartementet	11 135	12 181	18 022	22 881	24 634	27 240	17 112
Klima- og miljødepartementet	432	523	429	544	494	567	596
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	663	806	828	0	0	0	0
Finansdepartementet	315	242	226	237	185	250	307
Forsvarsdepartementet	8 602	9 181	10 345	12 220	11 982	15 443	15 475
Olje- og energidepartementet	20	7	12	12	8	8	17
Ymse utgifter	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	118	166	153	106	56	51	69
Statlig petroleumsvirksomhet	21 437	25 610	33 585	35 372	28 955	29 000	25 500
Statens forretningsdrift	2 623	2 513	2 372	2 335	3 045	3 692	3 667
Folketrygden	0	0	0	0	0	0	0
Statens pensjonsfond utland	0	0	0	0	0	0	0
Utgifter i alt	47 153	52 883	69 114	77 536	74 922	81 554	70 917

¹ Saldert budsjett 2016² Forslag 2017 Prop. 1 S (2016–2017).³ Departementenes budsjetter er uten ymse utgifter, statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og folketrygden som vises separat.

Tabell 2.5 Overføringer til andre (postene 50-89) etter departement 2011–2017

Departement ³	Regnskap					Budsjett	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹	2017 ²
Det kongelige hus, Regjering, Stortinget og Høyesterett	323	333	351	374	421	431	457
Utenriksdepartementet	27 478	26 295	29 616	29 279	30 957	28 299	27 411
Kunnskapsdepartementet	36 224	37 717	40 392	43 961	47 928	50 983	52 683
Kulturdepartementet	6 969	7 242	8 003	9 262	9 599	9 905	11 540
Justis- og beredskapsdepartementet	1 578	2 009	2 844	4 139	2 184	3 103	21 644
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	141 501	152 862	159 005	165 962	169 911	174 295	179 195
Arbeids- og sosialdepartementet	11 084	11 088	10 996	11 171	11 033	11 837	12 558
Helse- og omsorgsdepartementet	109 173	111 677	116 741	126 178	142 651	149 971	153 142
Barne- og likestillingsdepartementet	24 650	25 733	27 475	27 458	29 429	31 783	19 533
Nærings- og fiskeridepartementet	4 197	4 343	4 463	5 657	5 538	5 937	6 123
Fiskeri- og kystdepartementet	688	713	703	0	0	0	0
Landbruks- og matdepartementet	14 514	14 981	15 488	15 777	15 865	15 871	16 214
Samferdselsdepartementet	5 352	6 467	7 096	7 985	8 420	10 768	34 449
Klima- og miljødepartementet	1 637	1 785	2 076	5 776	5 500	5 844	6 253
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	1 493	1 237	1 318	0	0	0	0
Finansdepartementet	33 335	29 303	30 990	31 403	32 859	32 975	34 836
Forsvarsdepartementet	626	593	621	648	634	667	665
Olje- og energidepartementet	3 837	3 909	4 387	4 463	4 971	5 113	5 040
Ymse utgifter	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	11 546	12 376	12 905	13 194	13 801	13 591	14 345
Statlig petroleumsvirksomhet	0	0	0	0	0	0	0
Statens forretningsdrift	0	0	0	0	0	0	0
Folketrygden	329 173	348 567	368 100	389 928	420 461	439 556	460 310
Statens pensjonsfond utland	350 804	395 483	345 151	311 667	218 256	204 087	138 271
Utgifter i alt	1 116 182	1 194 714	1 188 722	1 204 282	1 170 417	1 195 014	1 194 669

¹ Saldert budsjett 2016² Forslag 2017 Prop. 1 S (2016–2017).³ Departementenes budsjetter er uten ymse utgifter, statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og folketrygden som vises separat

Tabell 2.6 Utlån, gjeldsavdrag mv. (postene 90-99) etter departement 2011–2017

Departement ³	Regnskap					Budsjett	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹	2017 ²
	Det kongelige hus, Regjering, Stortinget og Høyesterett	0	0	0	0	0	0
Utenriksdepartementet	757	788	911	923	1 110	1 300	1 315
Kunnskapsdepartementet	3 000	0	0	0	0	0	0
Kulturdepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Justis- og beredskapsdepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	1	0	6	0	0	0	0
Arbeids- og sosialdepartementet	16 343	23 148	36 358	27 246	7 844	6 200	4 500
Helse- og omsorgsdepartementet	8	5	2	1	0	0	0
Barne- og likestillingsdepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Nærings- og fiskeridepartementet	6 693	14 909	2 062	5 000	205	0	244
Fiskeri- og kystdepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Landbruks- og matdepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Samferdselsdepartementet	0	0	10 030	20 000	40 000	30 000	0
Klima- og miljødepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Finansdepartementet	46 150	38	66 544	17 206	59 919	0	63 327
Forsvarsdepartementet	353	0	0	0	0	0	0
Olje- og energidepartementet	0	2	10 000	12 500	9 250	14 250	6 432
Ymse utgifter	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	78 376	92 740	107 295	109 980	103 831	99 212	96 319
Statlig petroleumsvirksomhet	0	0	0	0	0	0	0
Statens forretningsdrift	0	0	0	0	0	0	0
Folketrygden	0	0	0	0	0	0	0
Statens pensjonsfond utland	0	0	0	0	0	0	0
Utgifter i alt	151 683	131 630	233 208	192 855	222 159	150 962	172 137

¹ Saldert budsjett 2016² Forslag 2017 Prop. 1 S (2016–2017).³ Departementenes budsjetter er uten ymse utgifter, statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og folketrygden som vises separat.

Tabell 2.7 Skatter og avgifter i perioden 2011–2017

Kapittel	Regnskap					Budsjett		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹	2017 ²	
5501	Skatter på formue og inntekt	227 649	233 345	243 362	238 985	237 996	251 138	238 000
5502	Finansskatt	0	0	0	0	0	0	1 790
5506	Avgift av arv og gaver	1 754	1 887	2 246	1 880	295	0	0
5507	Skatt og avgift på utvinning av petroleum	207 453	230 452	203 204	171 586	105 223	92 300	53 800
5508	Avgift på utslipp av CO ₂ kontinentalsokkelen	2 189	2 251	3 293	4 516	4 959	5 500	5 400
5509	Avgift på utslipp av NO _x kontinentalsokkelen	36	4	-61	62	-26	5	3
5511	Tollinntekter	2 747	3 070	3 111	3 205	3 305	3 360	3 340
5521	Merverdiavgift	208 747	220 713	233 874	242 571	252 220	263 560	270 300
5526	Avgift på alkohol	11 863	12 140	12 239	12 643	12 827	13 000	13 500
5531	Avgift på tobakkvarer mv.	7 643	7 315	7 080	7 259	7 265	7 200	7 300
5536	Avgift på motorvogner mv.							
	Engangsavgift	20 123	21 175	20 184	18 533	17 995	17 700	16 900
	Årsavgift	9 035	9 364	9 695	9 975	10 170	10 660	9 700
	Vektårsavgift	331	326	328	359	352	368	360
	Omregistreringsavgift	2 423	2 349	2 103	1 907	1 370	1 440	1 445
5537	Avgift på båter mv.	194	169	169	50	0	0	0
5538	Veibruksavgift på drivstoff	16 117	16 254	16 426	16 562	16 079	16 400	16 503
5541	Avgift på elektrisk kraft	7 337	7 140	7 961	7 538	8 563	9 670	10 500
5542	Avgift på mineralolje mv.	1 530	1 419	1 443	1 876	2 035	1 964	2 218
5543	Miljøavgift på mineralske produkter mv.	4 849	4 541	4 768	5 238	5 766	6 849	6 715
5546	Avgift på sluttbehandling av avfall	89	17	49	53	3	0	0
5547	Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier	2	2	2	1	8	2	39
5548	Miljøavgift på visse klimagasser	258	277	282	355	345	451	450
5549	Avgift på utslipp av NO _x	98	114	55	58	54	57	52
5550	Miljøavgift på plantevernmidler	64	70	64	71	68	50	50
5551	Avgifter knyttet til mineralvirksomhet	5	22	20	6	5	4	3
5555	Avgift på sjokolade- og sukkervarer mv.	1 174	1 221	1 265	1 240	1 401	1 400	1 385
5556	Avgift på alkoholfrie drikkevarer mv.	1 784	1 835	1 911	1 968	1 961	2 040	1 900
5557	Avgift på sukker mv.	183	193	201	197	206	230	205
5559	Avgift på drikkevareemballasje	1 278	1 276	1 325	1 596	1 798	1 828	1 920
5561	Flypassasjeravgift	0	0	0	0	0	1 045	1 625
5565	Dokumentavgift	6 654	7 163	7 310	7 607	8 446	8 800	8 600
5568	Sektoravgifter under Kulturdepartementet	68	66	70	75	75	113	103
5571	Sektoravgifter under Arbeids- og sosialdep.	0	0	46	89	79	97	85
5572	Sektoravgifter under Helse- og omsorgsdep.	177	184	192	167	199	184	224
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridep.	136	142	149	317	388	436	472
5575	Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdep.	890	925	889	0	0	0	0
5576	Sektoravgifter under Landbruks- og matdep.	794	301	140	135	138	125	285
5577	Sektoravgifter under Samferdselsdep.	0	0	0	841	847	749	986
5578	Sektoravgifter under Klima- og miljødep.	101	103	112	105	104	108	116
5580	Sektoravgifter under Finansdepartementet	282	293	312	309	333	341	358
5582	Sektoravgifter under Olje- og energidep.	0	2	0	160	168	154	786
5583	Særskilte avgifter mv. i bruk av frekvenser	192	188	236	274	281	290	295
5584	Andre avgifter, etterslep utgåtte avgifter	0	0	0	0	-6	0	0
5700	Trygdeavgift	102 437	104 279	111 686	119 936	129 807	134 634	139 500
5700	Arbeidsgiveravgift	138 542	147 538	157 743	164 015	169 628	175 697	177 100
	Sum skatter og avgifter inkl. folketrygden	987 227	1 040 122	1 055 482	1 044 319	1 002 733	1 029 949	994 313

¹ Saldert budsjett 2016² Forslag 2017 Prop. 1 S (2016–2017).

Tabell 2.8 Samlede inntekter i perioden 2011–2017

Mill. kroner

	Regnskap					Saldert budsjett 2016	Anslag regn- skap 2016	Forslag 2017
	2011	2012	2013	2014	2015			
Skatter på formue og inntekt	229 404	235 232	245 608	240 865	238 291	251 138	237 100	239 790
Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift	240 979	251 816	269 430	283 951	299 435	310 331	305 800	316 600
Tollinntekter	2 747	3 070	3 111	3 205	3 305	3 360	3 360	3 340
Merverdiavgift	208 747	220 713	233 874	242 571	252 220	263 560	266 000	270 300
Avgifter på alkohol	11 863	12 140	12 239	12 643	12 827	13 000	13 200	13 500
Avgifter på tobakk	7 643	7 315	7 080	7 259	7 265	7 200	7 300	7 300
Avgifter på motorvogner	31 912	33 213	32 309	30 773	29 887	30 168	29 455	28 405
Andre avgifter	44 255	43 916	45 396	46 888	49 344	53 387	50 967	55 875
Sum skatter og avgifter	777 549	807 415	849 047	868 156	892 576	932 144	913 182	935 110
Renter av statens forretningsdrift	63	74	85	80	76	77	75	89
Øvrige inntekter av statens forretningsdrift	2 590	2 010	1 964	2 334	2 659	2 245	2 332	2 440
Sum inntekter av statens forretningsdrift	2 654	2 084	2 049	2 413	2 735	2 322	2 407	2 529
Renter fra statsbankene	8 079	7 795	8 370	9 014	9 280	8 717	8 585	8 686
Renter av kontantbeholdning og andre fordringer	10 984	8 913	6 585	5 657	4 841	4 589	4 321	3 136
Utbytte ekskl. Statoil	17 900	13 277	14 528	14 029	19 651	15 529	14 566	14 101
Sum renteinntekter og utbytte (ekskl. statens forretningsdrift og Statoil)	36 963	29 985	29 484	28 699	33 772	28 835	27 471	25 923
Inntekter under departementene	34 117	30 152	32 505	32 451	40 696	41 301	35 883	34 818
Overføring fra Norges Bank	0	0	0	0	10 419	14 800	26 589	17 700
Tilbakeføring av midler fra Statens banksikringsfond	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum andre inntekter	34 117	30 152	32 505	32 451	51 115	56 101	62 472	52 518
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	149 212	174 499	157 880	148 229	121 673	119 900	83 800	95 500
Skatt og avgift på utvinning av petroleum	209 678	232 707	206 436	176 164	110 157	97 805	57 903	59 203
Aksjeutbytte fra Statoil	13 352	13 887	14 421	22 646	15 382	15 382	10 846	9 068
Sum petroleumsinntekter	372 242	421 093	378 737	347 039	247 212	233 087	152 549	163 771
Tilbakebetalinger	83 301	158 728	96 233	215 040	126 087	96 532	99 218	115 367
Statens pensjonsfond utland	84 158	104 550	117 340	156 164	186 063	208 994	220 248	259 506
Sum inntekter	1 390 984	1 554 008	1 505 394	1 649 962	1 539 559	1 558 016	1 477 547	1 554 725

Tabell 2.9 Vedtatt budsjett 2016 (des.2015). Utgifter fordelt etter departement og de forskjellige grupper av postnummer.

	Samlede utgifter	Statens egne driftsutgifter					Nybygg, anlegg (postnr. 30-49)	Overføringer				Utlån gjefts- avdrag mv. (postnr. 90-99)
		I alt	Driftsutgifter (postnr. 01)	Spesielle driftsutgifter (postnr. 21-23 og 25-29)	Driftsresultat forretningsdriften (postnr. 24)	I alt		Andre statsregnskaper (postnr. 50-59)	Kommuner (postnr. 60-69)	Andre overføringer (postnr. 70-89)		
Det kongelige hus	232229	20496	20496	0	0	0	211733	0	0	0	0	0
Regjering	344500	344500	322900	21600	0	0	0	0	0	0	0	0
Stortinget og underliggende institusjoner	2302000	1542100	1527100	15000	0	541000	218900	0	218900	0	0	0
Høyesterett	94997	94997	94997	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utenriksdepartementet	41359749	11476023	4081868	7394155	0	284507	28298859	0	28298859	0	1300360	0
Kunnskapsdepartementet	55812701	4790181	1732386	3057795	0	39138	50983382	36046423	11644943	0	0	0
Kulturdepartementet	13059426	3123952	2950637	173315	0	30722	9904752	1539776	8300231	0	0	0
Justis- og beredskapsdepartementet	41426387	36822289	28807591	8014698	0	1501539	3102559	325232	705356	2071971	0	0
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	181486276	4954482	3766138	1188344	0	2236941	174294853	363584	168448828	5482441	0	0
Arbeids- og sosialdepartementet	42895379	24441290	24181228	260062	0	417410	11836679	253814	182730	11400135	620000	0
Helse- og omsorgsdepartementet	154977925	4984244	3169257	1814987	0	22303	149971378	363057	6819505	142788816	0	0
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	40963391	9124267	6870668	2253599	0	56233	31782891	231540	14005708	17545643	0	0
Nærings- og fiskeridepartementet	9906975	3802590	2719998	1082592	0	167750	5936635	2420810	285000	3230825	0	0
Landbruks- og matdepartementet	17462248	1587075	1553784	33291	0	4536	15870637	2013050	138846	13718741	0	0
Samferdselsdepartementet	89763736	21755710	2432530	19323180	0	27240400	10767526	140026	2620700	8006800	30000100	0
Klima- og miljødepartementet	8928799	2518659	1267490	1251169	0	566576	5843564	548307	290355	5004902	0	0
Finansdepartementet	47507212	14282212	13428574	853638	0	250400	32974600	20000	20350000	12604600	0	0
Forsvarsdepartementet	48892262	32782492	31113996	1668496	0	15442903	666867	188763	0	478104	0	0
Olje- og energidepartementet	21047723	1676633	935571	741062	0	7900	5113190	2669710	14000	2429480	14250000	0
Ymse utgifter	4400000	4400000	4400000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	113575839	721875	711048	10827	0	50966	13591352	6780923	0	6810429	99211646	0
Statlig petroleumsvirksomhet	29000000	0	0	0	0	29000000	0	0	0	0	0	0
Statens forretningsdrift	3363318	-329024	0	-329024	0	3692342	0	0	0	0	0	0
Folketrygden	439556444	0	0	0	0	0	439556444	0	340000	439216444	0	0
Statens pensjonsfond utland	204087000	0	0	0	0	0	204087000	204087000	0	0	0	0
Sum utgifter	1612446516	184917043	136088257	49157810	-329024	81553566	1195013801	258203748	217557789	719252264	150962106	0

1000 kroner.

Tabell 2.10 Forslag for 2017. Utgifter fordelt etter departement og de forskjellige grupper av postnummer

	1000 kroner									
	Statens egne driftsutgifter					Overføringer				Utlån gjelds- avdrag mv. (postnr. 90- 99)
Samlede utgifter	I alt	Drifts- utgifter. (postnr. 01)	Spesielle driftsutgif- ter (postnr. 21-23 og 25-29)	Drifts- resultat forretnings- driften (postnr. 24)	Nybyggs, anlegg (postnr. 30-49)	I alt	Andre statsregn- skaper (postnr. 50-59)	Kom- muner (postnr. 60- 69)	Andre over- føringer (postnr. 70-89)	
Det kongelige hus	248169	21009	21009	0	0	227160	227160	0	0	0
Regjering	404600	404600	382400	22000	0	0	0	0	0	0
Stortinget og underliggende institusjoner	2270700	1526700	1511700	15000	0	230000	0	0	230000	0
Høyesterett	108747	108747	108747	0	0	0	0	0	0	0
Utenriksdepartementet	36911096	8105666	4350185	3755481	0	27410692	0	0	27410692	1315360
Kunnskapsdepartementet	57978610	5267701	2097031	3170670	0	52682860	37860169	2988212	11834479	0
Kulturdepartementet	13524368	1952463	1814534	137929	0	11540415	1546626	54075	9939714	0
Justis- og beredskapsdepartementet	60799835	36436316	32210589	4225727	0	2719272	348916	19469501	1825830	0
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	187536416	5517679	4459736	1057943	0	2824054	393678	173246581	5554424	0
Arbeids- og sosialdepartementet	36774858	19052148	18737108	315040	0	665130	279650	155760	12122170	4500000
Helse- og omsorgsdepartementet	158384010	5216018	3362205	1853813	0	25961	338844	8739580	144063607	0
Barne- og likestillingsdepartementet	28311718	8771022	6491896	2279126	0	7639	243502	1758471	17531084	0
Nærings- og fiskeridepartementet	11802229	4161158	3055808	1105350	0	1274400	2602300	23400	3496971	244000
Landbruks- og matdepartementet	17994766	1776682	1740218	36464	0	3992	2110289	142664	13961139	0
Samferdselsdepartementet	66830100	15268700	2903700	12365000	0	17112100	143200	2436800	31869300	0
Klima- og miljødepartementet	9622252	2773450	1420906	1352544	0	596108	617886	384007	5250801	0
Finansdepartementet	113972500	15502300	14550400	951900	0	307300	20000	21200000	13616100	63326800
Forsvarsdepartementet	50948190	34807502	32971374	1836128	0	15475484	162479	0	502725	0
Olje- og energidepartementet	13149959	1661059	1072259	588800	0	17000	3407700	70000	1562200	6432000
Ymse utgifter	4950000	4950000	4950000	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	111469378	736567	725492	11075	0	68560	7117649	0	7227419	96319183
Statlig petroleumsvirksomhet	25500000	0	0	0	0	25500000	0	0	0	0
Statens forretningsdrift	3421250	-245336	0	0	-245336	0	0	0	0	0
Folketrygden	460309826	0	0	0	0	460309826	0	370000	459939826	0
Statens pensjonsfond utland	138271000	0	0	0	0	138271000	138271000	0	0	0
Sum utgifter	1611494577	173772151	138937297	35080190	-245336	70916503	1194668580	231039051	767938481	172137343

Vedlegg 3**Bevilgningsregnskapet**

Tabell 3.1 Utgifter og inntekter i bevilgningsregnskapet pr. 1. halvår 2016

Utgifter	Mill. kroner				
	Overført fra forrige termin	Budsjettets stilling 2016	Samlet til disposisjon	Regnskap for 1. halvår	Gjenstående beløp
Det kongelige hus	0	232	232	179	53
Regjering	13	373	385	179	206
Stortinget og underliggende institusjoner	86	2 267	2 353	1 056	1 297
Høyesterett	4	97	101	45	57
Utenriksdepartementet	361	41 872	42 232	15 454	26 778
Kunnskapsdepartementet	396	56 057	56 454	33 357	23 096
Kulturdepartementet	187	13 146	13 333	8 033	5 300
Justis- og beredskapsdepartementet ¹	712	54 450	55 162	19 167	35 994
Kommunal- og moderniserings- departementet	1 125	180 998	182 123	110 315	71 807
Arbeids- og sosialdepartementet	406	41 940	42 346	20 370	21 976
Helse- og omsorgsdepartementet	223	151 317	151 540	77 946	73 593
Barne- og likestillingsdepartementet ¹	125	29 781	29 906	21 243	8 663
Nærings- og fiskeridepartementet ²	412	10 852	11 263	4 428	6 835
Landbruks- og matdepartementet	347	17 495	17 842	13 509	4 333
Samferdselsdepartementet	3 411	89 972	93 383	57 439	35 944
Klima- og miljødepartementet	246	9 096	9 341	3 042	6 299
Finansdepartementet	760	47 462	48 222	29 484	18 738
Forsvarsdepartementet	759	49 443	50 202	20 932	29 270
Olje- og energidepartementet	163	20 898	21 061	18 499	2 562
Ymse utgifter	0	5 556	5 556	0	5 556
Statsbankene ²	528	114 067	114 595	56 723	57 872
Statlig petroleumsvirksomhet	0	30 000	30 000	13 929	16 071
Statens forretningsdrift	177	3 507	3 684	881	2 803
Folketrygden	129	439 658	439 787	214 401	225 386
Statens pensjonsfond utland	0	204 087	204 087	-34 347	238 434
Sum utgifter	10 570	1 614 621	1 625 191	706 267	918 925
Nedgang i diverse beholdninger	0	0	0	0	0
Totalsum	10 570	1 614 621	1 625 191	706 267	918 925

¹ Overført beløp fra 2015 avviker noe fra Meld. St. 3 (2015–2016) Statsrekneskapen 2015. 18 mill. kroner er flyttet fra BLD til JD som følge av overføring av endringer i ansvarsdelingen for integreringsområdet, jf. Prop. 59 S (2015–2016).

² 2,5 mill. kroner er flyttet fra kap. 928 under NFD til Innovasjon Norge under statsbankene.

	Mill. kroner		
Inntekter	Budsjettets stilling 2016	Regnskap for 1. halvår	Gjenstående beløp
Skatt på formue og inntekt	251 131	143 206	107 925
Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift	310 331	152 537	157 794
Tollinntekter	3 360	1 557	1 803
Merverdiavgift	263 560	130 216	133 344
Avgifter på alkohol	13 000	6 612	6 388
Avgifter på tobakk	7 200	3 534	3 666
Avgifter på motorvogner	30 168	19 639	10 529
Andre avgifter	53 020	24 871	28 149
Sum skatter og avgifter	931 770	482 174	449 597
Renter av statens forretningsdrift	75	-1	76
Øvrige inntekter av statens forretningsdrift	2 332	619	1 714
Sum inntekter av statens forretningsdrift	2 407	618	1 789
Renter fra statsbankene	8 585	4 352	4 232
Renter av kontantbeholdning og andre fordringer	4 358	2 692	1 666
Aksjeutbytte ekskl. Statoil	14 566	9 122	5 444
Renteinntekter og utbytte (ekskl. statens forretningsdrift og Statoil)	27 509	16 166	11 343
Inntekter under departementene	37 309	15 611	21 698
Overføring fra Norges Bank	26 589	26 589	0
Tilbakeføring av midler fra Statens banksikringsfond	0	0	0
Sum andre inntekter	63 898	42 200	21 698
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	89 500	52 303	37 197
Skatt og avgift på utvinning av petroleum	97 805	36 581	61 224
Aksjeutbytte fra Statoil	15 382	6 312	9 070
Sum petroleumsinntekter	202 687	95 196	107 491
Tilbakebetalinger	99 218	50 839	48 379
Statens pensjonsfond utland	208 994	0	208 994
Sum inntekter	1 536 483	687 193	849 290

Tabell 3.2 Bevilgningsregnskapet for 1. halvår 2015 og 2016

Utgifter	Mill. kroner									
	Samlede utgifter		Driftsutgifter		Nybygg, anlegg mv.		Overføringer til andre		Utlån, gjelds-avdrag mv.	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Det kongelige hus	176	179	15	15	0	0	161	164	0	0
Regjering	170	179	170	179	0	0	0	0	0	0
Stortinget og underliggende institusjoner	947	1 056	692	717	149	229	106	110	0	0
Høyesterett	43	45	43	45	0	0	0	0	0	0
Utenriksdepartementet	16 304	15 454	1 887	1 886	124	17	13 183	12 234	1 110	1 318
Kunnskapsdepartementet	30 832	33 357	1 552	1 958	16	15	29 264	31 384	0	0
Kulturdepartementet	7 839	8 033	1 550	1 528	6	9	6 283	6 497	0	0
Justis- og beredskapsdep.	15 728	19 167	14 410	17 597	521	343	797	1 227	0	0
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	106 822	110 315	2 340	2 330	789	897	103 694	107 088	0	0
Arbeids- og sosialdepartementet	23 139	20 370	11 863	12 678	227	114	5 568	5 730	5 481	1 848
Helse- og omsorgsdepartementet	73 070	77 946	2 288	2 423	6	2	70 775	75 521	0	0
Barne- og likestillingsdepartementet	17 660	21 243	3 629	4 202	23	25	14 007	17 016	0	0
Nærings- og fiskeri- departementet	4 664	4 428	1 763	1 798	362	17	2 334	2 501	205	112
Landbruks- og matdepartementet	14 131	13 509	763	794	25	23	13 343	12 691	0	0
Samferdselsdepartementet	63 726	57 439	8 831	9 574	10 967	11 780	3 929	6 084	40 000	30 000
Klima- og miljødepartementet	2 947	3 042	964	987	72	143	1 911	1 913	0	0
Finansdepartementet	87 162	29 484	6 673	6 998	67	98	20 503	19 858	59 919	2 530
Forsvarsdepartementet	20 099	20 932	15 628	15 721	4 104	4 816	367	395	0	0
Olje- og energidepartementet	13 486	18 499	699	698	4	2	3 532	3 550	9 250	14 250
Ymse utgifter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	63 391	56 723	346	353	28	30	6 492	6 615	56 525	49 726
Statlig petroleumsvirksomhet	14 780	13 929	0	0	14 780	13 929	0	0	0	0
Statens forretningsdrift	468	881	-798	-884	1 266	1 765	0	0	0	0
Folketrygden	206 568	214 401	0	0	0	0	206 568	214 401	0	0
Statens pensjonsfond utland	17 646	-34 347	0	0	0	0	17 646	-34 347	0	0
Sum utgifter	801 799	706 267	75 309	81 597	33 537	34 254	520 463	490 632	172 490	99 784
Lånetransaksjoner					Budsjet- Regn- skap	tets stil- ling	End- ringer i pst.	Regn- skap 1. halvår 2015	Regn- skap 1. halvår 2016	End- ringer i pst.
1 Inntekter (ekskl. tilbakebetalinger mv. og overføring fra										
Statens pensjonsfond utland					1 227 409	1 228 271	0,1	658 973	636 354	-3,4
2 Utgifter (ekskl. utlån, avdrag på statsgjeld)					1 412 721	1 464 895	3,7	629 309	606 483	-3,6
Driftsutgifter					167 382	186 561	11,5	75 309	81 597	8,3
Nybygg, anlegg mv.					74 922	82 626	10,3	33 537	34 254	2,1
Overføringer til andre					952 161	991 621	4,1	502 817	524 979	4,4
Overføringer til Statens pensjonsfond utland					218 256	204 087	-6,5	17 646	-34 347	-294,6
3 Overskudd før lånetransaksjoner før overføring fra										
Statens pensjonsfond utland (1-2)					-185 312	-236 623	-	29 664	29 871	-
4 Overføring fra Statens pensjonsfond utland					186 063	208 994	-	0	0	-
5 Overskudd før lånetransaksjoner (3+4)					751	-27 629	-	29 664	29 871	-

Inntekter	Mill. kroner									
	Samlede inntekter		Salgsinntekter		Inntekter i forbindelse med nybygg/anlegg		Skatter, avgifter og andre overføringer		Tilbakebetalinger	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Skatt på formue og inntekt	143 259	143 206	0	0	0	0	143 259	143 206	0	0
Arbeidsgiveravgift og folketrygdavgift	148 855	152 537	0	0	0	0	148 855	152 537	0	0
Tollinntekter	1 550	1 557	0	0	0	0	1 550	1 557	0	0
Merverdiavgift	122 290	130 216	0	0	0	0	122 290	130 216	0	0
Avgifter på alkohol	6 211	6 612	0	0	0	0	6 211	6 612	0	0
Avgifter på tobakk	3 513	3 534	0	0	0	0	3 513	3 534	0	0
Avgifter på motorvogner	19 740	19 639	0	0	0	0	19 740	19 639	0	0
Andre avgifter	23 787	24 871	0	0	0	0	23 787	24 871	0	0
Sum skatter og avgifter	469 205	482 174	0	0	0	0	469 205	482 174	0	0
Renter av statens forretningsdrift	-2	-1	0	0	0	0	-2	-1	0	0
Øvrige inntekter av statens forretningsdrift	630	619	0	0	630	603	0	16	0	0
Sum inntekter av statens forretningsdrift	628	618	0	0	630	603	-2	15	0	0
Renter fra statsbankene	4 741	4 352	0	0	0	0	4 741	4 352	0	0
Renter av kontantbeholdning og andre fordringer	3 127	2 692	0	0	0	0	3 127	2 692	0	0
Aksjeutbytte ekskl. Statoil	8 465	9 122	0	0	0	0	8 465	9 122	0	0
Renteinntekter og utbytte (ekskl. statens forretningsdrift og Statoil)	16 332	16 166	0	0	0	0	16 332	16 166	0	0
Inntekter under departementene	14 752	15 611	7 681	7 344	243	187	6 828	8 080	0	0
Overføring fra Norges Bank	10 419	26 589	0	0	0	0	10 419	26 589	0	0
Tilbakeføring av midler fra Statens banksikringsfond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum andre inntekter	25 171	42 200	7 681	7 344	243	187	17 247	34 669	0	0
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	68 022	52 303	54 622	38 536	11 360	11 853	2 040	1 914	0	0
Skatt og avgift på utvinning av petroleum	71 923	36 581	0	0	0	0	71 923	36 581	0	0
Aksjeutbytte fra Statoil	7 691	6 312	0	0	0	0	7 691	6 312	0	0
Sum petroleumsinntekter	147 636	95 196	54 622	38 536	11 360	11 853	81 654	44 807	0	0
Tilbakebetalinger	67 898	50 839	0	0	0	0	0	0	67 898	50 839
Statens pensjonsfond utland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	726 871	687 193	62 303	45 880	12 232	12 643	584 437	577 831	67 898	50 839
					Regn- skap 2015	Budsjet- tets stil- ling 2016	End- ringer i pst.	Regn- skap 1. halvår 2015	Regn- skap 1. halvår 2016	End- ringer i pst.
Låntransaksjoner										
6 Utlån, gjeldsavdrag, aksjetegning mv. i alt					222 159	149 726	-32,6	172 490	99 784	-42,2
Utlån mv. til statsbankene					103 831	99 236	-4,4	56 525	49 726	-12,0
Gjeldsavdrag					59 919	-	-	59 919	2 530	-
Andre utlån, aksjetegning mv.					58 410	50 490	-13,6	56 046	47 528	-15,2
7 Tilbakebetalinger mv.					126 087	99 218	-21,3	67 898	50 839	-25,1
8 Utlån mv. netto (6-7)					96 072	50 509	-47,4	104 592	48 945	-53,2
9 Samlet finansieringsbehov dekket av kontantbeholdning og lån (8-5) ¹⁾					95 321	78 138	-	74 928	19 074	-
10 Statslånemidler					95 321	0	-	0	0	-
11 Endring i diverse beholdninger					0	78 138	-	74 928	19 074	-

¹ Inkluderer ikke finanstransaksjoner knyttet til petroleumsvirksomheten

Vedlegg 4**Virksomheter med særskilte fullmakter
(nettobudsjetterte forvaltningsorganer)**

Finansdepartementet har i samråd med berørte departementer etablert prosedyrer for innrapportering av standardiserte nøkkeltall for nettobudsjetterte virksomheter, jf. omtale i Gul bok 2010, kapittel 9.3. Tabellene 4.1 - 4.3 nedenfor oppsummerer tall som Finansdepartementet har mottatt fra de berørte departementene. Tabell 4.4 gir en oversikt over aktuelle departementer og tilhørende nettobudsjetterte virksomheter. De enkelte departementene gir i sine fagproposisjoner et mer detaljert tallgrunnlag for sine nettobudsjetterte virksomheter.

Tabellene nedenfor er en ren oppsummering av tall for enkeltvirksomheter, og det er ikke fore-

tatt noen eliminering av overføringer eller transaksjoner mellom virksomhetene. Som følge av dette vil for eksempel bevilgninger til Norges Forskningsråd som viderefordes til øvrige nettobudsjetterte virksomheter, fremkomme som inntekter fra statlige bevilgninger to ganger i den aggregerte fremstillingen. Videre vil bevilgninger og tildelinger som de nettobudsjetterte virksomhetene mottar fra andre departementer eller statlige virksomheter, og som ikke tilflytter virksomheten direkte over den statlige nettobevilgning (post 50-59), fremkomme som inntekter fra statlige bevilgninger i tabellene 4.1 og 4.2 nedenfor.

Tabell 4.1 Utgifter og inntekter fordelt etter art¹

<i>Beløp i mill. kroner</i>	Budsjett			
	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>
1. Utgifter				
<i>Driftsutgifter</i>				
Lønnsutgifter	24 548	25 906	27 416	28 623
Varer og tjenester	12 675	13 392	14 394	15 091
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>37 222</i>	<i>39 297</i>	<i>41 810</i>	<i>43 714</i>
<i>Investeringsutgifter</i>				
Investeringer, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	1 701	2 195	2 510	2 266
<i>Sum investeringsutgifter</i>	<i>1 701</i>	<i>2 195</i>	<i>2 510</i>	<i>2 266</i>
<i>Overføringer fra virksomheten²</i>				
Utbetalinger til andre statlige regnskaper	4 424	4 607	3 488	4 917
Andre utbetalinger	3 273	3 895	5 550	5 453
<i>Sum overføringsutgifter</i>	<i>7 697</i>	<i>8 502</i>	<i>9 038</i>	<i>10 369</i>

Tabell 4.1 fortsetter

	Budsjett			
<i>Beløp i mill. kroner</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>
<i>Finansielle aktiviteter</i>				
Kjøp av aksjer og andeler	4	3	9	6
Andre finansielle utgifter	5	6	7	6
<i>Sum finansielle utgifter</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>16</i>	<i>11</i>
Sum utgifter	46 629	50 003	53 374	56 361
2. Inntekter				
<i>Driftsinntekter</i>				
Inntekter fra salg av varer og tjenester	3 781	4 146	3 668	3 523
Inntekter fra avgifter, gebyrer og lisenser	27	16	15	15
Refusjoner	635	704	718	629
Andre driftsinntekter	2 075	2 299	2 691	2 849
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>6 519</i>	<i>7 165</i>	<i>7 092</i>	<i>7 016</i>
<i>Investeringsinntekter</i>				
Salg av varige driftsmidler	3	16	102	64
<i>Sum investeringsinntekter</i>	<i>3</i>	<i>16</i>	<i>102</i>	<i>64</i>
<i>Overføringer til virksomheten</i>				
Inntekter fra statlige bevilgninger ³	40 554	43 358	45 987	47 721
Andre innbetalinger	768	956	716	1 001
<i>Sum overføringsinntekter</i>	<i>41 322</i>	<i>44 314</i>	<i>46 703</i>	<i>48 722</i>
<i>Finansielle aktiviteter</i>				
Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler	47	0	1	0
Andre finansielle innbetalinger	8	8	11	4
<i>Sum finansielle inntekter</i>	<i>56</i>	<i>8</i>	<i>12</i>	<i>4</i>
Sum inntekter	47 899	51 503	53 909	55 805
3. Netto endring i kontantbeholdningen (2-1)⁴	1 270	1 500	534	-555

¹ Tabell 4.1 gir et uttrykk for virksomhetenes samlede brutto utgifter og inntekter fordelt etter art for årene 2013, 2014 og 2015, samt summen av virksomhetenes interne budsjetter for 2016. Tallene i tabellen baserer seg på virksomhetenes egen oppstilling av brutto utgifter og inntekter på en standard mal. (Merknad: Tallgrunnlag for tre nettobudsjetterte virksomheter under LMD som gikk inn i nyetablerte NIBIO per 1.7.2015, er ikke utarbeidet for 2015. For disse virksomhetene er det lagt til grunn at utgifter og inntekter i første halvår 2015 utgjør halvparten av budsjett 2015, jf. tall i LMDs fagproposisjon i fjor.)

- ² Overføringer fra Norges Forskningsråd (NFR) utgjør den vesentligste delen av overføringsutgiftene, med samlede overføringer på henholdsvis 6,4 mrd. kroner, 7,0 mrd. kroner og 7,7 mrd. kroner i årene 2013, 2014 og 2015, og estimerte utbetalinger i 2016 på om lag 8,8 mrd. kroner.
- ³ Inntekter fra statlige bevilgninger omfatter blant annet bevilgninger fra overordnet fagdepartement, bevilgninger fra andre departementer, bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer og tildelinger fra NFR. Det vises til innledende kommentarer til tabellene, hvor det fremgår at det ikke er foretatt noen eliminerings av overføringer eller transaksjoner mellom virksomhetene i oppstillingen.
- ⁴ Netto endring i kontantbeholdningen i tabell 4.1, beregnet ut fra sum inntekter med fradrag av sum utgifter, tilsvarer endringen i kontantbeholdningen mellom årene i tabell 4.3.

Tabell 4.2 Inntekter etter inntektskilde¹

Inntektskilde	Budsjett			
<i>Beløp i mill. kroner</i>	2013	2014	2015	2016
<i>Bevilgninger til finansiering av statsoppdraget</i>				
Bevilgninger fra fagdepartementet	32 461	34 144	36 021	37 863
Bevilgninger fra andre departement	4 851	5 117	5 274	5 749
Bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer	1 357	1 281	1 441	1 351
Tildelinger fra Norges forskningsråd	2 603	2 721	3 023	2 793
<i>Sum bevilgninger</i>	<i>41 272</i>	<i>43 264</i>	<i>45 759</i>	<i>47 756</i>
<i>Offentlige og private bidrag</i>				
Bidrag fra kommuner og fylkeskommuner	152	104	189	181
Bidrag fra private	1 259	1 561	1 030	984
Tildelinger fra internasjonale organisasjoner	572	602	509	497
<i>Sum bidrag</i>	<i>1 983</i>	<i>2 267</i>	<i>1 727</i>	<i>1 662</i>
<i>Oppdragsinntekter m.v.</i>				
Oppdrag fra statlige virksomheter	1 010	1 081	1 231	1 021
Oppdrag fra kommunale og fylkeskommunale virksomheter	107	108	110	77
Oppdrag fra private	487	532	600	527
Andre inntekter	3 040	4 252	4 482	4 763
<i>Sum oppdragsinntekter m.v.</i>	<i>4 644</i>	<i>5 973</i>	<i>6 423</i>	<i>6 388</i>
Sum inntekter	47 899	51 503	53 909	55 805

¹ Tabell 4.2 gir et uttrykk for virksomhetenes samlede inntekter spesifisert etter inntektskilde for årene 2013, 2014 og 2015, samt summen av virksomhetenes interne budsjetter for 2016. Sum inntekter i tabell 4.2 skal samsvare med summen av inntekter i tabell 4.1, men gir supplerende informasjon om hva som er kilden til inntektene. Tallene i tabellen baserer seg på virksomhetenes egen spesifisering av brutto inntekter på en standard mal. (Se note vedr. NIBIO/LMD om tallgrunnlag for 1. halvår 2015, jf. merknad til note 1 i tabell 4.1)

Tabell 4.3 Forholdet mellom kontantbeholdning, påløpte kostnader og avsetninger pr. 31.12¹

<i>Beløp i mill. kroner</i>	2013	2014	2015	Endring 2014 til 2015
Kontantbeholdning				
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank ²	14 239	15 827	16 359	532
Beholdning på andre bankkonti	673	622	619	-3
Andre kontantbeholdninger	81	44	49	5
Sum kontanter og kontantekvivalenter	14 993	16 493	17 028	534
Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår³				
Feriepenger m.v.	2 067	2 177	2 269	92
Skattetrekk og offentlige avgifter	1 770	1 895	1 820	-74
Gjeld til leverandører	2 315	2 741	3 051	309
Gjeld til oppdragsgivere	-211	-135	-162	-27
Annen gjeld som forfaller i neste budsjettår	351	551	397	-154
<i>Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår</i>	<i>6 292</i>	<i>7 228</i>	<i>7 375</i>	<i>147</i>
Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i fremtidige budsjettår				
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd	344	304	243	-61
Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	625	43	-136	-178
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	1 213	1 622	2 040	418
Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål ⁴	3 260	3 913	3 999	86
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgninger fra andre departementer	135	59	62	4
<i>Sum avsetninger til planlagte tiltak i fremtidige budsjettår</i>	<i>5 578</i>	<i>5 941</i>	<i>6 209</i>	<i>269</i>
Andre avsetninger				
Avsetninger til andre formål/ikke spesifiserte formål	2 516	2 738	2 646	-92
Fri virksomhetskapital	616	643	718	75
<i>Sum andre avsetninger</i>	<i>3 132</i>	<i>3 382</i>	<i>3 365</i>	<i>-17</i>

Tabell 4.3 fortsetter

<i>Beløp i mill. kroner</i>	2013	2014	2015	Endring 2014 til 2015
Langsiktig gjeld (netto)				
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler ⁵	-116	-132	-123	9
Annen langsiktig gjeld	107	75	202	127
<i>Sum langsiktig gjeld</i>	-8	-57	79	136
Sum netto gjeld og forpliktelser	14 993	16 493	17 028	534

¹ Tabell 4.3 viser samlet kontantbeholdning i nettobudsjetterte virksomheter ved utgangen av 2013, 2014 og 2015, og endringen i kontantbeholdningen mellom de to siste årene. Tabellen spesifiserer også de formål som kontantbeholdningen er bundet opp i. Tallene i tabellen baserer seg på virksomhetenes egne balanseoppstillinger basert på en standard mal.

² Samlet bankbeholdning til nettobudsjetterte virksomheter på oppgjørskonto i Norges Bank tilsvarer beholdning bokført i kapitalregnskapets kontogruppe 82, eksklusiv Sametinget (konto 820501) som ikke omfattes av dette sammendraget.

³ Postene på eiendelssiden av balansen er i oppstillingen ikke spesifisert hver for seg, men er tatt med i de relaterte postene på gjeldssiden av balansen. Tallene i tabellen er derfor nettotall, og gruppen avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår, inneholder for eksempel også fordringer og andre omløpsmidler.

⁴ Forskningsprogram under behandling i NFR utgjør en betydelig del av denne avsetningen, med henholdsvis 2 676 mill. kroner, 3 117 mill. kroner og 3 159 mill. kroner for årene 2013, 2014 og 2015.

⁵ Negative tall for netto langsiktig forpliktelse knytter seg til anleggsmidler i NFR.

Tabell 4.4 Oversikt over nettobudsjetterte virksomheter

Overordnet departement/virksomhet	Antall
<i>Kunnskapsdepartementet</i> ¹	
Norges forskningsråd (NFR)	1
Universiteter ²	8
Vitenskapelige høyskoler ³	5
Statlige høyskoler	12
SIU, Senter for internasjonalisering av utdanning	1
Meteorologisk institutt	1
NUPI, Norsk utenrikspolitisk institutt	1
<i>Kulturdepartementet</i>	
Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond	1
<i>Arbeids- og sosialdepartementet</i>	
Statens arbeidsmiljøinstitutt	1
<i>Barne- og likestillings- og inkluderingsdepartementet</i> ⁴	
Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)	1
Forbrukerrådet	1
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>	
Norsk romsenter	1
<i>Landbruks- og matdepartementet</i>	
Norsk institutt for bioøkonomi ⁵	1
Veterinærinstituttet	1
<i>Klima- og miljødepartementet</i>	
Norsk kulturminnefond	1
<i>Forsvarsdepartementet</i>	
Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)	1
Sum virksomheter	38

¹ Antall virksomheter gruppert under kategoriene universiteter og høyskoler (UH-sektoren), baserer seg på KD sin publisering og gruppering av tildelingsbrev for 2016. (Med virkning fra 2016 ble det gjennomført sammenslåing av flere virksomheter innenfor UH-sektoren.)

² Universiteter omfatter: UiO, UiB, UiA, UiN, UiS, UiT, NTNU og NMBU.

³ Vitenskapelige høyskoler omfatter: NHH, NIH, Norges musikkhøgskole, Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo og Høgskolen i Molde, vitenskapelig høgskole i logisikk.

⁴ Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) gikk fra 2016 inn som en del av Høgskolen i Oslo og Akershus.

⁵ Fra 1.7.2015 er NIBIO, Norsk institutt for bioøkonomi, opprettet som en fusjon av Bioforsk, NILF og Norsk institutt for skog og landskap.

Kilde: Finansdepartementet

Vedlegg 5**Bestillingsfullmakt, tilsagnsfullmakt og garantifullmakt****1 Bestillings- og tilsagnsfullmakter**

I sammenheng med budsjettet for 2017 foreslås det bestillings- og tilsagnsfullmakter for i alt 93 743 mill. kroner, mot 74 379 mill. kroner i Gul bok 2016.

Forslagene til bestillingsfullmakter utgjør i alt 59 720 mill. kroner, mot 56 205 mill. kroner i Gul bok 2016. Under Forsvarsdepartementet er det foreslått bestillingsfullmakter på 58 867 mill. kroner, mot 54 087 mill. kroner i Gul bok 2016. Det fremmes forslag om tilsagnsfullmakter på i alt

34 023 mill. kroner, mot 18 174 mill. kroner i Gul bok 2016. Utover fullmaktene i tabellen, foreslås det enkelte tilsagnsfullmakter uten en beløpsramme, for eksempel en fullmakt som hjemler at Statens lånekasse for utdanning kan gi tilsagn om støtte for vårhalvåret 2018 etter de samme satser som for høsthalvåret 2017. For øvrige fullmakter til å forplikte staten for fremtidige budsjettår, eksempelvis bygge- og eiendomsfullmakter under KMD og investerings-, drifts- og vedlikeholdsfullmakter under SD, vises det til forslag til romertallsvedtak under det enkelte departement.

Tabell 5.1 Oversikt over bestillingsfullmakter og tilsagnsfullmakter

			1 000 kroner	
Kap.	Post	Betegnelse	Bestillings- fullmakt	Tilsagns- fullmakt
117		EØS-finansieringsordningene		
	77	EØS-finansieringsordningen 2014-2021		13 881 000
	78	Den norske finansieringsordningen 2014-2021		11 681 000
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling		45 000
166		Klima, miljø og fornybar energi		
	74	Fornybar energi		30 000
220		Utdanningsdirektoratet		
	70	Tilskudd til læremidler mv.		30 000
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter		20 000
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere		249 200
231		Barnehager		
	21	Spesielle driftsutgifter		50 000
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter		
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger		412 700

Tabell 5.1 fortsetter

			1 000 kroner	
Kap.	Post	Betegnelse	Bestillings- fullmakt	Tilsagns- fullmakt
322		Bygg og offentlige rom		
	50	Kunst i offentlige rom		20 900
	70	Nasjonale kulturbygg		607 800
440		Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten		
	01	Driftsutgifter	100 000	
454		Redningshelikoptertjenesten		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	177 000	
490		Utlendingsdirektoratet		
	72	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger		50 000
540		Direktoratet for forvaltning og IKT		
	25	Medfinansieringsordning for lønnsomme IKT-prosjekter		96 000
581		Bolig- og bomiljøtiltak		
	76	Tilskudd til utleieboliger		696 000
	77	Kompetansetilskudd til bærekraftig bolig- og byggkvalitet		11 000
	78	Boligsosialt kompetansetilskudd		28 000
595		Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur		
	21	Spesielle driftsutgifter	250 000	
634		Arbeidsmarkedstiltak		
	76	Tiltak for arbeidssøkere		2 916 400
	77	Varig tilrettelagt arbeid		701 600
710		Folkehelseinstituttet		
	21	Spesielle driftsutgifter	180 000	
761		Omsorgstjeneste		
	63	Investeringsstilskudd		8 740 100
	79	Andre tilskudd		1 000
900		Nærings- og fiskeridepartementet		
	21	Spesielle driftsutgifter	7 500	
904		Brønnøysundregistrene		
	22	Forvaltning av Altinn-løsningen	50 000	
1137		Forskning og innovasjon		
	70	Innovasjonsaktivitet mv.		6 000

Tabell 5.1 fortsetter

			1 000 kroner	
Kap.	Post	Betegnelse	Bestillings- fullmakt	Tilsagns- fullmakt
1148		Naturskade – erstatninger		
	71	Naturskade, erstatninger		40 500
1149		Verdiskapings- og utviklingstiltak i skogbruket		
	71	Tilskudd til verdiskapningstiltak i skogbruket		75 000
1352		Jernbanedirektoratet		
	74	Tilskudd til eksterne		1 340 000
1360		Kystverket		
	72	Tilskudd for overføring av gods fra veg til sjø		60 000
1420		Miljødirektoratet		
	30	Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder		55 000
	31	Tiltak i verneområder	3 000	
	32	Statlige erverv, fylkesvise verneplaner		6 200
	33	Statlige erverv, nytt vern		10 900
	35	Statlige erverv, skogvern		116 400
	78	Friluftsmål		3 000
	85	Naturinformasjonssentre		2 000
1429		Riksantikvaren		
	70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner		36 000
	71	Tilskudd til fredete kulturminner i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap		30 000
	72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner		10 000
	73	Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalderen og brannsikring		10 000
	74	Tilskudd til fartøyvern		12 000
	79	Tilskudd til verdensarven		10 000
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak		
	73	Klima- og skogsatsingen		2 345 000
1602		Finanstilsynet		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	10 000	
1610		Tolletaten		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	40 000	
1618		Skatteetaten		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	35 000	

Tabell 5.1 fortsetter

			1 000 kroner	
Kap.	Post	Betegnelse	Bestillings- fullmakt	Tilsagns- fullmakt
1700		Forsvarsdepartementet		
	73	Forskning og utvikling		68 000
1720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	01	Driftsutgifter	430 000	
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben		
	01	Driftsutgifter	75 000	
1731		Hæren		
	01	Driftsutgifter	30 000	
1732		Sjøforsvaret		
	01	Driftsutgifter	910 000	
1733		Luftforsvaret		
	01	Driftsutgifter	1 500 000	
1734		Heimevernet		
	01	Driftsutgifter	65 000	
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	01	Driftsutgifter	1 010 000	
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold		
	01	Driftsutgifter	1 100 000	
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	80 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	17 000 000	
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	165 000	
1761		Nye kampfly med baseløsning		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	34 335 000	
1790		Kystvakten		
	01	Driftsutgifter	2 080 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten		
	01	Driftsutgifter	60 000	
1792		Norske styrker i utlandet		
	01	Driftsutgifter	25 000	
1795		Kulturelle og allmennyttige formål		
	01	Driftsutgifter	2 000	
1800		Olje- og energidepartementet		
	72	Tilskudd til olje- og energiformål		126 000

Tabell 5.1 fortsetter

			1 000 kroner	
Kap.	Post	Betegnelse	Bestillings- fullmakt	Tilsagns- fullmakt
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat		
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging		40 000
	72	Tilskudd til flom- og skredforebygging		10 000
1825		Energiomlegging, energi- og klimateknologi		
	50	Overføring til Energifondet		400 000
2421		Innovasjon Norge		
	72	Forsknings- og utviklingskontrakter		300 000
	76	Miljøteknologi		300 000
			59 719 500	34 023 200

Kilde: Finansdepartementet

2 Statlige garantier

For 2017 bes det om fullmakt til å gi nye garantier innenfor følgende totale garantirammer under disse ordningene:

Utenriksdepartementet

Kjøp av prevensjonsimplantater til bruk i utviklingsland USD 140 mill.

Nærings- og fiskeridepartementet

Innovasjon Norge 165 mill. kroner

GIEK

- Almennelig garantiordning 145 000 mill. kroner
- Eksport til og investeringer i utviklingsland 3 150 mill. kroner
- Byggelån innenfor skipsbyggings-industrien 5 000 mill. kroner
- Langsiktige kraftkontrakter i kraftintensiv industri 20 000 mill. kroner

Finansdepartementet

Den nordiske investeringsbank

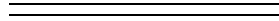
- Grunnkapital til Den nordiske investeringsbank 1 244 mill. euro
- Prosjektinvesteringsslån 387 mill. euro
- Miljølån 58 mill. euro

Kilde: Finansdepartementet

Det vises for øvrig til spesifisert oversikt over statens garantiansvar og utbetalinger i 2015 i Meld. St. 3 (2015–2016) Statsrekneskapen for 2015, vedlegg 4.

Økonomireglementet for staten med tilhørende utfyllende bestemmelser fastsetter normalvilkår for statlige garantier. Normalvilkårene er basert på tidligere generelle behandlinger i Stortinget av garantisaker, senest på grunnlag av

Dokument nr. 3:6 (1995-96), jf. Innst. S. nr. 218 (1995-96). Stortinget har imidlertid akseptert unntak fra normalvilkårene for flere av de eksisterende ordningene. Det forutsettes at de tidligere godtatte unntakene kan legges til grunn også for garantier som gis i 2017. Vilkårene for de enkelte garantiordningene omtales i departementenes fagproposisjoner.

Bestilling av publikasjoner

Offentlige institusjoner:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Privat sektor:

Internett: www.fagbokforlaget.no/offpub

E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Telefon: 55 38 66 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 PrintMedia AS – 10/2016

